

Gemeente **Heerde**

2019

Programmabegroting

→ www.heerde.nl

Inhoudsopgave

INHOUDSOPGAVE	4
KADERS	6
VOORWOORD	10
OMBUIGINGSPLANNEN	12
DEKKINGSPLAN	14
1. BESTUUR	16
Collegeprogramma Bestuur	16
Bestuur	28
Veiligheid	30
BBV-indicatoren programma Bestuur	32
2. BEDRIJFSVOERING	34
Collegeprogramma Bedrijfsvoering	34
Financiën	44
Uitvoering Grondbeleid	46
Burgerzaken	46
Basisregistratie	47
Streekarchivariaat	48
3. (OPENBARE) RUIMTE, ONDERNEMEN EN WONEN	49
Collegeprogramma (openbare) ruimte, ondernemen en wonen	49
Duurzaamheid	76
Economie	77
Toerisme	78
Bouwen en wonen	78
Ruimtelijke ontwikkeling	79
Accommodaties	80
Gebiedsontwikkeling	82
Beheer en Onderhoud	82
Bosbeheer	86
BBV-Indicatoren programma Ruimte, wonen en ondernemen	87
4. SOCIAAL MAATSCHAPPELIJK	88
Collegeprogramma Samenleving	88
Preventie	100
Onderwijs en Educatie	100
Onderwijshuisvesting	101
Kunst, cultuur en media	102
Sport	103

Accommodaties SMV.....	103
Informatie en toegang sociaal domein	105
Jeugdhulp individuele voorziening.....	105
Jeugdhulp overige voorzieningen	106
Participatie en Werk.....	108
Inkomen	109
Wmo maatwerkvoorzieningen	110
Wmo algemene voorzieningen.....	111
BBV-indicatoren programma Sociaal maatschappelijk	114
OVERZICHT OVERHEAD.....	120
ALGEMENE DEKKINGSMIDDELEN	124
ONVOORZIEN.....	129
OVERZICHT PROGRAMMAPLAN	130
PARAGRAFEN	134
Paragraaf Weerstandsvermogen en Risicobeheersing.....	134
Paragraaf Grondbeleid.....	145
Paragraaf Onderhoud kapitaalgoederen	151
Paragraaf Verbonden partijen.....	153
Paragraaf Lokale heffingen	155
Paragraaf Financiering.....	160
Paragraaf Bedrijfsvoering	164
Begrotingsparagraaf	168
BIJLAGEN PROGRAMMABEGROTING	169
Bijlagen	169

Kaders

Financiële Kaders

In het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) staat dat de raad een programmabegroting op moet stellen die bestaat uit een beleidsbegroting en een financiële begroting. De beleidsbegroting bevat tenminste het programmaplan en zeven verplichte paragrafen. Het programmaplan bestaat uit door de raad gedefinieerde programma's.

Programma's zijn een samenhangende verzameling van producten en activiteiten, die gericht zijn op het bereiken van vooraf bepaalde maatschappelijke doelen en effecten. In het kader van de nieuwe BBV-richtlijnen zijn hieraan prestatie-indicatoren gekoppeld (bron [waarstaatjegemeente.nl](http://www.waarstaatjegemeente.nl)). Het programmaplan bevat tevens een integrale opsomming van de baten en lasten. De eisen hiervoor zijn opgenomen in artikel 8 van het Besluit Begroting en Verantwoording. Daarnaast heeft de gemeenteraad een financiële verordening vastgesteld waarin nadere kaders zijn gesteld ten aanzien van planning, budgetbewaking en rapportage. Jaarlijks wordt voorafgaand aan de begrotingsvoorbereiding een perspectiefnota vastgesteld waarin het nieuw/gewijzigd beleid en de financiële uitgangspunten zijn opgenomen.

Indeling begroting

Programma's

Met ingang van 2015 is de begroting ingedeeld in vier programma's, zeven verplichte paragrafen en vier niet verplichte paragrafen. Deze indeling weerspiegelt de keuzes die in het collegeprogramma zijn gemaakt. De begroting is verder onderverdeeld in producten, die als deelprogramma's gezien kunnen worden. De nadere uitwerking van de producten in een productbegroting is aan het college opgedragen. Deze ligt tezamen met tal van calculaties en gedetailleerde ramingen ten grondslag aan de programmabegroting. De programma's zijn gekoppeld aan de portefeuilles van de burgemeester en wethouders en zijn respectievelijk:

1. Bestuur & Veiligheid;
2. Financiën, Economie en grote projecten;
3. Ruimte;
4. Samenleving.

Tezamen vormen deze het programmaplan, dat zowel de inhoud (doelen en middelen) van de begroting als de verdeling van baten en lasten bevat. Binnen dit plan is een totaal van enkele honderden maatregelen gedefinieerd: investeringen, lopende activiteiten, projecten en klussen die u op de beleids- en beheersagenda heeft geplaatst. Over deze maatregelen zal met regelmaat gerapporteerd worden aan management, college en raad, binnen ieders respectievelijke verantwoordelijkheden en informatiebehoefte.

Toegevoegde onderdelen a.g.v. de BBV-wijzigingen

Met ingang van het begrotingsjaar 2017 gelden er nieuwe BBV-richtlijnen. Eén van de aanpassingen is dat de apparaats- en personeelskosten die niet direct betrekking hebben op het primaire proces niet meer mogen worden verwerkt in het uurtarief maar als 'overheadkosten' apart inzichtelijk moeten worden gemaakt. Een andere wijziging is dat de 'algemene dekkingsmiddelen' en de raming voor 'onvoorzien' ook afzonderlijk moeten worden getoond.

Deze onderdelen zijn toegevoegd na de programma's:

- Overzicht overhead;
- Algemene dekkingsmiddelen;
- Onvoorzien.

Paragrafen

Naast de verplichte paragrafen zijn er een viertal niet verplichte paragrafen toegevoegd,

op de gebieden duurzaamheid, handhaving dienstverlening en deregulering. Dit zijn thema's die deze bestuursperiode bestuurlijk aandacht vragen én die door de gehele begroting spelen, reden om ze als paragraaf op te nemen. Deze paragrafen geven elk vanuit een ander perspectief een "doorsnede" van de begroting. Op punten zijn de paragrafen tamelijk technisch van aard. Het zijn:

- Weerstandsvermogen en Risicobeheersing;
- Grondbeleid;
- Onderhoud kapitaalgoederen;
- Verbonden partijen;
- Lokale heffingen;
- Financiering;
- Bedrijfsvoering;
- Duurzaamheid en Cittaslow (niet verplicht);
- Handhaving (niet verplicht);
- Dienstverlening (niet verplicht);
- Deregulering (niet verplicht).

Overzicht programma's en producten

Bestuur

Product	Productverantwoordelijke	Portefeuillehouder
Bestuur	L. Liefers	G.J. de Graaf
Veiligheid	L. Liefers	G.J. de Graaf

Bedrijfsvoering

Product	Productverantwoordelijke	Portefeuillehouder
Financien	A. v. Tuijl	W.I. Meijer
Uitvoering Grondbeleid	W. Blankvoort	W.I. Meijer
Burgerzaken	I. Bron	G.J. de Graaf
Basisregistratie	I. Bron	Y. Cegerek
Streekarchivariaat	I. Bron	G.J. de Graaf

Ruimte, ondernemen en wonen

Product	Productverantwoordelijke	Portefeuillehouder
Duurzaamheid	M. Siliakus	W.I. Meijer / Y. Cegerek
Economie	M. Siliakus	W.I. Meijer
Toerisme	M. Siliakus	W.I. Meijer
Bouwen & Wonen	M. Siliakus	H.J. Berkhoff
Ruimtelijke ontwikkeling	M. Siliakus	H.J. Berkhoff
Accommodaties	A.v. Tuijl	Y. Cegerek
Gebiedsontwikkeling	W. Blankvoort	W.I. Meijer
Beheer & Onderhoud	W. Blankvoort	Y. Cegerek
Bosbeheer	W. Blankvoort	Y. Cegerek

Sociaal Maatschappelijk

Product	Productverantwoordelijke	Portefeuillehouder
Preventie	R. Bouw / H. Pander	H.J. Berkhoff
Onderwijs & Educatie	R. Bouw	H.J. Berkhoff
Onderwijshuisvesting	A. v. Tuijl	H.J. Berkhoff
Kunst, Cultuur & Media	R. Bouw	Y. Cegerek
Sport	R. Bouw	H.J. Berkhoff
Accommodaties SMV	A. v. Tuijl	Y. Cegerek
Informatie en toegang sociaal domein	H. Pander	H.J. Berkhoff
Jeugdhulp individuele voorzieningen	R. Bouw	H.J. Berkhoff
Jeugdhulp overige voorzieningen	R. Bouw	H.J. Berkhoff
Participatie & werk	R. Bouw	Y. Cegerek
Inkomen	R. Bouw	Y. Cegerek
Wmo maatwerkvoorzieningen	H. Pander	H.J. Berkhoff
Wmo Algemene voorzieningen	H. Pander	H.J. Berkhoff

Overhead

Product	Productverantwoordelijke	Portefeuillehouder
Dienstverlening ambtelijke organisatie	A. v. Tuijl	Y. Cegerek
Huisvesting	A. v. Tuijl	Y. Cegerek
Facilitair	L. Liefers	Y. Cegerek

Personeel en Organisatie	A. v. Tuijl	Y. Cegerek
Informatisering & automatisering	I. Bron	Y. Cegerek
Financiën	A. v. Tuijl	Y. Cegerek
Elektronische dienstverlening	I. Bron	Y. Cegerek
Overheadtoerekening	A. v. Tuijl	Y. Cegerek

Algemene dekkingsmiddelen

Product	Productverantwoordelijke	Portefeuillehouder
Algemene dekkingsmiddelen	A. v. Tuijl	W.I. Meijer

Onvoorzien

Product	Productverantwoordelijke	Portefeuillehouder
Onvoorzien	A. v. Tuijl	W.I. Meijer

Prestatie - indicatoren

Landelijk is er een set van prestatie-indicatoren ontwikkeld die verplicht in de begroting is opgenomen. Door het verplichte karakter wordt de onderlinge vergelijkbaarheid tussen gemeenten verbeterd. Genoemde prestatie-indicatoren zijn hoofdzakelijk opgenomen bij de desbetreffende programma's (34 in totaal) en zijn afkomstig van de website Waarstaatjegemeente.nl. Bij de paragraaf Weerstandsvermogen en Risicobeheersing zijn er financiële indicatoren toegevoegd en bij de paragraaf Bedrijfsvoering zijn er indicatoren opgenomen voor de formatie en bezetting (onderdeel Personeelsbeleid) en voor het overheadpercentage (onderdeel Planning & Control).

De indicatoren zijn ontwikkeld door de commissie BBV en de commissie Depla en zijn voor iedere gemeente gelijk. Deze indicatoren worden regelmatig gecontroleerd en geactualiseerd.

Voorwoord

Voorwoord

Met enige trots en dankbaarheid presenteren wij bijgaand de laatste begroting van deze raadsperiode. Dat gebeurt tegen de achtergrond van een aantal grote ontwikkelingen. Enerzijds zijn we volop bezig ons preventiebeleid in het sociaal domein te versterken. Vroeg adequaat helpen waar het kan en mag. Anderzijds bereiden we ons voor op de invoering van de omgevingswet. De uitnodigingsplanologie is daar een eerste proeve van. In regionaal verband zijn wij binnen de Regio Zwolle actief en hopen wij toe te treden tot de Stedendriehoek, terwijl nog zeer onlangs in nauwe samenspraak met onze inwoners en diverse andere participanten de toekomstvisie tot stand gekomen is.

Het komende jaar zal uitvoerig verkend worden hoe de locatie Gemeentewerf in het hart van ons dorp een nieuwe invulling kan krijgen. Veel partijen zijn hierbij betrokken. Daarnaast wordt verder gebouwd in de Bovenkamp waar momenteel ook gesprekken gaande zijn om tot sociale woningbouw te komen. De ruimtelijke procedure om in Wapenveld het woonproject De Kolk af te ronden is opgestart.

In nauwe samenspraak met de gemeenteraad wordt het komende jaar geïnvesteerd in duurzaamheid. We verwachten veel van de onlangs opgerichte energievoorzieningscoöperatie.

Om bij te dragen aan de ambitie om de "Veluwe op 1" te zetten wordt in de komende jaren geïnvesteerd in Wij zijn Heerde om de recreatie te versterken en daarmee onze economie een bescheiden impuls te bieden. De Hoogwatergeul kan nog verder worden uitgenut in dit opzicht. Wij zien meer mensen aan het werk komen. Ook groeien de inkomsten uit leges omdat er meer ge- en verbouwd wordt.

Ten aanzien van onze eigen organisatie spreken we de wens uit dat de werkdruk verminderen kan en dat we de ICT-opgaven (hard- en software, informatiebeveiliging) waarvoor onze gemeente staat binnen gestelde kaders kunnen inpassen. Daarover heeft het college enige zorg. De nieuwe organisatie is "omgevingsbewust en ondernemend" uit de startblokken gekomen onder prima leiding van een vrijwel nieuw managementteam.

Het is gelukt een sluitende meerjarenbegroting 2018-2021 aan uw raad te presenteren, waarbij het door uw raad vastgestelde addendum bij de Perspectiefnota 2018-2021 leidraad is geweest. Dat was geen eenvoudige opgave, zeker niet ten opzichte van de toenemende opgaven waarvoor onze gemeente zich geplaatst ziet. De gemeentelijke belastingen en leges zijn niet verder gestegen. Onze reservepositie groeit bescheiden en onze schuldpositie neemt bescheiden af.

Dat zijn mooie stappen vooruit. Tegelijk zal het van ons allemaal discipline vragen en scherp aan de wind zeilen om deze koers voort te zetten. Ondertussen komen de gemeenteraadsverkiezingen van maart 2018 in zicht: het hoogtepunt van onze lokale democratie. De kiezer mag zich uitspreken over het werk van college van BenW en Gemeenteraad.

Wij spreken de wens uit dat alle voorgenomen maatregelen in deze begroting bijdragen tot versterking van onze Heerder samenleving en de lokale economie.

Hartelijk dank aan allen die een bijdrage leverden aan het tot stand komen van deze begroting.

Wij zien uit naar een plezierig en constructief debat met uw Gemeenteraad over deze conceptbegroting 2018-2021.

Namens het College van BenW,

Wolbert Meijer

Wethouder Financiën

Ombuigingsplannen

Ombuigingsplannen

In de begroting 2019-2022 is een fors structureel tekort ontstaan. Om onder repressief toezicht te blijven vallen vanuit de provincie Gelderland moet er sprake zijn van een reëel structureel sluitende begroting 2019-2022. Dit betekent dat er in het jaar 2022 sprake moet zijn van een structureel sluitende begroting. Met de in deze meerjarenbegroting 2019-2022 voorgestelde ombuigingsmaatregelen is er in 2021 en 2022 sprake van een structureel sluitende begroting. Voor de jaren 2019 en 2020 moet er respectievelijk € 230.000,- en € 130.000,- precariobelasting ingezet worden om de begroting sluitend te krijgen. Onze toezichthouder de provincie Gelderland toetst de hardheid van de voorgestelde maatregelen. Naar onze mening zijn de voorgestelde maatregelen voldoende hard en onderbouwd, waardoor de gemeente Heerde onder repressief toezicht blijft vallen.

Aanpak ombuigingen 2019 en volgende jaren

De forse ombuigingen wringen met de gemeentelijke ambities, vastgelegd in het collegeprogramma 2018-2022. Inwonersparticipatie is één daarvan. Zorgvuldige inwonersparticipatie kost tijd, tijd die ontbreekt omdat we tijdig de meerjarenbegroting 2019-2022 in procedure moesten brengen.

Voor 2020 en volgende jaren geldt dat wij de totaalbedragen van de door ons voorgestane maatregelen weliswaar hebben verwerkt in het meerjarenperspectief omdat de begroting meerjarig sluitend moet zijn, maar na de vaststelling van de begroting 2019 is er voldoende tijd om, voor het opstellen van de begroting 2020, inhoud te geven aan een vorm van inwonersparticipatie. Wij informeren u via een separate discussienota over de wijze waarop.

Toelichting keuzes 2019-2022

Bij onze keuzes voor 2019 en volgende jaren hebben wij ons laten leiden door de volgende principes:

- Een sluitende meerjarenbegroting;
- In te zetten op ombuigingen van beleid en voorzieningen en niet op de stofkammethode, omdat we in de afgelopen jaren al meerdere keren een stofkam door de begroting hebben gehaald en de rek er uit is;
- Financiële ruimte te creëren voor uitvoering van het collegeprogramma voor een bedrag van € 100.000,- voor 2019 oplopend naar € 130.000,- voor 2022.

De ombuigingsvoorstellen die aan ons zijn voorgelegd hebben wij als college als volgt getoetst:

- Het voorstel is realistisch en in de collegeperiode 2018-2022 toepasbaar, bij voorkeur vanaf 2019;
- De ingrepen in het sociaal domein moeten passen binnen de transformatiegedachte waarbij inwoners met een smalle beurs worden ontzien;
- De ingrepen in de openbare ruimte moeten niet leiden tot forse meerkosten op de langere termijn zoals het geval is wanneer het onderhoudsniveau wordt verlaagd naar D. Dit betekent dat de budgetten voor beheer op C-niveau blijven;
- Verhogingen van heffingen en belastingen zijn alleen mogelijk ingeval van aantoonbare kostendekkende tegenprestaties;
- Voorkomen van de lastendruk voor inwoners door eenzijdige OZB-verhoging;

- De ambtelijke organisatie draagt naar rato van het begrotingsaandeel taakstellend bij, dit gebeurt onder andere door een ombuiging op de overheadkosten van € 300.000,- vanaf 2019.

In bijlage 2 'Ombuigingsmaatregelen 2019-2022' vindt u een totaaloverzicht van de voorgestelde ombuigingsvoorstellen die we verwerkt hebben in de meerjarenbegroting 2019-2022. Hieronder treft u een beknopt totaaloverzicht aan.

		2019	2020	2021	2022
	Bestuur en Financiën				
1	Openingstijden gemeentekantoor	16.500	16.500	16.500	16.500
2	Mediation en juridisch advies	15.000	15.000	15.000	15.000
3	Afschrijving De Heerd en De Rhijnsberg	80.000	80.000	80.000	80.000
4	Hondenbelasting	60.000	60.000	60.000	60.000
5	Toeristenbelasting	90.000	90.000	90.000	90.000
		261.500	261.500	261.500	261.500
	Ruimte				
6	Leges WABO	75.000	75.000	75.000	75.000
7	Tarieven riolering verlagen/tarieven OZB verhogen	300.000	300.000	300.000	300.000
8	Verkoop gemeentelijke gronden	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.
9	Beheerplan Openbaar Groen	11.000	11.000	11.000	11.000
10	Kadaster en Landmeten	2.400	2.400	2.400	2.400
11	Beheerplan Wegen en Vegen	4.000	4.000	4.000	4.000
12	Beheerplan Water verwerkingskosten	10.000	10.000	10.000	10.000
13	Beheerplan Wegen verwerkingskosten	10.000	10.000	10.000	10.000
14	Beheerplan Wegen weginspectie	5.500	5.500	5.500	5.500
15	Voormalige zoutloods Zwarteweg	27.086	27.086	27.086	27.086
		444.986	444.986	444.986	444.986
	Samenleving				
16	Investeren en doorontwikkelen toegang sociaal domein	-100.000	137.500	137.500	137.500
17	Algemene voorziening schoon en leefbaar huis		180.000	180.000	180.000
18	Algemene voorziening regioondersteuning (AVR)	115.000	165.000	165.000	165.000
19	Woningaanpassingen	25.000	50.000	50.000	50.000
20	Specialistische GGZ kennis in het CJG	-35.000	100.000	100.000	200.000
21	Onderzoek naar sluiting consultatiebureau Wapenveld	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.
22	Inzet op activerings- en participatiekandidaten	-43.200	-43.200	166.800	166.800
23	Bijraming WSW-budget		57.513	47.873	47.022
24	Subsidie tafeltje dekje		11.000	11.000	16.000
25	Mantelzorgcompliment	20.500	20.500	20.500	20.500
26	Subsidies < € 1.000,-		5.000	5.000	5.000
27	Cultuurplein en bibliotheek			100.000	100.000
		-17.700	683.313	983.673	1.087.822
	Overhead				
28	Taakstellende bezuiniging	300.000	300.000	300.000	300.000
	Totaal	988.786	1.689.799	1.990.159	2.094.308

Dekkingsplan

Dekkingsplan

Elk jaar wordt als sluitstuk van de begrotingsvoorbereiding een dekkingsplan opgesteld. Hierin zijn de maatregelen opgenomen die nodig zijn om tot een sluitende meerjarenbegroting te komen.

Een sluitende begroting

In het nieuwe collegeprogramma is de intentie uitgesproken om elk jaar een sluitende begroting te presenteren. Dit is gelukt, voor 2019 sluit de begroting met een positief saldo van € 35.767,-, echter niet zonder een omvangrijk pakket aan bezuinigingen/ombuigingen door te voeren (zie onderdeel ombuigingsplannen).

Voor de jaren 2019 en 2020 is een deel van de precariobelasting ingezet om tot een sluitende begroting te komen. Tevens kan er € 100.000,- aan extra legesinkomsten worden geraamd in 2019. Voor nieuw beleid vanuit het collegeprogramma (duurzaamheid/versterking kernen) is eveneens budget geraamd.

Op de volgende pagina is op hoofdlijnen het budgetverloop voor de jaren 2019-2022 opgenomen.

	2018	2019	2020	2021	2022
Stand meerjarenraming conform begroting 2018	7	15	37	222	
Realistisch ramen*					
Programma 1: Bestuur	-274	-179	-132	-121	-121
Programma 2: Bedrijfsvoering	-30	0	0	0	0
Programma 3: Ruimte, wonen en ondernemen	-95	-35	-33	-34	-34
Programma 4: Sociaal maatschappelijk	-969	-1.397	-1.701	-1.707	-1.707
Overhead	-465	-356	-351	-351	-351
Algemene dekkingsmiddelen	103	149	15	-27	-27
Onvoorzien	14	0	0	0	0
Budgetfreeze	807				
Ombuigingsplannen		989	1.690	1.990	2.094
Overige mutaties					
Meicirculaire 2018 / indexeringen / overig		620	482	372	480
Nieuw beleid					
Collegeprogramma (duurzaamheid / versterking kernen)		-100	-110	-120	-130
Aanvullende dekking					
Precariobelasting		230	130		
Leges WABO		100			
Stand meerjarenraming 2019-2022	-902	36	27	224	204

* Het jaar 2022 is later toegevoegd; de mutaties bij het onderdeel 'realistisch ramen' waren daarom bij dit jaar nog niet bekend. Om toch een vergelijk te kunnen maken zijn hier dezelfde cijfers aangehouden als bij het jaar 2021.

1. Bestuur

Toelichting op programma Bestuur

Dit programma gaat over het besturen van de gemeente en de veiligheid van de inwoners. De raad en het college, bestuurlijke samenwerking, communicatie en rechtsbescherming van inwoners maar ook over openbare orde en veiligheid, de lokale regels in de Algemene Plaatselijke Verordening, de lokale uitvoering van de drank- en horecawet en handhaving, vallen onder dit programma. Ook komt in dit programma inclusief denken aan de orde, om het inclusieve gemeentebrede karakter hiervan te benadrukken.

Collegeprogramma Bestuur

Wat willen we bereiken?

Regionale bestuurlijke samenwerking

- Regionale samenwerking op de Noord-Zuid as waarbij Heerde volop op alle domeinen mee doet. Wij willen omgevingsbewust inspelen op ontwikkelingen waarbij we zien dat de speerpunten van Cleantech Regio Stedendriehoek, de Regio Zwolle en de provincies Gelderland en Overijssel steeds meer in elkaar schuiven.
- Wij willen daarin een verbindende rol spelen. Gemeentegrenzen mogen daarbij geen belemmering vormen.

Wat gaan we er voor doen?

Samenwerken en uitbreiden van de samenwerking met onderwijs, ondernemers, andere overheden en maatschappelijke organisaties op de noord-zuid as.

Kwaliteit

Om de dienstverlening te verbeteren participeren wij in ambtelijke en bestuurlijke overlegsituaties.

Regio Stedendriehoek is onze toekomstige thuisbasis.

We maken de overstap naar arbeidsmarktregio Stedenvierkant op een natuurlijk moment. Verkennen van het natuurlijke moment om over te stappen naar de arbeidsmarktregio Stedenvierkant.

Kwaliteit

Per 1 september is de gemeente Heerde toegetreden tot de regio Stedendriehoek; daarnaast blijven we actief in de regio Zwolle.

Nadrukkelijke samenwerking met onze buurgemeenten Hattem en Epe. Actief inzetten om Heerde samen met Epe en Hattem een rol te laten spelen in de samenwerking tussen Zwolle, Apeldoorn en Deventer.

■ **Kwaliteit**

Onze agenda is helder en wij nemen de bestuurlijke contacten te baat om dit te bespreken met de buurgemeenten en de regiogemeententent.

De gemeente via media, ondernemersevenementen en bestuurlijke en ambtelijke contacten profileren als woonomgeving voor forenzen en voor vestiging van bedrijven in de business-to- businessmarkt.

Zie koptekst.

■ **Kwaliteit**

Wordt geïntegreerd in economisch beleid en marketing-profilering via communicatie, in samenwerking met externe partners.

■ **Geld**

Specifiek budget ontbreekt.

De praktische, organisatorische en financiële consequenties van onze ambities voor samenwerking verder verkennen.

■ **Kwaliteit**

De financiële consequenties van deelname aan regio Stedendriehoek en Cleantechregio zijn opgenomen in de begroting 2019. De bestuurstaken zijn verdeeld en deelname aan de ambtelijke werkgroepen is geregeld.

Lokale samenwerking met maatschappelijke partners

- De gemeente zoekt actief de samenwerking met maatschappelijke partners die lokaal werkzaam zijn en streeft naar duurzame verbindingen

Wat gaan we er voor doen?

Geregeld bestuurlijke en ambtelijke contacten onderhouden met maatschappelijke instellingen en organisaties die lokaal werkzaam zijn.

Maatschappelijke instellingen en organisaties voor onder andere sport, kunst en cultuur, onderwijs, en zorg, religieuze organisaties/kerken, platforms en belangenorganisaties, ondernemers en dorpsraden.

■ **Kwaliteit**

Dit betreft een reguliere activiteit. Met (maatschappelijke) organisaties die actief zijn binnen de gemeente Heerde wordt regelmatig samengewerkt. Daar waar beleidsmatige ontwikkelingen zijn, zijn partijen zoveel mogelijk aan de voorkant in de ontwikkeling betrokken. Bijvoorbeeld bij de ontwikkeling loket 0-100.

Gemeente een regisserende of faciliterende rol in het streven naar duurzame verbindingen met en tussen maatschappelijke instellingen en organisaties die lokaal werkzaam zijn.

■ **Kwaliteit**

Dit betreft een reguliere activiteit. In 2018 zijn de eerste stappen gezet in de

ontwikkeling van de aanpak 0-100 waarbij diverse maatschappelijke partners betrokken zijn. Hierbij wordt specifiek ingezet op de onderlinge verbinding, verbinding met de gemeentelijke organisatie en verbinding met de lokale samenleving, vanuit het oogpunt van preventie.

Een vervolgconvenant opstellen met dorpsraad Wapenveld waarbij nieuwe kaders opgesteld kunnen worden.

Het aflopende convenant moet worden vernieuwd.

■ **Kwaliteit**

Het convenant met Dorpsraad Wapenveld moet geactualiseerd worden. Eerste stap is het aanwijzen van een nieuwe dorpscontactambtenaar voor Wapenveld. Daarnaast is Jan Berkhoff dorpscontactwethouder voor Wapenveld.

■ **Geld**

Uitvoering binnen bestaande begroting.

Voor Dorpsraad Veessen en Vorchten i.o. een convenant opstellen wanneer duidelijk is dat zij de inwoners breed vertegenwoordigen.

Op 19 september a.s. is een overleg met wethouder Cegerek en de heer Jansen (voorzitter van de dorpsraad i.o.) gepland. Daarna zullen vervolgstappen voor het aanstellen van een breed gedragen dorpsraad en het opstellen van een convenant bepaald worden.

■ **Kwaliteit**

Voor Veessen en Vorchten is Yasemin Cegerek de dorpscontactwethouder. De gesprekken met de dorpsraad in oprichting moeten resulteren in een convenant voor Veessen en Vorchten.

Voor Heerde is Wolbert Meijer de dorpscontactwethouder.

Inwoners en ondernemers of andere partijen die overleg willen over de belangen van groepen inwoners of ondernemers vinden bij de gemeente een luisterend oor.

Partijen dienen te bestaan uit vertegenwoordigers van of namens groepen inwoners of ondernemers.

■ **Kwaliteit**

Partijen kunnen zowel ambtelijk als bestuurlijk een afspraak maken om hun plannen toe te lichten en tijdens werkbezoeken van het college of collegeleden is er ruimte om plannen te bespreken.

Inclusief denken

- Iedereen met of zonder (functie)beperking kan mee doen in onze lokale samenleving. Inclusief denken is de norm in ons denken en handelen (Agenda 22).

Wat gaan we er voor doen?

Openbare ruimte en publieke voorzieningen zijn voor iedereen toegankelijk en waar nodig worden verbeteringen doorgevoerd.

Kwaliteit

Deze maatregel heeft een relatie met de maatregel onder openbare ruimte en mobiliteit. Daarin is aangegeven dat wij met behulp van adviezen van de werkgroep Bereikbaarheid, Toegankelijkheid en Bruikbaarheid onze plannen voor (her)inrichting vorm geven. Voor publieke voorzieningen die vallen onder verantwoordelijkheid van de gemeente is de toegankelijkheid voorwaarde.

Bij gemeentelijke beleidsvorming, -plannen en -uitvoeringsprogramma's wordt zichtbaar getoetst of rekening is gehouden met mensen met een (functie)beperking.

Kwaliteit

Wij gaan de formats die wij gebruiken voor de toeleiding van beleidsvorming, -plannen en uitvoeringsprogramma naar college en raad hierop inrichten.

Inclusief denken wordt, waar mogelijk, onderdeel gemaakt van vergunningverlening door de gemeente.

Bij de vergunningverlening is er t.a.v. mensen met een (functie)beperking aandacht voor het vergroten van de kansen om volwaardig mee te kunnen doen in de samenleving.

Kwaliteit

Dit aspect wordt meegenomen in het beleidskader voor Vergunningen, Toezicht en Handhaving (VTH).

Geld

Uitvoering binnen bestaande begroting.

Inclusief denken agenderen wij standaard in onze overleggen met maatschappelijke partners en ondernemers.

Kwaliteit

Als bestuurders zijn we ons bewust dat we de taak hebben om dit onder de aandacht te brengen.

Communicatie

- Gemeentelijke informatie is begrijpelijk en via verschillende kanalen te verkrijgen. Dienstverlening wordt digitaal aangeboden maar moet voor iedereen bereikbaar blijven.

Wat gaan we er voor doen?

Onze gemeentelijke website publieksvriendelijk beheren.

Hattem, Heerde en Oldebroek hebben gezamenlijk één centrale webredactie. Deze is eindverantwoordelijk voor de kwaliteit, het beheer en de doorontwikkeling van de drie websites.

De taken en verantwoordelijkheden van de centrale webredactie staan beschreven in het (jaarlijks te actualiseren) beheerplan. De centrale webredactie bestaat uit medewerkers van de drie gemeenten met de functie van webredacteur, webregisseur of adviseur nieuwe media. Het beheer door de medewerkers richt zich primair op de websites van de eigen gemeente.

■ Kwaliteit

- De website is digitaal toegankelijk en beschikt over een verklaring op de website;
- De website is ingericht op basis van het toptakenprincipe en voldoet aan het huisstijlhandboek van de gemeente;
- De websites bieden een veilige omgeving voor het afnemen van producten en diensten. Daarvoor gebruiken wij de landelijke standaard voor DigiD en voeren wij jaarlijks een ICT-beveiligingsassessment DigiD uit. Ook leggen wij jaarlijks verantwoording af via een zelfevaluatievragenlijst (ENSIA). De websites hebben tevens een beveiligde verbinding, zodat de afzender (de gemeente) altijd duidelijk is.
- De website past zich aan aan het formaat van 'elk' apparaat (pc, tablet, smartphone) en is geschikt voor de meest gebruikte browsers;
- De content is (waar mogelijk) leesniveau B1 en wordt gearchiveerd volgens de Archiefwet.

[Waar mogelijk digitale producten aanbieden en waar nodig inwoners helpen om digitale formulieren in te vullen.](#)

Waar mogelijk producten online aanbieden, waar mogelijk formulieren als e-formulieren (online in te vullen en te verzenden formulieren) aanbieden en waar nodig inwoners helpen om e- formulieren in te vullen.

■ Kwaliteit

- Het aantal e-formulieren op de website is verder uitgebreid;
- Medewerkers publiekscentrum kunnen zowel telefonisch als aan de informatiebalie mensen ondersteunen bij het invullen van de e-formulieren;
- In het programma van eisen van het nieuw aan te schaffen zaakstelsel wordt opgenomen dat e-formulieren bij binnenkomst direct (zonder handmatige actie) worden verwerkt in het zaakstelsel.
- Door de implementatie van het nieuwe stelsel voor Burgerzaken is de basis gelegd voor verdere digitalisering richting inwoners maar bijvoorbeeld ook uitvaartverzorgers.
-

[Publieksversie van de begroting op de gemeentepagina in huis-aan-huis blad.](#)

Er komt een publieksversie (infographic) van de begroting als themapagina in het huis-aan-huisblad en op de website van de gemeente.

■ Kwaliteit

In 2017 is al een publieksversie gepubliceerd. Dit sjabloon wordt voor komende begrotingen weer gebruikt. Dit is in 2018 ook gedaan.

■ Geld

Geen extra financiën nodig, de themapagina in het huis-aan-huisblad valt onder de begroting voor de gemeentepagina

[Uitzenden van raads- en commissievergaderingen via de gemeentelijke website.](#)

■ Kwaliteit

Het is de bedoeling om raads- en commissievergaderingen te streamen via de gemeentelijke website, zodat deze live gevolgd kunnen worden door de inwoners van onze gemeente. Dit project is gekoppeld aan de renovatie van het raadhuis.

[De gemeentebegroting en jaarstukken leesbaar maken op niveau B1.](#)

De financiële stukken van de gemeente moeten toegankelijk zijn voor het publiek. De stukken zelf kunnen eenvoudiger worden geschreven, maar de verwachting is dat het B1 niveau (begrijpelijk voor 80% van de bevolking) niet haalbaar zal zijn.

Deze taakgroep hangt daarom sterk samen met de taakgroep over de publieksversie van de begroting, die in de huis-aan-huisbladen gaat verschijnen. Daar wordt gestreefd naar een begrijpelijkheid voor 80% van de bevolking.

■ Kwaliteit

Het B1-niveau zal, gezien de aard van de stukken, naar verwachting niet kunnen worden gehaald. Dit wordt ondervangen met publieksversie van de begroting. Deze publieksversie is als infographic in de Schaapskooi gepubliceerd.

■ Geld

Geen extra financiële middelen nodig

[Inwoners vragen om mee te denken over de leesbaarheid van gemeentelijke informatie \(tegenleesgroep\).](#)

■ Kwaliteit

Er komt een panel van bewoners die teksten, die op de gemeentepagina of website zijn gepubliceerd, beoordelen op leesbaarheid en adviezen hierover kunnen geven.

■ Geld

Geen extra financiën nodig

[Algemene Plaatselijke Verordening/Drank- en Horecawet](#)

- Onze Algemene Plaatselijke Verordening (APV) is duidelijk voor onze inwoners en handhaafbaar.
- Para-commerciële organisaties krijgen meer mogelijkheden om ontmoetingsmomenten voor gerelateerde activiteiten te organiseren, binnen de kaders van de drank- en horecawet, veiligheid en geluid.

Wat gaan we er voor doen?

Uitvoering APV Gemeente Heerde 2017.

De APV 2017 wordt uitgevoerd.

■ Kwaliteit

Programmatische uitvoering van de APV is opgenomen in het uitvoeringsprogramma VTH.

■ Geld

Uitvoering binnen bestaande begroting.

Bij de actualisatie van de APV is het uitgangspunt dat de regels duidelijk zijn voor onze inwoners en handhaafbaar.

■ Kwaliteit

Bij de actualisatie van de APV, voorzien in 2019, wordt standaard aansluiting gezocht bij de actualisatievoorstellen vanuit de VNG die van toepassing zijn voor Heerde en wordt het taalgebruik getoetst, voordat deze actualisatie voor besluitvorming wordt geagendeerd.

In overleg met para-commerciële (vrijwilligers)organisaties komen we tot een nieuw beleidskader voor ontmoetingsmomenten.

■ Kwaliteit

Binnen wet- en regelgeving zoeken wij naar mogelijkheden om horeca door para-commerciële organisaties te verruimen.

Openbare orde en veiligheid

- Inwoners voelen zich veilig in onze dorpen. We hebben daarbij speciale aandacht voor de sociale veiligheidsgevoelens van kwetsbare inwoners, onder wie ouderen.

Wat gaan we er voor doen?

In overleggen met de politie bepleiten we de zichtbare inzet van wijkagenten en een lokale politiepost.

Door de verkoop van het politiebureau in Heerde zoeken we naar een politiepost in een bestaand gebouw. Een laagdrempelige plaats waar de burger met de wijkagent kan afspreken. Meer flexibelere manier van contact met de politie wordt onderzocht. Meer bekendheid geven aan de wijze van contact met de politie.

■ Kwaliteit

Het streven is om in 2019 een lokaal politiesteunpunt in te richten. Daar waar de burger met de wijkagent kan afspreken. Ook is er meer aandacht voor andere flexibelere manieren om met de lokale politie/wijkagent in contact te komen.

Eind 2018 is het vrijwel zeker dat er een politiesteunpunt wordt ingericht in het centrum van de plaats Heerde. Begin 2019 heeft de politie ook meer fte aangesteld voor de functie van wijkagent in de plaats Heerde.

Faciliteren en stimuleren van AttentieBuurtpreventie (Whatsapp) en samen met de wijkagent afspraken maken met de bewoners.

straten, wijken en buurten hebben een eigen buurtpreventie app waarmee een oogje in het zeil wordt gehouden als het gaat om criminaliteit in de directe woon- en leefomgeving.

■ **Kwaliteit**

De gemeente bevordert de aanwas van nieuwe groepen en de aanwas van deelnemers in bestaande groepen. We hangen Whatsapp preventieborden op in de straat om de activiteiten van de groep te stimuleren/belonen.

We staan initiatieven tot het oprichten van een whats app groep met raad en daad bij. Ondermeer kennis delen, het ophangen van preventieborden in de straat, het bijeenbrengen van beheerders om kennis en ervaring uit te wisselen.

Ook het gesubsidieerd ter beschikking stellen van preventiestickers, de koppeling met Burgernet, en met een app waar de politie direct contact heeft met alle beheerders van de verschillende groepen om snel info te delen of info te halen.

De gemeente Heerde kent eind 2018 een totaal van 26 actieve whats app groepen.

■ **Geld**

Er is geen bestaand budget voor deze activiteiten. De jaarlijkse kosten bedragen ongeveer 2500 euro. Hier is dus een budget voor nodig.

De witte voetjesprojecten (doorgang door de wijk of bewoners hun huizen zorgvuldig afsluiten) willen wij voortzetten.

■ **Kwaliteit**

Gedurende donkere dagen van het jaar en voor vakantieperioden wordt aandacht gevraagd voor risico's van woninginbraak. Nieuw is het idee om buurtbewoners in de eigen wijk er bij te betrekken door een rondgang met eigen bewoners te organiseren.

De politie heeft eind 2018 hier geen uitvoering aan gegeven. De boa's hebben onvoldoende capaciteit (tijd) om hier zelf een project op te draaien in de avond- en nachtelijke uren.

Lokaal en in regionaal verband aandacht blijven houden voor ondermijning.

ondermijning wordt bij politie, justitie en bij de gemeente(n) genoemd als één van de lokale en regionale veiligheidsprioriteiten.

■ **Kwaliteit**

Via bewustwordingsbijeenkomsten voor bestuurders en ambtenaren willen we komen tot een goed beeld van ondermijning in de lokale samenleving en daar werk van maken. Er komt voorlichting voor inwoners over (het herkennen van) ondermijning en de hulp van het publiek wordt gevraagd bij het melden van vermoedelijke misstanden. We gaan beleid opstellen en een coördinator ondermijning aanwijzen. Voor de functie van coördinator zal vermoedelijk wel een aantal uren moeten worden opgenomen in de begroting.

■ **Geld**

benodigd is tenminste 0,2 fte voor de functie van coordinator ondermijning.

Blijvende aandacht voor de aanpak van de overlast van drank- en drugsmisbruik.

Aanpak zowel preventief als ook repressief.

Alcohol:

We stellen eind januari aan de portefeuillehouder sociaal domein (en in februari aan de nieuwe burgemeester) voor de komende 2 jaar geen op zich zelf staand nieuwe 4-jarig preventie- en handavingsplan alcohol op te stellen. Reden hiervoor is dat het geen op zich zelf staand beleid is maar het onderdeel is van hoe wij gezondheidsbeleid en jeugdbeleid gaan vormgeven in de toekomst. Dat is de context; de inbedding van preventie en handhaving van alcoholmatiging. Daarbij gaat het niet enkel om alcohol, maar om breed middelengebruik en mediawijsheid (waaronder gamen). Het gaat o.a om het delen van kennis en inzichten, om het vergroten van vaardigheden van inwoners. Het sluit daarmee aan op de integrale aanpak die de GGD in samenwerking met Tactus en Halt worden ontwikkeld voor Heerde en Epe.

Drugs: we voeren een streng beleid als het gaat om het sluiten van woningen en bedrijven bij het aantreffen van meer dan gebruikershoeveelheden drugs in de woning of in andere panden. Uiteraard vervolgt de politie (justitie) het gebruik van drugs. Zij hebben goed zicht op de gebruikers en overlastlokaties worden in gezamenlijkheid met gemeente (sociaal domein, veiligheid) en Triada aangepakt.

Kwaliteit

De burgemeester geeft uitvoering aan het beleid (vanaf 2017) om woningen en bedrijfspanden, waar productie of handel van drugs plaatsvindt, tijdelijk te sluiten. Er zijn grenzen aan alcoholgebruik in het vergunningenbeleid, er is ontheffingenbeleid en misbruik in de horeca en in de openbare ruimte wordt via handhaving tegen gegaan.

Door middel van publiekscampagnes inwoners activeren om drank- en drugsgebruik te signaleren.

Door middel van publiekscampagnes vragen we inwoners om hun ogen en oren te gebruiken, ook als het gaat om overlast als gevolg van het gebruik van drank en drugs, en de politie tijdig te waarschuwen.

Kwaliteit

Sociale media worden, met name door de politie, hiervoor ingezet.

In 2018 is hier door de gemeente geen uitvoering aan gegeven.

Deelname aan Burgernet stimuleren door media te benutten om inwoners te informeren.

Deelname stimuleren door bestaande inwoners en nieuwe inwoners het bestaan van en de functie van Burgernet onder de aandacht te brengen.

Kwaliteit

Periodiek in sociale media en de Schaapskooi aandacht besteden aan deelname aan Burgernet. Ook het gebruik van Whats app buurtpreventie daar aan koppelen.

Gemeente Heerde behoort ook in 2018 nog altijd tot de top 4 van de 22 gemeenten in regio Noord en oost Gelderland als meeste deelnemers aan Burgernet per 1.000 inwoners.

In de gemeente Heerde is 18,3 % van de inwoners aangesloten bij Burgernet. In politieregio Oost NL is dat gemiddeld 12,2%.

Door het succes van burgernet en onderlinge afspraken tussen gemeenten en politie wordt er per 2018 jaarlijks aan de gemeenten een bijdrage per inwoner gevraagd om de Burgernet organisatie te bekostigen.

De kosten bedragen 10 cent per inwoner.

Burgernet is innoverend bezig. Preventieve en repressieve informatie kan nu ook via mailberichten gericht aan wijken en buurten verzonden worden, bijvoorbeeld digitaal buurtonderzoek na een inbraak.

Ook zijn er bijeenkomsten geweest (niet in Heerde maar elders in de regio) om de verbinding met whats app buurtpreventie nader te onderzoeken .

■ Geld

vanaf 2018 vraagt Burgernet een vaste bijdrage van gemeenten van 10 cent per inwoner om de organisatie van Burgernet in de been te houden.

[Een structureel overleg leefbaarheid en veiligheid initiëren met betrokken partners.](#)

portefeuillehouder Zorg en portefeuillehouder Veiligheid overleggen met hoofden van ketenpartners 1 maal in de 4 maanden. De onderwerpen 'verwarde personen' en 'middelengebruik' zijn daarin de verbindende factoren.

■ Kwaliteit

Op hoofdlijnen, niet op casusniveau. Oplossingen vinden om de beleidsvelden Leefbaarheid en Veiligheid en Zorg aan elkaar te verbinden. Waar hindernissen zijn in de samenwerking, deze beslechten.

[Beoordelen of de pilot buurtbemiddeling aan de verwachtingen beantwoordt en of continuïteit gewenst is.](#)

In de pilot buurtbemiddeling werken politie, gemeente en Triada samen. Samen beslissen zij welke 9 casussen dit jaar worden opgepakt.

■ Kwaliteit

Er is budget voor het behandelen van negen casussen. Eindrapportage wordt verwacht in het 2e kwartaal 2019. Een tussentijdse rapportage komt in het najaar van 2018.

De tussenrapportage is niet opgemaakt omdat buurtbemiddeling geen gegevens heeft verstrekt. ik verwacht deze 3e of 4e week januari gereed te hebben.

■ Geld

Gemeente Heerde betaalt dit jaar 5.000 euro. Triada betaalt ook 5.000. Voor 10.000 euro kunnen ongeveer 9 casussen worden behandeld. Er zijn wat opstartkosten, waardoor het aantal te behandelen casussen geringer is in het eerste jaar.

In overleg met onze BOA's stevig inzetten op overlast op straat.

Naast het Handhavings Uitvoerings Plan (HUP) wat telkens voor een jaar wordt opgesteld, is er maar geringe capaciteit beschikbaar om ad hoc overlast situaties aan te pakken.

Kwaliteit

Er is een beperkte formatie binnen dit taakveld. Wel zal inzet, waar mogelijk, zich focussen op overlastsituaties op straat.

We willen graag focussen door meer projectmatig te werken. Dus opgezette tijden bepaalde problematieken aanpakken en daar dan gedurende een bepaalde tijd extra op inzetten.

Om het hiermee ook meer onder de aandacht te krijgen van het grote publiek.

Ideeën van jongeren om de overlast te beperken, worden beloond.

Kwaliteit

In 2019 een campagne starten waarbij goede ideeën of initiatieven beloond zullen worden.

Geld

hoeveel budget hebben we hier voor over ? 2 maal 500 euro ?

De mogelijkheden van social media benutten om overlastsituaties zichtbaar te maken.

sociale media wordt meer en meer gebruikt om in te spelen op actuele thema's. dit kan 2 richtingen op werken. Gemeente kan actuele thema's inbrengen. Burger kan ook gemakkelijker 24/7 meldingen doen van schade/problemen in de openbare ruimte.

Kwaliteit

Gemeente kan bijv. foto's van vernielingen aan gemeentelijk eigendom rondsturen. En daarmee de kosten van de vernielingen kenbaar maken. De lokale gemeenschap daarmee leren om zelfcorrigerend op te treden door deze deelgenoot te maken van problematieken.

Veroorzakers van vernielingen worden uitgenodigd voor een gesprek met de burgemeester.

Betreft (moedwillige) vernielingen in de openbare ruimte .

Kwaliteit

Wanneer veroorzaker bekend is kan op vrijwillige basis een gesprek plaatsvinden.

Brandweer

- De opkomsttijd van de brandweer is gemeentebreed geborgd en de (vrijwillige) brandweermensen kunnen hun werk naar behoren doen.

Wat gaan we er voor doen?

Brandweerkazernes in Heerde en Wapenveld in stand houden en de huidige inspanningen voor onze (vrijwillige) brandweermensen continueren.

Zie koptekst.

Kwaliteit

Is blijvend punt van aandacht bij samenwerking en overleg met VNOG. Het belang van lokale betrokkenheid en nabijheid brandweer blijvend benadrukken. Daarbij ook pleiten voor behoud beperkte aanrijtijden.

Geld

Uitvoering binnen bestaande begroting.

Bij de VNOG de belangen van de vrijwillige brandweermensen en instandhouding van het duikteam behartigen.

Zie koptekst.

Kwaliteit

Dit is blijvend punt van aandacht. Daarbij ook wijzen op maatschappelijke belangen (gevoel van veiligheid en maatschappelijke verbinding).

Geld

Budget binnen bestaande begroting.

Handhaving

- Regels zijn er voor iedereen. We handhaven het nakomen er van.

Wat gaan we er voor doen?

Handhaving op basis van het Uitvoeringsprogramma Vergunningverlening, Toezicht en Handhaving. (VTH)

De resultaten van het uitvoeringsprogramma VTH worden niet alleen in tijd en aantallen maar ook in effecten beschreven. De prioritering van het uitvoeringsprogramma wordt geadviseerd door de raadscommissie.

Kwaliteit

Het uitvoeringsprogramma wordt gebaseerd op de nieuwe Kadernota VTH voor de periode 2019-2022. Deze nota wordt in het najaar 2018 opgesteld en begin 2019 ter besluitvorming aangeboden.

In 2018 is het Uitvoeringsprogramma VTH in uitvoering genomen.

Handhavingscapaciteit werd ingezet op allen in het programma opgenomen taakvelden.

Een gedetailleerde verantwoording van de uitvoering van de handhaving vindt plaats in het Jaarverslag VTH 2018 dat deel uit maakt van het Uitvoeringsprogramma VTH voor 2019.

■ **Geld**

Uitvoering binnen bestaande begroting.

Handhaving wanneer sprake is van uitkeringsfraude.

■ **Kwaliteit**

Dit is bestaand beleid.

Handhaving wanneer de toegankelijkheid van de openbare ruimte in gevaar komt.

Bij beperking toegankelijkheid openbare ruimte wordt handhavend opgetreden.

■ **Kwaliteit**

Dit wordt als deeltaak opgenomen in het uitvoeringsprogramma voor de handhaving.

Handhaving op dit onderdeel is opgenomen in het Uitvoeringsprogramma VTH 2018.

In de dorpscentra is gericht handhavingscapaciteit ingezet op de inrichting en toepassing van uitstallingen en terrassen. Daarbij werd actief afstemming gezocht met ondernemers.

Bestuur

Toelichting op product Bestuur

Het product Bestuur bestaat uit de subproducten college, raad, griffie en rekenkamerfunctie. Hoofdzakelijk gaat het hier om kosten voor salarissen en vergoedingen, opleidingskosten en representatie. Verder bestaat het product uit de volgende subproducten: (bestuurlijke) samenwerking, inclusief denken, internationale contacten, rechtsbescherming en communicatie.

Wat gaat het kosten?

Exploitatie	Realisatie 2017	begroting 2018 (2019)	Primaire begroting 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022
Lasten						
506050 Communicatieplan	0	11.297	20.420	20.790	21.160	21.540
521000 Raad	187.228	197.521	195.597	193.760	200.340	207.150
521050 Griffie	117.362	159.175	104.331	107.860	111.520	115.310
521100 Rekenkamerfunctie	1.565	28.700	19.150	19.490	19.840	20.200
521150 College	482.570	545.253	658.310	618.850	644.400	670.480
521200 Bestuursonderst.	250	0	0	0	0	0
521300 Best. samenwerking	29.617	69.968	154.650	157.430	160.260	163.140
521350 Internationale contacten	851	9.660	1.760	1.790	1.820	1.850
521400 Rechtsbescherming	67.698	41.123	42.170	42.930	43.700	44.480
Totaal Lasten	887.140	1.062.697	1.196.388	1.162.900	1.203.040	1.244.150
Baten						
521150 College	-474	0	0	0	0	0
Resultaat	-886.666	-1.062.697	-1.196.388	1.162.900	1.203.040	1.244.150

Toelichting op de lasten en baten bestuur.

Lasten

506050 Communicatieplan

In 2018 is bij de budgetfreeze € 6.300,- afgeraamd.

521050 Griffie

In 2018 is bij de Voorjaarsnota € 60.000,- incidenteel bijgeraamd voor ondersteuning van de griffier.

521100 Rekenkamerfunctie

Bij de jaarrekening 2017 is € 10.000,- van het budget van de rekenkamerfunctie overgeheveld naar 2018. Met dit extra geld wordt het onderzoek 'toegang tot zorg en sociale draagkracht' bekostigd.

521150 College

Met ingang van 2019 is € 10.000,- structureel bijgeraamd voor extra reis- en verblijfkosten; daarnaast is er voor 2018 € 40.000,- en voor 2019 € 57.000,- bijgeraamd voor de wachtgeldverplichting van een vertrokken wethouder.

Daarnaast is vanaf 2019 € 100.000,- opgenomen voor nieuw beleid vanuit het collegeprogramma duurzaamheid en het versterken van de kernen. Dit bedrag loopt op naar € 130.000,- in 2022.

521300 Regionale bestuurlijke samenwerking

Voor de overgang van de Regio Noord-Veluwe (RNV) naar de Regio Stedendriehoek is € 83.000,- bijgeraamd. Binnen de begroting zijn op functionele onderdelen ramingen verlaagd. Ook zijn ambtelijke uren geraamd.

521350 Internationale contacten

In 2018 is bij de budgetfreeze € 4.440,- bijgeraamd in verband met Basjkieren (festival & presentatie beeld).

521400 Rechtsbescherming

In 2018 is bij de budgetfreeze € 14.700,- afgeraamd. Daarnaast is er een ombuigingsvoorstel om dit product structureel af te ramen met € 15.000,- vanaf 2019.

Veiligheid

Toelichting op product veiligheid

Het product Veiligheid bestaat uit de subproducten brandweer, crisisbeheersing, openbare orde en veiligheid, opvang huisdieren, APV, drank en horecawet en handhaving. De lasten op dit product hebben voor een groot deel betrekking op de brandweertaken in VNOG-verband. Daarnaast worden legesopbrengsten binnen dit product verantwoord.

Wat gaat het kosten?

Exploitatie	Realisatie 2017	begroting 2018 (2019)	Primaire begroting 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022
Lasten						
502040 Brandweergarage Wapenveld	25.218	25.604	26.392	27.080	27.972	28.205
523000 Brandweer	963.290	919.318	936.471	923.533	915.601	917.241
523050 Crisisbeheersing	38.541	28.583	38.073	38.996	39.947	40.926
523100 Openbare orde & Veiligheid	95.807	100.237	106.686	109.306	111.998	114.774
523150 APV	149.753	136.829	143.736	148.767	153.974	159.363
523200 Drank- en horecawet	42.495	36.791	37.693	39.012	40.378	41.791
545150 Handhaving Bouwen	145.150	176.863	185.792	192.295	199.025	205.991
545300 Handhaving Milieubeheer	8.457	7.314	7.684	7.953	8.231	8.519
551300 Opvang huisdieren	8.075	2.250	10.240	10.420	10.610	10.800
Totaal Lasten	1.476.785	1.433.789	1.492.767	1.497.362	1.507.736	1.527.610
Baten						
523000 Brandweer	-16.522	0	0	0	0	0
523150 APV	-6.970	-21.220	-21.730	-22.120	-22.520	-22.930
545150 Handhaving Bouwen	-25.500	0	0	0	0	0
Totaal Baten	-48.992	-21.220	-21.730	-22.120	-22.520	-22.930
Resultaat	-1.427.793	-1.412.569	-1.471.037	-1.475.242	-1.485.216	-1.504.680

Toelichting op de lasten en baten veiligheid.

Lasten

523000 Brandweer

De verdelingssystematiek voor de kosten van de Veiligheidsregio Noord- en Oost-Gelderland (VNOG) is gewijzigd. De overgang van de oude naar de nieuwe systematiek wordt de komende jaren gefaseerd ingevoerd. De gemeente Heerde is voordeelgemeente; dit verklaart de dalende ramingen voor de komende jaren.

523050 Crisisbeheersing

De lagere raming van € 10.000,- in 2018 bij dit subproduct is het gevolg van de

budgetfreeze.

523100 Openbare orde & Veiligheid

De lagere raming van € 6.000,- in 2018 bij dit subproduct is het gevolg van de budgetfreeze.

523150 APV en 545150 Handhaving Bouwen

Dit subproduct bestaat bijna volledig uit loonkosten. Deze kosten worden jaarlijks met 3,5% geïndexeerd; dit is de verklaring voor de stijging van ruim € 5.000,- per subproduct in de komende jaren.

551300 Opvang huisdieren

De lagere raming van € 13.000,- in 2018 bij dit subproduct is het gevolg van de budgetfreeze.

Baten

523000 Brandweer

In 2017 is een incidentele bijdrage van ruim € 16.000,- ontvangen voor de inspectie van brandkranen. Ook voor de jaren erna wordt dit bedrag ontvangen; voor 2018 e.v. wordt hiervoor in de najaarsnota bijgeraamd.

BBV-indicatoren programma Bestuur

BBV indicatoren

2. Bedrijfsvoering

Toelichting op programma Bedrijfsvoering

De gemeente is een betrouwbare rentmeester van de publieke middelen. Uitgangspunt is dat de exploitatie op orde is om jaarlijks te kunnen voldoen aan de voorwaarde van een sluitende begroting. Naast financiën en de financiële uitvoering van het Grondbeleid, vallen onder dit programma de gemeentelijke organisatie, de accommodaties voor gemeentebestuur en ambtelijke organisatie, burgerzaken, het streekarchivariaat, basisregistraties, informatisering en automatisering en elektronische dienstverlening.

Collegeprogramma Bedrijfsvoering

Wat willen we bereiken?

Financien

- Een gezonde financiële huishouding.
- Een evenwichtige schuldpositie, met nadruk op verlaging.
- Subsidies worden geïndexeerd onder voorwaarde van een sluitende gemeentelijke meerjarenbegroting.

Wat gaan we er voor doen?

De dienstverlening van de gemeente (onder andere leges) is zoveel mogelijk kostendekkend.

Kwaliteit

In 2018 is, mede in het licht van de ombuigingen, nadrukkelijk gekeken naar een zo kostendekkend mogelijke legesverordening voor 2019. Daarbij is een tariefsverhoging bij de leges voor omgevingsvergunningen (bouwen) doorgevoerd. Dit heeft geleid tot een verordening die voor 2019 circa 96,8% kostendekkend is.

Bij de andere kostendekkende belastingen (begraafrechten, rioolheffing, afvalstoffenheffing) zijn 100% kostendekkende tarieven al jaren het uitgangspunt.

Inwoners met een minimuminkomen en geen vermogen komen in aanmerking voor kwijtschelding van gemeentelijke belastingen.

Kwaliteit

Inwoners met een inkomen op bijstandsniveau en zonder vermogen kunnen in aanmerking komen voor kwijtschelding. Inwoners die al eerder kwijtschelding kregen, wordt via bestandsvergelijking met onder meer de Belastingdienst en het RDW automatisch getoetst of zij voor 2019 automatisch kwijtschelding kunnen krijgen. Kwijtschelding is mogelijk voor de onroerendezaakbelasting en voor de afvalstoffenheffing (vastrecht en maximaal 9 ledigingen). De resultaten van een kwijtscheldingsaanvraag worden gedeeld met het GBLT, zodat inwoners ook meteen kwijtschelding krijgen voor de waterschap belastingen slechts één formulier hoeven in te vullen.

De lokale lastendruk stijgt in principe niet meer dan de inflatiecorrectie.

■ Kwaliteit

In 2018 is de lokale lastendruk verhoogd met het inflatiepercentage van 1,6%.

Inzetten op versterking van de financiële positie van de gemeente om tegenvallers op te kunnen vangen en noodzakelijke investeringen te kunnen doen.

■ Kwaliteit

Voor het meerjarenperspectief 2019-2022 is een structureel sluitende begroting gepresenteerd. Voorwaarde hierbij is wel dat de voorgestelde bezuinigingen worden gerealiseerd. Hierover vindt nog het gesprek plaats met betrokkenen en burgers.

De financiële risico's zijn inzichtelijk en er komt een midzomeranalyse

■ Kwaliteit

In 2018 is er bijzonder veel aandacht besteed aan de budgetbewaking. Er is een budgetfreeze ingevoerd om het dreigende tekort terug te dringen. Tevens zijn de belangrijkste budgetten, waaronder de salarissen en externe inhuur, maandelijks gemonitord en er is een Midzomeranalyse opgesteld. Voor de jaren 2019 e.v. is er een pakket aan ombuigingen opgesteld.

Binnen het sociaal domein zijn de verplichtingen in beeld en zijn er afspraken over de wijze waarop de raad gebruik en kosten kan monitoren.

■ Kwaliteit

- In 2018 is er een nieuwe berekeningswijze ontwikkeld voor de jaarlastbepaling Jeugd. Deze gaat grotendeels uit van de daadwerkelijk gefactureerde kosten. In 2019 wordt deze systematiek verder verfijnd en tevens voor de Wmo-kosten ontwikkeld.
- De raad wordt 2 per jaar geïnformeerd via een themabijeenkomst over de ontwikkeling van kosten en aantallen voorzieningen in het sociaal domein. Hiervoor is in 2018 een nieuwe monitor ontwikkeld. Deze wordt in 2019 verder verfijnd.
- Kosten en ontwikkelingen worden op de gebruikelijke momenten in de p&c cyclus gemonitord en gerapporteerd.

Slim gebruik maken van financieringsmogelijkheden bij rijk en provincie om ambities in te vullen.

■ Kwaliteit

De energietransitie moet nog worden opgestart; hiervoor hebben alleen nog verkennende gesprekken (o.a. in CleanTech-verband) plaatsgevonden.

Dienstverlening ambtelijke organisatie

- Onze gemeentelijke dienstverlening aan inwoners en ondernemers is vriendelijk, betrokken, adequaat, tijdig en deskundig.

Wat gaan we er voor doen?

De begrippen omgevingsbewust en ondernemend staan centraal in de gemeentelijke organisatie. De betekenis hiervan voor het dagelijks handelen en de dienstverlening aan inwoners en ondernemers is blijvend onderwerp van gesprek.

Doel van deze begrippen is dat de klant zich gehoord voelt en zo mogelijk tevreden wordt gesteld.

■ Kwaliteit

Elke vijf maanden staat een thema centraal dat hieraan bijdraagt: In 2017 was dat Klantgerichtheid. In 2018 stonden Eigenaarschap en Samenwerken en Durf en Lef centraal. In 2019 wordt de reeks afgesloten met het thema Zelfexpressie en Feedback geven. Start was een gezamenlijke inspiratiesessie. Daarna werd het thema in elke afdeling gekoppeld aan het dagelijkse werk. Aan het eind van de periode zijn de bevindingen gedeeld en verteld welke stappen zijn gemaakt. Naast deze ontwikkeling is er een start gemaakt met het vormgeven van een 'Heerder academie'. Doel is om intern kennis te delen en te ontwikkelen. Wij stellen ons dienstbaar op naar onze inwoners.

Transparante servicenormen van de gemeentelijke organisatie die inzichtelijk zijn voor inwoners en ondernemers.

Transparante servicenormen van de gemeentelijke organisatie die inzichtelijk zijn voor inwoners en ondernemers.

■ Kwaliteit

De servicenormen moeten een reëel beeld geven over wat de burger of een bedrijf mag verwachten van de gemeente. Dit vraagt een visie op dienstverlening waarvoor in 2018 de belangrijkste uitgangspunten zijn bepaald en die in 2019 verder vorm gegeven wordt. Natuurlijk vraagt dit vervolgens ook aanpassing van de achterliggende processen om de realisatie van de servicenormen te borgen.

Inwoners en ondernemers zijn, ook ambtelijk, altijd van harte welkom met hun vragen en ideeën.

Vragen en ideeën van inwoners en ondernemers worden serieus opgepakt door de organisatie.

■ Kwaliteit

Om de uniformiteit, leesbaarheid en eenduidigheid van de huidige servicenormen te verbeteren worden deze aangepast. De servicenormen moeten een reëel beeld geven over wat de burger of een bedrijf mag verwachten van de gemeente. Dit vraagt natuurlijk ook aanpassing van de achterliggende processen om de realisatie van de servicenormen te borgen. Alleen dan ben je een betrouwbare partner.

■ Geld

Geen extra financiële middelen nodig

Inwoners en ondernemers mogen rekenen op een ambtelijke organisatie die denkt in kansen binnen wet- en regelgeving en financiële mogelijkheden.

Onze visie "naar een omgevingsbewuste en ondernemende organisatie" zodanig dat de klant zich gehoord voelt en zo mogelijk tevreden wordt gesteld, zorgt daarvoor

■ Kwaliteit

Medewerkers :

1. Stellen de klant centraal en weten wat dit voor hun werk betekent;
2. Hebben het zelfvertrouwen, de lef en durf om hierin ondernemend op te treden.
3. Voelen eigenaarschap voor wat betreft hun werkzaamheden.

Door de themagerichte aanpak op 3 vlakken: organisatie, afdeling en persoonlijk is dit blijvend onderwerp van gesprek.

Duidelijkheid wat de rol van inwoners is bij inwoners- en overheidsparticipatie en de mogelijkheden die zij hebben.

De participatieladder voor inwonersparticipatie (initiatief gemeente) en overheidsparticipatie (initiatief inwoners) is bekend bij bestuur en organisatie en wordt gebruikt bij plannen en processen.

■ Kwaliteit

Het college heeft nog geen visie vastgelegd voor het gebruik van de participatieladder bij gemeentelijke plannen en processen. Bij de voorbereiding van inwonerparticipatie bij de bezuinigingsvoorstellen heeft het college wel duidelijk aangegeven welke rol inwoners hebben in dit proces.

Inwoners en ondernemers mogen rekenen op een tijdige behandeling van hun (aan)vragen binnen de gestelde termijnen.

Deze taakgroep betreft de maatregel uit het collegeprogramma: "Inwoners en ondernemers zijn, ook ambtelijk, altijd van harte welkom met hun vragen en ideeën". Dit is staand beleid.

■ Kwaliteit

De bewaking van de juridische kwaliteit van al het handelen, als een normaal onderdeel van de bedrijfsvoering, is systematisch ingebed in de organisatie en de werkprocessen van de gemeente Heerde. Bestuursondersteuning en -advisering biedt structurele en duurzame waarborgen voor de juridische houdbaarheid van gemeentelijk handelen. Bij binnenkomst van aanvragen of vragen wordt binnen twee werkdagen een ontvangstbevestiging verstuurd. Afhankelijk van het type aanvraag/vraag wordt zo snel mogelijk binnen de gestelde termijn van de wet/servicenormen gereageerd. Lukt dit niet, stellen wij de burger adequaat en tijdig hiervan op de hoogte.

■ Geld

Geen extra financiële middelen nodig

Personeel en Organisatie

- Een goede werkgever zijn en voldoende interne en externe uitdagingen bieden voor personele ontwikkeling en het opdoen van werkervaring.

- Investeren in onze medewerkers door hun ontwikkeling te koppelen aan de organisatiedoelen (investor in people).
- Onze personele samenstelling is een afspiegeling van de inclusieve samenleving en biedt ook plek aan mensen die (langdurig) werkloos zijn.

Wat gaan we er voor doen?

De HR-visie voor de organisatie in praktijk brengen

Het realiseren van strategisch beleid op HR gebied leidt onder andere tot goed werkgeverschap en ontwikkeling van personeel.

Kwaliteit

De HR-visie verwoordt de organisatievisie. Speerpunten voor de komende jaren zijn: doorontwikkeling van het functieboek/gebouw, strategische personeelsplanning, (hernieuwd) beleid over in- door en uitstroom en de gesprekscyclus. Later volgen beleid over opleiden en ontwikkelen en gezondheidsbeleid. Verdergaande HR-digitalisering is een doorlopend speerpunt.

Om de doelstelling -te komen tot een nieuw functieboek- te behalen zijn inmiddels de eerste maar al wel grote stappen gezet. De keuze is gevallen op HR21 een functieboek en waarderingssysteem dat gebruikt wordt door veel gemeenten. Datzelfde geldt voor een analyse voor strategische personeelsplanning en de doorontwikkeling van HR-digitalisering. Tot op heden loopt het conform tijdsplanning.

Actief deelnemen in de Talentenregio.

Binnen dit samenwerkingsverband werken 24 overheidsorganisaties samen aan werving, training, talentontwikkeling en loopbaanontwikkeling van personeel.

Ook nemen de P&O-adviseurs deel aan een P&O netwerk waarin kennis en ervaring uitgewisseld worden.

Kwaliteit

Door gebruik te maken van de Talentenregio hebben we een groter bereik voor de werving van kwalitatieve medewerkers. Onderlinge mobiliteit tussen deelnemende organisaties wordt beter. Daarnaast kunnen medewerkers workshops, training en opleidingen volgen die met name gericht zijn op loopbaan- of persoonlijke ontwikkeling. Bij de werving van de trainees heeft Talentenregio ondersteuning geboden door hun ervaringen die al eerder opgedaan waren. De trainees zullen het ontwikkel- en opleidingsprogramma onder verantwoording van Talentenregio uitvoeren.

Investeren in jonge medewerkers.

Betere balans in de leeftijdsopbouw van het personeelsbestand. Nieuwe dynamiek. Reduceren kosten inhuur externen.

Kwaliteit

Gericht beleid voeren om de leeftijdsopbouw in balans te krijgen. In 2018 is het generatiepact (jong voor oud) ingevoerd. Er zijn ontwikkelingen om te komen tot

een trainee-pool.

Inmiddels zijn hier grote stappen in gemaakt. Vanaf 1 februari beginnen er drie trainees, op 1 mei aanstaande nog één. Deze trainees zijn professioneel geworven en zullen de trainee-pool vormen van waaruit ze ingezet worden op diverse opdrachten waarvoor normaal gesproken een externe medewerker ingehuurd zou worden. Hierdoor realiseren we aan de ene kant een kostenbesparing en aan de andere investeren we in onze medewerkers van de toekomst. Zij brengen een betere balans in de leeftijdsopbouw, nieuwe dynamiek en ondersteuning voor ambtenaren. Ook werken we verder aan onze maatschappelijke verantwoordelijkheid starters op de arbeidsmarkt een kans te bieden werkervaringen op te doen in combinatie met een opleiding- en ontwikkelprogramma.

[Jong talent vasthouden en zorgen dat wij ook een aantrekkelijke woongemeente voor hen zijn.](#)

We willen een goede, moderne werkgever zijn die ontwikkeling stimuleert. In het verlengde van investeren in jonge medewerkers; hoe zorgen we ervoor dat jonge medewerkers zich uitgedaagd blijven voelen? En dat binnen onze kaders? Wat is daarvoor exact nodig? Het woonklimaat van de gemeente Heerde dient gericht te zijn op jong talent. Voldoende betaalbare woningen en sfeervolle en gezellige dorpskernen met op met name jong talent gerichte faciliteiten.

Kwaliteit

Beleid ontwikkelen waarmee we jonge medewerkers voldoende uitdagingen en ontwikkelingen blijven bieden om een aantrekkelijke woon- en werk gemeente te zijn. De trainee-pool is een goed voorbeeld van beleid waarmee we jonge medewerkers uitdagingen bieden.

[Bij vacatures benadrukken dat wij een inclusieve organisatie \(willen\) zijn.](#)

Inclusie is meedoen. Zorgdragen dat de personele samenstelling een afspiegeling is van een inclusieve samenleving. Ook voor bijvoorbeeld langdurig werklozen en arbeidsongeschikten. Minimaal voldoen aan quotum regeling. Als we de regels van de huidige quotum wetgeving volgen voldoen we ruimschoots. Hoofdzakelijk ingegeven door de medewerkers van Lucrato die we inzetten voor de buitendienst.

Kwaliteit

In de communicatie benadrukken dat wij een inclusieve organisatie willen zijn.

[Onderzoeken of het mogelijk is om vacatures tegelijkertijd voor de doelgroep \(mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt\) en bij de Talentenregio uit te zetten.](#)

Voldoen aan de quotum regelgeving. Een gemeente willen zijn die ook mensen met afstand tot de arbeidsmarkt kansen biedt.

Kwaliteit

Interne vacatures worden bij de Talentenregio uitgezet. Onderzocht wordt of tegelijkertijd ook binnen de doelgroep –mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt- gezocht kan en mag worden.

[Inkoop](#)

- Duurzaam en circulair inkopen.

- We verwachten social return on investment en maatschappelijk verantwoord ondernemerschap van de markt.
- Binnen de wettelijke aanbestedingsregels worden lokale ondernemers uitgenodigd en hebben daardoor een kans om mee te doen.

Wat gaan we er voor doen?

Bij aanbestedingen worden lokale/regionale ondernemers de mogelijkheid tot deelname geboden. We benutten de inkoopkaders ten volle en laten het aan lokale ondernemers over om zich zo te organiseren, dat zij de dienst of het werk uit kunnen voeren.

Kwaliteit

We houden waar mogelijk en binnen de wettelijke kaders rekening met lokale en regionale ondernemers en het MKB. Uitgangspunt is dat alle ondernemers gelijke kansen moeten krijgen zonder dat dit mag leiden tot enigerlei vorm van discriminatie van ondernemers. Daarnaast houden we rekening met lokale ondernemers door bij onderhandse aanbestedingen waar mogelijk minimaal 1 offerte bij lokale ondernemers aan te vragen. Lokale ondernemers zijn ondernemers gevestigd in de gemeenten Heerde, Hattem en Oldebroek. Eén van de doelstellingen van ons inkoopbeleid is bijdragen aan het creëren van maatschappelijke waarde. We willen als gemeente een voorbeeldrol hebben. Ons inkoopbeleid is gericht op zoveel mogelijk duurzaam en circulair inkopen, waarbij we participeren in samenwerkingsverbanden en de mogelijkheden in de Cleantechregio verkennen. We passen in aanbestedingen de duurzaamheidscriteria van PIANOo toe.

Daarnaast kopen we zoveel mogelijk in bij marktpartijen die maatschappelijk verantwoord ondernemen. Hieronder wordt verstaan dat een ondernemer elke vorm van dwangarbeid verwerpt en de regelgeving van de Verenigde Naties over mensenrechten en de rechten van kinderen respecteert.

Binnen de wettelijke kaders is er de mogelijkheid om opdrachten/contracten bij eigen SW-bedrijven in te besteden. Ook wordt er bij aanbestedingen invulling gegeven aan Social Return.

Bij bouwprojecten van de gemeente is het een voorwaarde om leerling bouwplaatsen in te richten en uit te voeren.

Bij opdrachten tot bouw of verbouw van een substantiële omvang zal de gemeente de voorwaarde tot het inrichten van een leerling bouwplaats stellen. Datzelfde geldt wanneer sprake is van subsidieverlening voor bouw of verbouw van een substantiële omvang.

Kwaliteit

Dit is één van de bouwblokken voor de invulling van Social Return. In de huidige praktijk blijkt het lastig hieraan uitvoering te geven, omdat het aanbod op dit moment beperkt is. Voor het kalenderjaar 2019 zijn nog geen concrete bouw- of verbouwplannen die hiervoor in aanmerking komen.

Eind 2019 is een actieplan maatschappelijk verantwoord inkopen gereed.

Kwaliteit

Randvoorwaarden en kaders voor dit plan zullen als eerste stap uitgewerkt gaan

worden.

Er worden zo veel mogelijk fairtrade producten ingekocht en duurzame materialen gebruikt.

We onderzoeken de voorwaarden en haalbaarheid om als organisatie een fairtrade keurmerk te verkrijgen

■ **Kwaliteit**

We willen als gemeente een voorbeeldrol hebben op het gebied van Fairtrade. We onderzoeken en verkennen de voorwaarden en haalbaarheid om Fairtrade producten in te kopen. Daarbij bekijken we welke productgroepen hiervoor in aanmerking komen. We willen als gemeentelijke organisatie voldoen aan het Fairtrade imago om vervolgens ook winkels, bedrijven en maatschappelijke organisatie in de gemeente te stimuleren.

Basisregistratie/ Informatisering/ elektronische dienstverlening

- Kwalitatief hoogwaardige digitale dienstverlening.
- Data- en gegevensbeheer zijn op orde en worden veilig beheerd.

Wat gaan we er voor doen?

De digitale agenda 2020 als leidraad volgen.

De digitale Agenda 2020 van de VNG is opgegaan in het programma GGU van VNG Realisatie. Deze vormt de leidraad voor de samenwerking tussen de verschillende gemeenten

■ **Kwaliteit**

De onderwerpen uit de Digitale Agenda 2020 zijn geïntegreerd in de roadmap voor de informatiesamenleving het programma Gezamenlijke Gemeentelijke Uitvoering (GGU) van VNG Realisatie. Hier wordt stap voor stap invulling aan gegeven bij informatie-management, het project M2A en vanuit de diverse vakgebieden.

Waar nodig optimaliseren van de (digitale) dienstverlening aan inwoners en ondernemers.

Waar nodig optimaliseren van de (digitale) dienstverlening aan inwoners en ondernemers

■ **Kwaliteit**

Het zaakstelsel moet het digitaal werken optimaal ondersteunen via resultaatgerichte processen. Daardoor wordt de informatiestroom van een zaak bewaakt, kan de voortgang van een zaak gemonitord worden en kan die voortgang gedeeld worden met alle belanghebbenden. Denk hierbij aan een koppeling met MijnOverheid. Waar mogelijk wordt voor diensten naast het fysieke kanaal ook een digitale mogelijkheid geboden voor het aanvragen van de dienst bijvoorbeeld via de website conform de visie op dienstverlening van de gemeente Heerde. In 2018 is het nieuwe stelsel voor Burgerzaken geïmplementeerd waarmee nieuwe mogelijkheden om dienstverlening digitaal aan te bieden zijn neergezet. In 2019 zal hier inhoudelijk verder vorm aan gegeven worden.

[Samenwerken met ketenpartners in de uitwisseling van gegevensbeheer.](#)

Samenwerken met ketenpartners in de uitwisseling van gegevensbeheer

■ **Kwaliteit**

Het zaakstelsel moet het digitaal werken optimaal ondersteunen via resultaatgerichte processen. Daardoor wordt de informatiestroom van een zaak bewaakt, kan de voortgang van een zaak gemonitord worden en kan die voortgang gedeeld worden met alle belanghebbenden. Denk hierbij aan een koppeling met MijnOverheid. Waar mogelijk wordt voor diensten naast het fysieke kanaal ook een digitale mogelijkheid geboden voor het aanvragen van de dienst conform de visie van de gemeente Heerde. Daarnaast kunnen taakspecifieke oplossingen (portalen) ingezet worden om zo een veilige uitwisseling van gegevens mogelijk te maken. Om dit alles mogelijk te maken is gestart met gegevensmanagement. In 2019 zal hier een krachtig vervolg aan gegeven moeten worden.

[Data gedreven werken door informatie uit internet en sociale media te halen.](#)

Data gedreven werken door informatie uit internet en sociale media te halen

■ **Kwaliteit**

Om de stap te kunnen maken naar data gedreven werken zijn in 2018 stappen gezet om de basis op orde te krijgen. Daarna (ast) kan de informatie uit internet en sociale media ontwikkelingen signaleren waarop de gemeente kan/moet inspringen. In eerste instantie worden de social media nog handmatig gevolgd en gevoed. Dit wordt ondersteund door digitale hulpmiddelen die het signaleren en reageren vereenvoudigen

[Basisregistratie Grootschalige topografie \(BGT\) is voor iedereen beschikbaar.](#)

Basisregistratie Grootschalige topografie (BGT) is voor iedereen beschikbaar

■ **Kwaliteit**

De BGT wordt de geometrische database van de objecten waarvoor de gemeente verantwoordelijk is. De BGT is conform planning opgeleverd en is voor iedereen te raadplegen. Voor 2019 is het beheer tijdelijk extern geregeld om zo grip te houden op de actualiteit in de kaart. In 2018 is de hoogwatergeul Veessen - Wapenveld opgeleverd. Bronhouder Rijkswaterstaat moet de hoogwatergeul nog in de BGT plaatsen. In 2019 heeft gemeente Heerde de verplichting om de BGT aan te laten sluiten op het projectgebied van de hoogwatergeul. Daarom is het nodig om het BGT budget wat hiervoor gereserveerd was in 2018 mee te nemen naar 2019.

[Naleven van de Algemene Verordening Gegevensbescherming en privacy wetgeving.](#)

Naleven van de Algemene Verordening Gegevensbescherming en privacy wetgeving

■ **Kwaliteit**

Conform planning is in 2018 gewerkt aan het opbouwen van een verwerkingsregister en is er een Functionaris voor de Gegevensbescherming aangenomen. Voor 2019 is het zaak om in de organisatie bewustwording te creëren voor de onderwerpen gegevensbescherming en privacy. Tevens zal er op diverse gebieden beleid (verder) ontwikkeld worden waarmee de informatieveiligheid geborgd wordt. Vooral de bewustwording van de medewerkers

speelt een belangrijke rol in het succesvol naleven van de wetgeving. Daarom is er veel aandacht nodig voor ondersteunen, informeren en enthousiasmeren. De inzet van een Privacy Officer zal hier een positieve bijdrage aan moeten leveren.

Ons zaakstelsel is efficiënt en toegerust voor de (digitale) dienstverlening.

Ons zaakstelsel is efficiënt en toegerust voor de (digitale) dienstverlening

■ Kwaliteit

In 2018 is het kaderdocument voor het zaakgericht werken vastgesteld. Dit dient als basis voor de keuze en inrichting voor een zaakstelsel in 2019. Met een goed ingericht zaakstelsel worden processen geoptimaliseerd ten behoeve van een betrouwbare dienstverlening.

De data die wij genereren, beheren en delen is volledig, betrouwbaar en geïntegreerd voor alle taakvelden, eenvoudig benaderbaar voor inwoners, ondernemers en organisaties en uitwisselbaar met andere (semi)overheden.

De data die wij genereren, beheren en delen is volledig, betrouwbaar en geïntegreerd voor alle taakvelden, eenvoudig benaderbaar voor inwoners, ondernemers en organisaties en uitwisselbaar met andere (semi)overheden

■ Kwaliteit

Het stelsel van basisregistraties wordt verplicht door de gemeente gebruikt. Het is een belangrijke taak om de kwaliteit van deze data op orde te brengen en te houden. Door de inrichting van gegevensmanagement en gegevensbeheer worden hiervoor de belangrijke voorwaarden neergezet. Door voor de gegevenssets verantwoordelijken binnen de ambtelijke organisatie aan te wijzen en hen te ondersteunen in het beheer en de samenhang van de data wordt de borging van de kwaliteit bij de bron belegd. Binnen de organisatie moeten bronhouders worden aangewezen: medewerkers die verantwoordelijk zijn voor het inwinnen, registreren, bijhouden en het borgen van de kwaliteit van een specifieke set gegevens.

Een aanzet hiertoe maakt onderdeel uit van de vastgestelde visie op GEO-informatie.

Overhead (gemeentebestuur en ambtelijke organisatie)

- Het raadhuis is toekomstbestendig functioneel bruikbaar en energetisch duurzaam in gebruik, binnen de mogelijkheden van het bestaande pand.
- Waar mogelijk vindt aanbesteding plaats op basis van het principe van circulariteit.

Wat gaan we er voor doen?

Besluiten welke maatregelen genomen moeten worden om het raadhuis toekomstbestendig functioneel bruikbaar en energetisch duurzaam in gebruik te maken.

In afstemming met de klankbordgroep zijn een drietal varianten uiteengezet die de mogelijkheden van het gebouw weergegeven. Van hieruit kan een verdere uitwerking worden bepaald. Deze varianten, optie A, B en C, zijn dus te beschouwen als een analyse van oplossingsrichtingen, in relatie tot programma van eisen en budget. Uiteraard kunnen onderdelen van één variant ook bij een andere variant worden toegepast. Na

bestudering van deze drie varianten komt duidelijk één voorkeursoplossing naar voren, genoemd variant C1, een combinatie tussen variant B en C.

Wanneer vanuit het oogpunt van cultuurhistorie een voorkeur moet worden gegeven voor een van de drie varianten, blijkt de algemene conclusie dat op hoofdlijnen alle varianten denkbaar zijn. Er blijkt alleen één onoverkomelijk onderdeel in de varianten B en C/C1. Dit is het opdelen van de raadzaal in drie verschillende (kantoor)ruimten. Deze ingreep is vanuit het oogpunt van cultuurhistorie en de monumentale ontstaans- en gebruiksgeschiedenis van het object een onwenselijke ingreep die de monumentale waarde van het gebouw aantast. Variant A/A1 heeft om deze reden de voorkeur ten opzichte van de andere varianten, maar dit is vanuit het gebruik de minst wenselijke variant. Het advies is dan ook om een oplossing te zoeken voor de omgang met de (voormalige) raadzaal op de verdieping. Dit is een belangrijke ontwerpogave. Tegen het verplaatsen van de functie van de raadzaal naar de begane grond bestaat geen bezwaar. Een uitbreiding aan de achterzijde van het monument (variant C en C1) kan, wanneer het zorgvuldig wordt vormgegeven, zeker een optie zijn.

Naar aanleiding van de inventarisatie en analyse van de mogelijkheden van het gebouw, samen met het gewenste gebruik en het doel om label C te kunnen bereiken, zijn de maatregelen voor de verduurzaming uiteengezet. Binnen het renovatie plan is duidelijk geworden dat er, gezien de aard van het gebouw, een aantal basis maatregelen te nemen zijn zonder alternatieve varianten. Denk hierbij aan het verbeteren van de warmteverliezen door isolerende maatregelen die weer nauw samen hangen met de verwarming van het gebouw, welke energetische opwekking eraan gekoppeld kan worden in combinatie met de ventilatie en zonwering

In 2018 zijn de varianten nader geraamd en is er een keuze gemaakt waarbij de voorkeur uitgesproken is voor de variant C1 inclusief de verduurzamingsmaatregelen zoals hierboven genoemd. Voor deze variant is een directiebegroting opgesteld. In 2018 is de subsidieaanvraag ingetrokken vanwege de verkiezingen en de ombuigingen op het gebied van bezuinigingen binnen de gemeente Heerde.

In 2018 zijn er de noodzakelijke voorbereidingen getroffen om in 2019 wederom de subsidieaanvraag te kunnen in te dienen. Zo is de directiebegroting geactualiseerd op de te hanteren prijzen in 2019, is er een raadsvoorstel voorbereid voor de commissie en raadsvergadering in januari 2019 daar er voor de subsidieaanvraag die in februari 2019 ingediend wordt een akkoordverklaring moet zijn vanuit de Raad voor de investerings- en exploitatiebegroting.

■ **Kwaliteit**

Financiën

Toelichting op product Financiën

Het product Financiën bestaat uit de subproducten accountantskosten, belastingen en diverse saldi.

Wat mag het kosten?

Exploitatie	Realisatie 2017	begroting 2018 (2019)	Primaire begroting 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022
Lasten						
531000 Accountantskosten	94.285	104.700	72.400	73.700	75.030	76.380
531450 Reserve investeringen en eigen vermogen	0	-50.702	0	0	0	0
531700 Forensenbelasting	2.819	2.245	0	0	0	0
531751 Reserve Precariobelasting	1.158.267	1.137.460	903.510	1.003.390	1.133.270	0
531800 Saldo van kostenplaatsen	0	0	0	0	0	0
531850 Saldo voor bestemming	0	-902.208	35.767	26.590	224.333	204.056
Totaal Lasten	1.255.370	291.495	1.011.677	1.103.680	1.432.633	280.436
Baten						
531450 Reserve investeringen en eigen vermogen	-52.316	0	-51.090	-51.489	-47.511	-47.605
531700 Forensenbelasting	-1.483	-3.695	0	0	0	0
531800 Saldo van kostenplaatsen	0	0	0	0	0	0
531900 Saldo na bestemming	-1.991.323	0	0	0	0	0
Totaal Baten	-2.045.122	-3.695	-51.090	-51.489	-47.511	-47.605
Resultaat	789.751	-287.800	-960.587	-1.052.191	-1.385.122	-232.831

Toelichting op de lasten en baten Financien

Lasten

531000 Accountantskosten

Bij de Voorjaarsnota 2018 is er € 30.000,- bijgeraamd voor de accountantskosten. Deze kosten werden tot op heden achteraf gefactureerd; in 2018 wordt nog een deel van de kosten over 2017 in rekening gebracht. Dit is gecorrigeerd door hiervoor eenmalig bij te ramen.

531751 Reserve precariobelasting

In 2019 en 2020 wordt € 230.000,- respectievelijk € 130.000,- van de precariobelasting als dekkingsmiddel ingezet. Hierdoor kan er minder aan de reserve worden toegevoegd; dit wordt zichtbaar bij dit subproduct.

Baten

531700 Forensenbelasting

Met ingang van 2019 wordt er geen Forensenbelasting meer geheven.

531900 Saldo na bestemming

Het bedrag wat hier is opgenomen is het negatieve exploitatieresultaat over 2017.

Uitvoering Grondbeleid

Toelichting op product uitvoering Grondbeleid

Het voeren van grondexploitaties.

Wat mag het kosten?

Exploitatie	Realisatie 2017	begroting 2018 (2019)	Primaire begroting 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022
Lasten						
539000 Grondbeleid	55.678	139.007	142.977	117.773	95.171	89.045
539100 Grondexpl. niet bedrijventerreinen	0	13.992	14.453	14.959	15.482	16.024
Totaal Lasten	55.678	152.999	157.430	132.732	110.653	105.069
Baten						
539000 Grondbeleid	-62.755	-194.172	-196.873	-172.566	-151.348	-147.179
Resultaat	7.077	41.173	39.443	39.834	40.695	42.110

Toelichting op de lasten en baten Grondbeleid

Lasten en baten

539000 Grondbeleid

Veel grondexploitatiecomplexen zitten in een afrondende fase. Hierdoor dalen de boekwaarden en worden er minder rentekosten doorberekend; dit is de oorzaak van de daling van zowel de kosten als de doorberekening naar de afzonderlijke complexen (baten) bij dit subproduct.

Burgerzaken

Toelichting op product Burgerzaken

Burgerzaken draait om mensen en in de eerste plaats om hun identiteit. Met hun identiteit hebben burgers recht op allerlei voorzieningen en diensten van de overheid. Burgerzaken vervult de rol van 'poortwachter' door het vaststellen en vastleggen van de identiteit bij geboorte of bij binnenkomst van elke nieuwe inwoner van de gemeente. Daarnaast is Burgerzaken door de afgifte van reis- en rijdocumenten een belangrijke speler in de keten van identiteitsvaststelling, identiteitscontrole en identiteitsbescherming.

Wat mag het kosten?

Exploitatie	Realisatie 2017	begroting 2018 (2019)	Primaire begroting 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022
Lasten						
525000 Burgerzaken	264.091	222.836	251.453	252.696	260.967	269.517
525050 Secretarieleges	145.731	91.880	54.150	35.780	46.600	47.440
525100 Verkiezingen	60.169	38.433	45.802	47.011	48.248	49.524
525150 Vaccinatie & doodschouw	11.461	11.440	11.710	11.920	12.130	12.350
Totaal Lasten	481.452	364.589	363.115	347.407	367.945	378.831
Baten						
525000 Burgerzaken	-945	0	0	0	0	0
525050 Secretarieleges	-364.076	-255.820	-179.020	-145.590	-169.580	-172.630
Totaal Baten	-365.021	-255.820	-179.020	-145.590	-169.580	-172.630
Resultaat	-116.431	-108.769	-184.095	-201.817	-198.365	-206.201

Toelichting op de lasten en baten Burgerzaken

Lasten

525000 Burgerzaken

De gestegen loonkosten en de extra kosten voor het GBA-netwerk verklaren de hogere kosten bij dit subproduct. De stijging van de jaren erna is het gevolg van loonindexeringen.

525050 Secretarieleges

Als gevolg van de invoering van de tienjarige geldigheid van paspoorten en identiteitskaarten dalen zowel de uitgaven als de inkomsten bij dit onderdeel.

Basisregistratie

Toelichting op product Basisregistratie

Gemeente Heerde is (wettelijk) verplicht haar informatievoorziening te baseren op het stelsel van basisregistraties. Basisregistraties borgen een eenmalige invoer en meervoudig gebruik van gegevens. De meest bekende zijn de basisregistraties Personen (BRP), adressen en gebouwen (BAG), basisregistratie WOZ en de basisregistratie voor bedrijven (NHR). In deze basisregistraties staan de algemene gegevens zoals persoonsgegevens, adressen en bedrijfsnamen. In applicaties gebruiken we deze basisgegevens en vullen die aan met taakspecifieke gegevens.

Wat mag het kosten?

Exploitatie	Realisatie 2017	begroting 2018 (2019)	Primaire begroting 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022
Lasten						
521450 Basisregistratie	47.716	66.210	45.820	46.280	46.750	47.230
Baten						
521451 Res. Basisregistratie	-26.656	-22.600	0	0	0	0
Resultaat	-21.060	-43.610	-45.820	-46.280	-46.750	-47.230

Toelichting op de lasten en baten Basisregistratie

Algemeen

521450 Basisregistratie / 521451 Reserve Basisregistratie

Bij de Voorjaarsnota 2018 is er eenmalig € 22.600,- bijgeraamd om achterstanden in de actualiteit van de basisregistratie weg te werken. Dit geld is onttrokken uit de 'reserve Basisregistratie'.

Streekarchivariaat

Toelichting op product Streekarchivariaat

De statische archieven van de drie gemeenten (Heerde, Epe en Hattem) zijn samengebracht in één bewaarplaats. Het streekarchief bevindt zich bij het gemeentehuis van Epe. De streekarchivaris voert ook beheer taken als behoudswerkzaamheden uit en verzorgt de inzage mogelijkheid in de studiezaal. Heerde heeft zitting in het bestuur van de gemeenschappelijke regeling. Tevens huurt de gemeente Heerde in Epe ruimte die aan de gestelde eisen voldoet voor het dynamische archief.

Wat mag het kosten?

Exploitatie	Realisatie 2017	begroting 2018 (2019)	Primaire begroting 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022
Lasten						
521550 Streekarchivariaat	56.517	58.901	66.411	67.500	68.600	69.731
Resultaat	-56.517	-58.901	-66.411	-67.500	-68.600	-69.731

Toelichting op de lasten en baten Streekarchivariaat

Lasten

521550 Streekarchivariaat

De lagere raming van € 6.000,- in 2018 bij dit subproduct is het gevolg van de budgetfreeze.

3. (Openbare) ruimte, ondernemen en wonen

Toelichting op programma (Openbare) ruimte, ondernemen en wonen

Dit programma gaat over duurzaamheid, het beheer en onderhoud van de openbare ruimte en het bos, ruimtelijke ontwikkelingen, economie, recreatie en toerisme en bouwen en wonen. Onder dit programma valt ook het opstellen van de omgevingsvisie, een instrument in het kader van de nog vast te stellen omgevingswet. Met het toepassing van uitnodigingsplanologie hebben we ons al voorbereid op deze wet. Onze rol bij ruimtelijke vraagstukken is daarmee veranderd. De omgevingsvisie maken we samen.

Collegeprogramma (openbare) ruimte, ondernemen en wonen

Wat willen we bereiken?

Leefbaar buitengebied

- Behoud van de kwaliteiten van het (agrarisch) landschap en leefbaarheid van de buitengebieden van de gemeente.

Wat gaan we er voor doen?

We gaan duurzaam om met de natuurlijke kwaliteiten, onder andere door invulling te geven aan het bestaande landschapsontwikkelingsplan (LOP). Landschapsontwikkeling wordt onderdeel van de omgevingsvisie. .

Zie koptekst.

Kwaliteit

We gaan vanuit de ambities uit de Toekomstvisie en binnen de kaders van de Structuurvisie 2025 om met natuur en landschap.

We volgen hierin het uitvoeringsprogramma LOP.

De voorbereidingen voor de gemeentelijke Omgevingsvisie zijn begonnen. De landschappelijke en natuurlijke kwaliteiten van Heerde krijgen hierin een plek.

Uit de eerste analyse blijkt dat de kernkwaliteiten van Heerde o.a. tot uiting komen in de diversiteit van het landschap. Heerde kent een afwisseling van fraaie landschappen (Veluwe tot IJssel) met een rijke cultuurhistorie, die moeten worden gekoesterd. De focus in de omgevingsvisie wordt naar verwachting gelegd op behoud, versterking en het inbedden van maatschappelijke opgaven (energietransitie, biodiversiteit, circulair en natuurinclusief landgebruik).

Geld

Uitvoering binnen bestaande begroting.

Bestaande agrarische bedrijven krijgen ruimte voor ontwikkelingen voor zover deze bijdragen aan het behoud en verbetering van de kwaliteit van het landschap en aan een schone en gezonde leefomgeving.

Onder voorwaarden ontwikkelingsruimte geven aan bestaande agrarische bedrijven.

■ **Kwaliteit**

Gericht op de ambities in de Toekomstvisie, wordt op basis van de Structuurvisie 2025 via uitnodigingsplanologie aan deze taakstelling uitvoering gegeven. Onder de nieuwe Omgevingswet worden de toekomstige kaders voor ontwikkelingsmogelijkheden voor bestaande agrarische bedrijven opgenomen in de Omgevingsvisie, waarvan de ontwikkeling in 2018 start.

We zijn begonnen met de voorbereidingen voor de gemeentelijke Omgevingsvisie, waarin een vitaal en leefbaar platteland belangrijke aandachtspunten zijn.

Uit onze eerste analyse blijkt dat de focus in de omgevingsvisie wordt gelegd op een circulair en natuurinclusief systeem met multifunctioneel en duurzaam landgebruik.

■ **Geld**

Uitvoering binnen bestaande begroting.

[We werken samen met andere partijen in de uitvoering van het klimaatadaptatieplan \(waterrobuustheid en klimaatbestendigheid\).](#)

De effecten van klimaatverandering houden zich niet aan bestuurlijke grenzen. Deze samenwerkingsvorm past bij de regionale en lokale schaal van de opgave en de behoefte aan regionale samenwerking. Immers: In de trits weten-willen-werken zijn we samen sterker, kunnen we van elkaar leren én kunnen we samen slimmer investeren.

■ **Kwaliteit**

Wij gaan, in nauwe samenwerking met bedrijven en maatschappelijke organisaties, in drie stappen te werk:

1. 'weten': analyseren wat de gevolgen van klimaatverandering voor de diverse functies in een gebied in de periode tot 2050 zijn;
2. 'willen': concrete doelen stellen voor het verbeteren van de waterrobuustheid en klimaatbestendigheid in de periode tot 2050 en een daarbij passende strategie formuleren;
3. 'werken': de doelen en de strategie vastleggen in beleidsplannen, wetten en regels en programma's voor uitvoering, beheer en 'groot' onderhoud.

In 2018 hebben wij een regionale stresstest light uitgevoerd in samenwerking met diverse belanghebbende partijen. Het waterschap Vallei en Veluwe heeft hier het initiatief in genomen. De uitkomsten zijn op bestuurlijk niveau gedeeld. In de gemeente Heerde is er een verdiepingsslag gemaakt op dorpskern niveau. Om een beter beeld te krijgen wat klimaatverandering betekent in Heerde. De uitkomsten worden in 2019 gedeeld en besproken. Daarnaast zijn er ook diverse reconstructies en nieuwbouwlocaties uitgevoerd waar het hemelwater wordt afgekoppeld.

[We werken samen met partijen in het project Hattemerpoort \(inclusief herontwikkeling Ennerveld\) en aan de Visie Hoenwaard.](#)

Hattemerpoort is een ecologische verbindingszone tussen Veluwe en IJsseluitwaarden en Wapenveld en Hattem. Het provinciale project bestaat uit deelprojecten.

Voor investeringen in natuur en waterbeheersing in de Hoenwaard is behoefte aan een toekomstbeeld en aan duidelijkheid bij de bewoners van het gebied. De visie Hoenwaard 2030 voorziet daar in.

■ **Kwaliteit**

Deelprojecten Hattemerpoort zijn: Ennerveld, natuurrealisatie in uiterwaarden, doorgang over BPF-terrein en 't Kromholt. De projectleiding berust bij Gelderse Natuur en Milieu Federatie.

De visie Hoenwaard vormt een bouwsteen voor de Omgevingsvisie. De projectleiding voor deze visie berust bij waterschap.

■ **Geld**

Voor de projecten is geen specifiek budget beschikbaar. Financiering komt van derden en provincie.

[We beheren bermen en slootkanten ecologisch en communiceren waarom we dat doen.](#)

De kwaliteit van het landschap en de leefbaarheid van het buitengebied behouden door het uitvoering van ecologisch beheer van de bermen.

■ **Kwaliteit**

Waar mogelijk wordt de belevingswaarde door realisatie van kruiden- en faunarijke bermen binnen het bestaande budget vergroot en worden inwoners via de gemeentepagina geïnformeerd over de voortgang en het nut.

In 2018 is geen mogelijkheid gevonden om hier invulling aan te geven vanwege de budgetfreeze.

[De agrarische belangen en belangen van natuur en milieu mogen niet los van elkaar gezien worden. Wij overleggen hierover met bewoners en agrariërs.](#)

Zie koptekst.

■ **Kwaliteit**

De voorbereidingen voor de gemeentelijke Omgevingsvisie zijn begonnen. Een vitaal en leefbaar platteland is hierin een belangrijk aandachtspunt.

Uit de eerste analyse blijkt dat de focus in de omgevingsvisie wordt gelegd op een circulair en natuurinclusief systeem met multifunctioneel en duurzaam landgebruik. Bewoners en agrariërs zijn hier vooralsnog niet of beperkt bij betrokken. In 2019 volgt overleg met bewoners en agrariërs.

■ **Geld**

Budget ontwikkeling Omgevingsvisie

[We werken volgens de gedragscode bestendig beheer groenvoorzieningen, bosbeheer en natuurbeheer.](#)

De gedragscode is geen wetgeving, maar is wel een hulpmiddel voor beheerders, eigenaren en aannemers om reguliere werkzaamheden uit te voeren zonder in strijd te handelen met Flora- en Faunawet.

■ Kwaliteit

Wij onderzoeken de voorwaarden om te voldoen aan de gedragscode en informeren de raad over de uitkomst.

In 2018 heeft de gemeente gewerkt volgens de gedragscode en verplicht haar opdrachtnemers om volgens de gedragscode te handelen.

Onze bermen houden we vrij van jonge opslag om de aantrekkelijkheid voor wild te verkleinen.

De bermen in het bosgebied worden vrij gehouden van jonge opslag. De aantrekkelijkheid voor wild wordt daardoor verkleind.

■ Kwaliteit

De bermen in het bosgebied worden eenmaal per twee jaar geschoond van opslag.

In 2018 zijn de bermen niet opgeschoond van jonge opslag. De planning is om dit in 2019 weer uit te voeren.

Openbare ruimte en mobiliteit

- Inwoners, ondernemers, bezoekers en toeristen kunnen rekenen op goed onderhouden en veilige wegen, fiets- en voetpaden en openbare ruimte, die voldoende verlicht zijn.
- Bij herinrichting wordt de openbare ruimte inclusief ingericht.

Wat gaan we er voor doen?

(Her)inrichting van de openbare ruimte vindt, in overleg met aanwonenden en ondernemers, plaats binnen de wettelijke kaders en het gemeentelijk beleid.

Inwoners worden uitgenodigd voor co-creatie bij herinrichting van de openbare ruimte en betrokken bij onderhoud van de openbare ruimte.

■ Kwaliteit

Doelstelling is een gedragen plan voor aanwonenden en ondernemers. Bij het realiseren van een (her)inrichtingsplan betrekken we bewoners voor het vaststellen van een Definitief Ontwerp. Het conceptplan wordt tijdens een inloopavond gepresenteerd. Iedereen kan op het conceptplan reageren via een reactieformulier en krijgt persoonlijk antwoord.

In 2018 is de Beatrixweg en laatste fase Bomenbuurt aan bewoners en belangstellenden gepresenteerd tijdens een inloopavond. Bewoners en belangstellenden hebben hun opmerkingen en suggesties kenbaar gemaakt. Het merendeel van de suggesties zijn in de plannen verwerkt of er is gemotiveerd waarom dit niet kan. De bewoners en belangstellenden zijn in kennis gesteld. Op deze wijze is er een gedragen plan ontstaan. De Beatrixweg is inmiddels uitgevoerd. De laatste fase van de Bomenbuurt start in het voorjaar van 2019.

De beheerplannen voor de openbare ruimte zijn actueel.

De beheerplannen voor de openbare actueel houden.

■ Kwaliteit

De beheerplannen voor de openbare ruimte zijn voorzien van het juiste areaal en jaarlijkse kosten om dit areaal te onderhouden en worden tijdig geactualiseerd. Een toelichting wordt gegeven in de paragraaf Kapitaalgoederen.

Aan de beheerplannen wordt jaarlijkse gewerkt om het areaal actueel te houden en het geplande onderhoud uit te voeren.. Eén keer in de vijf jaar wordt het areaal doorgerekend om de onderhoudskosten voor de komende vijf jaar te bepalen. Afgelopen jaar heeft dit plaatsgevonden voor het wegenbeheerplan.

[Samen met de regiogemeenten dringen we bij provincie en rijk aan op maatregelen om filevorming op de A50 te voorkomen.](#)

Samen met de regiogemeenten bij provincie en rijk aandringen om maatregelen te treffen om filevorming op de A50 te voorkomen.

■ Kwaliteit

Wij vragen aandacht om een betere doorstroming van het verkeer op de A50 tussen Zwolle en Apeldoorn v.v. te bevorderen in betreffende overlegsituaties.

In het concept Bereikbaarheidsvisie Regio Zwolle is voor de A50 aandacht gevraagd. Ook in de Cleantech Regio wordt aandacht geschonken aan een betere doorstroming op de A50.

[Samen met de regiogemeenten bij de provincie aandringen op maatregelen op de kwaliteit van het openbaar vervoer op peil te houden en waar nodig te verbeteren.](#)

Samen met de regiogemeenten bij de provincie aandringen om maatregelen te nemen om de kwaliteit van het openbaar vervoer peil te houden en waar nodig te verbeteren.

De uitdaging ligt er om technisch en financieel het busvervoer volledig zonder uitstoot van schadelijke stoffen te laten rondrijden bij het gelijk houden van het exploitatiebudget..

■ Kwaliteit

De huidige lijnvoering en dienstregeling van het openbaar vervoer willen we behouden en waar nodig te verbeteren. In de nieuwe vervoersconcessie is het de inzet om het openbaar vervoer volledig rond te laten rijden zonder uitstoot van schadelijke stoffen.

Het eerste concept voor de aanbesteding van het openbaar vervoer 2020 is voorzien van commentaar. Dit is via de 'nieuwe' Cleantech Regio gelopen. Uitgangspunt is het openbaar vervoer rond te laten rijden zonder uitstoot van schadelijke stoffen.

[Samen met inwoners, ondernemers en VVN inventariseren van verkeersonveilig situaties in de gemeente.](#)

Een inventarisatie uitvoeren onder de inwoners , ondernemers en VVN over de verkeersonveilige situaties in de gemeente Heerde. Deze inventarisatie gaat onderdeel worden van de actualisatie van het gemeentelijk verkeer en vervoerplan.

■ Kwaliteit

We maken een prioritering van de onveilige verkeerssituaties in de gemeente Heerde.

In 2018 is geen begin gemaakt met het actualiseren van het gemeentelijk verkeer en vervoerplan. De reden hiervan was de budgetfreeze. Een prioritering van de onveilige verkeerssituatie maakt onderdeel uit van het GVVP.

[Het Gemeentelijk Verkeers- en Vervoersplan \(GVVP\) actualiseren.](#)

■ **Kwaliteit**

Binnenkort wordt gestart met de actualisatie van het GVVP. De planning zal geen nadelige gevolgen hebben voor de verkeersafwikkeling van de plannen voor de gemeentewerf.

[Bij herstructureringsprojecten in de openbare ruimte afwegen of auto's te gast kunnen zijn.](#)

Zie koptekst.

■ **Kwaliteit**

Dit is bestaand beleid. De overweging wordt bij elk herstructureringsplan betrokken.

■ **Geld**

Uitvoering binnen bestaande begroting.

[De werkgroep Bereikbaarheid, Toegankelijkheid en Bruikbaarheid \(BTB\) van het Platform Gehandicaptenbeleid wordt standaard uitgenodigd voor advies bij herinrichtingsprojecten.](#)

Optimaal gebruik van de openbare ruimte voor alle verkeersdeelnemers.

■ **Kwaliteit**

Bij reconstructie en/of herinrichtingsplannen wordt de werkgroep Bereikbaarheid, Toegankelijkheid en Bruikbaarheid (BTB) van het Platform Gehandicaptenbeleid gevraagd om advies uit te brengen over de voorgenomen plannen.

In 2018 is de werkgroep BTB persoonlijk uitgenodigd voor de inloopavonden van de reconstructie en/of herinrichtingsplannen.

[We vervangen bruggen wanneer ze afgeschreven zijn en de \(verkeers\)veiligheid in gevaar komt.](#)

De bruggen in de gemeente Heerde worden vervangen op het moment dat de (verkeers)veiligheid in gevaar komt. In het beheerplan kunstwerken is de onderhoudsstaat van alle bruggen in beeld gebracht. Komende periode wordt het beheerplan geactualiseerd.

■ **Kwaliteit**

Het gebruik van de bruggen dient veilig te zijn voor de gebruikers. Het beeldkwaliteit voor de bruggen is niveau C van het CROW.

In 2018 is aan een aantal bruggen over de Nieuwe Wetering onderhoud gepleegd. Ook aan de Oost Indische brug in Hoorn over het Apeldoorns kanaal is groot onderhoud uitgevoerd. De brug in Ellenhoorn is voorzien van nieuwe landhoven. Deze waren in zeer slechte staat. De kwaliteit en het onderhoudsniveau voldoet in 2018 aan de gestelde beeldkwaliteit.

We staan open voor initiatieven die de beleefbaarheid van het Apeldoorns Kanaal stimuleren

Door de beleefbaarheid van het Apeldoorns Kanaal te stimuleren wordt het recreatieve product in de gemeente vergroot.

■ **Kwaliteit**

Initiatieven die de beleefbaarheid van het Apeldoorns Kanaal stimuleren kunnen rekenen op onze aandacht.

De beleefbaarheid van het Apeldoorns Kanaal is vergroot door de afronding van het project kanoroutes. Ook is met het Waterschap Vallei en Veluwe overeengekomen dat met

motorbootjes met een snelheid tot maximaal 6 km/h over het kanaal mag worden gevaren.

Omgevingsvisie

- Een integrale toekomstbestendige omgevingsvisie.

Wat gaan we er voor doen?

We passen uitnodigingsplanologie toe bij robuuste ontwikkelingen.

Zie koptekst.

■ **Kwaliteit**

Uitnodigingsplanologie wordt toegepast op alle relevante ontwikkelingen. Niet alleen bij de ontwikkeling van gemeentelijke locaties, maar ook bij initiatieven van derden.

Uitnodigingsplanologie is ook de basis voor de nieuwe Omgevingsvisie.

Het resultaat van uitnodigingsplanologie is de ruimte voor nieuwe initiatieven en een afweging op ruimtelijke meerwaarde (de kwaliteit van een initiatief). Dit leidt tot inhoudelijk beter uitlegbare besluitvorming.

■ **Geld**

Uitvoering binnen de begroting.

Uitvoering geven aan het Plan van Aanpak Omgevingsvisie.

Zie koptekst.

■ **Kwaliteit**

Het plan van aanpak ziet toe op andere manier van werken (ja, mits) en dereguleren van bestaand beleid. Invulling wordt nader bepaald met een geselecteerd adviesbureau. In 2018 is er de "Week van de Omgevingswet" waarin een aantal bouwstenen wordt opgehaald. In 2019 volgt de totstandkoming van omgevingsvisie. Daarna (2020-2021) gaan we door met vormgeven van het omgevingsplan.

Aan het plan van aanpak omgevingsvisie is uitvoering gegeven.

Fase 1 (analyseren en oriënteren) is van start gegaan in september 2018 en wordt in het eerste kwartaal van 2019 afgerond. De bouwstenennotitie is het uiteindelijke resultaat van fase 1.

Centra Heerde en Wapenveld

- Inwoners, ondernemers, bezoekers en toeristen vinden onze centra in Wapenveld en Heerde bruisend.

Wat gaan we er voor doen?

Ondernemers in Heerde oriënteren zich op een ondernemersfonds, de gemeente wordt in dat geval het (wettelijke) heffingsorgaan.

Het ondernemersfonds voor en door ondernemers maakt met publiek geld collectieve investeringen voor ondernemersactiviteiten en projecten mogelijk.

■ Kwaliteit

Het fonds is bedoeld voor de ondernemersverenigingen en bedrijvencontact, Heerde, om hen financiële middelen te verschaffen om de ambities (een aantrekkelijke en gastvrije gemeente) vorm te geven. De ontwikkeling van het fonds wordt in 2018 door de ondernemers zelf ingezet. Het voornemen is om als financieringsmogelijkheid vanaf 2019 een driejarige extra heffing op de OZB-toeslag door te voeren voor niet-woningen. Het betreffende voorstel wordt geagendeerd voor de decemberraad. Fondsbeheer vindt plaats door een stichting die jaarlijks ter controle de jaarstukken voorlegt aan de gemeente.

■ Geld

Interne uren; uitvoering binnen huidige begroting.

De gemeente participeert in de Nieuwe Winkelstraat.

De gemeente wil in het centrum van Heerde samen met ondernemers en vastgoedeigenaren de winkelbeleving versterken. De Ondernemersvereniging Heerde is trekker, de gemeente participeert.

■ Kwaliteit

Dit traject bestaat uit zes stappen. In januari 2018 startten wij met een kick-off gevolgd door een intake- en werksessie met stakeholders in april en mei. De volgende fase is een eindgesprek en opstellen van het actieplan dat volgens planning eind 2018 klaar is. De afspraken over monitoring en vervolg in 2019 volgen nog.

Wij hadden werksessies met ketenpartners om tot een concept actieplan te komen. De Ondernemers Vereniging Heerde (OVH) is opdrachtgever van dit traject.

Het concept actieplan DNWS wordt opgeleverd aan de OVH.

Wij dragen het belang van ondernemers uit.

■ Geld

Geen extra financiën voor traject in 2019 beschikbaar.

Toepassen van de centrumvisie Heerde.

Doel is het schetsen van een duidelijk toekomstbeeld van het centrum voor alle betrokken partijen met als ambitie een comfortabel en herkenbaar winkelgebied met prettig ondernemersklimaat in 2025.

Kwaliteit

De maatregel Nieuwe Winkelstraat maakt hier deel van uit. Daarnaast zetten we in op het terugdringen van de leegstand in de aanloopstraten door toepassing van de maatregel Compact Centrum. In 2018 is er de inventarisatie en de monitoring van de leegstand. Op grond van uitkomsten met stakeholders, bezien wordt hoe leegstand kan worden gevuld. Dit is een doorlopend proces met in 2020 evaluatie.

Maatregel leegstand compact centrum wordt uitgevoerd. Actieve vragen vanuit de markt worden opgepakt. Deelname traject DNWS. Faciliteren ontwikkeling van de werf en aanverwante ontwikkelingen in het centrum.

Geld

Uitvoering past binnen huidige begroting.

Voortvarende herontwikkeling van het hart van Heerde (gemeentewerf, Van Setten van Loenen).

Met uitnodigingsplanologie en kavelpaspoort overeenkomst bereiken met ontwikkelaar van aangrenzende gronden.

Kwaliteit

Met de ontwikkelaar van Van Wijnen is een intentieovereenkomst gesloten. Deze overeenkomst voorziet in afspraken over de samenwerking, welke worden aangegaan om te kunnen komen tot het innemen van een bestuurlijke grondhouding voor het initiatief van Van Wijnen.

Twee gespecialiseerde adviesbureaus zijn ingehuurd om (1) onderzoek te doen naar de economische effecten van het initiatief van Van Wijnen op het centrum (2) onderzoek te doen naar het effect van het initiatief van Van Wijnen op de verkeerscirculatie en de verkeersveiligheid. Een afvaardiging van de OVH en een kleine groep bewoners zijn bij de onderzoeken betrokken. De onderzoeken worden in het eerste kwartaal van 2019 opgeleverd en gepresenteerd.

Geld

Uitvoering binnen bestaande begroting.

Besluitvorming over versterking van het centrum van Wapenveld met Hof van Cramer.

Realisatie van een multifunctionele accommodatie in het centrum van Wapenveld.

Kwaliteit

Een multifunctionele accommodatie in het centrum van Wapenveld in bestaande ruimten van woningcorporatie Triada is geen oplossing. Uit onderzoek is gebleken, dat de benodigde ruimte ontbreekt en dat een uitbouw weinig overlaat van het huidige Van de Pollplein. De focus ligt nu op een bredere ontwikkeling met appartementen. Ook zijn er andere gegadigden die in deze ontwikkeling een kans

zien. Een bestuursopdracht brengt de gewenste ontwikkeling in beeld en de raad wordt gevraagd om een voorbereidingskrediet.

Ondernemers worden in staat gesteld om de dorpscentra te laten bruisen. De gemeente benut de mogelijkheden om hen hierin te faciliteren.

Daar waar mogelijk initiatieven ondersteunen en faciliteren met als doel om in de dorpscentra energieke activiteiten tot stand te brengen die de aantrekkingskracht van die centra op het publiek versterken.

■ **Kwaliteit**

Faciliteren kan vanuit verschillende beleidsterreinen plaatsvinden. Centraal hierbij staat de focus op het zo optimaal mogelijk benutten van kansen die zich vanuit diverse initiatieven uit de samenleving aandienen.

■ **Geld**

Uitvoering binnen de bestaande begroting.

Duidelijkheid krijgen over de ruimtelijke economische opgave door o.a. actualisatie van het verkeerscirculatieplan centrum Heerde, inzicht in de parkeerbehoefte en afweging volgens de ladder voor duurzame verstedelijking.

Na afronding van de ontwikkelfase van de diverse plannen in het centrum van Heerde en onderzoek naar het daaruit voortvloeiende verkeersbeeld, is er behoefte aan het in beeld brengen van de ruimtelijke economische gebiedsopgave.

■ **Kwaliteit**

Na afronding van het verkeerscirculatieplan, parkeerbehoefteplan en invulling locatie gemeentewerf/Van Setten Van Loenen, beoordelen we in samenspraak met stakeholders wat er volgens de ladder van duurzame stedelijke ontwikkeling nog nodig is in het gebied.

■ **Geld**

Uitvoering binnen bestaande begroting.

Het autoluw maken van dorpscentrum Heerde (auto te gast) bij evenementen wordt, in overleg met ondernemers, uitgewerkt in een verkeerscirculatieplan.

Door het aantal motorvoertuigen in het dorpscentrum terug te dringen wordt de leefbaarheid en het winkelklimaat verbeterd.

Bij afsluiting van het dorpscentrum met evenementen is met ondernemers een verkeerscirculatieplan uitgewerkt en wordt dit plan uitgevoerd.

■ **Kwaliteit**

Het verder autoluw maken van het dorpscentrum Heerde wordt in combinatie met de invulling van de voormalige gemeentewerf uitgewerkt.

Eind 2018 zijn verkeersonderzoeken uitgevoerd. Op basis van deze onderzoeken en de plannen voor de invulling van de voormalige gemeentewerf worden in 2019 voorstellen gedaan om het dorpscentrum verder autoluw te maken.

Toerisme

- Heerde staat bij (verblijfs)recreanten en toeristen bekend als gastvrij en natuurvriendelijk, een bloeiende gemeente op de overgang van Veluwe en IJsselvallei.
- Ecotoerisme in de natuurlijke omgeving, de keuze en beschikbaarheid van streekproducten en organisatie van kleinschalige evenementen benadrukken Natuurlijk Heerde.

Wat gaan we er voor doen?

Promotie en marketing van de gemeente financieel faciliteren wij via Wij zijn Heerde (inclusief een betaalde kracht voor 2018-2020) en Visit Veluwe.

Zie koptekst.

Kwaliteit

Ten behoeve van de lokale marketing wordt het contract met Wij zijn Heerde uitgevoerd en voor bovenlokale marketing en promotie wordt voor de periode 2018-2021 het contract met Visit Veluwe uitgevoerd

De financiële facilitering van de Stichting Wij Zijn Heerde is conform het raadsbesluit in 2018 ingezet.

In 2018 is de betaalde kracht Stichting Wij Zijn Heerde gestart. In 2018 is uitvoering gegeven aan het werkprogramma en zijn de hiervoor beschikbaar gestelde financiële middelen ingezet. De contacten met Visit Veluwe zijn geïntensiveerd.

Geld

Budget: € 10.000 per jaar.

Voor aanstelling betaalde kracht Stichting Wij Zijn Heerde € 25.000 per jaar voor periode 2018-2021.

[Samen met Wij zijn Heerde, Visit Veluwe, recreatiebedrijven, cultuurpartners en overige ondernemers dragen wij bij aan de ambitie van de Veluwe op 1 in de Veluweagenda.](#)

Als verbonden partij aan de Samenwerkingsovereenkomst toeristische marketing Veluwe 2018-2021 uitvoering geven aan de agenda via een collectieve marketingaanpak en een duurzame groei in de vrijetijdseconomie op de Veluwe.

Kwaliteit

Realisatie, optimalisatie en in stand houden van een duurzaam regionaal recreatief routenetwerk voor verschillende takken van recreatief gebruik in samenwerking met Veluwestpartners en het Routebureau Veluwe. Samen met partners deelnemen in de ontwikkeling en promotie van de IJsseldelta als onderscheidend element.

In 2018 ingezet op de verdere samenwerking binnen het programma De Veluwe op 1.

Met Visit Veluwe en lokale stichting Wij Zijn Heerde heeft overleg plaatsgevonden omtrent de intensivering lokale en bovenlokale marketing en promotie.

In mei 2018 is de betaalde kracht Stichting Wij Zijn Heerde zeer voortvarend van start gegaan en is in nauw onderling overleg invulling gegeven aan het lokaal

uitvoeringsprogramma.

Met de Veluwe partners is verder inhoud gegeven aan het programma de Veluwe op 1.

■ Geld

Er is extra geld nodig voor de realisatie van het programma.

Afgezien van de jaarlijkse deelnemerscontributie, zijn er nog geen middelen gereserveerd voor het concreet uitvoeren van de Veluwe Agenda.

[Cittaslow-keurmerk ook digitaal promoten en Cittaslow-ambassadeurs benutten en verbinden om de gezamenlijke ambitie van Wij zijn Heerde, \(recreatie\)ondernemers en gemeente te bereiken.](#)

Zie koptekst.

■ Kwaliteit

Project Streekproducten: de gemeenten Epe, Voorst en Heerde startten samen met Rabobank en andere partners een project om via een korte ketenaanpak de afstemming tussen vraag en aanbod van streekproducten te versterken.

In 2018 organiseerden we twee netwerkbijeenkomsten voor de Cittaslow supporters. Tijdens de eerste netwerkbijeenkomst in maart is een Cittaslow fietsroute gelanceerd. Deze route gaat langs vrijwel alle Cittaslow supporters, zodat toeristen en inwoners kennis kunnen maken met ons Cittaslow zijn. Daarnaast spraken wij met de stichting Wij zijn Heerde over het verder uitdragen van ons Cittaslow Keurmerk als gezamenlijke ambitie om Heerde op de kaart te zetten. Begin 2019 maken wij hierover nadere afspraken.

In 2018 lanceerden wij een nieuwe Cittaslow fietsroute en benoemden wij 5 nieuwe Cittaslow supporters. Wij maakten een afspraak met de stichting Wij zijn Heerde over het verder uitdragen van het Cittaslow Keurmerk als gezamenlijke ambitie om Heerde op de kaart te zetten. Vervolgafspraken hierover worden in begin 2019 gemaakt.

■ Geld

Via de provinciale regeling "Samenwerking voor innovaties op lokaal niveau korte voorzieningsketens" is een subsidiebijdrage verleend.

[Wij willen uitbreiding van verblijfsrecreatie en toerisme mogelijk maken, met name de vestiging van een hotel.](#)

Het ruimtelijk faciliteren van de ontwikkeling voor de totstandkoming van een hotelaccommodatie in de gemeente Heerde.

■ Kwaliteit

Wij faciliteren (particuliere) initiatieven die betrekking hebben op de uitbreiding van bestaande dan wel nieuwe vormen van duurzame verblijfsrecreatie zowel kwantitatief als kwalitatief.

Met verschillende initiatiefnemers hebben gesprekken plaatsgevonden omtrent de ontwikkeling van verblijfsaccommodatie.

Er zijn met ontwikkelaars stappen gezet in de ontwikkeling van een tweetal hotel accommodaties in Heerde.

■ Geld

Uitvoering binnen bestaande begroting.

[Wij nemen deel aan het Programma Vitale Vakantieparken met als doel vakantieparken te gebruiken waarvoor ze bedoeld zijn.](#)

Deelnemen aan programma en als aandeelhouder toetreden tot Ontwikkelingsmaatschappij Vitale Vakantieparken (OMVV).

■ Kwaliteit

In het najaar van 2018 treden wij toe tot de Ontwikkelingsmaatschappij Vitale Vakantieparken (OMVV) door de samenwerkingsovereenkomst te ondertekenen.

Heerde heeft zich aangesloten bij en actief deelgenomen aan het programma, dat in 2018 verder doorontwikkeld werd.

Binnen de kaders van het programma is de BV Ontwikkelingsmaatschappij Vitale Vakantieparken Veluwe opgericht. De gemeenteraad stemde in participatie in deze BV.

[Promotie van cultuurhistorische lokale 'parels' stimuleren.](#)

Onderscheidende elementen binnen de gemeente meenemen in de lokale en bovenlokale marketing en promotie.

■ Kwaliteit

Met het nieuw te formuleren erfgoedbeleid voor de gemeente Heerde, wordt onderzocht op welke wijze lokale cultuurhistorische parels van Heerde meer onder de aandacht kunnen worden gebracht. In 2018 is vanuit deze zienswijze succesvol deelgenomen aan het provinciale initiatief Steengoed Benutten met het Coöperatiegebouw in Hoorn. Maar Heerde biedt een breed palet aan mogelijkheden om dit te stimuleren.

De Veluwe alliantie gaat aan delen van de Veluwe karakteristieken toekennen. Voor ons gebied is het voornemen om het predicaat ambachtelijk toe te kennen.

[De infrastructuur in het gemeentelijk bosgebied willen wij in stand en toegankelijk houden.](#)

De infrastructuur in het gemeentelijk bosgebied in stand en toegankelijkhouden

■ Kwaliteit

In het kader van de zorgplicht is de gemeente in haar rol als boseigenaar verplicht om te zorgen voor een redelijk veiligheidsniveau voor de gebruikers van haar bossen.

De openbare wegen en fietspaden in het bosgebied worden onderhouden op beeldkwaliteit C van het CROW.

In 2018 zijn diverse laanbomen onderhouden om de veiligheid voor de gebruikers in de bossen te kunnen garanderen. Daarnaast worden de (beton) fietspaden in het bos regelmatig geveegd voor een comfortabel gebruik.

Met ondernemers die bijdragen aan het ondernemersfonds bespreken we hoe geld uit dit fonds gebruikt kan worden voor het verbeteren van de leefomgeving om recreanten en toeristen (nog meer) te verleiden tot een bezoek aan en verblijf in onze gemeente.

Zie koptekst.

■ **Kwaliteit**

Tijdens het proces tot oprichting van het ondernemersfonds wordt dit onderwerp bespreekbaar gemaakt. Het bestuur van het ondernemersfonds beslist te zijner tijd zelfstandig over de inzet van deze middelen aan de hand van een programma.

■ **Geld**

Geen extra budget beschikbaar.

Economie

- Ondernemers ervaren de gemeente als een partner die meedenkt en faciliteert en samen met hen bouwt aan een sterke, vitale en duurzame economie.

Wat gaan we er voor doen?

De verkeersverbindingen in en van de gemeente met de regio en daarbuiten zijn kwalitatief goed.

Kwalitatieve goede verkeersverbindingen in de gemeente en daarbuiten met de regio.

■ **Kwaliteit**

De wegen en fietspaden voldoen minimaal aan beeldkwaliteitsniveau C van het CROW.

In 2018 is op basis van het beheerplan wegen onderhoud aan wegen en fietspaden uitgevoerd. Het beeldkwaliteitsniveau is C gebleven.

In de arbeidsmarktregio vragen we blijvend aandacht voor een goede aansluiting tussen onderwijs en ondernemers om jonge inwoners een goede kans te bieden op de arbeidsmarkt.

■ **Kwaliteit**

Binnen de arbeidsmarktregio Zwolle is in 2018 besloten om het leerwerkloket door te ontwikkelen. Het Leerwerkloket regio Zwolle is een samenwerkingsverband van UWV, Gemeenten, ROC Landstede en ROC Deltion College waarin gezamenlijk gestreefd wordt naar een goede verbinding tussen arbeidsmarkt en onderwijs. Het Leerwerkloket geeft advies en informatie aan werkgevers, werkzoekenden en werknemers over hoe leren en werken gecombineerd kan worden.

Lokaal participeert de gemeente in het GOO (Gezamenlijk Ondernemers Overleg), regionaal in de economische regio's Zwolle en Cleantech Regio Stedendriehoek.

De gemeente participeert in verschillende lokale en regionale overleggen om de economische agenda gezamenlijk te vullen.

■ **Kwaliteit**

Zowel bestuurlijk als ambtelijk wordt deelgenomen aan overleggen. Uitkomsten hiervan vormen actiepunten voor de lokale en regionale economische agenda.

■ **Geld**

Uitvoering binnen bestaande begroting.

[Er worden bedrijfsbezoeken gebracht waarin verwachtingen ten aanzien van een duurzaam gezonde arbeidsmarkt met elkaar worden besproken.](#)

Bedrijven uit verschillende branches worden door wethouder EZ en adviseur EZ bezocht, waarbij afstemming wordt gezocht met beleidsveld arbeidsparticipatie.

■ **Kwaliteit**

Wij bouwen een netwerk op door lokale overheid en ondernemer dicht bij elkaar te brengen. Actuele vraagstukken kunnen op tijd worden gesignaleerd en er ontstaat input voor de economische agenda op zowel lokale als regionale schaal.

In 2018 zijn er vanuit verschillende settings bedrijfsbezoeken gebracht. College breed, Economie met Werkgelegenheid, Duurzaamheid en Circulair en alleen vanuit Economie.

Veel verschillende branches bezocht, zodat er een breed beeld ontstaat over het ondernemersklimaat in Heerde.

Uitkomsten van het de bedrijfsbezoeken worden meegenomen in de gesprekken met het georganiseerde ondernemers overleg (GOO) om gezamenlijk te kijken wat het programma wordt waaraan we werken.

■ **Geld**

Uitvoering binnen de bestaande begroting.

[Wij nemen deel aan een regionaal werkgeversservicepunt.](#)

■ **Kwaliteit**

Vanuit de arbeidsmarktregio Zwolle is er in 2018 één Werkgeversservicepunt opgezet, waarbij er sprake is van een netwerksamenwerking. Er is een gezamenlijke website, www.daarwerkenweaan.nl. Binnen de arbeidsmarktregio is er sprake van een onderverdeling in subregio's. Gemeente Heerde werkt hierin samen met Hattem en Oldebroek. In 2019 zal nader onderzocht moeten worden hoe we binnen H20 deze gezamenlijke werkgeversdienstverlening nog beter gestalte kunnen geven. Mede in het perspectief dat gemeente Heerde op termijn zal switchen naar de arbeidsmarktregio Stedendriehoek.

[Met het ondernemersevent zetten ondernemers, onderwijs en overheid zich op de kaart, ontmoeten zij elkaar en wisselen zij informatie uit hoe zij elkaar kunnen versterken.](#)

Uitwisselen en opdoen van kennis en ervaring. Netwerken op lokaal niveau.

■ **Kwaliteit**

In 2018 is wederom een succesvol ondernemersevent georganiseerd met een actueel thema. Het programma bestond uit verschillende sprekers vanuit overheid, ondernemers, onderwijs en andere organisaties.

■ **Geld**

Uitvoering binnen bestaande begroting met lokale sponsoren.

Samen met gemeenten en provincies (blijven) zorgen we voor voorwaarden en condities om het H2O bedrijventerrein zo snel mogelijk te vullen met daarbij oog voor onze eigen positie.

Zie koptekst.

■ **Kwaliteit**

Periodiek afstemmen met regionaal acquisiteur voor bovenregionale terreinen regio Zwolle. Periodiek ambtelijk overleg en periodieke afstemming met directeur BV. Vóór 1 januari 2019 Regionaal Programma Werklocaties actualiseren voor vier jaar met jaarlijkse monitoring vanuit SNV. Periodieke afstemming op bovenlokaal niveau met gemeenten H2O-NEO over uitvoering en afspraken.

■ **Geld**

Uitvoering binnen bestaande begroting.

Wij zijn gesprekspartner voor ondernemers over revitalisering van bestaande bedrijventerreinen.

■ **Kwaliteit**

Vanuit de portefeuille economische zaken worden gesprekken met (lokale) ondernemers gevoerd over de revitalisering van de Heerderse bedrijventerreinen.

Wij houden vast aan de zondagsrust voor winkels (detailhandel) en stimuleren dat op werkdagen de openstelling van winkels zo veel mogelijk uniform is.

■ **Kwaliteit**

In onze contacten met ondernemers stimuleren wij uniforme winkeltijden, onder andere via de maatregel De Nieuwe Winkelstraat. De Verordening Winkeltijden gemeente Heerde (1996) wordt geactualiseerd.

Uitvoering conform huidige winkeltijden verordening Heerde en coalitieakkoord en collegeprogramma. Vraagstuk is wel voor 2019 bestuurlijk geagendeerd door het verzoek van de supermarktondernemers en OVH voor o.a. actualisatie winkeltijdenverordening.

■ **Geld**

Uitvoering binnen bestaande begroting.

Het ondernemersloket willen we voortzetten.

Het ondernemersloket wordt voorgezet en geoptimaliseerd.

■ **Kwaliteit**

Wij hebben lokaal één loket voor ondernemers. Wij gaan uit van integrale samenwerking tussen verschillende de beleidsterreinen en zetten in op Optimale informatievoorziening over verschillende diensten voor ondernemers. Wij ontwikkelen een Nieuwsbulletin en zetten in op sociale media.

Wij houden de informatie op onze gemeentelijke website actueel, zowel vanuit Economie als vanuit Werkgelegenheid. Ook tijdens bedrijfsbezoeken treden wij

met één gezicht naar buiten. Ondernemersvragen zetten wij breed uit in de organisatie.

■ Geld

Uitvoering binnen bestaande begroting.

Een aangenaam vestigingsklimaat bieden zodat ondernemers naar de gemeente komen of hier blijven en dit faciliteren binnen de mogelijkheden die de gemeente heeft.

Zie koptekst.

■ Kwaliteit

Wij zorgen voor een goed economisch perspectief en brengen vraag en aanbod bij elkaar. Zowel lokaal als regionaal weten wat er speelt door afstemming met regio en onze buurgemeenten. Wij zorgen voor een goede infrastructuur/openbaar gebied en gemeentelijke voorzieningen als woon/werk-gemeente.

Ondernemers die vragen hebben, faciliteren wij over dit vraagstuk, waarbij alleen de actieve vragen zijn opgepakt.

■ Geld

Uitvoering binnen bestaande begroting.

Wij stimuleren de transitie naar duurzaam en circulair (agrarisch) ondernemerschap.

Zie koptekst.

■ Kwaliteit

Attenderen van ondernemers op beschikbare subsidiestromen en regionale bijeenkomsten. Afstemming met projectplan sanering asbestdaken en actieplan Heerde circulair.

Beide thema's staan tijdens bedrijfsbezoeken op de agenda om over te spreken met ondernemers. Tijdens het ondernemersevent heeft CTR een presentatie gegeven aan ondernemers over deze thema's. Integraal te werken tussen collega's duurzaamheid, circulariteit en economie.

Brede interne werksessie op het gebied van circulariteit & duurzaamheid. Waaraan denken we allemaal.

Aantal ondernemers hebben contact gelegd met Cleantech development om samen te kijken hoe het bedrijf verduurzaamd kan worden.

Afstemming tussen verschillende beleids/uitvoeringsambtenaren op het gebied van circulariteit en duurzaamheid.

■ Geld

Uitvoering binnen bestaande begroting.

De innovaties in energetische duurzaamheid, de energietransitie, de zorg en de circulaire economie zien we als mogelijkheden om lokaal en regionaal werkgelegenheid te creëren.

De innovaties zien als mogelijkheden om lokaal en regionaal werkgelegenheid te creëren voor inwoners van alle leeftijdsgroepen en opleidingsniveaus met en zonder beperkingen.

■ Kwaliteit

Regionaal en lokaal speerpunt op de agenda in het overleg tussen overheid,

ondernemers en onderwijs. Samenwerking met werkgeversdienstverlening vasthouden en versterken. Werken aan Human Capital (separate maatregel).

Wij hebben als gemeente Heerde toegezegd bij te dragen bij de Human Capital Agenda regio Zwolle. Deze HCA start in 2019 en wordt gedragen vanuit Arbeid en participatie en Economie.

Wij nemen deel aan de HCA regio Zwolle.

■ Geld

Uitvoering binnen bestaande begroting.

Voor specifieke projecten zal separaat geld worden begroot.

Duurzaamheid

- Samen met inwoners, ondernemers en maatschappelijke organisaties nemen we onze verantwoordelijkheid om binnen enkele decennia energieneutraal te wonen en zo min mogelijk afval te produceren, om ons duurzaam te verbinden aan de toekomst.

Wat gaan we er voor doen?

Het (potentieel) gebruik van zonne-energie en andere duurzame energiebronnen wordt als meerwaarde meegewogen bij toepassing van uitnodigingsplanologie.

De meerwaarde van energie(opwekking) wordt bij uitnodigingsplanologie zwaarder gewogen.

■ Kwaliteit

Bij grotere initiatieven wordt initiatiefnemers gewezen op de gemeentelijke ambities. Bij toetsing en besluitvorming door het college wordt in tekst verwoord in hoeverre aan deze ambities wordt tegemoet gekomen.

In adviesgesprekken en bij beoordeling van conceptaanvragen wordt duurzame energie als meerwaarde betrokken en afgewogen.

Resultaat 2018: bij nieuwe initiatieven/ontwikkelingen worden bij adviesgesprekken gestuurd op duurzame energie mogelijkheden. Vanaf 1 juli 2018 is gas in bebouwde omgeving in principe niet meer toegestaan. Daardoor automatisch gesprek met initiatiefnemers over alternatieven en is gebruik hiervan noodzaak geworden.

■ Geld

Uitvoering binnen bestaande begroting.

Te streven naar 100% circulaire afvalinzameling in 2025.

Zie koptekst

■ Kwaliteit

In overleg met ROVA in 2019 een vervolgstراتيجية ontwikkelen voor de verdere uitrol van het omgekeerd inzamelen. Uitgangspunt is het realiseren van de doelstellingen van het Landelijk Afvalstoffenplan en het programma VANG (Van Afval Naar Grondstof) en doorontwikkeling naar uiteindelijk een volledige circulaire inzameling van grondstoffen vanaf 2025.

In 2018 zijn, ter uitvoering van het doel om te komen tot een 100% circulaire

afvalinzameling, voorbereidingen gedaan om tot vermindering van de hoeveelheid restafval te komen.

resultaat

Op 12 november 2018 heeft de gemeenteraad ingestemd met de invoering van het laagfrequent inzamelen.

■ **Geld**

Uitvoering in bestaande begroting.

[Deelname aan de uitvoering van het Gelders Energie Akkoord inclusief het Energieloket Veluwe Duurzaam.](#)

Zie koptekst.

■ **Kwaliteit**

Er wordt gewerkt aan uitvoering van het Gelders Energie Akkoord in Cleantech-verband en deelname aan het Energieloket Cleantech.

De doelstellingen van het Gelders Energie Akkoord dragen wij uit in contacten met initiatiefnemers. Het Energieloket is hier actief bij betrokken.

Resultaat 2018: Het Energieloket voorzag veel inwoners van advies (jaarverslag volgt nog van 2018 voor Heerde) wat leidde tot een aantal woningverbeteringen. De doelstellingen van het GEA hebben tot nu toe niet tot een concreet resultaat geleid. Dit is mede veroorzaakt door de komst en opstart van de RES in 2018 waarin de energietransitie uitgewerkt gaat worden.

■ **Geld**

Past binnen bestaande begroting.

[De Kadernota lokaal klimaatbeleid 2017-2021 en de Contourennota lokaal klimaatbeleid 2017-2021 geven inzicht in de bestaande situatie.](#)

Zie koptekst.

■ **Kwaliteit**

Wij hebben in 2018 verder invulling geven aan doelstellingen klimaatbeleid. Wij hebben een focus in de kadernota op verduurzaming van het gemeentelijk vastgoed, begeleiding in verduurzaming van de bestaande woningvoorraad en het faciliteren duurzame mobiliteit.

Wij dragen dit beleid uit naar initiatiefnemers en gebruiken dit als uitgangspunt bij onze contacten.

■ **Geld**

Past binnen bestaande begroting.

[Bewustwording bevorderen van de noodzaak om duurzaam voor onze aarde te zorgen, inwoners en ondernemers te prikkelen om hier een bijdrage aan te leveren en initiatieven te stimuleren en te faciliteren.](#)

Zie koptekst.

■ **Kwaliteit**

Er is in Cleantech Regio verband deelgenomen om te komen tot een notitie Regionale Energie Strategie, waarvan het concept begin 2019 is opgeleverd.

De gemeenteraad heeft in januari 2019 ingestemd met een borgstelling voor een lening voor de energiecoöperatie. De voorbereiding daarvoor heeft in 2018 plaatsgevonden.

Met het waterschap Vallei en Veluwe en gemeenten is gewerkt aan een stresstest waarbij zowel voor inwoners als gemeenten inzichtelijk is waar overlast is of wordt verwacht door het veranderende klimaat. Informatie is te vinden via de website www.klimaatvalleienveluwe.nl.

Collegeleden hebben deelgenomen aan overleggen die betrekking hebben op de energietransitie, klimaatadaptatie en circulaire economie.

■ **Geld**

Uitvoeren binnen bestaande begroting.

[Inwoners en ondernemers vragen we om mee te denken over een communicatieplan om een duurzame gemeente vorm te kunnen geven en dit plan vervolgens uit te rollen.](#)

Zie koptekst.

■ **Kwaliteit**

Bewustwording rondom nut en noodzaak van de duurzame gemeenschap verder vergroten (energiecorporaties). Plan opstellen hoe bewoners betrokken en bereikt kunnen worden.

In 2018 zijn geen concrete activiteiten ondernomen, behalve de interne afstemming over mogelijkheden. In de eerste maanden van 2019 stellen wij een communicatieplan op.

■ **Geld**

Geen budget beschikbaar binnen huidige begroting.

[Samen met het bedrijfsleven, energiecorporatie\(s\) en inwoners een plan maken \(gereed eind 2019\) voor het toepassen van duurzame \(wind- en zonne\) energie in de gemeente of regio, waarin ook het draagvlak in potentiële gebieden is meegenomen.](#)

Zie koptekst.

■ **Kwaliteit**

Vanaf 1 september 2018 via een participatietraject beginnen met het maken van een energievisie voor Heerde. Deze energievisie werkt als toetsingskader voor nieuwe ontwikkelingen.

Dit plan is ingehaald doordat er een Regionale Energie Strategie (RES) wordt opgesteld. Hier wordt samen met de Clean tech regio aan gewerkt. Naar aanleiding van dit traject de mogelijkheid om in 2019 ook een lokaal proces te starten.

■ **Geld**

Geen apart budget beschikbaar. Mogelijk passend binnen overkoepeld

duurzaamheidsbudget.

[Wij maken een actieplan Heerde circulair samen met inwoners, bedrijfsleven en maatschappelijke organisaties en betrekken de rijksambities daarbij.](#)

Zie koptekst.

■ **Kwaliteit**

Actieplan Heerde circulair is in 2018 nog niet opgesteld. Hiervoor is nodig dat we bestaande productieprocessen van bedrijven en de overlappingsmogelijkheden voor grondstoffen en goederenstromen in kaart brengen. Stimuleren en onderlinge uitwisseling van kennis en werkwijzen. Prioritering aanbrengen in verandering grondstof- en goederenstromen.

■ **Geld**

Geen budget beschikbaar binnen huidige begroting.

[Revolving fund Duurzaamheidslening particulieren en Stimuleringslening voor verenigingen/instellingen en non-profit organisaties instellen, voor zover de markt geen vergelijkbaar alternatief heeft.](#)

Zie koptekst.

■ **Kwaliteit**

Duurzaamheidslening tot stand brengen bedoeld om investeringen in duurzame energie en het treffen van isolatiemaatregelen te ondersteunen. Voor particulieren in 2018 een plan in de raad. Voor non-profit plan in 2019.

Commissie heeft in voorjaar een eerste advies gegeven over de vormgeving en inhoud van het fonds. Nadien is de uitwerking gestopt. Heeft er mee te maken dat er landelijk een wijziging is opgetreden dusdanig dat klimaat een veel grotere rol is gaan spelen en omdat de gaswinning in Groningen wordt teruggedraaid. Hierdoor is het Klimaatakkoord opgesteld, waarin onder andere afspraken over financiering van de hele energietransitie worden gemaakt. Tegelijk zijn er diverse alternatieven in de markt ontstaan voor ondernemers, particulieren en maatschappelijke organisaties. Hierdoor niet nader uitgewerkt totdat er meer duidelijkheid is ontstaan over Rijksbeleid.

■ **Geld**

Uitvoering binnen bestaande begroting.

[Mogelijkheden bij rijk, provincie, ontwikkelingsmaatschappij Oost-Nederland en anderen benutten om duurzaamheidsambitie in te vullen en actieve deelname in de Cleantech Regio.](#)

Zie koptekst.

■ **Kwaliteit**

Vanaf 1 september 2018 staat deelname aan CleanTech voor duurzaamheid vast. Deelname in RES (2020 gereed), warmteplan en afbouw gasnetwerk (2021 gereed). Regionaal overleg om gezamenlijk duurzaamheidsambitie te formuleren en uit te voeren.

Wij nemen actie deel in CTR. Dit uit zich onder andere in onze deelname aan de RES en zet zich voort in 2019. Mogelijkheden bij andere overheden worden

onderzocht, maar hiervoor zijn voor nu geen concrete projecten aangemerkt of onderzoeken naar gestart.

■ Geld

Uitvoering binnen bestaande begroting.

[Uitgangspunt is gasloos bouwen, tenzij.](#)

Zie koptekst.

■ Kwaliteit

Gasloos bouwen is per 1 juli 2018 een verplichting.

Vanaf 1 juli 2018 sluiten we aan op bovenstaande landelijke wetgeving en toetsen wij bouwaanvragen voor nieuwe bouwlocaties hieraan.

Bouwen en Wonen

- Voldoende betaalbare koop- en huurwoningen, verduurzaming van de bestaande woningvoorraad en duurzame nieuw gebouwde woningen.
- Partijen die weten wat de woningbehoefte is, nemen deel aan het overleg om de woningbouwagenda te bepalen.

Wat gaan we er voor doen?

[De woonvisie en het woningbehoefteonderzoek worden operationeel gemaakt om als leidend beginsel te dienen voor afspraken met eigenaren van sociale woningbouw en initiatiefnemers voor nieuwbouw.](#)

Volgens woningmarktonderzoek 2017 is er in periode 2017 - 2027 behoefte aan de bouw van 145 - 185 sociale huurwoningen. Dit betekent bij ontwikkelingsplannen meer sturing vooraf op de bouw van sociale huurwoningen.

■ Kwaliteit

Vooruitlopend op een lokale woonagenda, als concretisering en actualisering van de Woonvisie 2015-2025 heeft het College besloten om een woningmarktonderzoek gemeente Heerde - Triada vast te stellen als richtlijn voor de prestatieafspraken met Triada en de Huurdersraad Triada en voor toekomstige planologische ontwikkelingen. Hiermee is een eerste stap gezet om in de grote behoefte aan sociale huurwoningen te gaan voorzien. In het najaar van 2018 zijn de voorbereidingen gestart om te komen tot een lokale woonagenda. Planning is dat deze Woonagenda medio 2019 wordt opgeleverd.

Het bouwen van sociale huurwoningen is nu onderdeel van gesprek bij alle nieuwe ontwikkelingen. Hierdoor is in een aantal plannen (alsnog) sociale woningbouw toegevoegd,

■ Geld

Geen extra budget voor opgenomen in begroting.

[Wij faciliteren plannen voor duurzame nieuwbouw of verduurzaming van bestaande woningen.](#)

Zie koptekst.

■ **Kwaliteit**

Binnen de kaders van de klimaatagenda worden verduurzamingsplannen gefaciliteerd.

Wij faciliteren initiatieven. Uitnodigingsplanologie is hierbij een instrument.

■ **Geld**

Uitvoering binnen bestaande begroting.

Starterslening aanbieden.

De subsidiegelden stimuleren goedkope woningbouw worden volledig ingezet voor verstrekken startersleningen, waarmee starters mogelijkheid wordt geboden om net een beetje extra te lenen waardoor men kan kopen. De lening overbruggt verschil tussen huizenprijs en eerste hypotheek. Maximumhoogte starterslening 20% van verwervingskosten met maximum van € 20.000. Maximum verwervingskosten vastgesteld op € 200.000.

■ **Kwaliteit**

Verzoeken worden behandeld op basis van Verordening Starterslening Heerde.

In 2018 is er door een klein aantal mensen om informatie over de starterslening gevraagd.

Dit heeft geresulteerd dat er in totaal 1 starterslening is aangevraagd.

■ **Geld**

In 2015 is opnieuw budget beschikbaar gesteld. Dit wordt beheerd door SVN.

Prestatieafspraken met eigenaren van sociale woningbouw maken.

Woningwet schrijft voor dat er jaarlijks tussen gemeente, corporaties en huurders afspraken gemaakt moeten worden over de te leveren prestaties. Er zijn drie corporaties actief in de gemeente: Habion, Triade en Woonzorg Nederland.

■ **Kwaliteit**

Vóór 1 juli moet er een bod liggen van de corporatie. Aangezien Triada veruit de meeste woningen in bezit heeft worden deze afspraken bestuurlijk en ambtelijk voorbereid en besproken. Ondertekening door huurdersraad, Triada en gemeente vindt plaats in november. De prestatieafspraken moeten vóór 15 december worden verstuurd aan minister.

In de tweede helft van 2018 zijn ambtelijke en bestuurlijke overleggen gevoerd met Triada Woondiensten en de Huurdersraad Triada om uiteindelijk nieuwe prestatieafspraken met elkaar te maken. Dit heeft ertoe geleid dat in november 2018 de partijen die deelnemen aan dit tripartite overleg ingestemd hebben met de prestatieafspraken voor 2019. Met WoonZorg Nederland is destijds de afspraak gemaakt dat de prestatieafspraken voor 5 jaar gelden, mits er ontwikkelingen zijn die een actualisering van de afspraken rechtvaardigt. Dit bleek niet het geval. Met Habion zijn op regionaal niveau gesprekken gestart over de prestatieafspraken met de afzonderlijke gemeenten. Dit heeft er nog niet toe geleid dat er prestatieafspraken getekend konden worden in 2018.

Met Triada Woondiensten en de Huurdersraad Triada zijn prestatieafspraken gemaakt voor 2019. De prestatieafspraken met WoonZorg Nederland gelden nog tot 2023.

■ Geld

Geen extra budget voor beschikbaar.

Vervangende nieuwbouw in het buitengebied mogelijk maken voor zover het de kwaliteit van het gebied verbetert.

■ Kwaliteit

Vervangende nieuwbouw in het buitengebied wordt zoveel mogelijk ondersteund en mogelijk gemaakt. Binnen de gemeente is een project gestart als het gaat om de vervanging van asbest(daken), die veelal nog in het buitengebied te vinden zijn. Door combinaties te maken met duurzaamheidsmaatregelen kunnen hiervoor voor eigenaren op termijn besparingen in kosten mogelijk zijn. Vooralsnog zijn hier regelingen als "rood voor rood" en "geen nieuwe woningen in het buitengebied" nog wel van toepassing.

Inventarisatie (gereed eind 2019) van de inbreidings- en uitbreidingslocatie in alle kernen en het voortvarend oppakken van zoeklocaties.

■ Kwaliteit

In 2018 hebben wij deze inventarisatie nog niet opgepakt. Het voornemen is om de inventarisatie in 2019 vorm te geven in combinatie met de gemeentelijke Omgevingsvisie. Immers in deze visie wordt duidelijk waaraan een goede bouwlocatie moet voldoen.

■ Geld

Uitvoering binnen bestaande begroting.

Blijvend stimuleren en faciliteren van (kleinschalige) nieuwbouwprojecten in de dorpen op inbreidingslocaties met behoud van de identiteit van de dorpen.

Zie koptekst.

■ Kwaliteit

De gemeente Heerde is een nieuwe weg ingeslagen door uitnodigingsplanologie centraal te stellen. Om te voorzien in de behoefte aan nieuwe woningen wordt ingezet op inbreiding in stedelijk gebied, transformatie en functieverandering van bestaande bebouwing. Er worden geen nieuwe grootschalige uitleglocaties voor woningbouw meer voorgesteld. Bij nieuwe initiatieven dient, naast de maatschappelijke meerwaarde, aangetoond te worden dat er markt is voor de voorgestelde woningen. Uitgangspunt hierbij is kwaliteit en het inzetten van woningen voor zoveel mogelijk doelgroepen. Heerde werkt aan een woningvoorraad die optimaal aansluit bij de behoefte. Met voldoende koop- en huurwoningen, verduurzaming van bestaande woningvoorraad en duurzame nieuwbouw. Nieuwbouw moet passen bij het karakter van de desbetreffende kern, en moet leiden tot een verbetering van de woonomgeving en de lokale leefbaarheid.

Het principe van uitnodigingsplanologie betekent dat ontwikkelaars, corporaties en inwoners, initiatieven mogen indienen, waarover we in gesprek kunnen gaan. Voor alle nieuwbouwplannen die ingediend zijn voor inbreidingslocaties in de dorpen houdt dit in dat het initiatief in moet spelen op de marktvraag en voldoende maatschappelijke en ruimtelijke kwaliteit toevoegt. Aan plannen die aan deze principes voldoen, is meegewerkt.

■ Geld

Uitvoering binnen bestaande begroting.

In prestatieafspraken en contacten met ontwikkelaars aandacht vragen om levensloopbestendig betaalbaar te bouwen voor jonge en oude inwoner, inwoners met een beperking, statushouder en inwoners die beschermd moeten wonen.

Er worden per doelgroep prestatieafspraken gemaakt. Voorafgaand aan nieuw bod woningcorporatie worden jaarlijks de afspraken geëvalueerd waardoor bijsturing plaats kan vinden. Ook worden afspraken gemaakt over te bouwen aantallen, levensloopbestendigheid en energetische maatregelen.

■ Kwaliteit

In de prestatieafspraken met Triada Woondiensten, als grootste verhuurder van sociale huurwoningen in de gemeente, maakten wij afspraken over de betaalbaarheid, beschikbaarheid, kwaliteit, transformatie, jongeren, senioren en zorg, statushouders, leefbaarheid en participatie. Deze afspraken werken wij in 2019 met de stakeholders uit, zodat Triada voor 1 juli 2019 een nieuw actueel bod voor de prestatieafspraken kan neerleggen. Daarnaast is, door het vaststellen van het woningmarktonderzoek gemeente Heerde – Triada als richtlijn voor toekomstige planologische ontwikkelingen, de bouw van sociale woningen onderdeel van gesprek met alle ontwikkelaars.

In november 2019 hebben de partijen die deelnemen aan het tripartite overleg (gemeente, Triada en de Huurdersraad Triada) de prestatieafspraken ondertekend. In alle gesprekken met ontwikkelaars is aandacht voor de bouw van sociale woningen. Dit resulteerde er al in dat er in een aantal plannen (alsnog) sociale woningbouw is toegevoegd.

■ Geld

Er geen extra budget. Uitvoering binnen bestaande begroting.

Woningcorporaties en makelaars nemen deel aan het overleg om de woningbouwagenda te bepalen.

Het overleg vergroot de onderlinge betrokkenheid van de partijen en stimuleert de netwerk-werking. Samenwerking versterkt de zorg voor goede en betaalbare woningen voor diverse doelgroepen. Het gezamenlijk opstellen van de Woonagenda vergroot draagvlak en betrokkenheid bij uitvoering.

■ Kwaliteit

In het najaar van 2018 zijn de voorbereidingen gestart om een lokale Woonagenda op te stellen. Hiervoor is een projectgroep samengesteld, bestaande uit medewerkers van de gemeente Heerde, Triada Woondiensten en een extern bureau. Deze Woonagenda wordt opgesteld in samenspraak met (markt) partijen die weten wat speelt op de woningmarkt. Er is voor gekozen om een bijeenkomst te organiseren met de wonen en zorg partijen en een bijeenkomst met de particuliere markt partijen. Daarnaast vindt er een interne bijeenkomst plaats met medewerkers vanuit de Ruimtelijke Ontwikkeling, Sociaal Domein en het Grondbeleid. De planning is deze bijeenkomsten in januari 2019 te organiseren.

Het stappenplan met de planning is door de ingestelde projectgroep voor het opstellen van een lokale Woonagenda goedgekeurd. De uitnodigingen voor de bijeenkomsten in januari 2019 met de (markt) partijen zijn verstuurd.

■ Geld

Geen extra budget beschikbaar.

Woningsplitsing onder voorwaarden toestaan en hiervoor kaders maken.

Uitvoering geven aan de ruimte die de Woonvisie biedt door gebruik te maken van nieuwe planologische regels waarbij wordt voorgesorteerd op de Omgevingswet en de mogelijkheden die daarmee worden geboden.

■ **Kwaliteit**

De kaders worden in uitgewerkt in een nota over de integrale aanpak van strijdige woonsituaties.

■ **Geld**

Uitvoering binnen bestaande begroting.

Plannen voor andere (gemeenschappelijke) woonconcepten faciliteren.

■ **Kwaliteit**

De gemeente Heerde is een nieuwe weg ingeslagen door uitnodigingsplanologie centraal te stellen. Om te voorzien in de behoefte aan nieuwe woningen wordt ingezet op inbreiding in stedelijk gebied, transformatie en functieverandering van bestaande bebouwing. Bij nieuwe initiatieven dient, naast de maatschappelijke meerwaarde, aangetoond te worden dat er markt is voor de voorgestelde woningen. Uitgangspunt hierbij is kwaliteit en het inzetten van woningen voor zoveel mogelijk doelgroepen. Als dit aangetoond wordt, wordt medewerking verleend. Naast traditionele woningbouw, vallen andere woonconcepten daar zeker onder. Dit wordt ook zeker meegenomen in de Woonagenda die medio 2019 opgeleverd wordt.

Er zijn in 2018 een aantal bouwplannen in procedure gebracht met een nieuw concept voor met name de sector wonen en zorg.

■ **Geld**

Geen extra budget beschikbaar.

De mogelijkheden voor het financieel stimuleren van het collectief particulier opdrachtgeverschap door de provincie worden verkend.

Provinciale stimuleringsregelingen voor financiering voor CPO worden onderzocht.

■ **Kwaliteit**

De Provincie en de Cleantech Regio vinden dit een belangrijke subsidieregeling. Echter is door de provincie Gelderland geconstateerd dat het aantal particuliere initiatieven wat gebruikt maakt van deze subsidieregeling steeds verder terugloopt. Ook vanuit Heerde is hier geen gebruik van gemaakt. De regeling loopt nog tot eind 2019. Met de provincie is afgesproken om dit onderwerp eens nader met elkaar, mogelijk in Cleantech verband, te bespreken.

De afspraak is gemaakt om deze regeling en het toepassen ervan in Cleantech Regio verband te bespreken met de provincie Gelderland.

■ **Geld**

Als taak meenemen; afzonderlijk budget niet nodig.

Vliegveld Lelystad

- Herindeling van het luchtruim en zo min mogelijk overlast voor bewoners.

Wat gaan we er voor doen?

Wij blijven tezamen met regiogemeenten het gesprek met de minister over vliegveld Lelystad voeren.

Minister is van mening dat Lelystad Airport in 2020 geopend kan worden voor vakantievluchten. Met Elburg, Oldebroek en Hattem is afgesproken dat nauw samengewerkt zal worden en dat solidair gehandeld wordt.

Kwaliteit

Standpunt van gemeente is dat eerst een herindeling van het luchtruim moet plaatsvinden en dat na gedegen onderzoek Lelystad Airport pas in gebruik kan worden genomen. Over de route bij Wezep/Wapenveld is een gesprek gaande met het ministerie. Ook wordt samengewerkt ten aanzien van herindeling luchtruim.

Een overleg opgezet tussen de burgemeesters van Elburg, Oldebroek, Hattem en Heerde. Later is deze aangevuld met portefeuillehouders uit de verschillende colleges. Onderwerpen: Lelystad Airport maar ook de herziening luchtruim en de Luchtvaartnota 2020-2050. Dit netwerk heeft ook een ambtelijke component.

Op provinciaal niveau wordt ook overleg gevoerd met provincie en andere gemeenten.

Resultaat: Een bestuurlijk overleg met het ministerie, afstemming van de bestuurlijke standpunten en vertegenwoordiging in de provinciale kerngroep.

Geld

Uitvoering binnen bestaande begroting.

[Bestuurlijke bijdragen aan de lobby voor vervoer per internationale trein in Europa als alternatief voor het vliegverkeer.](#)

Zie koptekst.

Kwaliteit

Waar mogelijk zal worden gezien welke vormen van vervoer een alternatief kunnen zijn voor het vliegen en of dit nog tijdig als argument kan worden ingebracht in het kader van de discussie. Vooral de in voorbereiding zijnde Luchtvaartnota zal hierbij van belang zijn.

Wij namen deel aan de zogenaamde Luchtvaartgesprekken en leverden inbreng aan de provinciale notitie voor de Luchtvaartnota 2020-2050. Ook gaven wij een reactie bij de internetconsultatie voor het invoeren van vliegtaks.

In de Regio's Zwolle en Cleantech leveren wij onze inbreng op het onderwerp Bereikbaarheid.

Bereikbaarheid staat op de regionale agenda's en op de gebiedsagenda Oost. Een vliegtaks zal worden ingevoerd. Daarnaast is er een provinciaal netwerk (kerngroep) ontstaan voor de Luchtvaartnota en de herziening van het luchtruim die een gezamenlijke reactie voorbereidt.

■ Geld

Uitvoering binnen bestaande begroting.

Op verzoek faciliteren van bestaande en nieuwe inwonersinitiatieven die verslechtering van het leefklimaat proberen te voorkomen.

Bewonersinitiatieven gericht op beperking verslechtering leefklimaat t.g.v. Lelystad Airport worden waar mogelijk ondersteund.

■ Kwaliteit

Het gemeentebestuur richt zich vooral op het bestuurlijke proces. Waar mogelijk en wenselijk worden maatschappelijke initiatieven ondersteund.

■ Geld

Uitvoering binnen bestaande begroting.

Begraven

- Begraven moet betaalbaar en exploitabel blijven.

Wat gaan we er voor doen?

Voortgang geven aan het onderzoek om de tarieven voor begraven en beheer en onderhoud betaalbaar te houden.

■ Kwaliteit

In 2018 wordt een vervolg gegeven aan het onderzoek om de tarieven voor begraven en beheer en onderhoud betaalbaar te houden met als doel om, tijdig in 2019, keuzes aan de raad voor te leggen. Wij hebben hiervoor in 2018 contact gelegd met een bureau met ruime expertise in de exploitatie van begraafplaatsen. Zij hebben, als opmaat naar de themaraad, bekeken of de inzet van medewerkers, de grootste kostenpost binnen de onderhoudskosten, realistisch is. Ook bekijken of de modellen die wij willen presenteren realistisch zijn of dat er andere modellen mogelijk zijn.

Uiterlijk in 2019 worden nadere keuzes gemaakt over de toekomstbestendigheid van begraven in de gemeente.

■ Kwaliteit

De modellen en keuzes die aan toekomstbestendigheid ten grondslag komen te liggen worden in de eerste helft van 2019 aan de raad gepresenteerd.

Duurzaamheid

Toelichting op product Duurzaamheid

De kosten van de ambtelijke capaciteit, eventuele externe advisering en de bijdrage aan het energieloket en regiotaken.

Wat mag het kosten?

Exploitatie	Realisatie 2017	begroting 2018 (2019)	Primaire begroting 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022
Lasten						
521600 Duurzaamheid	67.685	69.381	70.612	71.509	72.437	73.397
Baten						
521600 Duurzaamheid	-6.495	0	0	0	0	0
Resultaat	-61.190	-69.381	-70.612	-71.509	-72.437	-73.397

Toelichting op de lasten en baten Duurzaamheid

Geen opmerkingen.

Economie

Toelichting op product Economie

Ambtelijke capaciteit, externe advisering bijdrage vitale vakantieparken, bijdragen aan de Regio Zwolle en de Cleantech Regio, de huur van het plein van de Johanneskerk in Heerde en energieverbruik ten behoeve van de markt.

Wat mag het kosten?

Exploitatie	Realisatie 2017	begroting 2018 (2019)	Primaire begroting 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022
Lasten						
533000 Economische zaken	85.791	101.444	106.495	109.030	111.634	114.320
533050 Markten	31.161	20.397	15.513	15.841	16.172	16.508
533100 Festiviteiten	6.823	2.344	3.491	3.508	3.526	3.546
Totaal Lasten	123.774	124.185	125.499	128.379	131.332	134.374
Baten						
533000 Economische zaken	-2.266	0	0	0	0	0
533050 Markten	706	-5.850	-21.580	-21.970	-22.370	-22.770
533100 Festiviteiten	-2.852	-1.200	-1.230	-1.250	-1.270	-1.290
Totaal Baten	-4.413	-7.050	-22.810	-23.220	-23.640	-24.060
Resultaat	-119.361	-117.135	-102.689	-105.159	-107.692	-110.314

Toelichting op de lasten en baten Economie

Lasten

533000 Economische zaken

De lagere raming in 2018 wordt hoofdzakelijk veroorzaakt door de budgetfreeze. Daarnaast zijn de salariskosten licht gestegen a.g.v. indexeringen.

Toerisme

Toelichting op product Toerisme

Faciliteren van 'Wij zijn Heerde', Visit Veluwe, promotie van Cittaslow en toeristische infrastructuur.

Wat mag het kosten?

Exploitatie	Realisatie 2017	begroting 2018 (2019)	Primaire begroting 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022
Lasten						
533200 Toerisme & Recreatie	262.939	313.683	374.962	379.425	383.662	388.498
533201 Reserve Toerisme & Recreatie	12.990	0	0	0	0	0
Totaal Lasten	275.929	313.683	374.962	379.425	383.662	388.498
Baten						
533200 Toerisme & Recreatie	-32.990	0	0	0	0	0
Resultaat	-242.939	-313.683	-374.962	-379.425	-383.662	-388.498

Toelichting op de lasten en baten Toerisme

Lasten

533200 Toerisme & Recreatie

Voor 2019 e.v. worden de kapitaallasten voor het Rivierfront Veessen en voor verbetering van fietsvoorzieningen volledig doorberekend. Voor 2018 was dit nog voor 1/3 deel; hierdoor zijn de kosten m.i.v. 2019 ruim € 63.000,- hoger.

Bouwen en wonen

Toelichting op product Bouwen en Wonen

Ambtelijke capaciteit, beheerkosten startersleningen, bijdragen aan externe onderzoeken en aan de regionaal woonruimteverdeelcommissie, kosten voor de woonwagens die op het terrein Krimpenbos staan en leges WABO voor bouwvergunningen.

Wat mag het kosten?

Exploitatie	Realisatie 2017	begroting 2018 (2019)	Primaire begroting 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022
Lasten						
545000 Volkshuisvesting	91.407	86.778	74.204	76.226	78.323	80.506
545050 Woonwagenkamp	614	5.627	10.265	10.390	10.514	10.639
545100 Vergunning & toezicht Bouwen	433.142	375.458	396.381	409.802	423.685	438.036
545250 Milieubeheer	264.661	259.922	283.483	287.199	294.320	300.720
Totaal Lasten	789.824	727.785	764.333	783.617	806.842	829.901
Baten						
545000 Volkshuisvesting	-11.113	0	0	0	0	0
545050 Woonwagenkamp	-3.520	-4.940	-5.060	-5.150	-5.240	-5.330
545200 Leges WABO	-532.621	-403.000	-503.000	-403.000	-403.000	-403.000
545250 Milieubeheer	-54.865	-62.042	-62.162	-62.252	-62.352	-62.452
Totaal Baten	-602.119	-469.982	-570.222	-470.402	-470.592	-470.782
Resultaat	-187.705	-257.803	-194.111	-313.215	-336.250	-359.119

Toelichting op de lasten en baten Bouwen en Wonen

Lasten

545000 Volkshuisvesting

Bij dit subproduct is er geen raming meer opgenomen voor de Regio Noord-Veluwe van € 8.000,-. Daarnaast was er bij de Voorjaarsnota 2018 eenmalig een bijdrage van € 7.000,- opgenomen voor het oplossen van een huisvestingsprobleem.

545050 Woonwagenkamp

De lagere raming van € 5.000,- in 2018 bij dit subproduct is het gevolg van de budgetfreeze.

545100 Vergunning & toezicht Bouwen

In 2018 is er € 6.000,- bij de budgetfreeze afgeraamd bij dit onderdeel. De stijgende kosten voor de komende jaren zijn te relateren aan de herberekening en indexering van de salarissen; deze maken een substantieel onderdeel uit van deze post.

545250 Milieubeheer

De kosten bij Milieubeheer bestaan voor ongeveer 2/3 deel uit de bijdrage voor de Omgevingsdienst Noord-Veluwe (ODNV) en voor 1/3 deel uit eigen loonkosten en overige kosten. Indexering van deze begrotingsposten zorgen voor de stijgende lasten bij dit onderdeel.

Baten

545200 Leges WABO

Voor 2019 worden er € 100.000,- extra legesinkomsten geraamd op basis van realistisch ramen. De structurele verhoging van € 75.000,- die bij de ombuigingsplannen is opgenomen is hierin ook verwerkt alleen valt deze bijstelling niet op omdat voorheen de leges in de meerjarenprognose € 75.000,- lager waren geraamd.

Ruimtelijke ontwikkeling

Toelichting op product Ruimtelijke ontwikkeling

Ambtelijke capaciteit voor eigen plannen, initiatieven van derden en planschades en externe advisering hierover.

Wat mag het kosten?

Exploitatie	Realisatie 2017	begroting 2018 (2019)	Primaire begroting 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022
Lasten						
547000 RO eigen plannen	180.194	200.942	211.089	216.463	222.021	227.781
547050 RO initiatieven van derden	170.959	140.374	144.097	148.266	152.580	157.045
547100 RO toezicht handhaving	0	2.438	2.561	2.651	2.744	2.840
547150 Planschades	41.614	35.743	25.000	25.000	25.000	25.000
Totaal Lasten	392.767	379.497	382.747	392.380	402.345	412.666
Baten						
547000 RO eigen plannen	0	-32.920	-33.710	-34.320	-34.940	-35.570
547050 RO initiatieven van derden	-50.584	-47.830	-48.980	-49.860	-50.760	-51.670
547150 Planschades	-5.378	-25.000	-25.000	-25.000	-25.000	-25.000
Totaal Baten	-55.962	-105.750	-107.690	-109.180	-110.700	-112.240
Resultaat	-336.805	-273.747	-275.057	-283.200	-291.645	-300.426

Toelichting op de lasten en baten Ruimtelijke ontwikkeling

Lasten

547000 RO eigen plannen

In 2018 is er € 9.000,- afgeraamd a.g.v. de budgetfreeze. Daarnaast stijgen de lasten door de loonindexeringen jaarlijks met gemiddeld € 5.000,-.

547050 RO initiatieven van derden

Dit onderdeel bestaat ook bijna volledig uit loonkosten; de indexeringen hiervan veroorzaken de jaarlijkse budgetstijgingen.

Accommodaties

Toelichting op product Accommodaties

Betreft accommodaties die zichtbaar en hoorbaar zijn in de openbare ruimte en de vrijkomende locaties als De Hank, 't Honk en Willem-Alexanderschool.

Wat mag het kosten?

Exploitatie	Realisatie 2017	begroting 2018 (2019)	Primaire begroting 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022
Lasten						
502060 Carillion	1.206	1.560	1.600	1.630	1.660	1.690
502080 Podiumvoorziening dorpsplein Heerde	0	0	1.040	1.060	1.080	1.100
502120 Muziekkoepeel Veessen	1.379	100	100	100	100	100
502180 Stalling werf	7.169	11.498	15.390	15.670	15.950	16.240
502640 Flessenbergerweg 39	26.327	21.033	22.215	22.328	22.411	22.501
502680 Villa Jacoba	61.850	27.069	32.870	33.063	33.266	33.489
502740 Nachtegaalweg 48	26.925	31.663	21.547	21.567	21.373	21.426
549150 Onderhoudsplan gem. accommodaties	198.593	164.226	150.392	152.696	155.525	158.460
549200 Vrijkomende locaties	459.457	67.356	48.500	49.370	50.260	51.170
549201 Reserve vrijkomende locaties	0	0	0	0	0	0
Totaal Lasten	782.905	324.505	293.654	297.484	301.625	306.176
Baten						
502180 Stalling werf	-150	0	0	0	0	0
502640 Flessenbergerweg 39	-26.327	0	0	0	0	0
502680 Villa Jacoba	-61.890	-17.327	-17.054	-17.360	-17.670	-17.990
502740 Nachtegaalweg 48	-26.925	-1.829	-1.800	-1.830	-1.860	-1.890
549150 Onderhoudsplan gem. accommodaties	-58.341	-36.605	-36.060	-36.665	-37.285	-37.915
549200 Vrijkomende locaties	-281.592	-28.180	-28.860	-29.380	-29.910	-30.450
549201 Reserve vrijkomende locaties	0	-47.230	0	0	0	0
Totaal Baten	-455.225	-131.171	-83.774	-85.235	-86.725	-88.245
Resultaat	-327.680	-193.334	-209.880	-212.249	-214.900	-217.931

Toelichting op de lasten en baten AccommodatiesLasten*Algemeen*

Bij veel gebouwen zijn in 2018 budgetten afgeraamd a.g.v. de budgetfreeze.

Baten*549201 Reserve vrijkomende locaties*

De reserve vrijkomende locaties is leeg; voor 2019 e.v. kan hier geen geld meer uit worden onttrokken om de exploitatiekosten van deze vrijkomende locaties te betalen. Deze kosten maken vanaf dit jaar weer onderdeel uit van de reguliere exploitatie.

Gebiedsontwikkeling

Toelichting op product Gebiedsontwikkeling

De afwikkeling van de projecten Gebiedsontwikkeling Veessen-Wapenveld vindt in 2018 plaats.

Wat mag het kosten?

Exploitatie	Realisatie 2017	begroting 2018 (2019)	Primaire begroting 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022
Lasten						
537000 Gebiedsontwikkeling	162.667	19.505	0	0	0	0
Baten						
537000 Gebiedsontwikkeling	-182.928	0	0	0	0	0
Resultaat	20.261	-19.505	0	0	0	0

Toelichting op lasten en baten Gebiedsontwikkeling

Algemeen

Voor de afronding van de Gebiedsontwikkeling wordt nog een gering aantal (beleids)uren geraamd.

Beheer en Onderhoud

Toelichting op product Beheer en Onderhoud

Beheer en onderhoud van kapitaalgoederen (wegen, fietspaden, groen, openbare verlichting, riolering, speeltoestellen) en grondzaken.

Wat gaat het kosten?

Exploitatie	Realisatie 2017	begroting 2018 (2019)	Primaire begroting 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022
Lasten						
502100 Zoutloods	25.700	27.086	0	0	0	0
502500 Sportpark Molenbeek	4.342	7.770	7.950	8.090	8.230	8.380
502520 Sportpark Eeuwlanden	8.431	5.010	5.120	5.210	5.300	5.390
502540 Sportpark Monnikenbos	-579	6.470	6.630	6.750	6.870	6.990
502560 Sportpark Veessen	768	1.480	1.520	1.550	1.580	1.610
502620 Aula en baarhuisjes	18.151	24.150	24.730	25.180	25.640	26.100
549300 Buitensportaccommodaties	264.404	314.121	346.653	349.442	353.750	355.278
551000 Gemeentelijke gronden	106.652	67.247	67.291	69.089	70.949	72.876
551050 Erfpachten	10.251	10.031	9.890	9.460	9.030	8.600
551100 Kadaster & Landmeten	52.470	41.893	50.908	52.069	53.257	54.473
551150 Straatreiniging&Gladheidbestrijding	138.362	141.156	142.174	144.946	147.785	150.690
551200 Beheerplan Wegen	1.306.184	1.310.343	1.583.190	1.656.724	1.706.849	1.749.384
551201 Reserve Beheerplan Wegen	3.319.892	0	0	0	0	0
551220 Gronddepot	19.068	56.044	54.659	55.398	56.149	56.908
551250 Huisnummering/straatnaamborden	647	227	1.790	1.820	1.850	1.880
551350 Herstel degeneratieschade	66.142	122.762	108.616	110.666	112.764	114.912
551351 reserve Herstel degeneratieschade	79.644	0	0	0	0	0
551400 Beheerplan Kunstwerken	115.598	253.333	250.949	255.457	260.050	264.743
551450 Verkeersmaatregelen	72.066	98.652	117.556	123.296	129.104	135.993
551600 Beheerplan Water	80.850	74.187	96.725	98.604	100.513	102.463
551650 Verkeers- en vervoersplan	123.841	40.462	38.356	39.509	40.781	42.103
551750 Beheerplan Verlichting	222.769	217.363	230.187	233.481	237.045	241.521
551800 Beheerplan Openbaar groen	1.116.405	1.053.071	1.073.891	1.101.881	1.133.536	1.166.229
551850 Beheerplan Speeltuinen	87.261	75.930	77.091	79.992	82.638	85.320
551900 Onderhoudsplan Begraafplaatsen	356.937	329.093	393.340	405.199	417.583	427.984
552000 Onderhoudsplan Reiniging	1.378.804	1.447.199	1.466.328	1.468.816	1.471.390	1.474.059
552100 Onderhoudsplan Riolering	1.601.842	1.352.758	1.124.991	1.165.456	1.186.778	1.210.082
552200 Huisaansluiting riolering	5.089	1.799	1.858	1.923	1.991	2.060
Totaal Lasten	10.581.990	7.079.637	7.282.393	7.470.008	7.621.412	7.766.028
Baten						
502500 Sportpark Molenbeek	0	0	0	0	0	0
502520 Sportpark Eeuwlanden	0	0	0	0	0	0
502540 Sportpark Monnikenbos	0	0	0	0	0	0

502560 Sportpark Veessen	0	0	0	0	0	0
549300 Buitensportaccommodaties	-41.617	-51.010	-52.235	-53.175	-54.115	-55.085
551000 Gemeentelijke gronden	-114.983	-62.016	-63.727	-64.340	-64.960	-65.590
551050 Erfpachten	-47.748	-42.899	-38.899	-39.600	-40.310	-41.040
551100 Kadaster & Landmeten	-1.219	-2.130	-2.130	-2.130	-2.130	-2.130
551150 Straatreiniging&Gladheidbestrijding	-5.380	0	0	0	0	0
551200 Beheerplan Wegen	-3.352.071	0	0	0	0	0
551220 Gronddepot	-18.024	-56.044	-54.659	-55.399	-56.149	-56.909
551250 Huisnummering/straatnaamborden	-2.479	0	0	0	0	0
551350 Herstel degeneratieschade	-79.644	-8.750	-8.750	-8.750	-8.750	-8.750
551351 reserve Herstel degeneratieschade	0	-99.620	-85.000	-86.530	-88.090	-89.680
551401 Reserve Beheerplan Kunstwerken	0	-180.657	-180.657	-114.657	-114.657	-114.657
551600 Beheerplan Water	-5.159	0	0	0	0	0
551650 Verkeers- en vervoersplan	0	0	0	0	0	0
551750 Beheerplan Verlichting	-4.205	-4.720	-4.830	-4.920	-5.010	-5.100
551901 Reserve Begraafplaatsen	-3.635	68.792	-43.068	-58.565	-74.120	-89.671
551950 Inkomsten begraafplaatsen	-482.938	-489.659	-497.493	-497.493	-497.493	-497.493
552001 Reserve Reiniging	-61.570	-141.448	-140.608	-143.576	-146.463	-150.006
552050 Inkomsten reiniging	-1.830.095	-1.777.549	-1.777.549	-1.777.549	-1.777.549	-1.777.549
552100 Onderhoudsplan Riolering	-19	-1.799	-66.417	-117.317	-144.858	-176.314
552150 Inkomsten riolering	-1.808.552	-1.689.476	-1.389.476	-1.389.476	-1.389.476	-1.389.476
552200 Huisaansluiting riolering	-11.200	0	-1.858	-1.923	-1.991	-2.060
Totaal Baten	-7.870.538	4.538.985	4.407.356	4.415.400	4.466.121	4.521.510
Resultaat	-2.711.452	2.540.652	2.875.037	3.054.608	3.155.291	3.244.518

Toelichting op de lasten en baten Beheer en Onderhoud

Lasten

502100 Zoutloods

In de ombuigingsnotitie is het voorstel opgenomen om de Zoutloods in 2018 te verkopen. Voor 2019 e.v. zijn daarom de exploitatielasten afgeraamd; een besparing van € 27.000,-.

549300 Buitensportaccommodaties

Voor 2019 e.v. is er € 33.000,- in de begroting bijgeraamd voor privatisering van de sportaccommodaties. Dit is het gevolg van een aframing van het budget voor Lucratomedewerkers (voorheen Felua) op het onderhoud groen in 2018.

551000 Gemeentelijke gronden

In 2018 is er bij dit subproduct € 13.000,- afgeraamd als gevolg van de budgetfreeze. Daarnaast heeft er een geringe urenverschuiving plaatsgevonden.

551200 Beheerplan Wegen

In 2018 is er € 317.000,- naar aanleiding van de budgetfreeze afgeraamd. Doordat er investeringen in 2019 zijn afgeschreven zijn de kapitaallasten in dit jaar € 22.000,- lager dan in 2018. Tegelijkertijd is sprake van een stijging van het budget als gevolg van areaaluitbreiding Hoogwatergeul. Daarnaast is er vanaf 2019 een bedrag van € 4.000,- verwerkt als ombuigingsvoorstel voor het vegen van de wegen en € 10.000,- verwerkt als ombuigingsvoorstel voor de verwerkingskosten van bouw- en sloopafval. Verder is op dit product het budget voor wegininspecties als ombuigingsvoorstel afgeraamd met € 5.500,-.

551350 Herstel degeneratieschade

Het beschikbare bedrag is jaarlijks gebaseerd op de baten die in het voorgaande jaar worden ontvangen. Dit betekent dat het bedrag jaarlijks kan fluctueren en dat baten en lasten niet in evenwicht zijn omdat de baten in enig jaar in een volgend kalenderjaar tot lasten leiden. In werkelijkheid kunnen de uitgaven afwijken van de raming. Dit wordt bij de voorjaarsnota gecorrigeerd.

551400 Beheerplan kunstwerken

In 2018 is € 253.333,- uitgegeven (voorjaarsnota 2018) in plaats van € 170.655,-. Verhoging van het budget ten opzichte van de primitieve begroting 2018 is het gevolg van areaaluitbreiding Hoogwatergeul en Gebiedsontwikkeling.

551450 Verkeersmaatregelen

De lagere raming van € 19.000,- in 2018 ten opzichte van de begroting 2019 bij dit subproduct is hoofdzakelijk het gevolg van de budgetfreeze. De raming 2019 is op het niveau van de primitieve begroting 2018 inclusief indexering.

551600 Beheerplan Water

De lagere raming van € 22.000,- in 2018 bij dit subproduct is het gevolg van de budgetfreeze. De oorspronkelijk primitieve raming was hoger. Deze oorspronkelijke raming is geïndexeerd. Vanaf 2019 is er een bedrag van € 10.000,- verwerkt als ombuigingsvoorstel voor de verwerkingskosten van het berm- en slootafval.

551750 Beheerplan Verlichting

De lagere raming van ruim € 12.000,- in 2018 bij dit subproduct is hoofdzakelijk het gevolg van de budgetfreeze.

551800 Beheerplan Openbaar groen

De kostenstijging bij dit subproduct betreft de indexering. Vanaf 2019 wordt een ombuiging voorgesteld van structureel € 11.000,- per jaar voor het opstellen van het beheerplan openbaar groen.

551900 Onderhoudsplan begraafplaatsen

Er heeft een personele wisseling plaatsgevonden (Wajonger in plaats van een medewerker van Lucrato) waardoor de personele kosten voor onderhoud en het beheer van de begraafplaatsen gestegen zijn. Het verschil in 2019 ten opzichte van de begroting 2018 is groter dan het verschil ten opzichte van de werkelijke kosten in de rekening 2017. Daarnaast zijn de lasten en baten geïndexeerd. Begraafplaatsen is net als 'Reiniging' en 'Riolering' een kostendekkende exploitatie. Dit betekent dat eventuele overschotten/tekorten worden afgedekt met de reserve/voorziening.

Bosbeheer

Toelichting op product Bosbeheer

Het beheer en onderhoud van het gemeentelijk bos- en heidegebied.

Wat mag het kosten?

Exploitatie	Realisatie 2017	begroting 2018 (2019)	Primaire begroting 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022
Lasten						
502200 Gebouwen Bosbedrijf	9.420	4.534	8.796	8.910	9.025	9.152
555000 Bosbeheer	85.216	72.321	99.246	99.881	100.527	101.195
555050 Recreatiebeheer	9.507	11.858	4.129	4.274	4.423	4.578
Totaal Lasten	104.143	88.713	112.171	113.065	113.975	114.925
Baten						
502200 Gebouwen Bosbedrijf	-3.637	-4.475	-4.475	-4.555	-4.637	-4.720
555000 Bosbeheer	-155.378	-144.627	-145.990	-148.229	-150.499	-152.809
555050 Recreatiebeheer	-22.395	0	0	0	0	0
Totaal Baten	-181.411	-149.102	-150.465	-152.784	-155.136	-157.529
Resultaat	77.268	60.389	38.294	39.719	41.161	42.604

Toelichting op de lasten en baten Bosbeheer

Lasten

502200 Gebouwen bosbedrijf

De lagere raming van € 4.000,- in 2018 bij dit subproduct is het gevolg van de budgetfreeze voor het budget onderhoud. Ten opzichte van 2017 is het bedrag licht gedaald (afschrijving).

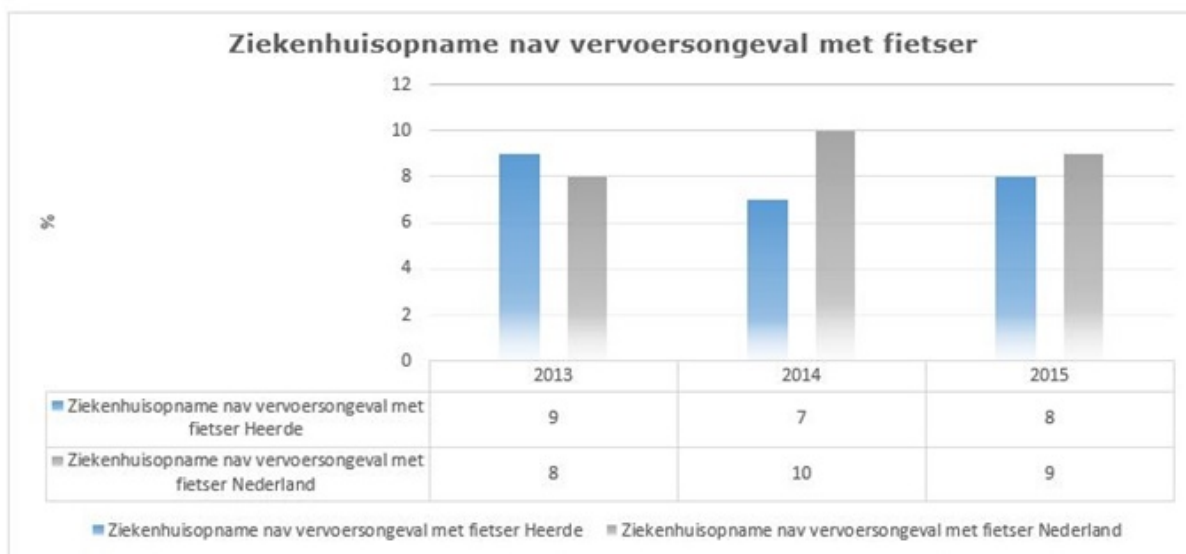
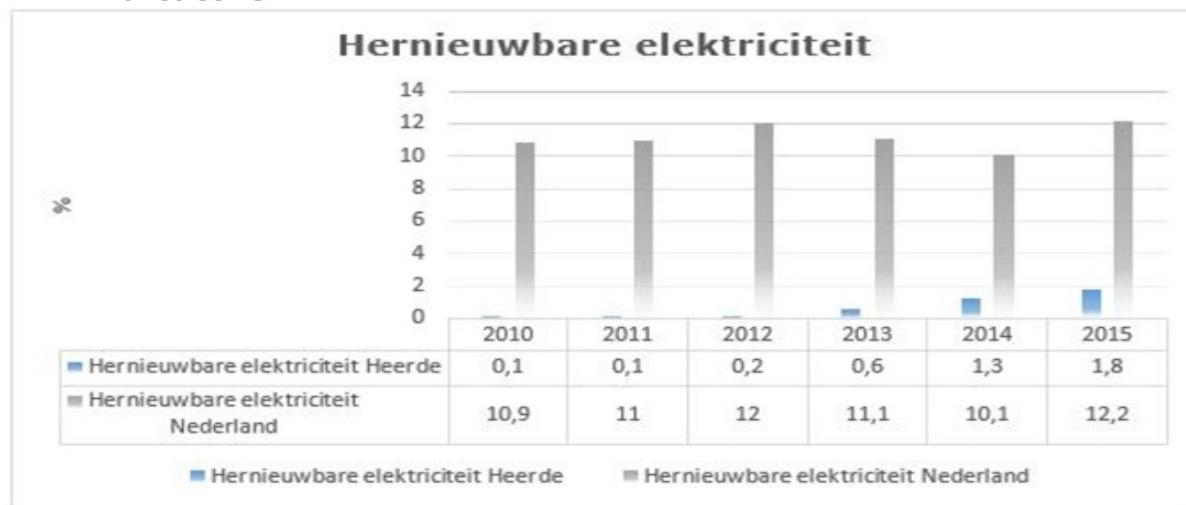
555000 Bosbeheer

Er heeft een herschikking plaatsgevonden van het budget van recreatiebeheer naar bosbeheer. Daarnaast is sprake van een indexering van de kosten, inclusief de gewijzigde begroting 2018 voor overige niet duurzame goederen en diensten (kosten bosbeheerder). Het totale product bosbeheer (lasten versus baten) levert een voordeel op voor de exploitatie.

BBV-Indicatoren programma Ruimte, wonen en ondernemen

BBV indicatoren

4. Sociaal maatschappelijk

Toelichting op programma Sociaal Maatschappelijk

Het programma Sociaal Maatschappelijk gaat over alles wat mensen in hun directe bestaan raakt en heeft primair betrekking op zorg, welzijn, arbeid, onderwijs, volksgezondheid en vrijetijdsbesteding zoals sport en kunst en cultuur. Het gaat om mensen en de wijze waarop zij in staat zijn om deel te nemen aan de samenleving en invulling geven aan hun eigen verantwoordelijkheid.

Collegeprogramma Samenleving

Maatregelen

Accommodaties worden zo veel mogelijk door inwoners en gebruikers onderhouden en beheerd en er zijn sluitende afspraken met gebruikers over de organisatie daarvan .

■ Kwaliteit

In de Kadernota Accommodatiebeleid die in april 2017 is vastgesteld door de raad is een van de uitgangspunten dat de accommodaties, waarvan de gemeente eigenaar is, als dat mogelijk is zullen worden geprivatiseerd. Dit in goed overleg met de betreffende gebruikers. Momenteel wordt er met gebruikers van diverse accommodaties overlegd of er tot privatisering kan worden overgegaan. Bedoeling is hier in de eerste helft van 2019 duidelijkheid over te krijgen.

Afspraken met partijen om het oplopen van (financiële) problemen te voorkomen en als gemeente het goede voorbeeld geven.

■ Kwaliteit

In 2016 heeft het college de notitie ketensamenwerking armoede vastgesteld. In het vierde kwartaal van 2018 wordt deze geëvalueerd. Op basis van deze evaluatie zal er in de eerste helft van 2019 een uitvoeringsplan armoedebestrijding worden ontwikkeld. Hierin wordt aandacht besteed aan de verbinding met maatschappelijke partners om financiële problemen zoveel mogelijk te voorkomen.

Afspraken met woningcorporatie over verantwoordelijkheden van partijen bij huurschulden en overige sociale problematiek.

■ Kwaliteit

De prestatieafspraken met Triada worden zo breed mogelijk ingericht. Ook afspraken over onder andere armoedebestrijding, beschermd wonen, terugkeer detentie en huurachterstanden worden opgenomen.

Algemene voorzieningen faciliteren waarbij de huidige eigen bijdrage voor de algemene voorziening schoon en leefbaar huis niet wordt verhoogd.

Een algemene voorziening is vrij toegankelijk, laagdrempelig zonder voorafgaand onderzoek naar persoonlijke omstandigheden en kan ingezet worden zonder tussenkomst van de gemeente. Voorbeelden zijn de mantelzorgcoördinator, de volwassenwerker, de jongerenwerker, de buurtcoaches, regieondersteuning (individuele begeleiding en dagbesteding) en maatschappelijk dienstverlening. De gemeente vraagt voor deze

algemene voorzieningen geen bijdrage van de inwoner maar mag dat wel. Voor de algemene voorziening schoon en leefbaar huis wordt wel een bijdrage gevraagd.

■ Kwaliteit

Voor de algemene voorziening schoon en leefbaar huis wordt een eigen bijdrage gevraagd. Deze bedraagt momenteel maximaal € 6,50 per uur. Indien men een laag inkomen heeft kan men volledig tegemoet worden gekomen in de eigen bijdrage die men moet betalen. Door de landelijk ontwikkelingen rondom de abonnementstarief (eigen bijdrage) en de cao-loonschalen zal er zorgvuldig gekeken worden hoe deze algemene voorziening in 2020 verder vorm zal krijgen waarbij het uitgangspunt is dat de eigen bijdrage in 2019 en 2020 niet verhoogd zal worden.

[Als scholing of arbeidservaring nodig is voor inwoners die een uitkering hebben, zijn daarvoor mogelijkheden.](#)

Scholing wordt op de huidige arbeidsmarkt steeds belangrijker. In 2018 hebben we uitkeringsgerechtigden scholing kunnen aanbieden, bijvoorbeeld een opleiding in de zorg en ook hebben we kandidaten een leerervaringsplek of taalstage aangeboden. Gemeente Heerde neemt deel aan de Human Capital Agenda van de Regio Zwolle. In 2019 zullen onderwijs en ondernemers gezamenlijk opleidingsarrangementen gaan ontwikkelen die aansluiten bij de vraag van de huidige arbeidsmarkt.

■ Kwaliteit

[Bezien of de doelgroepen de juiste vorm van vervoer hebben, er combinaties kunnen worden gemaakt en of vervoer door vrijwilligers kan bijdragen aan beperking van de kosten](#)

■ Kwaliteit

In 2019 en volgende jaren onderzoeken in hoeverre aanvullend vervoer via vrijwilligers mogelijk is.

[De gemeente heeft alleen eigendommen wanneer dit niet op een andere manier te realiseren is.](#)

■ Kwaliteit

Accommodaties, die niet geprivatiseerd kunnen worden (zie hiervoor), zullen in eigendom en beheer/onderhoud bij de gemeente blijven. Het streven is wel om dit tot een minimum te beperken.

Momenteel wordt met de diverse belanghebbenden overleg gevoerd hierover.

[De gemeente heeft een vangnet voor inwoners en ondersteunt verenigingen en vrijwilligersorganisaties.](#)

■ Kwaliteit

Jaarlijks kunnen (vrijwilligers)organisaties subsidies aanvragen. Het gemeentelijk

vrijwilligerssteunpunt, de volwassenenwerker en de jongerenwerker ontvangen jaarlijks een subsidie om onder andere vrijwilligers te ondersteunen. In de nota Vrijwillige Inzet staan nadere acties en planning hieromtrent.

Door de aantrekkende arbeidsmarkt richten we ons meer en meer op inwoners die langduriger ondersteuning nodig hebben om een (betaalde) baan te vinden.

■ **Kwaliteit**

Door uitbesteding van de activiteiten voor re-integratiekandidaten (binnen een jaar begeleidbaar naar werk) bij Lucrato, komt de focus bij onze interne gespreksvoerders Werk automatisch te liggen op de kandidaten met een grotere afstand tot de arbeidsmarkt. De focus hierbij ligt vooral op de kandidaten vanuit deze doelgroepen die sneller door kunnen stromen naar werk. Daarnaast zien we dat door de gerealiseerde uitstroom in 2017 en 2018 de groep re-integratie fors geslonken is.

Een regionale en lokale sluitende aanpak, waarbij aandacht is voor de combinatie van problemen die tot verward gedrag leiden

■ **Kwaliteit**

In het najaar van 2018 is de nota sluitende aanpak personen met verward gedrag door de raad vastgesteld. Hierin is aandacht voor lokale en regionale actiepunten die regionaal worden gemonitord (EPA overleg). Er zijn o.a. afspraken gemaakt over de organisatie en vorm van een 24/7 advies- en meldpunt Oost-Veluwe (helaas is daarvoor de financiering vanuit de zorgverzekeringswet teruggedraaid), passend vervoer in de regio Noord- en Oost-Gelderland. Daarnaast is een coulanceregeling vervoer opgesteld. Ook heeft de GGD een inventariserend onderzoek gedaan naar crisisplekken en tijdelijke opvangplakken personen met verward gedrag.

Er zijn duidelijke afspraken wie de regie voert.

■ **Kwaliteit**

In 2018 is de nota sluitende aanpak personen met verward gedrag vastgesteld. Deze nota omvat lokale en regionale acties die regionaal gemonitord worden (EPA). In 2018 is zoveel mogelijk gewerkt met het benoemen van een een casusregisseur per casus die afstemming heeft met de integrale gespreksvoerder (procesregisseur) over de voortgang. Nadere uitwerking hiervan is te vinden in de nota sluitende aanpak personen met verward gedrag (2018).

Frequentie, bij de beoogde ontvanger(s) passende, voorlichting en communicatie over verslavingsproblematiek.

■ **Kwaliteit**

Via de gemeentepagina, internetsite en door het organiseren van bijeenkomsten vestigen wij de komende jaren de aandacht op het herkennen van verslaving.

Frequentie, bij de beoogde ontvangers passende, voorlichting en communicatie om inwoners te prikkelen hun rol te nemen en hen te informeren welke preventieve sociaal maatschappelijke ondersteuningsmogelijkheden er zijn.

■ Kwaliteit

Via de gemeentepagina, internetsite en door het organiseren van, op de doelgroep gerichte, bijeenkomsten zullen we de komende jaren de aandacht vestigen op de ondersteuningsmogelijkheden die er zijn en de inwoners prikkelen hun rol er in te nemen.

Gezonde schoolaanpak vanuit de GGD.

■ Kwaliteit

Scholen in Heerde worden actief benaderd om aan de slag te gaan met de gezonde school aanpak (van de GGD). Hoe dit vorm krijgt komt regelmatig terug in de lokale overlegstructuren (LEA) met onderwijs en voorschool. We stellen ons faciliterend op ten opzichte van de verantwoordelijkheid die het onderwijs hierbij heeft.

Op alle scholen is er overleg geweest met CJG en GGD over de invulling van preventie, dit in de context van de Gezonde Schoolpak. Op verzoek van de gemeente is er door GGD, Halt en Tactus een integraal aanbod ontwikkeld, zij trekken samen op in hun preventieve taak naar de scholen toe.

Het aanbod van sociaal maatschappelijke ondersteuning en voorzieningen is zichtbaar in de dorpen en wordt waar nodig heroverwogen.

De komende jaren wordt bekeken in hoeverre algemene voorzieningen uitgebreid of aangepast moeten worden ten behoeve van de zelfredzaamheid en participatie van onze inwoners. Zo wordt er gekeken of de dagbesteding breder en zichtbaarder ingezet kan gaan worden. Daarbij wordt er ook gekeken naar de mogelijkheden in de dorpen.

■ Kwaliteit

Dit is onderdeel van de aanpak van 0-100 waarbij er onderzocht wordt of en hoe de fysieke vindplaats c.q. ontmoetingsplekken voor het Sociaal Domein voor inwoners ingericht moeten worden. Realisatie van de uitkomst is gepland medio 2019 begin 2020.

Het Kindpakket maakt het mogelijk dat kinderen, die in armoede leven, deelnemen aan sport-, kunst- en cultuuractiviteiten

■ Kwaliteit

Kinderen die in armoede leven kunnen sinds 2017 deelnemen aan sport- en kunst en cultuuractiviteiten, dit is in het kindpakket geregeld. Het kindpakket is structureel onderdeel van de armoedebestrijding.

In stand houden bestaande toegang via Centrum voor Jeugd en Gezin en Zorgvraag Heerde totdat het centrale loket is gerealiseerd.

In 2018 is de toegang via CJG in stand gebleven. Daarbij is nadrukkelijker de verbinding gezocht tussen het CJG en de overige vakgebieden binnen het sociaal domein. Dit als voorloper op de ontwikkelingen binnen de aanpak 0-100.

■ **Kwaliteit**

Bestaande voorzieningen worden in stand gehouden totdat centrale loket is gerealiseerd. Wel wordt bekeken waar in de uitvoering al stappen gemaakt kunnen worden in de meer integrale samenwerking, zowel intern als met ketenpartners (obv learning by doing).

[In stand houden mantelzorgcompliment .](#)

■ **Kwaliteit**

Najaar 2018: Werkwijze rondom het mantelzorgcompliment wordt vastgelegd in de verordening Wmo en Jeugdhulp 2018, die in het najaar 2018 wordt vastgesteld door de raad.

Ieder najaar wordt een campagne gestart om inwoners te attenderen op het lokale mantelzorgcompliment. In nauwe samenwerking met de Plu wordt het mantelzorgcompliment jaarlijks in december uitgekeerd.

[Initiatieven uit de samenleving benutten om mantelzorgers en vrijwilligers te ondersteunen](#)

■ **Kwaliteit**

Voorjaar 2019: subsidieontvangers met een relatie naar vrijwilligers en mantelzorgers attenderen op hun sociale taak om waar mogelijk mantelzorgers en vrijwilligers te ondersteunen.

Jaarlijks: Subsidieverstrekking aan het gemeentelijke mantelzorg en vrijwilligerssteunpunt en het volwassenenwerk, onder andere in de vorm van activiteitsubsidies.

2020: onderzoeken in hoeverre in het subsidiebeleid ruimte is voor een algemene subsidie ten behoeve van burgerinitiatieven.

[Initiatieven van inwoners faciliteren we zo nodig met een leefbaarheidsbudget.](#)

■ **Kwaliteit**

Voor 2020 of verder onderzoeken of het mogelijk is om een pilotwijk/-kern te realiseren waar gewerkt wordt met een leefbaarheidsbudget. Doelstelling is om invulling hiervan integraal op te pakken vanuit ondermeer participatie, zorg, duurzaamheid en leefbaarheid en in samenwerking met andere partijen (cofinanciering). Ook wordt gezocht naar mogelijkheden voor een combinatie met het project 'wijk van de toekomst' vanuit de provincie.

[Inwoners ouder dan 75 jaar krijgen per brief het aanbod of zij een gesprek willen met een vrijwilliger en we organiseren het aanbod van vrijwilligers om ouderen te bezoeken.](#)

■ **Kwaliteit**

2020: in gezamenlijkheid met deelnemers aan het Vrijwilligersplatform en zorg- en hulpverleningsinstanties wordt een eerste verkenning gedaan naar daadwerkelijk aanbod, de inhoud van de brief en daadwerkelijke opvolging en verbinding met te ontwikkelen loket 0 tot 100 en gemeentelijke cliëntondersteuners. Er wordt gebruik gemaakt van goede voorbeelden uit andere gemeenten.

Inwoners vinden bij het centrale loket een deskundig luisterend oor en een adequate aanpak van de vraag binnen een aanvaardbare termijn.

■ Kwaliteit

Er wordt onderzocht hoe we de informatie en toegankelijkheid sociaal domein zo optimaal mogelijk kunnen organiseren. Eind 2018 zijn de onderzoeksresultaten van dit 'plan van aanpak 0 tot 100' gepresenteerd en aan de hand hiervan worden nadere vervolgstappen gezet om te komen tot een centraal loket voor inwoners. Naast het onderzoek naar een locatie voor een fysiek loket, zijn we actief bezig om zowel intern als ook extern meer in te zetten op preventie en samenredzaamheid van onze inwoners. In de tussentijd worden via ZorgVraagHeerde inwoners zo adequaat mogelijk geïnformeerd of doorverwezen naar een inhoudelijk specialist.

Inwoners worden persoonlijk ondersteund bij het vinden van een (betaalde) baan, waarbij de talenten van de persoon als uitgangspunt worden genomen.

■ Kwaliteit

Reguliere activiteit. Onze gespreksvoerders Werk ondersteunen de mensen met een grote afstand tot de arbeidsmarkt en bieden persoonlijke ondersteuning in de vorm van maatwerk aan bij het ontwikkelen van de nodige vaardigheden om de aansluiting op de arbeidsmarkt te kunnen maken. De doelgroep die dichter bij werk staat (re-integratie) wordt sinds januari 2018 vanuit Lucrato bediend.

Inzetten op het vinden, versterken en verbinden van mantelzorgers en vrijwilligers. Voor mantelzorgers zodanig dat zij ook mee kunnen doen in de samenleving

■ Kwaliteit

In 2018 is een begin gemaakt met een overzicht van vrijwilligersclubs die actief zijn in het groen. Daarnaast is het vrijwilligersplatform van de gemeente Heerde versterkt met een bredere buitenschil. Vrijwilligersclubs rondom armoede, taalachterstand, verkeersveiligheid en cultuur sluiten zich aan. De Plu is daarnaast een belangrijk aanspreekpunt van en voor mantelzorgers

In 2019 wordt een nieuwe uitvoeringsagenda mantelzorg opgesteld waarin acties met betrekking tot de maatregelen zoals genoemd in het collegeprogramma aangaande mantelzorg worden opgenomen.

Lokale scholen stimuleren om mantelzorgvriendelijk te worden en aandacht te geven aan het belang van vrijwilligerswerk

■ Kwaliteit

Jaarlijks vindt subsidiering van het Vrijwilligerssteunpunt plaats ten behoeve van project Graag Gedaan waarin basisschoolleerlingen een introductie krijgen op vrijwilligerswerk en gestimuleerd worden om vrijwilligerswerk te doen. Dit project is in 2018 genomineerd voor de landelijke Meer dan Handen VrijwilligersPrijs. Binnen dit project wordt ook kort stilgestaan bij het begrip mantelzorg en wat dat is. In 2018 hebben Graag Gedaan Vrijwilligers ook een informatieles gekregen over bijvoorbeeld dementie.

In het najaar van 2019 wordt het initiatief om lokale scholen mantelzorgvriendelijker te maken meegenomen bij de herijking van de Lokaal

Educatieve Agenda (LEA) en daarna wordt hier een tijdspad aan gekoppeld.

Nadruk leggen op verbindende activiteiten en lokaal cultureel erfgoed in de vorm van gebruiken, gebouwen en activiteiten

■ Kwaliteit

In 2019 wordt wederom deelgenomen aan het regionale cultuur en erfgoedpact. De uitwerking hiervan vindt plaats in 2019. De onderdelen gebruiken, gebouwen en activiteiten worden hierin meegenomen.

Onderwijs, maatschappelijke voorzieningen en (ambulante) ondersteuning signaleren vroegtijdig en er zijn afspraken dat benodigde ondersteuning tijdig wordt gegeven .

■ Kwaliteit

Ambulante ondersteuning in Heerde wordt geboden door het Centrum voor Jeugd en Gezin door de daar werkzame gezinscoaches. Zij werken nauw samen met de binnen het onderwijs aanwezige expertise. Ook sluiten zij aan bij wat er vanuit maatschappelijk partners zoals kinderopvang en onderwijs wordt gesignaleerd. Aan elke school in Heerde is een gezinscoach gekoppeld als contactpersoon. Over signaleren en tijdigheid van acteren zijn afspraken gemaakt met scholen. Op strategisch niveau en op operationeel niveau. Tevens zijn de jeugdgezondheidszorg voorzieningen en de leerplicht ambtenaar operationeel vanuit het CJG. In 2018 is tevens het programma ouderbetrokkenheid verder vorm gegeven. Dit programma is met name gericht op vroegtijdige signalering en preventie. Buurtsportcoaches, jongerenwerker en CJG ontwikkelen in gezamenlijkheid door op wijze van signaleren in de samenleving.

Onderzoek en besluitvorming over een toekomstbestendige bestaande accommodatie in Veessen .

■ Kwaliteit

Een in Veessen ingesteld onderzoek heeft uitgewezen dat de inwoners van mening zijn dat een van de bestaande accommodaties in de kern toekomstbestendig dient te worden gemaakt. Hieraan dient nog een vervolg te worden gegeven. Dat betekent dat het college opdracht zal moeten verstrekken om een vervolgonderzoek op te starten om tot realisatie van een dergelijke accommodatie te komen.

Onderzoeken of de WhatsApp Buurtpreventie uitgebreid kan worden naar het sociaal domein om zo de zelfredzaamheid van inwoners in de groep te ondersteunen.

■ Kwaliteit

2021: (Best Practices) Onderzoek laten uitvoeren in hoeverre de WhatsApp Buurtpreventie ingezet kan worden in het sociaal domein.

Opvoeders hebben zelf de regie in de opvoeding maar als zij hun verantwoordelijkheid niet (kunnen) nemen worden zij ondersteund om dat wel te kunnen .

■ Kwaliteit

Binnen het CJG wordt gewerkt vanuit de overtuiging dat jeugdigen en opvoeders zelf de regie over hun leven en ondersteuning hebben. Wanneer dit niet mogelijk is wordt de regie tijdelijk overgenomen en wordt er aan gewerkt dat jeugdigen en of opvoeders dit snel weer zelf kunnen.

[Passend maatwerk aanbieden voor inwoners om hen taal, reken en digitaal vaardig te maken.](#)

■ **Kwaliteit**

Vanuit de WEB-middelen (Wet Educatie Beroepsonderwijs) hebben we in 2018, inwoners de mogelijkheid geboden om formele taallessen te volgen. Daarnaast was er, conform regionale afspraken met de arbeidsmarktregio Zwolle, ook minimaal 8 uur per week een Taalpuntdocent beschikbaar. Daarnaast heeft zowel Senior Web als ook Werkbedrijf Lucrato ondersteuning geboden in het aanleren van digitale basisvaardigheden. Voor 2019 zullen we onderzoeken of we een Pilot kunnen starten met St. Lezen & Schrijven, zodat wij de laaggeletterden binnen onze gemeente beter kunnen vinden en ondersteunen.

[Preventieve activiteiten en begeleiding bij verslavingsproblematiek.](#)

■ **Kwaliteit**

In samenwerking met Tactus en de GGD wordt in 2019 gewerkt aan een verbetering en verbreding van het preventieprogramma voor verslavingsproblematiek. Intussen zal er op incidentele basis voorlichting en communicatie ingezet worden op actuele onderwerpen.

[Regionale samenwerking zoeken om culturele activiteiten te faciliteren](#)

■ **Kwaliteit**

De gemeente Heerde werkt regionaal samen met negen andere gemeenten in het Erfgoedpact waarin we erfgoedprojecten stimuleren en faciliteren. Ook in 2019 participeert gemeente Heerde hier weer in.

[Regionale samenwerking zoeken om sport activiteiten te faciliteren.](#)

■ **Kwaliteit**

Er is een regionale samenwerking met de gemeente Hattem en de gemeenten van de voormalige Regio Noord Veluwe op gebied van sport, zowel op portefeuillehouderniveau als ambtelijk.

Deze samenwerking is onder andere gericht op het delen van kennis en ervaring op het gebied van sporten en bewegen.

In de komende periode worden gezamenlijk gewerkt aan een aantal onderwerpen:

- Sport en sociaal domein (WMO/jeugdzorg/participatie).
- Investeren in en exploitatie van sportaccommodaties.
- Sport en de Omgevingswet.
- Gevolgen nieuwe Sportakkoord, Gelders Sportakkoord voor de gemeenten.

Respijtzorg voor mantelzorgers .

■ **Kwaliteit**

Het gebruik en de inzet van respijtzorg of vervangende zorg is lastig te meten, omdat er meerdere vormen zijn, die ook niet altijd als respijtzorg geregistreerd worden: het kan gaan om dagbesteding (jeugd/volwassenen), dagverzorging en logeeropvang. Als gemeente zijn wij niet uitsluitend aanzet bij respijtzorg of vervangende zorg. Een inwoner kan respijtzorg soms/deels vergoed krijgen bij meerdere instanties zoals gemeente (Wmo), de Wet langdurende zorg, je zorgverzekeraar en/of de jeugdwet, ook kan een inwoner het oplossen door middel van vrijwillige inzet (denk aan een buur die even oppast). Dit betekent dat inwoners vervangende zorg ook bij meerdere organisaties kunnen aanvragen. Het mantelzorgsteunpunt de Plu, samen met ECR Groot Stokkert heeft in 2018 een mantelzorgovernachting aangeboden voor zorgvragers en hun mantelzorgers. Dit initiatief heeft het in verband met onvoldoende animo en hoge kosten het niet gered.

Samen met Oldebroek en Hattem faciliteren we partijen in het Taalpunt.

■ **Kwaliteit**

Vanuit de WEB-middelen (Wet Educatie Beroepsonderwijs) hebben we, evenals in 2018, wederom inwoners de mogelijkheid geboden om formele taallessen te volgen. Daarnaast was er, conform regionale afspraken met de arbeidsmarktregio Zwolle, ook minimaal 8 uur per week een Taalpuntdocent beschikbaar. Daarnaast heeft zowel Senior Web als ook Werkbedrijf Lucrato ondersteuning geboden in het aanleren van digitale basisvaardigheden.

Scholen, gemeente en maatschappelijke partners maken een jeugdagenda, waarin onder meer aandacht is voor gezondheid, natuur en voedselverspilling .

■ **Kwaliteit**

geagendeerd voor 2020 of verder.

Stimuleren en faciliteren van culturele activiteiten

■ **Kwaliteit**

Via subsidies en het Platform Kunst en Cultuur worden culturele activiteiten gestimuleerd en gefaciliteerd.

Stimuleren en faciliteren van sport activiteiten

■ **Kwaliteit**

In de Nota Sport en Bewegen is aangegeven dat het uitgangspunt van de privatisering van de sportaccommodaties een kostenbesparing zal opleveren, omdat verenigingen en stichtingen zelf de accommodaties efficiënter kunnen beheren. Hierover zal in de eerste helft van 2019 duidelijkheid ontstaan of deze kostenbesparing gerealiseerd gaat worden.

In december 2018 de eerste vergadering met het in te stellen Platform Sport

plaatsgevonden. Bedoeling van dit Platform is de samenwerking tussen de diverse sportverenigingen te versterken en zodoende de daadkracht te vergroten. In maart 2019 wordt dit overleg voortgezet.

Verdere ontschotting van het sociaal domein ten behoeve van efficiënte en effectieve inzet van de middelen.

Ontschotting is onderdeel van de transformatie en wordt breed uitgevoerd. Voor 2019 ev. gezamenlijk inkoop maatwerkvoorzieningen voor jeugd en maatschappelijk ondersteuning. Daarnaast proces "aanpak van 0-100" om de toegang tot (collectief) gefinancierde zorg en ondersteuning integraal te benaderen met meer en betere samenwerking tussen professionals, ketenpartners, vrijwilligers, kerken, verenigingen en mantelzorgers.

■ Kwaliteit

- Ontschotting is onderdeel van de transformatie en wordt breed uitgevoerd. In 2018 is het inkoopproces zorgproducten Jeugd/Wmo afgerond en is de integrale verordening jeugd/wmo vastgesteld.
- In 2018 is het proces aanpak 0-100 in gang gezet. Hierbij staat het integrale werken rondom een casus centraal. Het gaat om ontschotting binnen de decentralisaties en om het versterken van de verbinding met ketenpartners en overige betrokken organisaties.

Voldoende voorzieningenaanbod voor opvoeders en jeugd.

■ Kwaliteit

Aanbieders van voorzieningen voor opvoeders en jeugd worden als partner in beleid actief betrokken om het niveau van benodigde voorzieningen in Heerde op peil te houden. Met deze partners wordt gesproken over de kwaliteit en doelmatigheid van de voorzieningen en de ontwikkelkansen van jeugdigen in Heerde. Eveneens als het realiseren van samenhang tussen de bestaande voorzieningen. Voorzieningen dienen toereikend aanwezig en laagdrempelig te zijn voor inwoners van Heerde.

Afgelopen jaar zijn er in samenwerking met zorgaanbieders en een lokale ondernemer plannen ontwikkeld om op een flexibele manier verblijfszorg te bieden aan jeugdigen. Hierbij wordt actief naar meerdere disciplines gekeken, zodat er een voorziening ontstaat waar meerdere expertises van specialistische jeugdhulp geraadpleegd kunnen worden. Deze plannen bevinden zich in de opstartfase. Tevens is er door de gemeente een echtpaar begeleid in het starten van een gezinshuis zodat jeugdigen in de gemeente nabij (tijdelijke) verblijfszorg kunnen ontvangen.

Regionaal ontwikkelen we continu samen met aanbieders van jeugdhulp door op innovatieve zorgvormen die een antwoord kunnen bieden op wachttijden in de residentiële zorg en die meer passend zijn bij de leefwereld van kinderen. Dus voorzieningen die gezinsgericht zijn in plaats van individueel gericht.

Volwassen inwoners die een uitkering ontvangen faciliteren om deel te nemen aan trainingen om taal, rekenen en digitale vaardigheden te leren.

■ Kwaliteit

Reguliere activiteit. Wanneer geconstateerd wordt dat een inwoner met een uitkering een achterstand of beperking heeft op gebied van taal, rekenen of digitale vaardigheid worden zij doorverwezen naar passende training / ondersteuning.

Voor de doelgroep is er passend vervoer

■ Kwaliteit

Uitvoering vindt plaats door de GR PlusOV. In samenwerking met de bestuurders, beleidsadviseurs en uitvoerende collega's, wordt continu gewerkt aan het verbeteren van het vervoer.

Waar mogelijk verdere ontschotting welzijn en zorg.

Transformatie van het sociaal domein met rol voorpreventie hierin komt trapsgewijs tot stand. Dit vereist grote veranderingen in ons denken en handelen. Het betreft een verschuiving van het bestrijden van symptomen naar het versterken van de lokale samenleving, naar meer voorkomen van problemen en het gebruik maken van de eigen kracht. De gemeente wil dat welzijn en zorg integraler benaderd en uitgevoerd gaan worden. Het bundelen van de krachten geeft een sterker fundament waardoor er vroegtijdig (ter voorkoming) en beter kan worden aangesloten bij de vragen en signalen van inwoners. Ook kan hierdoor overbelasting van vrijwilligers of mantelzorgers worden voorkomen.

■ Kwaliteit

- Hervormen van algemeen maatschappelijk werk per 2019.
- Herstructureren algemene voorziening regieondersteuning: oriëntatie naar brede dagvoorziening icm welzijn in plaats van gefragmenteerde dagbesteding- realisatie medio 2019.
- Mede betrokken in aanpak 0-100- realisatie medio 2019-2020.

De drie processen zijn in gang gezet. Algemeen maatschappelijk werk (individuele begeleiding voor psychosociale problemen) wordt onder de AVR uitgevoerd. De deelnemende aanbieders in de AVR zijn samen een opzet aan het maken voor een invullen van een brede dag voorziening. De aanpak 0-100 probeert de signalen en initiatieven uit het werkveld te bundelen en door te geleiden, ook wordt gekeken welke aanvullende acties/doorontwikkelingen er vanuit de gemeente noodzakelijk zijn. De drie bovenstaande processen lopen ook in 2019 door.

Waar mogelijk wordt laagdrempelige opvang met hulp van de samenleving geboden in bestaande accommodaties.

De gemeente Heerde kent herkenbare accommodaties in de samenleving te denken valt "de Heerd", "het Hof van Cramer" maar ook verschillende locaties in de dorpen zoals multifunctioneel centrum in Vorchten en sporthal "de Noord" in Veessen. We weten dat de kans van slagen voor laagdrempelige opvang wordt vergroot wanneer dit in een leefomgeving wordt geboden die veilig en leefbaar is, en waar men positieve sociale contacten kan opdoen.

■ Kwaliteit

- Dit is onderdeel van de aanpak van 0-100 waarbij er onderzocht wordt of en hoe de fysieke vindplaats c.q. ontmoetingsplekken voor het Sociaal

Domein voor inwoners ingericht moet worden. Realisatie van de uitkomst is gepland medio 2019 begin 2020.

- Herstructureren algemene voorziening regieondersteuning: oriëntatie naar brede dag voorziening in bestaande accommodaties in plaats van gefragmenteerde dagbesteding- realisatie medio 2019

[We blijven in gesprek met ProO over openbaar onderwijs in De Heerd.](#)

■ Kwaliteit

Zoals bekend heeft ons college het verzoek van de stichting proo om renovatie etc. van de Horsthoekschool afgewezen. Stichting Proo heeft inmiddels bezwaar hiertegen ingesteld. De juridische procedure loopt momenteel. 5 februari zal er een zitting zijn van de commissie bezwaar en beroep.

[We staan open voor vernieuwende vormen van zorg voor inwoners met verward gedrag.](#)

■ Kwaliteit

2019 e.v.: Eerste aanzet wordt gegeven in de nota sluitende aanpak personen met verward gedrag. Deze wordt eind 2018 aangeboden aan de raad. De eerste stappen zijn in zomer 2018 gezet met pilot Consumindercoach in Wapenveld in samenwerking met onder andere Zoethout en de Rode Beer.

Analyse voor vindplaatsen in de aanpak 0 tot 100, daarin hebben we meegenomen een herkenbaar meldpunt voor mensen met onbegrepen/verward gedrag. Dit wordt verder meegenomen in de uitwerking van de aanpak 0 tot 100.

In 2018 is de nota sluitende aanpak personen met verward gedrag in de raad vastgesteld. Ook heeft de ZonMw pilot Consumindercoach in Wapenveld (samenwerking met onder andere Zoethout en de Rode Beer) gefungeerd als vliegwiel voor de voorbereiding van het project Wonen in de Luwte: het creëren van een achttal veilige woonplekken voor kwetsbare inwoners. Dit zijn niet per definitie personen met verward gedrag. Echter zij zouden dit wel kunnen vertonen als een dergelijke woonvorm hun niet wordt geboden.

De voorbereidingen voor aanpak 0 tot 100 zijn in volle gang. Daarin hebben we meegenomen dat we zoeken naar een herkenbaar meldpunt voor mensen met onbegrepen/verward gedrag.

[Werkgevers worden actief benaderd voor vacatures, functiecreatie en geschikte werkzaamheden voor een bepaalde kandidaat.](#)

■ Kwaliteit

Reguliere activiteit die sinds januari 2018 is belegd bij de GR Lucrato. Vanuit Lucrato worden bedrijven in Heerde en omgeving benaderd. sinds januari 2018 is Lucrato ook de verantwoordelijke partij voor de re-integratiekandidaten. Door deze combinatie kunnen zij de gesprekken met de werkgevers toespitsen op de beschikbare kandidaten en op de wensen van de werkgevers. Ook vindt afstemming plaats met onze interne medewerkers, met oog op de ideale match tussen vraag en aanbod.

Zorg en veiligheid voor personen met verward gedrag worden integraal (bestuurlijke) besproken en waar mogelijk geïntegreerd aangeboden voor alle inwoners.

■ Kwaliteit

Nadere uitwerking hiervan vindt plaats in de nota sluitende aanpak personen met verward gedrag welke in het najaar van 2018 aan de raad wordt aangeboden. Er vindt structureel overleg plaats tussen de integrale gespreksvoerders (IGV) van Hattem, Heerde en Epe met Veilig Thuis (tenminste ieder kwartaal). Op casusniveau stemt IGV af met medewerker ontwikkeling en openbare orde, de burgemeester en politie. Structureel regionaal driehoeksoverleg (ieder kwartaal).

Preventie

Toelichting op product Preventie

Onder dit product vallen alle activiteiten die zich richten op preventie en de algemene voorzieningen en die als maatregel opgenomen zijn in het collegeprogramma, voor zowel jeugdigen als volwassenen. Deze producten maken financieel onderdeel uit van de overige producten.

Onderwijs en Educatie

Toelichting op product Onderwijs en Educatie

Vanuit dit budget wordt het onderwijskansenbeleid, leerplichtfunctie en regionaal meld- en coördinatiepunt voortijdig schoolverlaters bekostigd. Daarnaast valt ook de Volwasseneneducatie en aanpak laaggeletterdheid onder dit product. De bekostiging hiervan komt voort uit de WEB-middelen die wij ontvangen vanuit het rijk via centrumgemeente Zwolle. Vanuit dit budget financieren wij formele taallessen, taalstages en de uren voor de taalpuntdocent.

Wat mag het kosten?

Exploitatie	Realisatie 2017	begroting 2018 (2019)	Primaire begroting 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022
Lasten						
563000 Lokaal onderwijsbeleid	119.915	89.774	97.767	99.390	102.174	105.071
563050 Overig lokaal onderwijsbeleid	134.097	205.787	205.987	205.987	205.987	205.987
563150 Volwasseneneducatie	41.485	43.185	43.185	43.185	43.185	43.185
Totaal Lasten	295.497	338.746	346.939	348.562	351.346	354.243
Baten						
563050 Overig lokaal onderwijsbeleid	-147.412	-153.910	-153.910	-153.910	-153.910	-153.910
563150 Volwasseneneducatie	-43.185	-43.185	-43.185	-43.185	-43.185	-43.185
Totaal Baten	-190.598	-197.095	-197.095	-197.095	-197.095	-197.095
Resultaat	-104.899	-141.651	-149.844	-151.467	-154.251	-157.148

Toelichting op de lasten en baten Onderwijs & Educatie

Lasten

563000 Lokaal onderwijsbeleid

De hogere lasten worden veroorzaakt door een hogere toerekening van personeelskosten.

Onderwijshuisvesting

Toelichting op product Onderwijshuisvesting

Wat mag het kosten

Exploitatie	Realisatie 2017	begroting 2018 (2019)	Primaire begroting 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022
Lasten						
502325 OBS Pr. Beatrix (F 421)	17.257	19.030	17.499	17.367	17.248	16.970
502345 OBS De Horsthoek (F 421)	2.359	1.460	24.610	25.070	25.530	25.990
502365 OBS J. Ligthart (F 421)	39.628	28.573	27.754	27.491	27.248	27.027
502385 OBS De Heemde (F 421)	3.834	20.455	4.110	4.180	4.250	4.320
549000 Huisvesting basisonderwijs	1.079.630	208.249	216.305	209.739	209.019	207.591
549001 Reserve Huisvesting basisonderwijs	123.590	0	126.580	128.860	131.180	133.540
549050 De Sprengen	64.301	60.148	61.118	61.024	59.982	59.972
549100 De Noordgouw	78.881	98.717	99.963	91.998	91.976	92.277
Totaal Lasten	1.409.480	436.632	577.939	565.729	566.433	567.687
Baten						
502325 OBS Pr. Beatrix (F 421)	-17.257	0	0	0	0	0
502345 OBS De Horsthoek (F 421)	-2.359	0	-33.060	-33.850	-34.660	-35.280
502365 OBS J. Ligthart (F 421)	-39.628	0	0	0	0	0
502385 OBS De Heemde (F 421)	-3.834	0	0	0	0	0
549000 Huisvesting basisonderwijs	-545.193	-41.000	-41.000	-41.000	-41.000	-41.000
Totaal Baten	-608.271	-41.000	-74.060	-74.850	-75.660	-76.280
Resultaat	-801.209	-395.632	-503.879	-490.879	-490.773	-491.407

Toelichting op de lasten en baten Onderwijshuisvesting

Lasten

502345 OBS de Horsthoek

Vanaf 2019 wordt weer rekening gehouden met beheer en onderhoud van OBS de Horsthoek. Hier staan huuropbrengsten tegenover.

502385 OBS de Heemde

Vanwege het vervallen van kapitaallasten is de begroting met € 17.000,- naar beneden bijgesteld.

549000 Huisvesting basisonderwijs

Vanwege een verhoging van de kapitaallasten is de begroting 2019 naar boven bijgesteld.

549001 Reserve huisvesting basisonderwijs

Als gevolg van het sluitend maken van de begroting 2018 is in dat jaar geen reservering opgenomen

Kunst, cultuur en media

Toelichting op product Kunst, cultuur en media

Dit product omvat het (subsidie)beleid op gebied van bibliotheekwerk, cultuurplein, cultuureducatie, muziek- zangverenigingen, Oranjeverenigingen, lokale radio en monumenten.

Wat mag het kosten?

Exploitatie	Realisatie 2017	begroting 2018 (2019)	Primaire begroting 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022
Lasten						
565000 Bibliotheekwerk	272.040	270.255	270.255	270.255	270.255	270.255
565100 Kunst & Cultuur	265.861	238.887	243.219	243.479	143.747	144.021
565150 Theater & Muziek	26.000	26.900	26.900	26.900	26.900	26.900
565200 Lokale radio	7.521	5.100	9.114	9.114	9.114	9.114
565300 Monumentenzorg	119.089	74.881	78.429	79.263	80.125	81.028
Totaal Lasten	690.511	616.023	627.917	629.011	530.141	531.318
Baten						
565100 Kunst & Cultuur	-4.000	0	0	0	0	0
565200 Lokale radio	-2.000	0	0	0	0	0
565300 Monumentenzorg	-46.585	-2.500	-2.500	-2.500	-2.500	-2.500
Totaal Baten	-52.585	-2.500	-2.500	-2.500	-2.500	-2.500
Resultaat	-637.926	-613.523	-625.417	-626.511	-527.641	-528.818

Toelichting op de lasten en baten Onderwijshuisvesting

Lasten

565100 Kunst & Cultuur

In de ombuigingsnotitie is het voorstel opgenomen om op dit product een besparing te realiseren van € 100.000,- vanaf 2021.

565200 Lokale radio

Het begrote bedrag vanaf 2019 is bijgesteld op basis van het Uitvoeringsprogramma Kunst en Cultuur 2018-2019.

565300 Monumentenzorg

De hogere lasten vanaf 2019 worden veroorzaakt door een hogere toerekening van personeelskosten.

Sport

Toelichting op product Sport

Het product Sport omvat alle inzet, subsidies en bijdragen ten behoeve van sportstimulering. Hieronder vallen o.a. de binnen- en buitensport, de exploitatiebijdrage voor het zwembad en de combinatiefunctionaris sport.

Wat mag het kosten?

Exploitatie	Realisatie 2017	begroting 2018 (2019)	Primaire begroting 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022
Lasten						
567150 Sportbeleid	169.930	142.347	125.287	125.691	126.110	126.542
567250 Zwembad	182.419	177.061	178.400	181.423	184.501	187.644
Totaal Lasten	352.349	319.408	303.687	307.114	310.611	314.186
Baten						
567150 Sportbeleid	-19.457	-16.500	-16.500	-16.500	-16.500	-16.500
567151 Reserve Sportbeleid	0	-25.000	0	0	0	0
567251 Reserve zwembad	-16.429	-7.973	-4.953	-4.953	-4.953	-4.953
Totaal Baten	-35.886	-49.473	-21.453	-21.453	-21.453	-21.453
Resultaat	-316.463	-269.935	-282.234	-285.661	-289.158	-292.733

Toelichting op de lasten en baten Sport

Lasten

567150 Sportbeleid

In 2018 is een eenmalige subsidie verstrekt van € 25.000,-- voor het WK inline-skaten.

Accommodaties SMV

Toelichting op product Accommodaties SMV

Accommodaties die een sociaal maatschappelijke functie in onze gemeente hebben en waarvoor wij financieel verantwoordelijk zijn of een financiële bijdrage leveren.

Wat mag het kosten?

Exploitatie	Realisatie 2017	begroting 2018 (2019)	Primaire begroting 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022
Lasten						
502390 De Heerd	496.922	277.532	363.441	384.846	386.166	387.517
502395 De Rhijnsburg	722.143	352.771	388.889	389.237	392.641	396.115
502440 Sportzaal Wapenveld	9.233	56.893	74.580	76.659	77.712	78.793
502450 Binnensportacc2017	315.919	0	0	0	0	0
502460 Sporthal Faberhal	6.483	143.813	197.467	200.456	202.757	204.600
502462 Kantine Faberhal	47.800	40.000	15.000	15.270	15.540	15.820
502480 Dorpsacc.De Noord	8.912	40.612	66.365	69.031	70.095	70.238
502590 Hof van Cramer, Wapenveld	11.673	18.600	20.049	21.320	21.420	21.534
Totaal Lasten	1.619.086	930.221	1.125.791	1.156.819	1.166.331	1.174.617
Baten						
502390 De Heerd	-496.922	-166.829	-170.830	-174.930	-179.130	-182.350
502395 De Rhijnsburg	-722.143	-327.660	-335.530	-343.580	-351.830	-358.170
502440 Sportzaal Wapenveld	-9.233	0	-5.467	-5.467	-5.467	-5.467
502450 Binnensportacc2017	-83.030	-73.070	-74.820	-76.170	-77.540	-78.940
502460 Sporthal Faberhal	-6.483	0	0	0	0	0
502462 Kantine Faberhal	-18.829	0	0	0	0	0
502480 Dorpsacc.De Noord	-8.912	0	0	0	0	0
502590 Hof van Cramer, Wapenveld	2.144	-12.264	-12.071	-12.288	-12.509	-12.734
Totaal Baten	-1.343.408	-579.823	-598.718	-612.435	-626.476	-637.661
Resultaat	-275.677	-350.398	-527.073	-544.384	-539.855	-536.956

Toelichting op de lasten en baten Accommodaties SMV

Lasten

502390 De Heerd, 502395 De Rhijnsberg, 502440 sportzaal Wapenveld, 502460 sporthal Faberhal en 502480 De Noord

In verband met de budgetfreeze zijn de ramingen voor het algemeen onderhoud voor genoemde accommodaties voor 2018 neerwaarts bijgesteld. Daarnaast zijn de kapitaallasten bij deze accommodaties gewijzigd als gevolg van de ombuigingsvoorstellen waarin staat vermeld dat er een restantboekwaarde wordt gehanteerd.

502500 Sportprak Molenbeek, 502520 Sportpark Eeuwlanden, 502540 Sportpark Monnikenbos en 502560 Sportpark Veessen

De baten zijn opgenomen onder (Openbare)Ruimte, Ondernemen en Wonen, subproduct Buitensportaccommodaties

Informatie en toegang sociaal domein

Toelichting op product Informatie en toegang sociaal domein

Onder dit product vallen de ambtelijke kosten van medewerkers die de toegang vormen, de kosten voor de Adviesraad Sociaal Domein, onafhankelijke clientondersteuning en kosten voor ICT.

Wat mag het kosten?

Exploitatie	Realisatie 2017	begroting 2018 (2019)	Primaire begroting 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022
Lasten						
571005 Informatie & Toegang	350.574	247.764	414.422	428.926	443.939	459.477
571055 Onafh. Clientondersteuning / -participa	27.984	39.260	48.672	48.972	49.282	49.592
571105 ICT	18.229	10.276	35.990	37.230	38.520	39.850
Totaal Lasten	396.787	297.300	499.084	515.128	531.741	548.919
Baten						
571055 Onafh. Clientondersteuning / -participa	-141	0	0	0	0	0
Resultaat	-396.647	-297.300	-499.084	-515.128	-531.741	-548.919

Toelichting op de lasten en baten Informatie en toegang sociaal domein

Lasten

571005 Informatie & Toegang

De lagere lasten in 2018 worden veroorzaakt door een verminderde toerekening van personeelskosten.

571055 Onafhankelijke Clientondersteuning / participatie

Het begrote bedrag voor 2018 is voor € 9.000,- verlaagd in verband met de budgetfreeze.

571105 ICT

Het begrote bedrag voor 2018 is voor € 24.000,- verlaagd in verband met de budgetfreeze.

Jeugdhulp individuele voorziening

Toelichting op product Jeugdhulp individuele voorziening

Jongeren onder de 18 of 21 jaar krijgen op basis van een indicatie hulp in natura door één of meerdere aanbieders binnen de regionaal afgesloten raamovereenkomst. Bepalend voor de uitgaven is het aantal jongeren dat gebruik maakt van jeugdhulp en de zorgwaarde. Ook de PGB's vallen onder dit product. Daarnaast worden ook de regionale beschikbaarheidsvoorzieningen bekostigd binnen dit product, zoals Veilig Thuis.

Wat mag het kosten?

Exploitatie	Realisatie 2017	begroting 2018 (2019)	Primaire begroting 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022
Lasten						
573005 Jeugdhulp PGB	144.215	150.000	150.000	150.000	150.000	150.000
573055 Jeugdhulp in natura	3.497.530	4.316.150	4.074.898	4.055.477	4.235.243	4.323.004
573105 Veiligheid, jeugdreclassering en opvang	17.482	74.330	119.330	119.330	119.330	119.330
Totaal Lasten	3.659.227	4.540.480	4.344.228	4.324.807	4.504.573	4.592.334
Baten						
573055 Jeugdhulp in natura	-1.690	0	0	0	0	0
Resultaat	-3.657.537	-4.540.480	-4.344.228	-4.324.807	-4.504.573	-4.592.334

Toelichting op de lasten en baten Jeugdhulp individuele voorziening

Lasten

573055 Jeugdhulp in natura

Op basis van realistisch ramen is het begrote bedrag voor 2019 e.v. neerwaarts bijgesteld. Daarnaast is in de ombuigingsnotitie een voorstel opgenomen om op dit product een besparing te realiseren van € 68.500,- en € 135.000,- vanaf 2020. Dit laatste bedrag groeit in 2022 door naar € 235.000,-.

De gehanteerde berekening van het ZIN-budget komt voort uit het jaarrekeningresultaat 2017 en de bijbehorende wijze van berekenen van verplichtingen. In 2018 is de wijze van afrekenen tussen gemeenten en zorginstellingen gewijzigd, vanwege het afschaffen van de DBC-systematiek (diagnose-behandel-combinatie) voor de specialistische GGZ. Deze is overgegaan in factureren op basis van daadwerkelijk geleverde zorg. Dit heeft geleid tot andere verplichtingen en uitnutting daarvan voor een deel van het ZIN-budget. In 2019 wordt daarnaast gestart met nieuwe zorgproducten op basis van de nieuwe aanbesteding. Dit betekent dat zowel in 2018 als in 2019 de resultaten uit 2017 niet volledig indicatief zijn voor het te verwachten resultaat. De ontwikkeling van de verplichtingen en de uitnutting daarvan wordt continu gemonitord. Het begroten van de kosten voor 2019 e.v. heeft nog een bepaalde mate van onzekerheid in zich.

573105 Veiligheid, jeugdreclassering en opvang

De raming van 2018 is € 45.000,- lager dan 2019 in verband met budgetfreeze.

Jeugdhulp overige voorzieningen

Toelichting op product Jeugdhulp overige voorzieningen

Vanuit dit budget worden alle vrij toegankelijke voorzieningen en preventieve activiteiten voorliggend aan jeugdhulp bekostigd, zoals de ambulante hulpverleners die werkzaam zijn vanuit het Centrum voor Jeugd en Gezin. Daarnaast wordt binnen dit budget de jeugdgezondheidszorg 0-4 en 4-19 jaar bekostigd.

Wat mag het kosten?

Exploitatie	Realisatie 2017	begroting 2018 (2019)	Primaire begroting 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022
Lasten						
575000 Jeugdzorg (overig)	86.229	80.545	99.516	102.999	106.604	110.335
575005 Jeugdhulp uitvoeringkosten	398.603	462.317	571.358	589.838	608.958	628.748
575200 Preventie	12.157	13.000	23.940	24.370	24.810	25.260
575250 Jeugdgezondheidszorg	443.673	414.276	415.669	418.309	421.009	423.749
575300 Voorschoolse voorziening	52.295	57.486	74.554	76.080	77.640	79.247
575350 Dec.uitkering peuterspeelzaalwerk	65.966	12.664	14.298	14.799	15.317	15.853
575400 Overige voorziening	164.260	100.683	101.039	103.899	106.819	109.849
575450 Buitenschoolse voorzieningen	6.530	8.500	5.100	1.500	1.500	1.500
575500 Kosten CJG	238.844	238.304	276.364	279.417	282.579	285.844
Totaal Lasten	1.468.557	1.387.775	1.581.838	1.611.211	1.645.236	1.680.385
Baten						
575000 Jeugdzorg (overig)	0	0	0	0	0	0
575250 Jeugdgezondheidszorg	-17.229	0	0	0	0	0
575300 Voorschoolse voorziening	-1.764	0	0	0	0	0
575350 Dec.uitkering peuterspeelzaalwerk	-71.902	-31.238	-41.650	-52.063	-62.476	-62.476
575500 Kosten CJG	-20.548	0	0	0	0	0
Totaal Baten	-111.443	-31.238	-41.650	-52.063	-62.476	-62.476
Resultaat	-1.357.114	-1.356.537	-1.540.188	-1.559.148	-1.582.760	-1.617.909

Toelichting op de lasten en baten Jeugdhulp overige voorziening

Lasten

575000 Jeugdzorg

De hogere lasten worden veroorzaakt door een hogere toerekening van personeelskosten.

575005 Jeugdhulp uitvoering

De lagere raming 2018 wordt veroorzaakt door de budgetfreeze. Daarnaast is er vanaf 2019 € 35.000,- bijgeraamd voor specialistische GGZ-kennis.

575200 Preventie

De lagere raming 2018 wordt veroorzaakt door de budgetfreeze.

575300 Voorschoolse voorzieningen

De lagere raming 2018 wordt veroorzaakt door de budgetfreeze.

575500 kosten CJG

De lagere raming 2018 wordt veroorzaakt door de budgetfreeze en door realistisch te ramen.

Participatie en Werk

Toelichting op product Participatie en Werk

Onder dit product vallen de sociale werkvoorziening (WSW), pilot participatievoorziening en werkzoekenden- en werkgeversdienstverlening. Belangrijke partner voor de uitvoering van dit product is de GR Lucrato. Zij geven invulling aan de sociale werkvoorziening, de werkgeversdienstverlening en de werknemersdienstverlening voor het deel re-integratie. Met de pilot participatievoorziening wil gemeente Heerde dat de onderdelen vanuit Zorg/Ondersteuning en Werk voor de inwoner meer met elkaar verbonden wordt.

Wat mag het kosten?

Exploitatie	Realisatie 2017	begroting 2018 (2019)	Primaire begroting 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022
Lasten						
577050 WSW	2.401.396	2.294.607	2.166.690	2.221.922	2.141.006	2.045.874
577104 Pilot Participatievoorziening	20.733	69.000	0	0	0	0
577105 Werkzoekenden dienstverlening	294.756	376.580	438.431	481.296	504.293	510.799
577150 Werkgeversdienstverlening	98.025	99.896	0	0	0	0
Totaal Lasten	2.814.910	2.840.083	2.605.121	2.703.218	2.645.299	2.556.673
Baten						
577151 Reserve werkgev.dienstverlening	-8.310	0	0	0	0	0
Resultaat	-2.806.600	-2.840.083	-2.605.121	-2.703.218	-2.645.299	-2.556.673

Toelichting op de lasten en baten Participatie & Werk

Lasten

577050 WSW

Er is een hogere toerekening van personeelskosten tot een bedrag van € 13.000,-. De verlaging van de subsidie voor de WSW, groot € 180.000,- wordt veroorzaakt door de lagere bijdrage die van het rijk wordt ontvangen welke wij doorbetalen. In de ombuigingsnotitie is het voorstel opgenomen om op dit product een besparing te realiseren van € 57.513,- vanaf 2020, aflopend naar € 47.022,- in 2022.

577104 Pilot Participatievoorziening

De uitkomsten van de pilot participatie zijn tot nu toe goed; de eindevaluatie moet nog worden gemaakt. Vanaf 2019 vindt bekostiging plaats uit reguliere budgetten.

577105 Werkzoekenden dienstverlening

De hogere lasten van € 35.000,- worden veroorzaakt door een hogere toerekening van personeelskosten. Daarnaast is in de ombuigingsnotitie het voorstel opgenomen om voor de inzet van instrumenten een bedrag van € 60.000,- extra beschikbaar te stellen vanaf 2019. Op basis van realistisch ramen is daarnaast op deze post € 25.000,- structureel bijgeraamd, welk bedrag oploopt in 2021 naar € 78.000,-.

577150 Werkgeversdienstverlening

De hogere lasten worden veroorzaakt door een hogere toerekening van personeelskosten.

Inkomen

Toelichting op product Inkomen

Het product Inkomen bestaat uit het ontwikkelen en uitvoeren van beleid op gebied van bijzondere bijstand, minimabeleid, bijstandsverlening (zelfstandigen), armoedebestrijding, het kindpakket en schulddienstverlening.

Wat mag het kosten?

Exploitatie	Realisatie 2017	begroting 2018 (2019)	Primaire begroting 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022
Lasten						
579000 Bijstandverlening	364.966	313.227	357.353	365.158	373.164	381.357
579050 Levensonderhoud	2.831.026	2.510.000	2.493.200	2.493.200	2.283.200	2.283.200
579100 Bijstandverlening zelfstandigen	25.053	79.130	81.040	82.500	83.980	85.490
579200 Inkomensondersteuningsbeleid	304.250	239.507	313.876	324.862	336.232	348.000
579250 Schulddienstverlening	94.219	65.572	78.261	79.781	81.329	82.915
579300 Minimabeleid	76.285	151.378	150.424	150.424	150.424	150.424
579305 Minimabeleid deelfonds	0	0	0	0	0	0
579400 Kwijtscheldingen	24.159	30.000	30.000	30.000	30.000	30.000
579450 Bijzondere bijstand/leenbijstand	355.209	350.000	358.400	364.850	371.420	378.110
Totaal Lasten	4.075.168	3.738.814	3.862.554	3.890.775	3.709.749	3.739.496
Baten						
579050 Levensonderhoud	-	-	-	-	-	-
	2.665.860	2.425.827	2.425.827	2.425.827	2.425.827	2.425.827
579100 Bijstandverlening zelfstandigen	-11.976	-42.962	-43.478	-44.120	-44.651	-45.190
579300 Minimabeleid	0	0	0	0	0	0
579305 Minimabeleid deelfonds	-55.949	0	-55.212	-55.212	-55.212	-55.212
579450 Bijzondere bijstand/leenbijstand	-28.129	-3.010	-3.080	-3.140	-3.200	-3.260
Totaal Baten	-	-	-	-	-	-
	2.761.914	2.471.799	2.527.597	2.528.299	2.528.890	2.529.489
Resultaat	-	-	-	-	-	-
	1.313.254	1.267.015	1.334.957	1.362.476	1.180.859	1.210.007

Toelichting op de lasten en baten Inkomen

Lasten

579000 Bijstandsverlening

De hogere lasten worden veroorzaakt door een hogere toerekening (€ 10.000,-) van personeelskosten. Daarnaast stijgt de bijdrage voor de sociale recherche met € 17.000,-.

579200 Inkomensondersteuningsbeleid

De hogere lasten worden veroorzaakt door een hogere toerekening aan personeelskosten tot een bedrag van € 42.000,-.

579250 Schulddienstverlening

De raming 2018 is € 10.000,- lager ten gevolge van de budgetfreeze.

Wmo maatwerkvoorzieningen

Toelichting op product Wmo maatwerkvoorzieningen

Een maatwerkvoorziening is een voorziening die is afgestemd op de individuele omstandigheden en mogelijkheden van de ingezetene. Bij de maatwerkvoorziening moet rekening gehouden worden met de behoeften, persoonskenmerken en voorkeuren van de cliënt. Op deze manier wordt de cliënt in staat gesteld tot zelfredzaamheid en/of participatie, zodat hij zo lang mogelijk in zijn eigen leefomgeving kan blijven. Een voorziening die nodig is om de mantelzorger te ondersteunen of deze te ontlasten, kan onderdeel uitmaken van een maatwerkvoorziening. Maatwerkvoorzieningen kunnen materiele en/of immateriële zijn.

Wat mag het kosten?

Exploitatie	Realisatie 2017	begroting 2018 (2019)	Primaire begroting 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022
Lasten						
581005 Wmo uitvoeringskosten incl externe advis	409.755	442.531	648.100	668.560	689.694	711.533
581055 Maatwerkvoorzieningen ZIN BG	1.039.378	1.150.427	1.317.153	1.294.500	1.339.810	1.386.700
581155 Maatwerkvoorzieningen PGB BG	45.660	47.750	47.750	47.750	47.750	47.750
581205 Opvang en beschermd wonen Wmo	48.495	20.263	22.877	23.678	24.507	25.364
581750 Maatwerkvoorzieningen natura materieel v	491.631	331.975	424.016	462.700	471.030	479.500
581800 Maatwerkvoorzieningen natura materieel w	162.098	126.870	110.910	87.910	89.490	91.100
Totaal Lasten	2.197.017	2.119.816	2.570.806	2.585.098	2.662.281	2.741.947
Baten						
581750 Maatwerkvoorzieningen natura materieel v	-9.138	-1.090	-1.120	-1.140	-1.160	-1.180
581950 Eigen bijdragen Wmo bestaand	-57.315	-60.000	-20.000	-20.000	-20.000	-20.000
Totaal Baten	-66.453	-61.090	-21.120	-21.140	-21.160	-21.180
Resultaat	-	-2.058.726	-2.549.686	-	-	-
	2.130.564			2.563.958	2.641.121	2.720.767

Toelichting op de lasten en baten Wmo maatwerkvoorzieningen

Lasten

581005 Wmo uitvoeringskosten inclusief externe advisering

De hogere lasten van € 58.000,- worden veroorzaakt door een hogere toerekening van personeelskosten. De regionale uitvoeringskosten Wmo stijgen met € 15.000,- ten gevolge van externe inzet in regio, onder andere ten behoeve van inkoop.

581055 Maatwerkvoorzieningen ZIN Begeleiding

Bijraming op basis van realistisch ramen, verwachte uitstroom uit de algemene voorziening regieondersteuning (AVR), de verlaging van de eigen bijdrage en de demografische ontwikkeling in de gemeente Heerde. Daarnaast is in de ombuigingsnotitie

het voorstel opgenomen om op dit product een besparing te realiseren van € 68.750,- vanaf 2020.

581750 Maatwerkvoorzieningen natura materieel v

De verwachting is dat het afsluiten van een nieuw contract voor hulpmiddelen zal leiden tot een kostenverhoging van ongeveer 20%. Op basis van deze verwachting is de begroting zowel voor vervoersvoorzieningen als voor rolstoelen verhoogd met € 40.500,- ; totaal € 81.000,-.

581800 Maatwerkvoorzieningen natura materieel

In de ombuigingsnotitie is een voorstel opgenomen rondom woningaanpassingen. Daarom zijn de exploitatielasten voor 2019 afgeraamd met € 25.000,- en vanaf 2020 met € 50.000,-.

Baten

581950 Eigen bijdragen Wmo bestaand

Door de verwachte wijziging van de eigen bijdrage systematiek voor de Wmo is de te ontvangen eigen bijdrage afgeraamd met € 40.000,-.

Wmo algemene voorzieningen

Toelichting op product Wmo algemene voorzieningen

Een algemene voorziening is een aanbod van diensten en activiteiten dat zonder voorafgaand onderzoek naar de behoeften, persoonskenmerken en mogelijkheden van de gebruikers toegankelijk is. Het is gericht op maatschappelijke participatie. Algemene voorzieningen worden gefaciliteerd door de gemeente. Het kan hierbij ook gaan om voorzieningen die door vrijwilligersorganisaties worden aangeboden, mits deze gefaciliteerd zijn door de gemeente. Belangrijk is dat de algemene voorzieningen bekend en beschikbaar zijn, zowel bij cliënten, vrijwilligers als bij professionals, en dat zij gericht zijn op maatschappelijke participatie.

Wat mag het kosten?

Exploitatie	Realisatie 2017	begroting 2018 (2019)	Primaire begroting 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022
Lasten						
585000 Volwassenenwerk	167.333	221.201	175.619	178.449	181.843	185.362
585050 Maatschappelijk werk	197.794	176.026	6.881	6.953	7.028	7.105
585100 Volksgezondheid	136.872	145.410	148.600	150.150	152.650	155.190
585150 Vreemdelingen inburgering	27.790	47.427	47.400	47.400	47.400	47.400
585200 Algemene voorzieningen regieondersteuning	671.181	995.099	903.393	868.729	883.448	898.436
585250 Basismobiliteit	421.615	572.947	544.336	557.101	567.400	577.964
585300 Algemene voorziening schoon en leefbaar	1.064.504	1.147.685	1.491.959	1.364.019	1.411.600	1.460.852
585350 Vrijwilligers	90.327	74.408	88.827	79.749	81.736	78.786
585400 Mantelzorg	77.455	106.076	88.672	90.668	92.731	94.872
Totaal Lasten	2.854.873	3.486.279	3.495.687	3.343.218	3.425.836	3.505.967
Baten						
585000 Volwassenenwerk	0	-47.320	0	0	0	0
585150 Vreemdelingen inburgering	-34.810	-47.400	-47.400	-47.400	-47.400	-47.400
585250 Basismobiliteit	0	-15.000	-15.360	-15.640	-15.920	-16.210
585301 Reserve algemene voorzieningen huishoude	-173.000	0	0	0	0	0
Totaal Baten	-207.810	-109.720	-62.760	-63.040	-63.320	-63.610
Resultaat	-2.647.063	-3.376.559	-3.432.927	3.280.178	3.362.516	3.442.357

Toelichting op de lasten en baten Wmo algemene voorzieningen Lasten585000 Volwassenenwerk

Het begrote bedrag voor 2018 is éénmalig verhoogd i.v.m. verkregen subsidie voor de inzet van een coach.

585200 Algemene voorziening regieondersteuning

In de ombuigingsnotitie is het voorstel opgenomen om op dit product een besparing te realiseren van € 115.000 vanaf 2019, doorgroeiend naar € 165.000 vanaf 2020.

585250 Basismobiliteit

In 2018 zijn de lasten éénmalig bijgeraamd in verband met extra kosten voor PlusOV.

585300 Algemene voorziening schoon en leefbaar huis

Door een verlaging van de eigen bijdrage systematiek zijn de lasten in 2019 fors toegenomen. In de ombuigingsnotitie is het voorstel opgenomen om op dit product een besparing te realiseren van € 180.000 vanaf 2020.

585350 Vrijwilligers

De raming 2018 is door de budgetfreeze verlaagd met € 4.000,-. Daarnaast is de toerekening van de personeelskosten voor 2019 verhoogd. In de ombuigingsnotitie is het voorstel opgenomen om voor tafeltje dekje een besparing te realiseren van € 11.000 vanaf 2020, doorgroeiend naar € 16.000 vanaf 2022.

585400 Mantelzorg

In de ombuigingsnotitie is het voorstel opgenomen om op dit product een besparing te realiseren van € 20.500 vanaf 2019,

Baten

585000 Volwassenenwerk

Dit is de éénmalig ontvangen subsidie in 2018 voor de inzet van een coach.

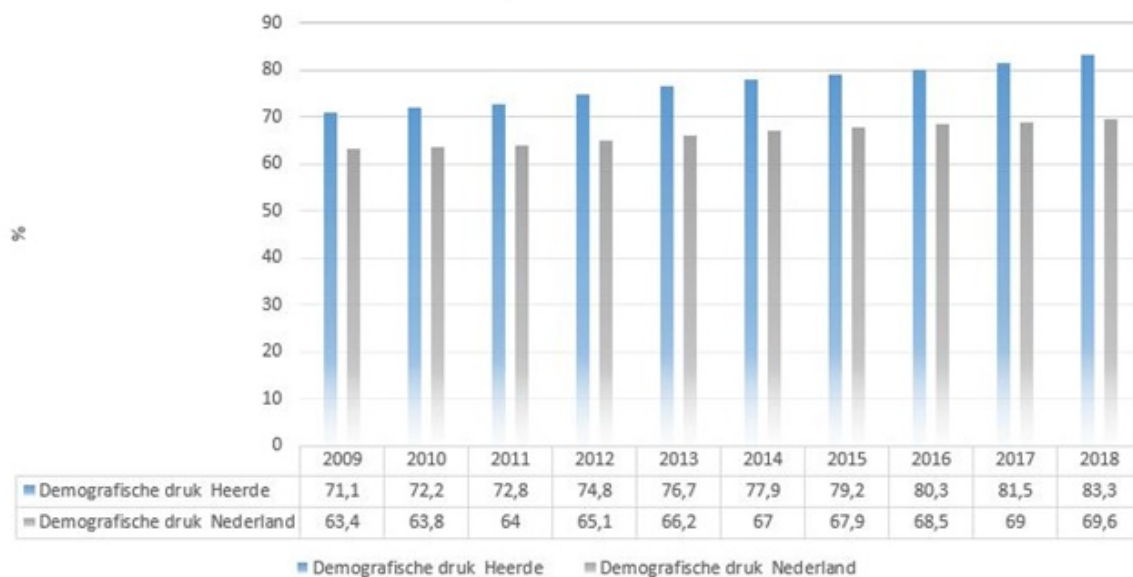

BBV-indicatoren programma Sociaal maatschappelijk

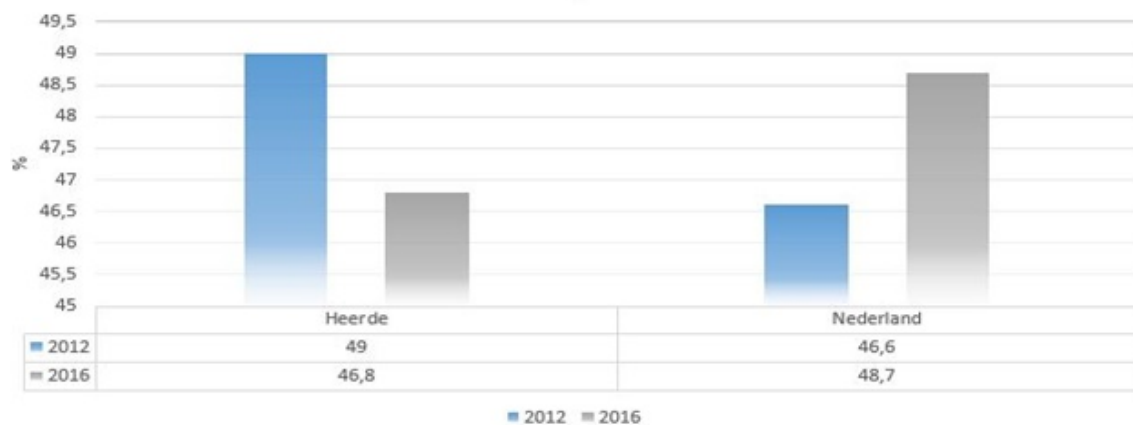
BBV - Indicatoren

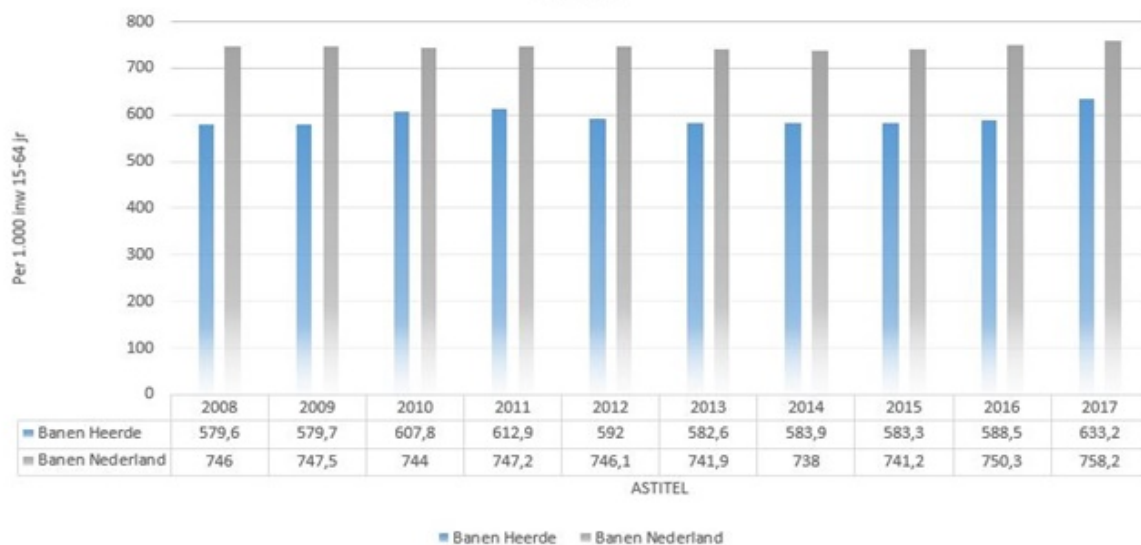
Demografische druk

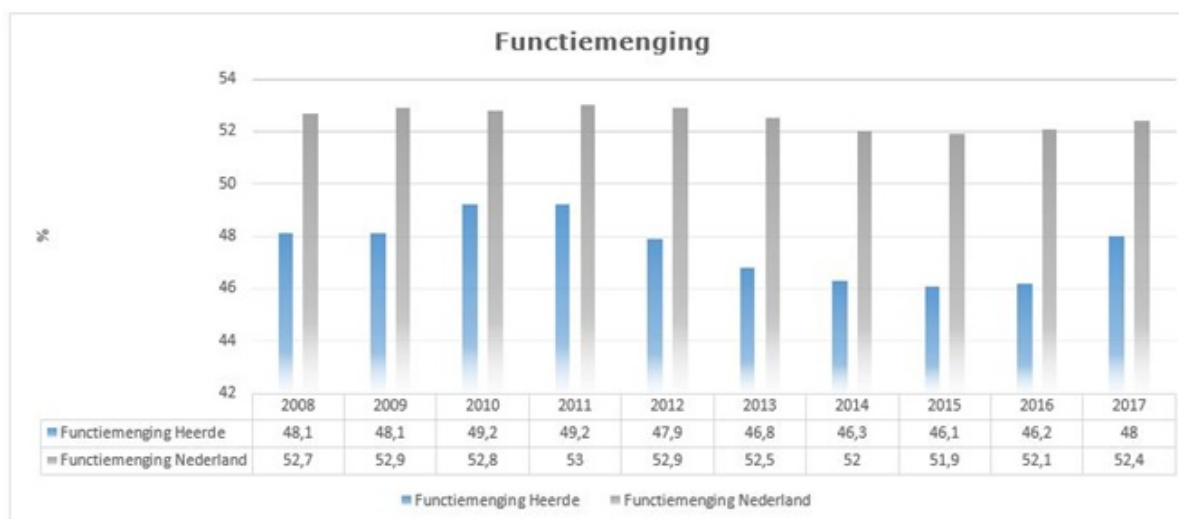
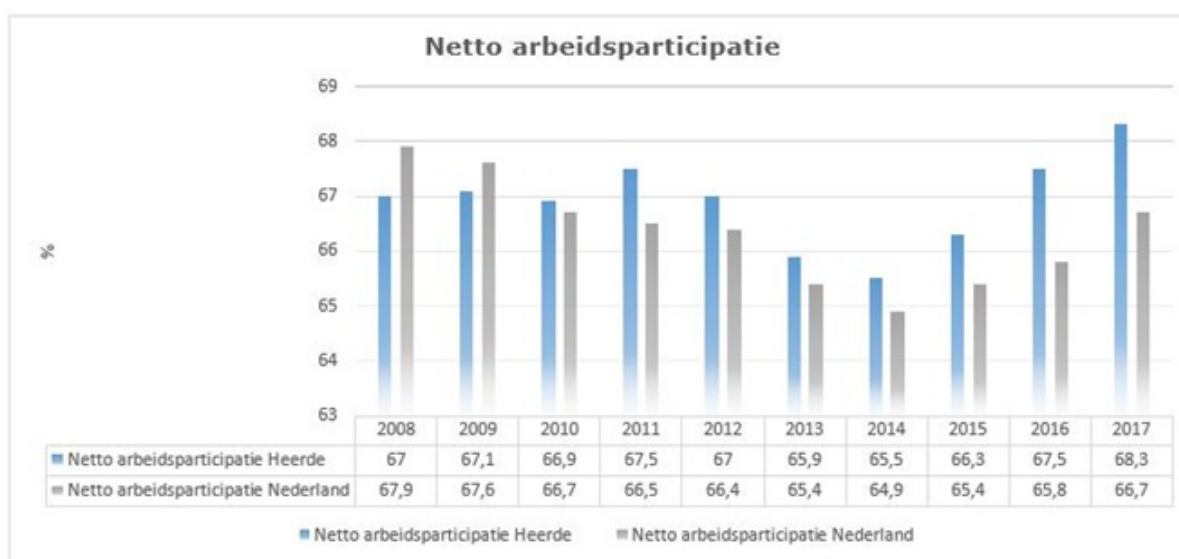
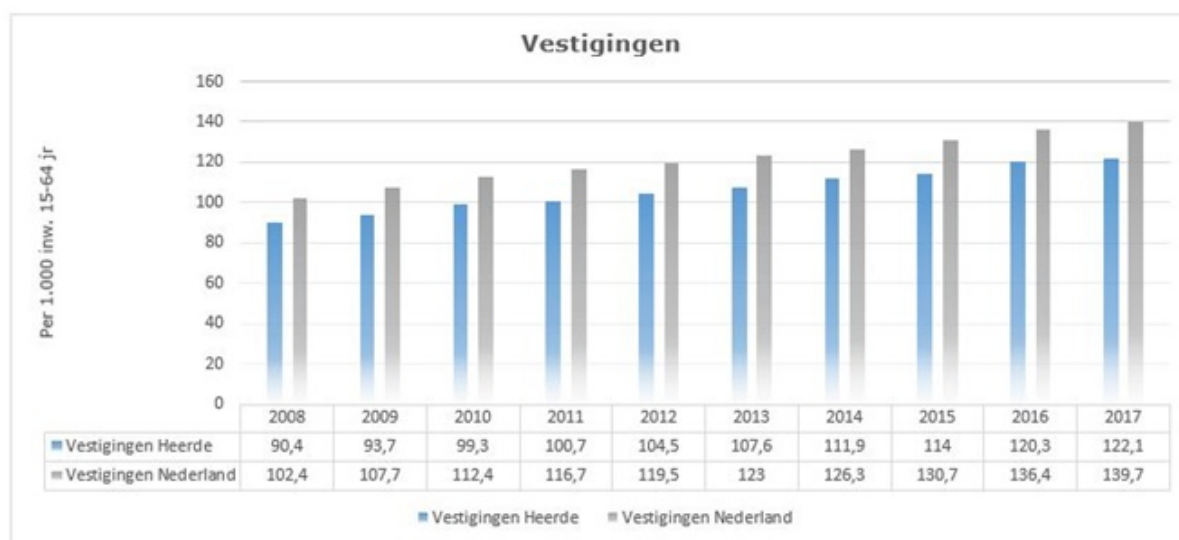

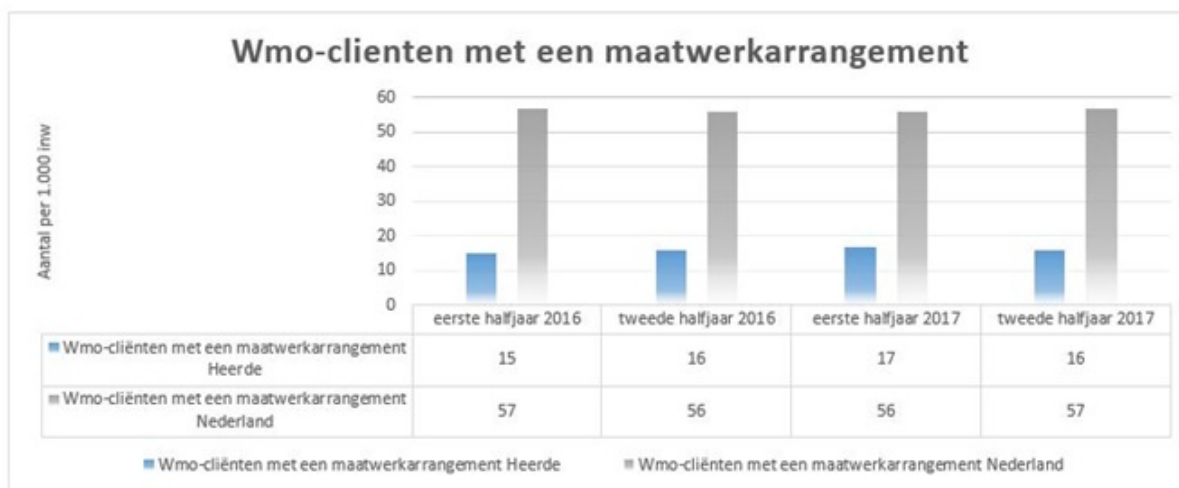
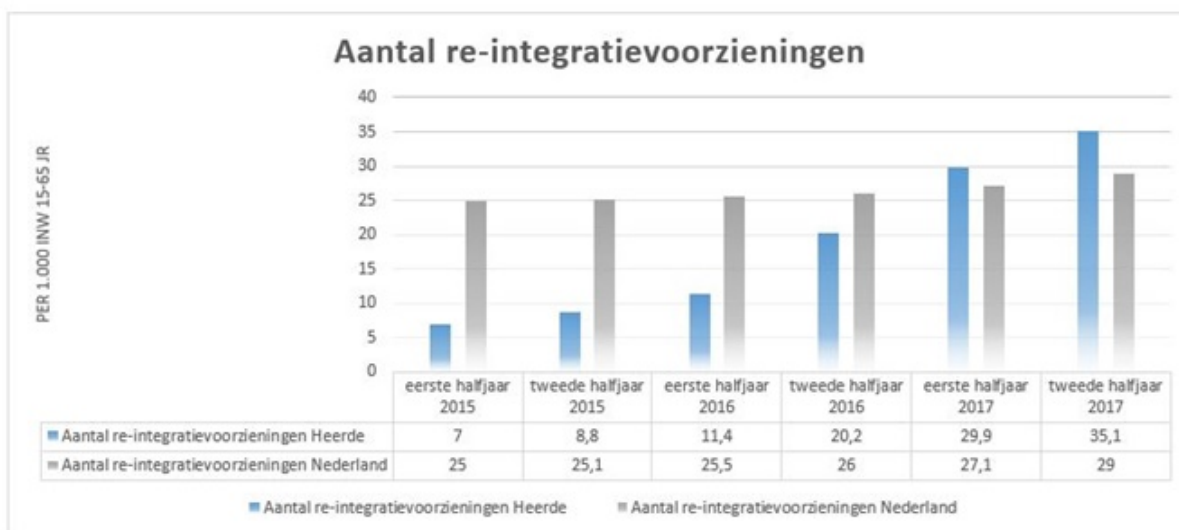
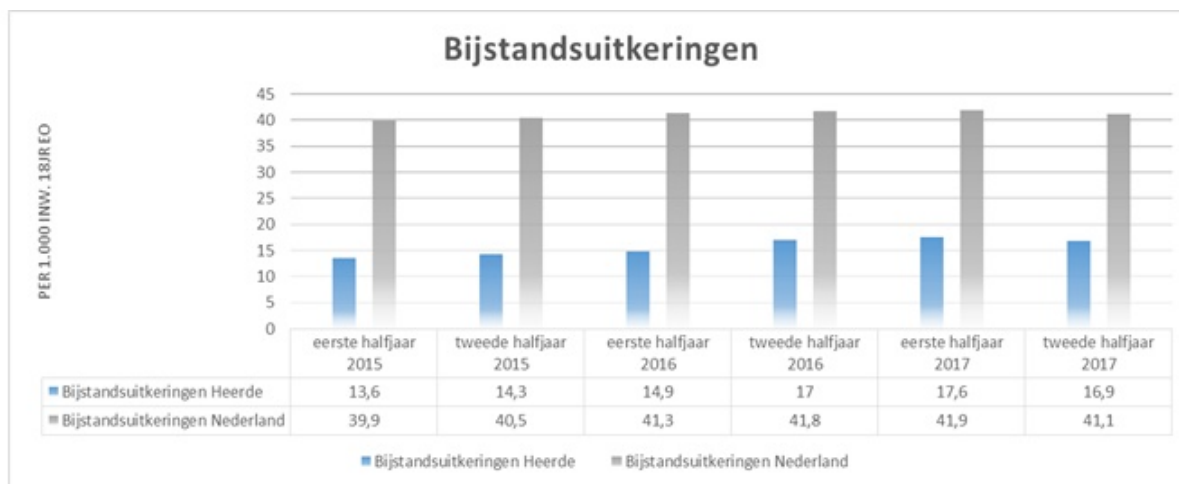
% niet-sporters

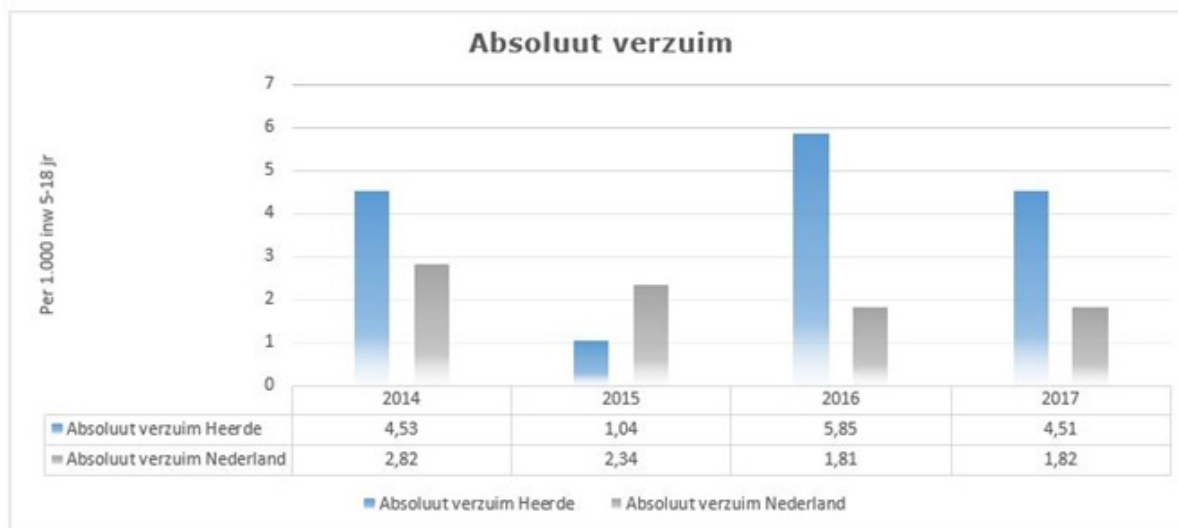
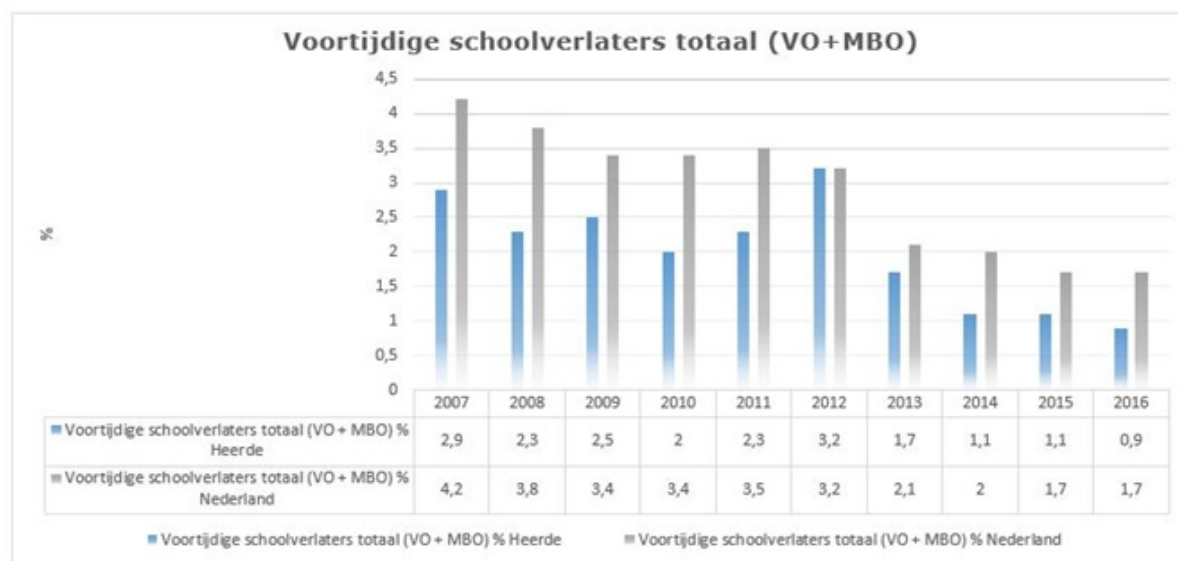
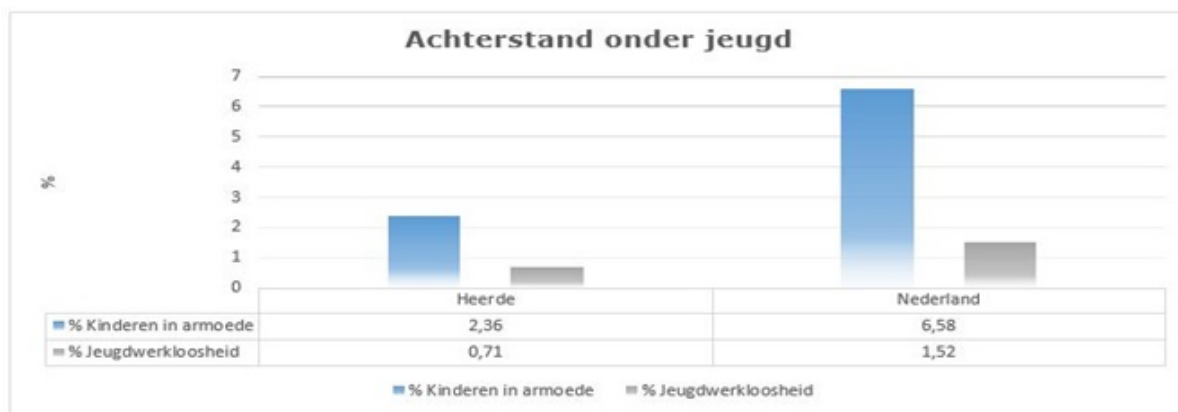

Banen

Overzicht overhead

Toelichting op product Overhead

In 2017 zijn nieuwe BBV-voorschriften ingevoerd. Hierin is de verplichting opgenomen om de overheadkosten van de ambtelijke organisatie apart inzichtelijk te maken.

Onder overhead wordt verstaan: alle kosten die samenhangen met de sturing en ondersteuning van de medewerkers in het primaire proces.

Concreet zijn dit de kosten van huisvesting, facilitaire zaken, automatisering en alle salariskosten en overige personeelskosten van het ondersteunende personeel. Een overzicht van de overheadkosten van de gemeente Heerde met de berekening van het overheadpercentage is hieronder samengevat weergegeven.

	2018	2019	2020	2021	2022
Totale overheadkosten	6.377.938	6.839.342	6.907.058	7.056.548	7.301.864
Afdeling DIB	309.344	351.136	363.426	376.146	389.311
Afdeling ROB	1.261.537	1.353.970	1.401.359	1.450.407	1.501.171
Afdeling ROW	1.302.408	1.368.468	1.416.363	1.465.936	1.517.244
Afdeling SMV	2.030.691	2.358.416	2.440.961	2.526.395	2.614.819
Totale kosten primair proces	4.903.979	5.431.990	5.622.109	5.818.884	6.022.545
Totale apparaatskosten	11.281.917	12.271.332	12.529.167	12.875.432	13.324.409
Percentage overhead	56,53%	55,73%	55,13%	54,81%	54,80%

Wat mag het kosten?

Exploitatie	Realisatie 2017	Primaire begroting 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022
Lasten					
500010 Kostenplaats Management	0	998.876	1.033.837	1.070.021	1.107.472
500020 Bestuursondersteuning en -advisering	0	1.028.648	1.064.652	1.101.915	1.140.482
500030 Bedrijfsondersteuning en -advisering	0	1.298.622	1.344.074	1.391.118	1.439.807
500040 Dienstverlening en informatiebeheer	0	1.349.743	1.396.984	1.445.879	1.496.485
500050 Realisatie, onderhoud en beheer	0	1.353.972	1.401.360	1.450.408	1.501.172
500060 Ruimte, ondernemen en wonen	0	1.373.590	1.421.666	1.471.423	1.522.923
500070 Sociaal maatschappelijke verbinding	0	2.358.414	2.440.961	2.526.395	2.614.819
502160 Raadhuis	243.489	129.633	131.633	132.982	134.399
502165 Gemeentekantoor Eperweg 5	596.818	259.083	263.388	268.813	271.970
502190 Gemeentewerf Veldweg	89.869	92.670	92.741	92.835	92.942
503000 Facilitaire zaken	326.349	367.349	362.120	368.630	375.260
504000 Personeel & organisatie	3.998.550	4.216.339	4.388.272	4.545.511	4.708.263
504001 Reserve Personeel & organisatie	316.106	0	0	0	0
504100 Personeelskosten secundair overig	87.395	187.738	192.561	197.524	202.619
504109 Personeelskosten secundair management	0	6.220	6.430	6.650	6.870
504110 Personeelskosten secundair BS	0	14.520	15.000	15.500	16.010
504111 Personeelskosten secundair BD	50.671	13.130	13.560	14.000	14.460
504112 Personeelskosten secundair DIB	0	13.130	13.560	14.000	14.460
504113 Personeelskosten secundair ROB	64.030	17.270	17.840	18.420	19.020
504114 Personeelskosten secundair ROW	0	15.210	15.710	16.230	16.760
504115 Personeelskosten secundair SMV	63.139	122.810	23.560	24.330	25.130
504200 Personeelskosten overig	240.968	190.170	188.500	191.880	195.340
505000 Informatievoorziening	1.264.488	1.417.109	1.410.093	1.382.287	1.446.673
gezamenlijke I dienst Hattem (505100)	449.129	0	0	0	0
gezamenlijke I dienst Oldebroek (505110)	677.265	0	0	0	0
gezamenlijke I dienst Heerde (505120)	0	0	0	0	0
gezamenlijke I dienst H2O (505130)	0	0	0	0	0
506000 Financiën	23.076	9.220	9.390	9.560	9.730
506100 Elektronische dienstverlening	0	101.258	104.170	107.180	110.271

506150 Overheadtoerekening	186.014	317.756	325.389	332.411	344.483
Totaal Lasten	8.677.356	17.252.480	17.677.451	18.195.902	18.827.820
Baten					
500010 Kostenplaats Management	0	-998.876	-1.033.837	-1.070.021	-1.107.472
500020 Bestuursondersteuning en -adviesing	0	-1.028.648	-1.064.652	-1.101.915	-1.140.482
500030 Bedrijfsondersteuning en -adviesing	0	-1.298.624	-1.344.076	-1.391.118	-1.439.808
500040 Dienstverlening en informatiebeheer	0	-1.349.744	-1.396.985	-1.445.878	-1.496.486
500050 Realisatie, onderhoud en beheer	0	-1.353.971	-1.401.361	-1.450.406	-1.501.174
500060 Ruimte, ondernemen en wonen	0	-1.373.586	-1.421.667	-1.471.423	-1.522.922
500070 Sociaal maatschappelijke verbinding	0	-2.358.415	-2.440.959	-2.526.397	-2.614.822
502161 Reserve gem.huis	-135.000	0	0	0	0
502165 Gemeentekantoor Eperweg 5	-310.014	0	0	0	0
503000 Facilitaire zaken	-1.434	0	0	0	0
504000 Personeel & organisatie	-471.810	-269.517	-277.529	-285.799	-294.327
504112 Personeelskosten secundair DIB	0	0	0	0	0
504115 Personeelskosten secundair SMV	-588	0	0	0	0
505000 Informatievoorziening	-34.180	-64.000	-64.000	-64.000	-64.000
gezamenlijke I dienst Hattem (505100)	-449.129	0	0	0	0
gezamenlijke I dienst Oldebroek (505110)	-677.265	0	0	0	0
gezamenlijke I dienst Heerde (505120)	0	0	0	0	0
gezamenlijke I dienst H2O (505130)	0	0	0	0	0
506150 Overheadtoerekening	-185.747	-317.756	-325.388	-332.411	-344.483
Totaal Baten	-	-10.413.137	-	-	-
	2.265.167		10.770.454	11.139.368	11.525.976
Resultaat	-	-6.839.343	-6.906.997	-7.056.534	-7.301.844
	6.412.189				

Toelichting op de lasten en baten Overhead

Lasten

502160 Raadhuis

Ten gevolge van de budgetfreeze zijn in 2018 de onderhoudskosten en dergelijke verlaagd met € 60.000,-.

502165 Gemeentekantoor

Ten gevolge van de budgetfreeze zijn in 2018 de onderhoudskosten en dergelijke verlaagd met € 27.000,-.

502190 Gemeentewerf Veldweg

Ten gevolge van de budgetfreeze zijn in 2018 de onderhoudskosten en dergelijke verlaagd met € 13.000,-.

503000 Facilitaire zaken

Ten gevolge van de budgetfreeze zijn in 2018 diverse posten op facilitaire gebied (kantoorbenodigdheden, consumptieverbruik) verlaagd met in totaal € 60.000,-.

Lasten 504000 Personeel & Organisatie / Baten 5040000 Personeel & Organisatie en 505000 Informatievoorziening

Er is een ombuigingsvoorstel om een taakstelling op Bedrijfsvoering te beleggen van in totaal € 300.000,-. Deze taakstelling is binnen dit product verwerkt vanaf 2019 structureel. Voor het overige zijn de ramingen aangepast aan de nieuwe CAO-verplichtingen en is de raming 2019 e.v. verhoogd met 3,5% index en zijn de pensioenpremies verhoogd. Ook is de € 100.000,- beschikbaar gestelde gelden om de werkdruk in de organisatie te verlichten op deze post verantwoord. De inkomsten voor gedetacheerd personeel zijn verhoogd met € 54.000,-. Daarnaast is er vanaf 2019 een structurele inkomst van € 64.000,- in verband met het voeren van administratie en planning en control voor de I-dienst.

504100 Personeel & Organisatie secundair / 504200 Personeelskosten overig

Tussen 2017 en 2018 heeft een verschuiving van lasten plaatsgevonden tussen genoemde grootboeknummers. Ten gevolge van de budgetfreeze zijn in 2018 zijn de kosten voor opleiding en ontwikkeling personeel, ARBO-activiteiten, alsmede de reis- en verblijfkosten verlaagd met in totaliteit € 60.000,-.

504109 t/m 504114 Personeelskosten secundair van diverse afdelingen

Bij de organisatiekanteling medio 2017 zijn nieuwe afdelingen gevormd waardoor er een herverdeling van secundaire kosten is ontstaan in 2018 ten opzichte van de realisatie van 2017.

504115 Personeelskosten secundair SMV

In de ombuigingsnotitie is voor 2019 voor de professionalisering en ontwikkeling van de afdeling SMV € 100.000,- extra geraamd om uiteindelijk de ombuigingen binnen het programma Sociaal Maatschappelijk te realiseren.

506100 Elektronische dienstverlening

Vanaf 2018 worden op deze post interne uren verantwoord. Daarnaast worden ten gevolge van de budgetfreeze zijn in 2018 de onderhoudskosten en ontwikkelkosten voor de gemeentelijke website met € 15.000,- verlaagd.

Baten

505000 Informatievoorziening

Vanaf 2019 ontvangt de gemeente een bijdrage voor administratieve ondersteuning (financieel en Planning & Control) van de GR I-dienst.

506150 Overheadtoerekening

2017 was het eerste jaar dat er overhead werd toegerekend aan de kostendekkende exploitaties. Achteraf bleek dat deze toerekening te laag was; dit is bij de begroting van 2018 e.v. gecorrigeerd.

Algemene dekkingsmiddelen

Toelichting op product Algemene dekkingsmiddelen

Algemene dekkingsmiddelen

Algemene dekkingsmiddelen zijn vrij besteedbare inkomsten zonder vooraf bepaald bestedingsdoel. Conform de nieuwe richtlijnen worden deze budgetten nu onder een separaat hoofdstuk opgenomen (voorheen programma 2 Financiën, Economie en grote projecten). De inkomsten die tot dit onderdeel behoren zijn de Algemene Uitkering en overige uitkeringen uit het gemeentefonds, OZB, Precariobelasting, Toeristenbelasting, bespaarde rente over het Eigen Vermogen en ontvangen rentes en dividenden.

De uitgaven die bij dit onderdeel zijn opgenomen hebben betrekking op de inning en verwerking van bovengenoemde inkomsten.

Wat mag het kosten?

Exploitatie	Realisatie 2017	Primaire begroting 2019	Begroting 2022	Begroting 2021	Begroting 2020
Lasten					
531100 Deelnemingen nutsbedrijven	4.299	3.324	2.890	3.035	3.179
531150 Geldleningen < 1 jaar	-6.310	0	0	0	0
531200 Geldleningen > 1 jaar	-96.986	842.102	669.904	730.412	815.848
531300 Algemene uitkering	4.532	4.780	5.050	4.960	4.870
531510 OZB woningen	225.728	139.929	128.494	124.867	121.346
531560 OZB niet -woningen	21.082	109.160	119.240	115.775	112.416
531610 Belastingen overig	21.812	21.800	22.990	22.590	22.190
531750 Precariobelasting	37.438	11.237	5.263	11.815	11.523
Totaal Lasten	211.595	1.132.332	953.831	1.013.454	1.091.372
Baten					
531100 Deelnemingen nutsbedrijven	-53.837	-39.000	-39.000	-39.000	-39.000
531150 Geldleningen < 1 jaar	-18.276	0	0	0	0
531200 Geldleningen > 1 jaar	-47.467	-995.953	-874.004	-896.887	-948.406
531300 Algemene uitkering	- 12.756.928	-15.063.482	- 16.119.686	- 15.691.772	- 15.303.246
531510 OZB woningen	-3.052.714	-3.422.154	-3.610.300	-3.546.460	-3.483.750
531560 OZB niet -woningen	-1.168.212	-1.162.374	-1.226.270	-1.204.590	-1.183.290
531610 Belastingen overig	-8.017	-25.670	-27.080	-26.600	-26.130
531750 Precariobelasting	-1.165.466	-1.140.000	0	-1.140.000	-1.140.000
533250 Toeristenbelasting	-187.175	-270.000	-270.000	-270.000	-270.000
533300 Hondenbelasting	0	-60.000	-60.000	-60.000	-60.000
567200 Integratie uitkering combinatie function	-73.138	-73.138	-73.138	-73.138	-73.138
573305 Uitkering deelfonds	-2.948.218	-5.588.438	-5.827.112	-5.762.541	-5.685.734
575550 Uitkering BDU-CJG gelden	-341.538	0	0	0	0
577305 dec. Uitkering WSW/Reïntegratie	-2.528.081	-2.235.887	-2.052.923	-2.105.266	-2.155.955
581355 dec.uitk. WMO nieuw	-2.493.042	-2.667.443	-2.887.212	-2.822.821	-2.743.409
582050 Integratieuitkering Wmo verplaatsen en w	-328.496	-328.496	-328.496	-328.496	-328.496
585500 Deelfonds Wmo HV	-1.122.668	-1.293.226	-1.520.800	-1.470.077	-1.361.375
Totaal Baten	- 28.293.273	-34.365.261	- 34.916.021	- 35.437.648	- 34.801.929
Resultaat	28.081.678	33.232.929	33.962.190	34.424.194	33.710.557

Toelichting op de lasten en baten Algemene dekkingsmiddelen

Lasten

531150 Geldleningen < 1 jaar

Dit subproduct is samengevoegd met 531200 'Geldleningen'.

531200 Geldleningen

Op deze post worden zowel de rentekosten van de langlopende geldleningen als de geraamde rentekosten voor het geprognosticeerde liquiditeitstekort geraamd. Oorzaken van de teruglopende kosten zijn de lage rentestand en de teruglopende schuld waardoor er minder hoeft te worden (bij)geleend. Het grote verschil met 2018 is het gevolg van

een andere manier van boeken; in 2018 werd de rente die werd doorberekend naar de producten als negatieve last verwerkt. Omdat de werkelijke rentekosten ook op deze post werden verwerkt viel deze post nagenoeg tegen elkaar weg. Voor 2019 e.v. wordt de rente die wordt doorberekend aan de inkomstenkant geraamd. Deze aanpassing geeft zowel aan de lastenkant als aan de batenkant een relatief hoog saldo.

531510 OZB woningen

In 2019 is deze post verhoogd met € 22.000,-; hiervoor wordt de gebruiksoppervlakte getaxeerd en vindt er een kwaliteitsverbeteringen voor de WOZ plaats. Voor 2020 e.v. is het budget weer bijgesteld naar het oude niveau.

Baten

531100 Deelnemingen nutsbedrijven

De dividendvergoeding van Vitens is naar beneden bijgesteld van € 40.000,- naar € 24.000,-. Aanleiding hiervoor is dat de toezichthouder van het drinkwaterbedrijf een maximum, lees lager, rendement heeft vastgesteld; gevolg hiervan is een lagere dividenduitkering.

531200 Geldleningen

De kosten van geldleningen worden tweemaal opgenomen in de begroting; eenmaal aan de lastenkant bij dit subproduct en bij de specifieke functies waarop deze betrekking hebben. Om een dubbeling te voorkomen vindt een tegenboeking van deze rentekosten aan de batenkant plaats.

531300 Algemene uitkering

De inkomsten die bij dit subproduct zijn opgenomen zijn gebaseerd op de meicirculaire 2018.

531510 OZB woningen

In de ombuigingsnotitie is een voorstel opgenomen om de OZB met € 300.000,- te verhogen en de rioolheffing met hetzelfde bedrag te verlagen; een maatregel die voor de burger geen lastenverhoging tot gevolg heeft. Deze verhoging is bij dit subproduct verwerkt. Tevens worden de OZB-inkomsten jaarlijks met 2,4% geïndexeerd.

531750 Precariobelasting

Vanaf 2022 mag er geen precariobelasting meer worden geheven; de raming is daarom met ingang van 2022 stopgezet.

533250 Toeristenbelasting

Een ombuigingsvoorstel is om het tarief voor de toeristenbelasting met ingang van 2019 te verhogen van € 1,00 naar € 1,50 per persoon per overnachting. Bij een gelijkblijvend aantal overnachtingen betekent dit een extra inkomst van € 90.000,-.

533300 Hondenbelasting

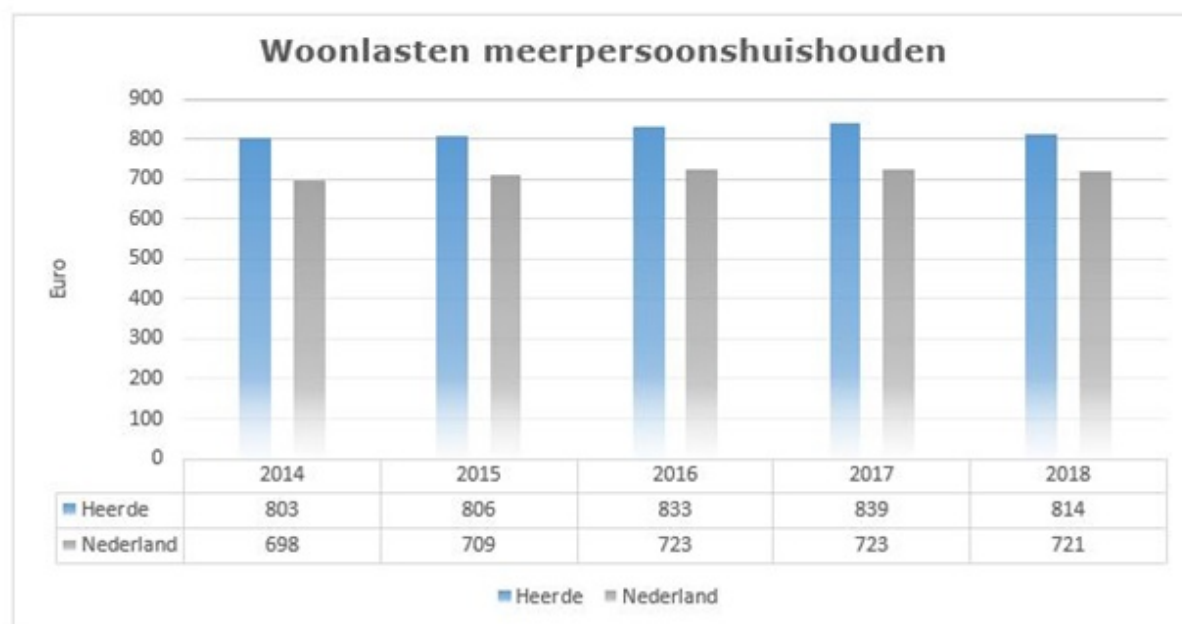
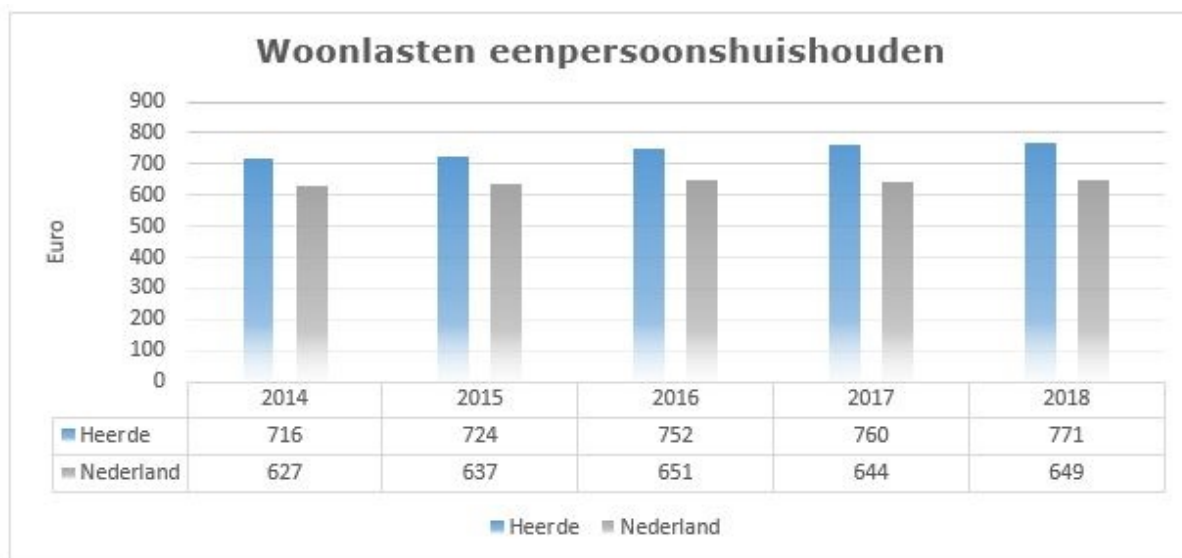
Eveneens een voorstel uit de ombuigingsnotitie is het (her)invoeren van de hondenbelasting. De jaarlijkse inkomsten hiervoor worden geraamd € 60.000,-.

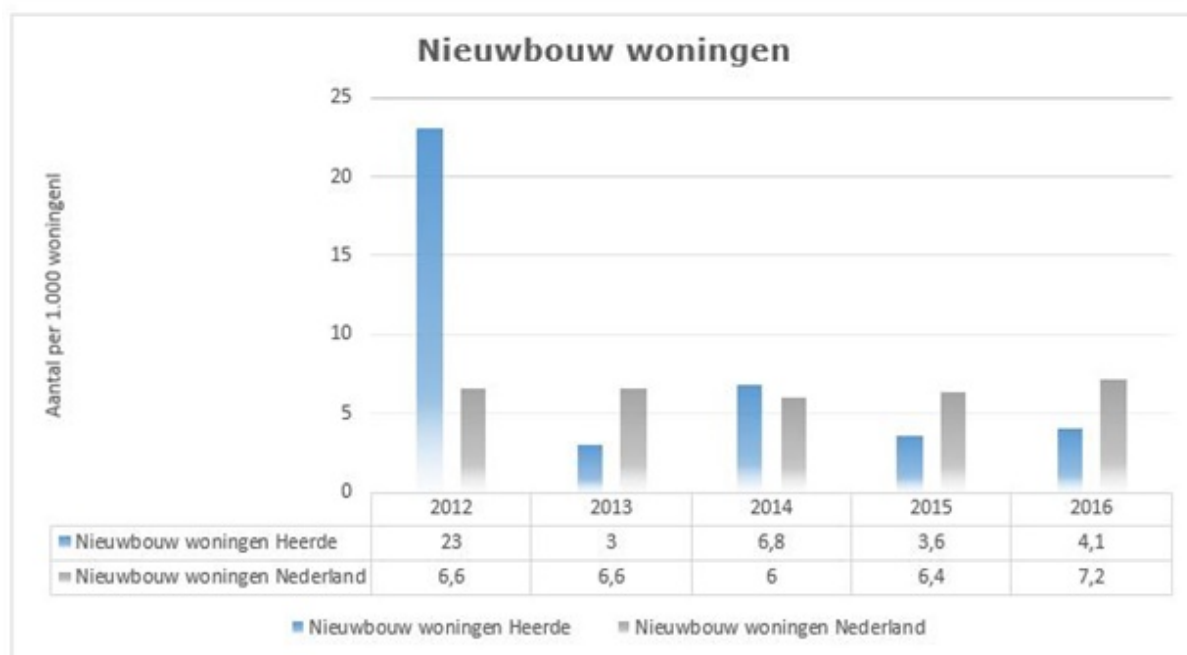
Resterende subproducten

De ramingen bij de resterende subproducten zijn allemaal gebaseerd op de meicirculaire 2018.

BBV Indicatoren

Onvoorzien

Wat mag het kosten?

Exploitatie	Realisatie 2017	Primaire begroting 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022
Lasten					
531400 Onvoorzien	0	50.000	50.000	50.000	50.000
Resultaat	0	-50.000	-50.000	-50.000	-50.000

Toelichting op de baten en lasten

Lasten

531400 Onvoorzien

Voor 2018 is de post onvoorzien, oorspronkelijk groot € 25.000,- deels opgebruikt (€ 14.200,-) en deels bij de budgetfreeze afgeraamd (€ 10.200,-). Wat nu nog resteert is de naar aanleiding van de budgetfreeze ingestelde calamiteitenpot van € 250.000,-. Voor 2019 e.v. is de post Onvoorzien weer op het oorspronkelijke niveau geraamd namelijk € 50.000,-.

Overzicht programmaplan

Overzicht programmaplan

In bijgaande overzichten is het programmaplan in zijn geheel opgenomen. Hierbij is onderscheid gemaakt naar de saldi voor en na bestemming, zodat de onttrekkingen aan de reserves ook zichtbaar zijn gemaakt. Tevens vindt u het meerjareninvesteringsplan. In essentie vormen deze tezamen de financiële begroting.

Programmaplan

Programma		Lasten			Baten			Saldo	
		Voor	Storting reserve	Na	Voor	Beschikking reserve	Na	Voor	Na
1	Bestuur	2.689.155		2.689.155	-21.730		-21.730	2.667.425	2.667.425
2	Bedrijfsvoering	705.176	903.510	1.608.686	-375.893	-51.090	-426.983	329.283	1.181.703
3	Ruimte, ondernemen en wonen	9.406.371		9.406.371	-4.826.566	-515.750	5.342.316	4.579.805	4.064.055
4	Sociaal maatschappelijk	21.815.010	126.580	21.941.590	-3.542.000	-4.953	3.546.953	18.273.010	18.394.637
	Overhead	7.490.615		7.490.615	-651.273		-651.273	6.839.342	6.839.342
	Algemene dekkingsmiddelen	1.132.332		1.132.332	-34.365.261		34.365.261	-33.232.929	-33.232.929
	Onvoorzien	50.000		50.000			-	50.000	50.000
	Totalen	43.288.659	1.030.090	44.318.749	-43.782.723	-571.793	44.354.516	494.064	-35.767

Incidentele uitgaven en opbrengsten

Het BBV schrijft tevens voor dat een overzicht van 'incidentele uitgaven en opbrengsten' wordt opgenomen. In deze begroting zijn geen incidentele uitgaven of inkomsten geraamd.

Meerjareninvesteringsplan

Omschrijving	2019	2020	2021	2022
Bestuur	0	0	0	0
Bedrijfsvoering	0	0	0	0
Ruimte, Wonen en Ondernemen				
Renovatie recreatieve fietspaden		30.000		30.000
Renovatie speeltoestellen	10.000			
Bouwkundige voorzieningen verhuurde scholen	10.000			
Renovatie Sprengen college	p.m.			
Achterstallig onderhoud Horsthoekschool	p.m.			
Vernieuwing diverse objecten (doelen / ballenvangers)	7.500	7.500	7.500	7.500
Renovatie sportvelden	40.000	40.000	40.000	40.000
Reconstructie wegen	250.000	250.000	250.000	150.000
Reconstructie wegen Hoogwatergeul	200.000			
Verbetering fietsvoorzieningen	200.000	200.000		
Kleine onvoorziene investeringen	25.000	25.000	25.000	25.000
Grasbetonstenen buitenwegen		40.000		
Aanpassingen verkeerscirculatie centrum Heerde	p.m.			
Verbetering Kamperweg / aansluiting Heerderstrand A50		p.m.		
Aanleg fietsverbinding Brinklaan plus aanpassen rotonde			p.m.	
Aanpassing conflictsituaties (GVVP)	25.000	25.000	25.000	25.000
Vernieuwing openbare verlichting	80.000	80.000	80.000	80.000
Renovatie plantsoenen	50.000	50.000	50.000	50.000
Investeringen speelplan	25.000	25.000	25.000	25.000
Investeringen riolering	1.326.463	445.003	300.616	381.509
Investeringen begraafplaatsen		15.000		66.000
Totaal	2.248.963	1.232.503	803.116	880.009
Sociaal Maatschappelijk				
	0	0	0	0
Subtotaal	2.248.963	1.232.503	803.116	880.009
Investeringen gebouwen	124.000	77.500	30.000	0
Investeringen tractie	44.000	308.500	53.000	153.000
Subtotaal	168.000	386.000	83.000	153.000
Totaal investeringen	2.416.963	1.618.503	886.116	1.033.009

Meerjareninvesteringsplan kapitaallasten

Ten aanzien van de kapitaallasten is het goed te vermelden dat in het 1e jaar van de investering slechts 1/3 deel van de rente- en afschrijvingskosten wordt geraamd. Hiervoor is gekozen omdat de meeste investeringen namelijk pas laat in het jaar worden gerealiseerd.

Omschrijving	kapitaallasten			
	2019	2020	2021	2022
Bestuur				
	0	0	0	0
Bedrijfsvoering				
	0	0	0	0
Ruimte, Wonen en Ondernemen				
Renovatie recreatieve fietspaden	-	600	1.795	2.380
Renovatie speeltoestellen	367	1.097	1.087	1.077
Bouwkundige voorzieningen verhuurde scholen	200	598	593	588
Renovatie Sprengen college	p.m.			
Achterstallig onderhoud Horsthoekschool	p.m.			
Vernieuwing diverse objecten (doelen / ballenvangers)	275	1.098	1.913	2.720
Renovatie sportvelden	1.022	4.080	7.111	10.116
Reconstructie wegen	3.229	12.916	22.603	32.290
Reconstructie wegen Hoogwatergeul	2.583	7.750	7.750	7.750
Verbetering fietsvoorzieningen	2.583	10.333	15.499	15.499
Kleine onvoorziene investeringen	639	2.550	4.444	6.322
Grasbetonstenen buitenwegen	-	578	1.729	1.716
Aanpassingen verkeerscirculatie centrum Heerde	p.m.			
Verbetering Kamperweg / aansluiting Heerderstrand A50		p.m.		
Aanleg fietsverbinding Brinklaan plus aanpassen rotonde			p.m.	
Aanpassing conflictsituaties (GVVP)	917	3.658	6.375	9.067
Vernieuwing openbare verlichting	1.600	6.387	11.133	15.840
Renovatie plantsoenen	583	2.329	4.063	5.783
Investeringen speelplan	639	2.550	4.444	6.322
Investeringen riolering	11.725	38.513	47.846	57.586
Investeringen begraafplaatsen	-	300	898	3.310
Totaal	26.362	95.337	139.283	178.366
Sociaal Maatschappelijk				
	0	0	0	0
Subtotaal	26.362	95.337	139.283	178.366
Investeringen gebouwen	2.472	9.694	14.812	15.884
Investeringen tractie	1.863	19.455	49.231	59.856
Subtotaal	4.335	29.149	64.043	75.740
Totaal kapitaallasten	30.697	124.486	203.326	254.106

Paragrafen

Paragraaf Weerstandsvermogen en Risicobeheersing

Inleiding

Het weerstandsvermogen is nodig om risico's in de exploitatie op te vangen: zonder weerstandsvermogen levert iedere tegenvaller een probleem op bij een sluitende begroting. Hoe hoger de risico's, hoe hoger de weerstandscapaciteit (bijvoorbeeld reserves of ruimte in tarieven) moet zijn. Het gaat hier dus om de robuustheid van de begroting.

Deze paragraaf beschrijft de risico's waarmee de gemeente geconfronteerd kan worden, welke financiële buffers daar tegenover staan en hoe de risico's beheerst kunnen worden.

De paragraaf bestaat uit de volgende delen:

1. Beleidskader;
2. Structurele weerstandscapaciteit;
3. Incidentele weerstandscapaciteit;
4. Conclusie weerstandscapaciteit;
5. Risicobeheersing;
6. Relatie tussen risico's en weerstandscapaciteit;
7. Weerstandsratio en kengetallen.

Artikel 11 van het BBV (Besluit Begroting en Verantwoording) beschrijft het volgende over het weerstandsvermogen. Het weerstandsvermogen bestaat uit de relatie tussen de weerstandscapaciteit, zijnde de middelen en mogelijkheden waarover de gemeente beschikt of kan beschikken om niet begrote kosten te dekken en alle risico's waarvoor geen maatregelen zijn getroffen en die van materiële betekenis kunnen zijn in relatie tot de financiële positie.

De paragraaf betreffende het weerstandsvermogen en risicobeheersing bevat tenminste:

- Een inventarisatie van de weerstandscapaciteit;
- Een inventarisatie van de risico's;
- Het beleid omtrent de weerstandscapaciteit en de risico's;
- Een kengetal voor de netto schuldquote, netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen, solvabiliteitsratio, grondexploitatie, structurele exploitatieruimte en belastingcapaciteit;
- Een beoordeling van de onderlinge verhouding tussen de kengetallen in relatie tot de financiële positie.

De weerstandscapaciteit van een gemeente is de buffer die aanwezig moet zijn om mogelijke risico's af te kunnen dekken. Het gaat hierbij om het vermogen dat aanwezig is om risico's financieel af te kunnen dekken, zonder dat de bedrijfsvoering in gevaar komt.

Dit in de wetenschap dat de risico's zich nooit allemaal tegelijk zullen voordoen.

De vragen die we ons stellen zijn:

- Heeft de gemeente de mogelijkheid om bij een sterke daling van het eigen vermogen de tarieven te verhogen?

- Zijn er mogelijkheden om de kosten die nu binnen de bestemmingsreserves worden afgedekt binnen de reguliere begroting te dekken?

De gemeente Heerde wil daarbij structurele risico's afdekken met structurele weerstandscapaciteit en incidentele risico's afdekken met incidentele weerstandscapaciteit.

Bij de behandeling van de laatste nota van reserves en voorzieningen is afgesproken dat de beleidsuitgangspunten met betrekking tot het weerstandsvermogen overzichtelijk in beeld gebracht gaan worden. Deze worden hieronder opgesomd.

De basis van de grootte van ons structureel weerstandsvermogen is de ruimte die er nog is in de OZB tarieven tot aan de artikel 12 norm. Hierbij baseren wij ons op provinciale gegevens.

De tijdelijke reserves worden niet meegenomen als weerstandscapaciteit. Deze tijdelijke reserves zijn bedoeld voor budgetoverheveling van het ene jaar naar het ander jaar. De reserve wordt dan gebruikt als de activiteit in het daaropvolgende jaar wordt uitgevoerd.

Onze totale reservepositie wordt ingezet als weerstandscapaciteit. Verder zijn de tijdelijke reserves uitgezonderd (zoals hierboven staat toegelicht).

De post onvoorzien in de exploitatie wordt niet meegenomen als weerstandscapaciteit omdat deze post bedoeld is om de begroting op een soepele manier uit te voeren en in eerste instantie niet om risico's op te vangen.

Stille reserves worden alleen meegenomen als weerstandsvermogen als deze binnen 2 jaar liquide (dus in geld zijn om te zetten) zijn te maken.

De risico top 8 in deze paragraaf zullen worden toegelicht met:

- Een omschrijving van het risico;
- De hoogte van het risicobedrag (alleen boven de 50.000,-);
- Wijze van berekening van het risicobedrag;
- De maatregelen ter beheersing van het risico.

De weerstandscapaciteit in relatie tot de risico's wordt zichtbaar gemaakt in een tabel en tevens uitgedrukt in een weerstandsratio.

De raad heeft op 9 maart 2015 bij de behandeling van de nota reserves en voorzieningen 2015 de beleidslijn uitgesproken dat bij toekomstige jaarrekeningoverschotten zo veel als mogelijk bedragen toegevoegd worden aan de Algemene Reserve, om zodoende het solvabiliteitspercentage toe te laten nemen. Het toevoegen aan de reserve zal steeds per expliciete besluitvorming worden voorgelegd aan de raad.

Weerstandscapaciteit

Structurele weerstandscapaciteit

Structurele weerstandscapaciteit is het vermogen om onverwachte structurele tegenvallers in de begroting (bijvoorbeeld een hogere uitgave voor de WWB of een lagere Algemene Uitkering) op te vangen, zonder dat dit gevolgen heeft voor de voortzetting van de taken.

De gemeente Heerde heeft op de OZB-heffing na, nagenoeg geen resterende structurele belastingcapaciteit meer. De afvalstoffenheffing, rioolheffing en begrafenisrechten zijn maximaal kostendekkend en kunnen niet meer worden verhoogd. Om de weerstandscapaciteit te beïnvloeden kunnen ook de kosten worden verlaagd. In 2018 is een nieuw ronde in gang gezet om te komen tot bezuinigingen.

Er is geen maximum gebonden aan het tarief van de OZB, maar er is wel een macronorm

om er voor te zorgen dat er landelijk niet boven de norm OZB geheven wordt. Er volgt dan mogelijk een korting op de Algemene Uitkering.

De structurele ruimte in de OZB-tarieven die er volgens de artikel 12 norm nog aanwezig is, is € 902.000,-. Deze gegevens zijn verstrekt door de provincie Gelderland en zijn gebaseerd op de begroting 2018.

De structurele risico's in deze paragraaf (zonder de grondexploitatie) zijn € 1.064.000,-. Afgezet tegen de € 902.000,- ruimte die we nog hebben, kan de conclusie getrokken worden dat wij onvoldoende structurele middelen hebben om de structurele risico's te dekken.

Maar, het ramen van deze risico's moet wel in het juiste perspectief worden gezien. Het is nog geen uitgaaf en niet alle risico's zullen zich naar verwachting op hetzelfde moment voordoen

Onvoorzien

Soms wordt ook de post onvoorzien als structurele weerstandscapaciteit gezien. In Heerde is de post onvoorzien voor het jaar 2019 geraamd op € 50.000,-.

In feite is deze post bedoeld om de begroting op een soepele manier uit te voeren en in eerste instantie niet om risico's op te vangen. Voor bepaling van de weerstandscapaciteit is onvoorzien daarom niet meegenomen.

Incidentele weerstandscapaciteit

Incidentele weerstandscapaciteit is het vermogen om onverwachte eenmalige tegenvallers op te kunnen vangen, zonder dat dit invloed heeft op de voortzetting van taken. De incidentele weerstandscapaciteit valt samen met de reserves.

De geraamde reservepositie is € 19,4 miljoen per 1 januari 2019. Hierbij wordt geen rekening gehouden met tijdelijke reserves.

Algemene reserve

Algemene Reserve	4.883.962
Algemene Reserve Grondexploitatie	4.385.226
	9.269.188

Bestemmingsreserves

Afkoop onderhoud graven	1.186.375
Afvalstoffenheffing	797.342
Reserve startersleningen	475.441
Reserve klompenpadennetwerk	12.990
Reserve Hoogwatergeul	3.139.235
Reserve op- en afrittenstelsel A28	430.000
t.b.v. investeringen	4.040.171
	10.081.554

totaal reserves voor weerstandsvermogen	19.350.742
---	------------

Ontwikkeling reserves

Hieronder volgt de ontwikkeling van de totale reserves (in milj.)

	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Reserves	16,6	18,7	20,7	19,4	20,4	20,9	21,7

Algemene reserve

De Algemene Reserve bestaat uit de Algemene Reserve en de Algemene Reserve Grondexploitatie. De Algemene Reserve is bedoeld om risico's in de gewone exploitatie op te vangen en de Reserve Grondexploitatie die van de grondexploitatie.

Bestemmingsreserves

Bestemmingsreserves hebben, zoals de naam al aangeeft, een bestemming voor kosten in de exploitatie. Het bovenstaande overzicht laat zien dat er 10,1 miljoen miljoen aan

bestemmingsreserves zijn.

Stille reserves

Er zijn stille reserves als de marktwaarde van de bezittingen (activa) de boekwaarde daarvan overstijgt. In principe dragen stille reserves bij aan de weerstandscapaciteit: bij een substantiële tegenvaller kan een deel van de bezittingen worden verkocht tegen een hogere waarde dan de boekwaarde, waardoor boekwinst ontstaat. Deze boekwinst kan gebruikt worden om de tegenvaller op te vangen. Ook investeringen in de openbare ruimte met een maatschappelijk nut kunnen worden gezien als stille reserves, omdat deze investeringen niet alle geactiveerd kunnen worden. Maar er is alleen sprake van stille reserves als ze op korte termijn (binnen 2 jaar) liquide gemaakt kunnen worden, om meegeteld te mogen worden voor de weerstandscapaciteit. Zo is vrije verkoop van onroerend goed niet aan de orde als de gebouwen worden gebruikt voor de eigen huisvesting. Op dit moment staan een aantal vrijkomende locaties te koop. Deze locaties hebben nog een boekwaarde en ze worden verkocht door middel van uitnodigingsplanologie. Verder zijn er nog een aantal groenstroken & restgronden te koop. De verwachting is dat deze beide posten tezamen (vrijkomende locaties en groenstroken & reststroken) op korte termijn een opbrengst gaan halen van € 50.000,-. De stille reserve kan dus bepaald worden op deze € 50.000,-.

Conclusie weerstandscapaciteit

Structureel:

De totale structurele weerstandscapaciteit wordt bepaald op de ruimte die Heerde heeft in zijn OZB tarieven tot artikel 12 norm, zijnde € 902.000,-.

Incidenteel:

De incidentele weerstandscapaciteit heeft een omvang van € 19,4 miljoen en is aanwezig in de reserves en stille reserve.

Risicobeheersing

Deze paragraaf bevat de top 8 risico's (volgorde van groot risico naar klein).

In de top 8 is aangegeven:

- Omschrijving (van het risico);
- Hoogte van het risicobedrag (alleen boven de 50.000,-);
- Wijze van berekening;
- Beheersing van het risico.

Voor sommige risico's is het moeilijk een risicopercentage te berekenen. Dat is dan aangegeven. Toch wordt er dan een risicobedrag berekend zodat voorzichtigheidshalve in de reservepositie wel rekening wordt gehouden met tegenvallers.

1. Bedrijvenpark Hattemerbroek BV

Omschrijving

De gemeenten Hattem, Heerde en Oldebroek hebben een samenwerkingsovereenkomst voor het realiseren en exploiteren van een bedrijvenpark. Het bedrijvenpark richt zich vooral op het aantrekken van bedrijven in de logistieke sector. Om dat te realiseren is het bedrijvenpark aangewezen als 'bovenregionaal' bedrijventerrein. De (nieuwe) bestemmingsplannen voor beide plandelen (Oldebroek en Hattem) en voor een nieuw open afrittenstelsel als aansluiting van het bedrijvenpark op de A28 zijn in september 2018 vastgesteld.

Grondexploitatie

Jaarlijks wordt de grondexploitatieberekening geactualiseerd. De uitkomst (contante waarde) van de op 31 mei 2018 vastgestelde berekening is € 1.003.000,- negatief. Voor

dit geprognosticeerde verlies hebben de gemeenten een verliesvoorziening van € 335.000,- per gemeente.

Garantstellingen

Wij staan garant voor (de dekking van) een deel van de financiering van het nieuwe op en afrittenstelsel. De garantstelling is € 1 miljoen per gemeente. Daarvoor is een bestemmingsreserve beschikbaar van € 430.000,-. Het resterende bedrag van de garantstelling (€ 570.000,-) is opgenomen in het risicoprofiel. Er wordt gezocht naar mogelijkheden om deze garantstelling zoveel als mogelijk in te vullen met bijdragen van derden.

De gemeenten staan garant voor de leningen die door financiers aan het Bedrijvenpark H2O zijn verstrekt. De totale garantstelling is € 39 miljoen. Elk van de drie gemeenten staan garant voor een derde deel van dat bedrag. Wij hebben het risico van de garantstelling bepaald op 10% van het bedrag waarvoor we garant staan

Hoogte van het risicobedrag

Het risicobedrag is vastgesteld op € 1.870.000,-.

Wijze van berekening

Door elk van de drie gemeenten is voor een bedrag van € 13 miljoen aan garantstelling ten opzichte van financiers verleend. Het risicobedrag is 10% van deze € 13 miljoen.

Door elk van de drie gemeenten is voor een bedrag van € 1 miljoen garantstelling verleend voor (de dekking van) een deel van de financiering van het nieuwe op- en afrittenstelsel. Voor een bijdrage in de kosten van de afslag is een bestemmingsreserve gevormd van € 430.000,-. Het overige deel van de garantstelling (€ 570.000,-) is meegenomen als risico.

Beheersing van het risico

Om de risico's te beheersen wordt er jaarlijks een risicomanagementrapportage opgesteld voor de betrokken gemeenten en wordt jaarlijks een grondexploitatieberekening en een liquiditeitsprognose gemaakt door het Bedrijvenpark.

2. Algemene Uitkering

Omschrijving

Een belangrijk risico vormt de stabiliteit van onze belangrijkste bron van inkomsten: De Algemene Uitkering. Deze Algemene Uitkering is een onderdeel van het gemeentefonds. Het gemeentefonds betreft 61% inkomsten inclusief de 3 decentralisaties, ten opzichte van het totaal baten in de exploitatie. Gemeenten zijn afgelopen jaren geconfronteerd met diverse opkomende taakstellende kortingen zoals de forse korting in verband met het niet doorgaan van de afschaffing van het BTW-Compensatiefonds en de korting Onderwijshuisvesting. En nog steeds zijn er diverse onzekerheden met betrekking tot het correct ramen van de algemene uitkering. We benoemen:

- Het ingebouwde plafond BTW-compensatiefonds van 3,2 miljard;
- Uitname uit het gemeentefonds oplopend tot € 975 miljoen voor lagere apparaatskosten in verband met opschaling tot 100-150 gemeenten in het jaar 2025;
- Steeds wisselende uitkeringsfactoren;
- Ontwikkelingen in accressen, afhankelijk van de uitgaven van het Rijk;
- Aanpassingen van maatstaven en bijbehorende tarieven. In het bijzonder kunnen hier de forse schommelingen van het aantal bijstandsontvangers genoemd worden.
- Nieuwe definitie van het begrip woonplaatsbeginsel voor het budget Voogdij en 18+, ingaande 2020
- Aanzuigende werking in het Sociaal Domein door verlaging van het abonnementstarief

- Mogelijke herverdeelleten op langere termijn van de overheveling van onderdelen van het Sociaal Domein naar de maatstaven van de Algemene Uitkering.

Hoogte van het risicobedrag

Wij berekenen het risico voor het maken van een juiste raming op € 444.000,-.

Wijze van berekening

Van veel van de bovengenoemde risico's is het niet mogelijk een reële schatting te maken. Het risicobedrag is daarom berekend door het risico te schatten op 3% van de Algemene Uitkering van afgerond € 14,8 miljoen.

Dit percentage is een langjarig gemiddelde van het accres. Accres is de jaarlijkse toevoeging aan het fonds dat in de pas loopt met de ontwikkelingen in de rijksbegroting.

Beheersing van het risico

Een individuele gemeente kan nauwelijks invloed uitoefenen op de hoogte van de uitkering. Vrijwel maandelijks ontvangt de gemeente specificaties waarin wijzigingen in maatstaven en tarieven staan. Deze ontwikkelingen worden goed in de gaten gehouden. Waar nodig zal een verklaring voor verschillen gezocht moeten worden en anders actie ondernomen moeten worden. Verder worden er jaarlijks minimaal drie circulaire's uitgegeven waarin de nieuwste gegevens en ontwikkelingen staan. Op basis van deze circulaire's kunnen gemeenten een nieuwe berekening maken van de Algemene Uitkering. Voor deze berekening wordt gebruik gemaakt van het programma Pauw van Frontin Pauw. Via nieuwsbrieven geeft deze organisatie ook tips en belangrijke aandachtspunten mee voor de berekeningen. Naar aanleiding van deze nieuwe berekeningen wordt de begroting overeenkomstig aangepast.

3. Grondexploitatie

Omschrijving

De grondexploitatie is een onderdeel van de totale gemeentelijke exploitatie. Het is een activiteit waar veel geld in omgaat en veel risico's gelopen worden. In de begroting 2019 zijn 6 gemeentelijke complexen opgenomen die in uitvoering zijn. (zie ook de paragraaf Grondbeleid en het MPG dat vertrouwelijk bij de stukken ter inzage ligt).

Hoogte van het risicobedrag:

A. Risico's in complexen:

- reeds lopende complexen (vakterm is "IEGG in exploitatie genomen gronden")
Over het totaal van de 6 complexen met een boekwaarde van ad. € 6.336.000,- wordt een risicobedrag berekend van gem. 3%. Het risicobedrag is € 190.000,-.

B. Overige risico's zoals:

- niet nakomen van verplichtingen door derden op grond van exploitatieovereenkomsten,
- gewijzigde omstandigheden na vaststelling exploitatiebijdragen,
- calculatierisico's,
- planschadevergoedingen.
- invoering Vennootschapsbelasting (VPB) dat vooral voor de grondexploitaties grote gevolgen kan hebben.

De overige risico's worden bepaald op € 200.000,-.

Benodigd weerstandsvermogen Grondexploitatie A + B is € 390.000,-.

Wijze van berekening

Bij grondexploitaties die in exploitatie zijn genomen (IEGG) wordt de geactualiseerde grondexploitatieberekening als basis genomen voor de risicoberekening. In deze exploitatieberekening wordt een reële schatting gemaakt van de kosten, verkoopprijzen en fasering van de verkoop van de gronden. Deze schatting wordt onder andere gemaakt

door het uitgiftetempo van de te verkopen gronden te beoordelen, de ontwikkelingen van marktomstandigheden te bekijken zoals de doorstroming op de huizenmarkt, hoogte van hypotheekrente, maatregelen van hypotheekverstrekkers enz.

Het risico wordt bepaald met behulp van de Monte Carlo methode. De optelsom van alle risico's van alle complexen wordt hierboven onder "hoogte van het risicobedrag" vermeld. De berekeningen zijn om strategische redenen niet openbaar.

Beheersing van het risico

Om de risico's te beheersen is het beleid dat de grondexploitatieberekeningen 2 maal per jaar worden herzien. De resultaten van de berekeningen worden opgenomen in het MPG (Meerjaren Prognose Grondexploitatie). Dit verslag wordt u aangeboden bij het vaststellen van de jaarrekening en de najaarsnota.

4. Loon en prijspeil

Omschrijving

De begroting 2019 is gebaseerd op het loon- en prijspeil van het jaar 2018. Er wordt geraamd op basis van de meest actuele CAO. Voor 2019 betekent dit een stijging van 3,5% ten opzichte van 2018. Tevens is de werkkostenregeling in de raming opgenomen. Voor prijsstijgingen wordt het indexcijfer uit de Meicirculaire gehanteerd (2,4%).

Hoogte van het risicobedrag

Het risicobedrag voor de loonkosten is € 109.000,- en voor prijsstijgingen is dit € 106.000,-.

Wijze van berekening

De berekening van het risicobedrag voor de loonkosten is gemaakt door 1% van de loonsom van € 10.900.000,- te nemen (incl. inhuur derden). De berekening voor die van de prijsstijgingen is gemaakt door 1% te nemen van de uitgaven aan derden, exclusief subsidies. Voor 2019 is dit een bedrag van € 10.600.000,-.

Beheersing van het risico

Op de hoogte van loonkosten en prijsstijgingen heeft de gemeente geen invloed.

De begroting wordt gebaseerd op de indexcijfers die het rijk afgeeft in de meicirculaire van de Algemene Uitkering. Bij het opstellen van de voorjaars- en najaarsnota wordt de vinger aan de pols gehouden met betrekking tot deze ontwikkelingen en zo nodig de begroting aangepast.

5. Wonen in een geschikte woning (onderdeel van de Wmo)

Omschrijving

Gemeenten hebben de wettelijke opdracht om de zelfredzaamheid en participatie van haar inwoners te bevorderen en ondersteunen, opdat de inwoner zo lang mogelijk in de eigen leefomgeving kan blijven wonen. De woning waarin de inwoner woont, moet geschikt zijn om in te wonen ondanks diens beperkingen.

Hoogte van het risicobedrag

Het risicobedrag wordt vastgesteld op € 150.000,-.

Wijze van berekening

Het risico wordt geschat op 2 dure woningaanpassingen van € 75.000,-.

Beheersing van het risico

Dit risico is niet te beheersen. De WMO 2015 verplicht gemeenten, in een situatie waarin een cliënt niet zelf zorg kan dragen voor een geschikte woning, ondersteuning te bieden bij het realiseren van een bouwkundige of woontechnische ingreep in of aan een woonruimte. De ondersteuning is erop gericht een cliënt in staat te stellen de noodzakelijke algemene dagelijkse levensverrichtingen uit te voeren en een gestructureerd huishouden te voeren. Er wordt uitgegaan van een 'wooncarrière', waarbij de woning wordt aangepast op de levensfase. Daarbij mag er van uit worden gegaan dat in redelijkheid rekening wordt gehouden met bekende beperkingen, ook wat betreft de voorzienbare ontwikkeling van die beperkingen.

Als uit de beoordeling van het college blijkt dat het wonen in een geschikt huis ook is te bereiken via een verhuizing, dan heeft dit de voorkeur. Dit is uiteraard alleen aan de orde als verhuizen de goedkoopst adequate oplossing is.

6. Inkomensdeel van de Participatiewet

De WWB is vanaf 1 januari 2015 vervangen door de Participatiewet. De financieringssysteem is vergelijkbaar en daarmee ook het risico (een open eind financiering).

Het inkomensdeel van de Participatiewet is een post die moeilijk is te beïnvloeden, al is ons proces zo ingericht dat inwoners die een beroep doen op bijstandsverlening voor levensonderhoud vanaf het eerste moment worden gestimuleerd om actief te (blijven) zoeken naar betaald werk. Wettelijk is bepaald dat alle bijstandsaanvragen in een jaar moeten worden gehonoreerd. Er kan geen invloed worden uitgeoefend op de hoogte van deze kosten.

Met ingang van 2015 wordt het budget niet langer alleen bepaald door de T-2 systematiek maar voor een deel ook door een objectief verdeelmodel, het zgn. BUIG budget. Op basis van objectieve factoren en een statistische analyse wordt een schatting gemaakt wat gemeenten uit gaan geven aan uitkeringen. Als een gemeente minder uitgeeft dan dit model dan mag een gemeente dit verschil houden, maar als er meer wordt uitgegeven is het tekort voor de eerste 7,5% voor eigen rekening en als blijkt dat er sprake is van een nog grotere overschrijding dan is nogmaals 2,5% van het BUIG budget voor eigen rekening. Als er sprake is van een grotere overschrijding wordt het meerdere vergoed door het Rijk wanneer de gemeente haar beleid om inwoners aan werk te helpen op orde heeft en de aanvraagprocedure zorgvuldig is doorlopen. Dit is de zogenaamde Vangnetuitkering. Jaarlijks wordt, indien van toepassing, de notitie Vangnetuitkering Participatiewet waarin dit beleid is vastgelegd is door de gemeenteraad vastgesteld.

Hoogte van het risicobedrag

Het risicobedrag wordt vastgesteld op € 130.000,-.

Wijze van berekening

De beschikking van het BUIG budget over het jaar 2019 komt pas in oktober binnen en betreft dan ook nog een voorlopig bedrag. Daarom wordt het risicobedrag gebaseerd op het meest recente gegeven. Dat is de verwachte overschrijding over het jaar 2018 van afgerond € 130.000,-.

Beheersing van het risico

Het beheersen van het aantal uitkeringsgerechtigden is alleen mogelijk door een intensief beleid gericht op uitstroom. Dit vindt plaats in de Pilot Werk.

7. Omgevingsvergunningen (onderdeel van de WABO)

Omschrijving

De ontvangsten van leges bouwvergunningen (onderdeel van de WABO) hebben een grillig verloop.

Het is moeilijk te voorspellen hoeveel bouwaanvragen er in een jaar binnen komen. Dit is erg afhankelijk van de woningbouw, het aantal verbouwingen en overige bouwprojecten.

Hoogte van het risicobedrag

Wij stellen het risicobedrag voor de komende jaren vast op € 125.000,-.

Wijze van berekening

In de begroting 2019 is een bedrag geraamd van € 500.000,-. Het risicobedrag is berekend door 25% van deze € 400.000,- als risico te zien. Dit percentage is moeilijk te onderbouwen, maar op deze manier wordt er in de reservepositie van de gemeente wel rekening gehouden met tegenvallers voor deze post.

Beheersing van het risico

Bij de voorjaars- en najaarsnota worden de resultaten en de ontwikkelingen in beeld

gebracht en wordt er op basis van de beschikbare informatie een extrapolatie gemaakt van de verwachte inkomsten, waarop het budget wordt aangepast.

8. Gemeenschappelijke regeling Lucrato

Omschrijving

De raad heeft op 11 juni 2018 het raadsvoorstel behandeld over de jaarstukken Feluagroep / Lucrato en de bijbehorende Meerjarenbegroting 2019-2022.

In dit raadsvoorstel wordt melding gemaakt van de tekorten die zijn te verwachten vanuit deze Gemeenschappelijke regeling. Voor de jaren 2019-2022 is in de Meerjarenbegroting van Lucrato respectievelijk: € 1,4 miljoen, € 2,7 miljoen, € 2,2 miljoen en € 1,8 miljoen opgenomen als aanvullende (gemeentelijke en/of Rijks) bijdrage. In de Gemeenschappelijke Regeling Lucrato is vastgelegd dat de deelnemende gemeenten moeten zorgen dat Lucrato over voldoende financiële middelen beschikt om aan haar verplichtingen te kunnen voldoen.

Voor de gemeente Heerde betekent dit dat wij voor deze tekorten voor de jaren 2020-2022 respectievelijk € 206.000,-; € 169.000,- en € 137.000,- hebben opgenomen in onze concept Perspectiefnota. Voor het jaar 2019 wordt voor het tekort een risico geraamd van € 110.000,-.

Hoogte van het risicobedrag

Het risico bedraagt circa € 110.000,-.

Wijze van berekening

Ons aandeel in de GR x het tekort van 2019 is 7,6% x € 1,4 miljoen is afgerond € 110.000,-.

Beheersing van het risico

Er zullen door Lucrato scenario's dienen te worden uitgewerkt om er voor te zorgen dat die extra aanvullende bijdrage van de gemeenten niet nodig is in 2019. In het raadsvoorstel is afgesproken dat dit risicobedrag meegenomen wordt in deze paragraaf.

Voor een overzicht wordt hier een tabel met alle risico's gepresenteerd:

Resumé risico's				% van totaal baten
1	bedrijvenpark Hattemerbroek	€ 1.870.000	I	4,2%
2	algemene uitkering	€ 444.000	S	1,0%
3	grondexploitatie	€ 390.000	I	0,9%
4	loon en prijspeil	€ 215.000	S	0,5%
5	wonen in een geschikte woning	€ 150.000	S	0,3%
6	inkomensdeel Participatiewet	€ 130.000	S	0,3%
7	omgevingsvergunningen	€ 125.000	S	0,3%
8	GR Lucrato	€ 110.000	I	0,2%
		€ 3.434.000		7,7%
I = incidenteel risico				
S = structureel risico				
	totaal structureel	€ 1.064.000		2,4%
	totaal incidenteel	€ 2.370.000		5,3%
		€ 3.434.000		
	totaal baten	€ 44.726.999		

Resumé risico's

In totaal becijferen we het structurele risico op € 1.064.000,- en het incidentele risico op € 2.370.000,-.

Relatie tussen risico's en weerstandscapaciteit

Relatie tussen risico's en de weerstandscapaciteit

Hieronder wordt in een tabel aangegeven hoe de risico's in verhouding staan ten opzichte van de weerstandscapaciteit. De conclusie is dat de weerstandscapaciteit structureel niet en incidenteel wel afdoende is.

Risico's		Weerstandscapaciteit	
Structureel			
Structureel normale exploitatie	1.064.000	902.000	ruimte OZB tot art. 12 norm
Incidenteel			
Incidenteel normale exploitatie	-	-	
grondexploitatie en verbonden partij	2.370.000	4.385.000	reserve grondexploitatie
		4.884.000	Algemene Reserve
		10.082.000	bestemmingsreserves
		50.000	stille reserves
totaal incidenteel	2.370.000	19.401.000	

Structurele weerstandscapaciteit:

De in deze paragraaf berekende structurele risico's zijn € 1.064.000,-. Afgezet tegen de € 902.000,- ruimte die we nog hebben in onze OZB tarieven tegen artikel 12 norm kan de conclusie getrokken worden dat wij die ruimte niet hebben.

Maar, het ramen van deze risico's moet wel in het juiste perspectief worden gezien. Het is nog geen uitgaaf en niet alle risico's zullen zich naar verwachting op hetzelfde moment voordoen.

Incidentele weerstandscapaciteit:

De in deze paragraaf berekende incidentele risico's zijn € 2.370.000,-. Deze risico's moeten afgedekt worden door de reserve Grondexploitatie van € 4,4 miljoen. Zoals het overzicht laat zien is dit voldoende.

Kengetallen en Weerstandsratio

Kengetallen

Het Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeente (BBV), geeft aan dat in de paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing kengetallen opgenomen worden. De op te nemen kengetallen zijn: netto schuldquote, netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen, solvabiliteitsratio, structurele exploitatieruimte, grondexploitatie en belastingcapaciteit. Doel is om het voor raadsleden eenvoudiger te maken om inzicht te krijgen in de financiële positie van de gemeente Heerde.

De meerjarige kengetallen laten een lichte verbetering zien waarbij vooral opvalt dat de schuldquote afneemt, de solvabiliteitsratio toeneemt en de financiële risico's van de grondexploitaties verder dalen.

Kengetallen begroting 2019	Gelders gemiddelde begr. 2018	Jaarr. 2017	Begr. 2018	Begr. 2019	Begr. 2020	Begr. 2021	Begr. 2022
netto schuldquote	64%	86%	114%	100%	93%	84%	84%
netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen	54%	83%	111%	98%	91%	82%	81%
solvabiliteitsratio	34%	22%	25%	27%	30%	33%	34%
structurele exploitatieruimte	0,89%	-2%	0%	0%	0%	0%	0%
grondexploitatie	16%	11%	16%	14%	11%	7%	7%
belastingcapaciteit	100%	115%	116%	116%	116%	116%	116%

Referentie kengetallentabel van de provincie GLD	Gelders gemiddelde begr. 2018	Categorie A	Categorie B	Categorie C
netto schuldquote	64%	<90%	90-130%	>130%
netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen	54%	<90%	90-130%	>130%
solvabiliteitsratio	34%	>50%	20-50%	<20%
structurele exploitatieruimte	0,89%	>0%	=0%	<0%
grondexploitatie	16%	<20%	20-35%	>35%
belastingcapaciteit	100%	<95%	95-105%	>105%

Categorie A gemeenten worden als minst risicovol gezien.

Categorie B gemeenten scoren gemiddeld.

Categorie C gemeenten worden gezien als meest risicovol.

Toelichting:

1a. Netto schuldquote

De netto schuld geeft de verhouding weer van de schuldenlast van de gemeente ten opzichte van de baten. De netto schuldquote geeft een indicatie van de zwaarte van de rentelasten en de aflossingen op de exploitatie. Onze gemeente scoort hier gemiddeld en vanaf het jaar 2021 verbetert dit kengetal.

1b. Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle leningen

Om inzicht te krijgen in hoeverre sprake is van doorlenen wordt de netto schuldquote zowel in- als exclusief doorgeleende gelden weergegeven (netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen). Op die manier wordt duidelijk in beeld gebracht wat het aandeel van de verstrekte leningen is en wat dit betekent voor de schuldenlast. De manier waarop de netto schuldquote gecorrigeerd voor de doorgeleende gelden wordt berekend is gelijk aan de netto schuldquote, met dit verschil dat ook alle verstrekte leningen worden opgenomen. De verstrekte leningen betreffen doorgeleend geld aan Vitens en aan de ROVA. Onze gemeente scoort hier gemiddeld en vanaf het jaar 2021 verbetert dit kengetal.

2. Solvabiliteitsratio

Dit kengetal geeft inzicht in de mate waarin de gemeente in staat is aan haar financiële verplichtingen te voldoen. Onder de solvabiliteitsratio wordt verstaan het eigen vermogen als percentage van het balanstotaal. Het eigen vermogen van een gemeente bestaat uit de reserves (zowel de algemene reserve als de bestemmingsreserves) en het resultaat uit het overzicht van baten en lasten. In het algemeen wordt een getal onder de 20% als risicovol gezien en boven de 50% als veilig. Onze gemeente scoort hier gemiddeld. De toename van dit kengetal komt door toevoeging van de precariorechten maar ook door daling van het balanstotaal dat een onderdeel is van de berekening.

3. Structurele exploitatieruimte

Voor de beoordeling van het structurele en reële evenwicht van de begroting wordt thans het onderscheid gemaakt tussen structurele en incidentele lasten. Bij incidentele lasten of baten gaat het om eenmalige zaken die zich gedurende maximaal drie jaar voordoen. Om de structurele lasten en baten te bepalen worden de incidentele lasten en baten van de totale lasten en baten afgetrokken.

De structurele exploitatieruimte wordt bepaald door het saldo van de structurele baten en lasten en het saldo van de structurele onttrekkingen en toevoegingen aan reserves gedeeld door de totale baten en uitgedrukt in een percentage. Onze gemeente scoort hier gemiddeld.

4. Grondexploitatie

De afgelopen jaren is gebleken dat grondexploitatie een forse impact kan hebben op de financiële positie van een gemeente. De boekwaarde van de voorraden grond is van belang, omdat deze waarde moet worden terugverdiend bij de verkoop. Voor de berekening van dit kengetal wordt de boekwaarde van de bouwgrond in exploitatie gedeeld door de totale baten uit de programmabegroting of jaarstukken en uitgedrukt in een percentage. Het risicopercentage in onze gemeente is laag en daalt nog verder

doordat het einde van de grondcomplexen in beeld gaat komen.

De deelname van Heerde aan het gezamenlijk bedrijventerrein is hier niet meegerekend. Dit is namelijk geen grondexploitatie van de gemeente zelf.

5. Belastingcapaciteit

De ruimte die een gemeente heeft om zijn belastingen te verhogen wordt vaak gerelateerd aan de totale woonlasten. Het Coelo publiceert deze lasten ieder jaar in de Atlas van de lokale lasten. Onder de woonlasten worden verstaan de OZB voor een woning met gemiddelde WOZ-waarde, de rioolheffing en afvalstoffenheffing. Dit wordt afgezet tegen de gemiddelde woonlasten in Nederland in het voorafgaande jaar. Onze gemeente scoort een hoog kengetal voor de gemiddelde woonlasten.

Weerstandratio

De weerstandratio is een kengetal dat aangeeft in welke mate de gemeente in staat is om risico's op te vangen. Dit kengetal wordt berekend door de beschikbare weerstandscapaciteit te delen door de benodigde weerstandscapaciteit. Eenvoudig gezegd betekent dit: welk bedrag is berekend aan risico's en welk bedrag is er om deze risico's af te dekken. In dit overzicht worden twee kengetallen gegeven. De eerste is het weerstandratio in relatie tot de totale reservepositie en de tweede is het weerstandratio in relatie tot alleen de reserve Grondexploitatie. De conclusie van beide kengetallen is dat de risico's ruim afgedekt worden door de reserves.

In dit overzicht worden conform advies rekenkamercommissie onderstaande twee kengetallen (en op advies van de audit over 3 jaren) gegeven.

1. Dit weerstandratio geeft de verhouding totale weerstandscapaciteit/het incidentele risico weer.
2. Dit weerstandratio geeft de verhouding incidentele reserve Grondexploitatie/het incidentele risico weer.

$$\text{Weerstandratio} = \frac{\text{Beschikbare weerstandscapaciteit}}{\text{Benodigde weerstandscapaciteit}}$$

$$\text{Weerstandratio 1} = \frac{19.401.000}{2.370.000} = \begin{matrix} 2019 & 2018 & 2017 \\ 8,2 & 7,7 & 6,3 \end{matrix}$$

$$\text{Weerstandratio 2} = \frac{4.385.000}{2.370.000} = \begin{matrix} 1,9 & 3,4 & 2,0 \end{matrix}$$

Waardering	Ratio	Betekenis
A	>2,0	uitstekend
B	1,4-2,0	ruim voldoende
C	1,0-1,4	voldoende
D	0,8-1,0	matig
E	0,6-0,8	onvoldoende
F	<0,6	ruim onvoldoende

Paragraaf Grondbeleid

Paragraaf Grondbeleid

Deze paragraaf gaat over de exploitatie van de (bouw)gronden die de gemeente in eigendom heeft –als ware de gemeente een bedrijf. De paragraaf hangt sterk samen met het programma Openbare Ruimte. In dat programma staan de beoogde maatschappelijke effecten en de lasten en baten. In deze paragraaf wordt het

achterliggende beleid vanuit een meer financieel technisch perspectief beschreven, volgens de eisen van het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV). Daarnaast is er een relatie met de paragraaf Weerstandsvermogen. In die paragraaf staan onder andere de risico's van bouwgrondexploitatie in relatie tot het weerstandsvermogen.

Grondexploitatie is het proces waarbij grond wordt aangekocht, bouwrijp wordt gemaakt en rioleringen en wegen worden aangelegd, om vervolgens de grond te verkopen voor de bouw van woningen of bedrijven.

Het volgende is van groot belang:

- Beoordelen van financiële haalbaarheid;
- Scenarioanalyse;
- Analyseren knelpunten en risico's;
- Uitgangspunten voor beheersing en bewaking.

Omdat er grote sommen geld in grondexploitaties omgaan heeft het grondbeleid een groot financieel impact. De eventuele baten, maar vooral de bepaling van de financiële risico's zijn erg belangrijk voor de financiële positie van de gemeente.

Beleidskader

Het gaat in het grondbeleid om de ontwikkeling van gronden die in eigendom zijn van de gemeente. De mogelijkheden voor ontwikkeling worden beperkt door het planologisch kader, waarover meer in programma 3, (Openbare) ruimte, ondernemen en wonen. Het Besluit Begroting en Verantwoording schrijft voor dat de gemeente in de paragraaf Grondbeleid:

- De visie neerlegt op het grondbeleid;
- Een aanwijzing van de wijze waarop de gemeente het grondbeleid uitvoert;
- Een prognose geeft van de resultaten van de grondexploitatie;
- De geraamde winstneming onderbouwt;
- Beleidsuitgangspunten omtrent de reserves voor grondzaken formuleert in relatie tot de risico's.

Grondbeleid

Wat is "grondbeleid"?

Onder grondbeleid wordt verstaan: "het op een zodanige wijze handhaven van het bestaand grondgebruik, dan wel het realiseren van gewenste veranderingen in dit grondgebruik, dat dit past in de door de gemeente geformuleerde doelstellingen in het kader van ruimtelijke ordening".

Beleidsintenties college

In mei 2018 hebben de fractievoorzitters van de raad en de collegeleden het Collegeprogramma 2018-2022 "Samen duurzaam verbinden" ondertekend.

In dit programma is in het onderdeel Bouwen en Wonen de beleidsintenties opgenomen met betrekking tot de uitvoering de paragraaf Grondbeleid. De volgende intenties zijn uitgesproken:

Wat willen we bereiken?

- Voldoende betaalbare koop- en huurwoningen, verduurzaming van de bestaande woningvoorraad en duurzame nieuw gebouwde woningen
- partijen die weten wat de woningbehoefte is, nemen deel aan het overleg om de woningbouwagenda te bepalen.

Wat blijven we er voor doen?

- De woonvisie en het woningbehoefteonderzoek moet operationeel gemaakt worden om het leidend beginsel te zijn voor afspraken met eigenaren van sociale woningbouw en initiatiefnemers voor nieuwbouw;
- Plannen voor duurzame nieuwbouw of verduurzaming van bestaande woningen faciliteren.
- Starterslening aanbieden;
- Prestatieafspraken met eigenaren van sociale woningbouw maken;
- Vervangende nieuwbouw in het buitengebied mogelijk maken voor zover het de kwaliteit van het gebied verbetert.

Wat gaan we er nog meer voor doen?

- Inventarisatie (gereed eind 2019) van de inbreidings- en uitbreidingslocatie in alle kernen en het voortvarend oppakken van zoeklocaties;
- Blijvend stimuleren en faciliteren van (kleinschalige) nieuwbouwprojecten in de dorpen op inbreidingslocaties met behoud van de identiteit van de dorpen;
- In de prestatieafspraken en in contacten met ontwikkelaars specifieke aandacht vragen om levensloopbestendig betaalbaar te bouwen voor;
 - jonge inwoners
 - inwoners met een beperking
 - oudere inwoners
 - statushouders
 - inwoners die beschermd moeten wonen;
- Woningcorporaties en makelaars nemen deel aan het overleg om de woningbouwagenda te bepalen;
- Woningsplitsing onder voorwaarden toestaan en hiervoor kaders maken;
- Plannen voor andere (gemeenschappelijke) woonconcepten faciliteren;
- De mogelijkheden voor het financieel stimuleren van het collectief particulier opdrachtgeverschap door de provincie worden verkend.

Kwantitatieve Opgave Wonen

In het verleden was het Kwalitatief Woningbouw Programma (KWP) van groot belang voor de grondexploitatie van de gemeente. Het was immers in het kader van de actieve grondpolitiek van belang hoeveel woningen de gemeente mocht bouwen op bij haar in bezit zijnde locaties. Hierin is inmiddels het nodige veranderd.

De gemeente is afgestapt van de actieve grondpolitiek. Te ontwikkelen locaties worden aan de markt aangeboden. Er wordt ook niet meer actief gestuurd op de invulling van die locaties, maar in het kader van de uitnodigingsplanologie is het aan de markt om aan te geven welke plannen meerwaarde hebben en of daar vraag naar is. Plannen worden wel getoetst aan de gemeentelijke Woonvisie.

Er is nog wel een bandbreedte waarbinnen ontwikkelingen moeten passen. Het oude KWP bestaat niet meer. Daarvoor in de plaats gekomen is de Kwantitatieve Opgave Wonen. Op grond van de Provinciale Omgevingsverordening mogen er geen nieuwe woonlocaties ontwikkeld worden als die niet passen in door GS vastgestelde Kwantitatieve Opgave Wonen voor de betreffende regio.

In regionaal verband is daarom een bandbreedte afgesproken voor de woningbouwontwikkelingen per gemeente. Voor Heerde geldt een bandbreedte van 620-750 woningen tot 2024.

In eerste instantie was voor Heerde een gemiddelde uitgetrokken van 685 woningen. Later is dit aantal verhoogd met 69 woningen naar 754 woningen. Dit is echter geen absoluut maximum. Als er marktvraag is en de goede plannen worden ontwikkeld, dan is

er ruimte voor meer.

Een deel van die woningen zal nog ontwikkeld worden op reeds in ontwikkeling gebrachte locaties zoals De Bovenkamp in Heerde en De Kolk in Wapenveld.

De rest van de Kwalitatieve Opgave Wonen zal gerealiseerd gaan worden op, door ontwikkelaars en particulieren te ontwikkelen locaties, zoals de vrijkomende schoollocaties en de gemeente werf, maar ook op te herontwikkelen particuliere locaties. Vooralsnog is voor dergelijke ontwikkelingen voldoende ruimte aanwezig.

Notitie Grondzaken

Op 7 februari 2017 heeft het college van B&W, na consultering van de commissie Ruimte op 12 december 2016, ingestemd met de vernieuwde 'Notitie Grondzaken 2017'. Dit document is eind december 2017 geëvalueerd en geactualiseerd en heet nu "Notitie Grondzaken 2017, versie 2018". De hoofdlijnen van het gemeentelijk grondbeleid zijn beschreven in de Uitvoeringsparagraaf. De Uitvoeringsparagraaf is een document, dat jaarlijks wordt vastgesteld door de gemeenteraad en de uitwerking van de Structuurvisie betreft. In de Notitie Grondzaken 2017, versie 2018 worden de hoofdlijnen uit de Uitvoeringsparagraaf praktisch vertaald. Dit document heeft als doel om bestuurders, de ambtelijke organisatie en burgers, inzicht te geven in de keuzes die de gemeente Heerde maakt ten aanzien van de grondeigendommen en het bijbehorende instrumentarium. Eind van het jaar 2018 zal opnieuw een evaluatie en actualisatie plaats gaan vinden.

Startersleningen

In 2013 en 2015 heeft de gemeenteraad besloten om de van de provincie ontvangen subsidiegelden op grond van de Stimuleringsregeling Goedkope Woningbouw 2007 – 2010 (de SGW-gelden) volledig in te zetten voor het verstrekken van startersleningen. Bij raadsbesluit van 6 juli 2015 is de maximale hoogte van de starterslening vastgelegd op 20% van de verwervingskosten met een maximum van € 20.000,-. De maximale verwervingskosten zijn vastgelegd op € 200.000,-. In de afgelopen periode zijn er meer startersleningen verleend. Waarschijnlijk is aantrekkende economie hiervan de oorzaak. Het resterende budget wordt beheerd door het Stimuleringsfonds Volkshuisvesting Nederlandse gemeenten (SVn). Er zijn nog een paar lopende aanvragen. Eind van 2018 zal een evaluatie van de startersleningen plaatsvinden.

Financiële beschouwing

Eén van de financiële uitgangspunten bij grondexploitatie is het toepassen van het voorzichtigheidsbeginsel. Ook de nieuwe BBV notitie grondexploitatie van maart 2016 gaat er van uit dat dit principe wordt toegepast bij het opstellen van de gemeentelijke begroting en jaarrekening. Winsten worden pas verwerkt in de jaarrekening als deze met voldoende zekerheid vaststaan en zijn gerealiseerd. Verliezen worden direct volledig genomen als deze bekend zijn. Dit betekent dat bij de verwachting van een verlies direct een voorziening getroffen moet worden. Voor winstneming geldt de percentage of completion (Poc)-methode: voor zover gronden zijn verkocht en opbrengsten zijn gerealiseerd kan tussentijds naar rato van de voortgang van de grondexploitatie winst worden genomen. Indien aan de volgende voorwaarden is voldaan, bestaat er voldoende zekerheid om winst te kunnen nemen:

1. Het resultaat op de grondexploitatie kan betrouwbaar worden ingeschat; én
2. De grond (of het deelperceel) moet zijn verkocht; én
3. De kosten zijn gerealiseerd (winst wordt naar rato van de realisatie gerealiseerd).

In de overige gevallen wordt winst pas genomen bij het sluiten van het complex.

In maart 2016 is een nieuwe notitie Grondexploitatie verschenen. Deze is herzien ten opzichte van die van 2012. In deze herziene notitie worden richtlijnen gegeven en stellige uitspraken gedaan.

Een paar stellige uitspraken zijn:

- Het startpunt van een nieuwe grondexploitatie gebeurt door een expliciet raadsbesluit met een grondexploitatiebegroting;
- De looptijd van een grondexploitatie is maximaal 10 jaar;
- Jaarlijkse herzieningen van grondexploitatiebegrotingen moeten door de raad worden vastgesteld;
- Er mogen alleen kosten aan de grondexploitaties worden toegerekend als die op de kostensoortenlijst staan van die van de BRO (Besluit Ruimtelijke Ordening);
- Er mag alleen werkelijke betaalde rente over het Vreemd Vermogen worden toegerekend aan de grondexploitaties. Toerekenen van rente over het Eigen Vermogen is niet meer toegestaan.

Vennootschapsbelasting (VPB)

Met ingang van 1 januari 2016 is de VPB-plicht gaan gelden voor onder andere de gemeentelijke grondexploitaties. Een belangrijke doelstelling van deze wet is een gelijk speelveld maken tussen de overheid en private ondernemingen. Hier zijn al vele notities over geschreven en nog steeds zijn veel zaken (ook landelijk) onduidelijk. Bepaald moet worden of er met grondexploitatie ook winst wordt gemaakt. Zo ja, dan moet over de winst 20% of 25% VPB betaald worden. Hiervoor gelden fiscale "spelregels". Er is geen voorgeschreven methode en iedere gemeente moet in principe zijn eigen wiel uit vinden.

Om te bepalen of er VPB plicht is, is er een QuickScan gemaakt. Deze geeft voor Heerde aan dat we "door de poort gaan" en VPB-plichtig zijn.

Vervolgens is er een openingsbalans en een jaarwinstberekening (over 2016) gemaakt. De berekening over het eerste jaar 2016 is net bekend geworden (april 2018) en komt uit op een fiscaal verlies van bijna € 100.000,-. Er hoeft geen VPB over het jaar 2016 te worden betaald. De aangifte over het jaar 2017 wordt nu opgepakt. Deze moet voor 1 mei 2019 ingediend zijn bij de Belastingdienst. Het maken van de berekeningen is een ingewikkelde klus en wij worden hierbij ondersteund door een externe partij.

Reserve Grondexploitatie

Overzicht reserve van 2018 t/m 2022 in miljoenen euro's:

	2018	2019	2020	2021	2022
reserve grex 1-1	5,7	4,4	5,1	5,9	7,0
precario	1,1	0,7	0,8	1,1	
onttrekkingen	-2,4				
reserve grex 31-12	4,4	5,1	5,9	7,0	7,0

Deze reserve loopt op omdat de ontvangsten van de precariorechten deels naar deze reserve gaan. In het jaar 2018 is daarnaast het nadelig jaarrekeningsaldo 2017 en de vorming van de verliesvoorziening H2O verwerkt.

Doorbelastingen naar de Grondexploitatie

Vanuit de exploitatie van de gemeente wordt voor het begrotingsjaar 2019 een bedrag van € 58.400,- geraamd voor ambtelijke inzet voor de grondexploitatie.

Daarnaast is in 2017 en 2018 de afkoopsom Hoogwatergeul aan de desbetreffende reserve toegevoegd.

Daarnaast wordt in 2017 éénmalig de afkoopsom Hoogwatergeul aan deze reserve toegevoegd.

Boekwaarden van de complexen

In de begroting 2019 zijn zes complexen in uitvoering, namelijk Gebiedsontwikkeling Veldweg, Bovenkamp II, de Kolk, de Wezeweg 4, Industrierrein Eeuwlandseweg Zuid en Industrierrein Eeuwlandseweg Noord. Hieronder staan de geraamde boekwaarden. Aan het verloop van de boekwaarden is te zien dat het vermogensbeslag de komende jaren langzaam afneemt.

Boekwaarden complexen voor paragraaf Grondbeleid 2019

	boekwaarde 1-jan-18	mutaties 2018	boekwaarde 1-jan-19	mutaties 2019	boekwaarde 1-jan-20	mutaties 2020	boekwaarde 1-jan-21	mutaties 2021	boekwaarde 1-jan-22	mutaties 2022	boekwaarde 1-jan-23
IEGG in exploitatie genomen gronden											
Gebiedsontwikkeling											
Veldweg	-173.414	26.263	-147.151	-52.307	-199.458	10.492	-188.965	243.883	54.918	857	55.774
Bovenkamp II	1.595.817	33.842	1.629.659	-516.997	1.112.661	-559.002	553.659	-249.996	303.663	-258.920	44.743
de Kolk	2.713.377	-614.879	2.098.498	-577.466	1.521.031	-714.168	806.863	12.587	819.450	12.783	832.234
Wezeweg 4	901.291	-153.319	747.972	-153.504	594.469	-152.315	442.153	-145.106	297.047	4.634	301.681
Eeuwlandseweg Zuid	339.221	33.153	372.374	-101.801	270.573	4.221	274.794	4.287	279.081	4.354	283.434
Eeuwlandseweg Noord	1.400.544	234.367	1.634.911	-171.803	1.463.108	-6.304	1.456.805	-285.092	1.171.713	-294.844	876.868
Totaal	6.776.836	-440.573	6.336.263	-1.573.878	4.762.384	-1.417.076	3.345.309	-419.437	2.925.871	-531.136	2.394.735

Toelichting op de complexen

Toelichting op de complexen

In exploitatie genomen gronden:

Voor de "in exploitatie genomen gronden" wordt, om deze risico's te beheersen, twee keer per jaar, bij het opstellen van de Meerjaren Prognose Grondexploitatie (MPG) bij de najaarsnota en bij het opstellen van de jaarrekening, beoordeeld of de uitgangspunten, faseringen en de grondexploitatieopzet aangepast moeten worden. Omdat deze paragraaf openbaar is zijn de toelichtingen minder uitgebreid dan in het niet openbare MPG.

Gebiedsontwikkeling Veldweg

In het noorden van de kern Heerde worden kavels uitgegeven met een woon-werk concept. Dit wil zeggen dat in dit gedeelte van Heerde bedrijfswoningen met kantoor aan huis worden ontwikkeld. Tegenover de gemeentewerf zijn een 7 tal bedrijfskavels gerealiseerd.

Aan de Eeuwlandseweg is voor ca 1,2 ha aan bedrijfskavels beschikbaar, deze zijn verdeeld over 5 kavels. Er zijn nog 4 kavels aan de Eeuwlandseweg vrij beschikbaar.

Bovenkamp II

Ten westen van de nieuwbouwwijk Bovenkamp I, realiseert gemeente Heerde in samenwerking met VOF Bovenkamp II (BPD, Van Wijnen en in een eerder stadium ook Triada Woondiensten) de nieuwe woonwijk Bovenkamp II. In totaal worden er 165 woningen gebouwd, waaronder 22 huurwoningen, 8 levensloopbestendige huurwoningen, 31 starterswoningen, 77 projectmatige woningen en 27 uitgeefbare kavels. Van de vrije kavels worden er 24 door de gemeente en 3 door VOF Bovenkamp II uitgegeven. De projectmatige woningen worden in zijn geheel door de VOF Bovenkamp II verkocht.

De Kolk

In het noordoosten van Wapenveld, nabij de wijk Ossenkamp bevindt zich de nieuwbouwwijk De Kolk. Het plangebied grenst aan de westzijde aan de woonwijk Ossenkamp. De oostzijde van het plangebied wordt omsloten door de waterloop Nieuwe Wetering en de Werverweg. Aan de noordzijde sluit het plangebied aan op agrarische percelen.

Op 20 september 2010 heeft de raad de grondexploitatie De Kolk vastgesteld. In totaal worden er 100 woningen gebouwd, waarvan 86 projectmatige woningen en 14 vrije kavels bestemd voor zowel vrijstaande als twee-onder-een-kapwoningen. De vrije kavels worden door de gemeente uitgegeven, de projectmatige woningen worden door de projectontwikkelaar (Geveke) verkocht.

Wezeweg 4

Ten zuiden van de in aanbouw zijnde nieuwbouwwijk Bovenkamp II worden door de gemeente bouw kavels uitgegeven ten behoeve van particulier opdrachtgeverschap. Het college heeft op 3 april 2012 de grondexploitatie van het complex Wezeweg 4 vastgesteld. De kavels aan de Wezeweg worden samen met de kavels in de Bovenkamp

II te koop aangeboden ten behoeve van particulier opdrachtgeverschap. Twee kavels worden dit jaar verkocht en één kavel is nog beschikbaar.

Eeuwlandseweg Zuid

In het noorden van de kern Heerde wordt aan de Eeuwlandseweg circa 3,0 hectare aan bedrijfskavels gerealiseerd. De grondexploitatie Eeuwlandseweg-Zuid is op 4 juni 2013 door het college vastgesteld. De gemeente biedt slechts één bedrijfskavel te koop aan, de overige gronden zijn van een externe partij en betreffen ca 9 percelen.

Eeuwlandseweg Noord

Dit complex betreft de ontwikkeling van een woon-werklandschap ten noorden van de Eeuwlandseweg. In de raad van 11 november 2013 is de grondexploitatie van deze gebiedsontwikkeling vastgesteld. In totaal zullen op termijn 13 woon-werkkavels worden gerealiseerd. Bij de vaststelling van de grondexploitatie Eeuwlandseweg-Noord is een variant gekozen waarin de ontwikkeling een aantal jaren wordt uitgesteld. Het uitstel is nog steeds actueel.

MPG (Meerjaren Prognose Grondexploitatie)

De commissie BBV heeft de afbakening, definiëring en verslaggevingsregels rondom grondexploitaties kritisch onder de loep genomen. De reden hiervoor is een aantal ontwikkelingen op het gebied van grondexploitaties. Namelijk: de forse afboekingen van gemeenten op grondposities in de afgelopen jaren, de aanbevelingen uit het rapport Vernieuwing BBV over transparantie en vergelijkbaarheid, en de aankomende Omgevingswet. Dit heeft geleid tot een aantal wijzigingen in het BBV en de uitwerking hiervan in notities van de Commissie BBV. De vernieuwde richtlijnen hebben onder andere betrekking op de looptijd van de grondexploitatie, gehanteerde parameters zoals rente en inflatie, kostenverhaal, verliesvoorzieningen en winstnemingen. De wijzigingen leiden tot meer transparantie, eenduidigheid, behoedzaamheid en een vermindering van de administratieve lasten. De nieuwe richtlijnen zijn door het BBV vastgelegd in de 'Notitie grondexploitaties 2016'. De gemeente volgt deze richtlijnen op de voet en heeft deze inmiddels verwerkt in de grondexploitaties.

De uitkomsten van de geactualiseerde grondexploitaties worden weergegeven in een MPG. Een MPG is een overzicht van de in exploitatie genomen projecten, uitgezet naar tijd, programma en geld.

Doel van het opstellen van een MPG is om de inzicht te verschaffen over de voortgang van de ruimtelijke projecten in termen van:

- De geactualiseerde exploitaties/prognoses;
- Afwijkingen ten opzichte van het programma;
- Financiële afwijkingen ten opzichte van het jaar ervoor;
- Risico's;
- Saldo;
- Tijdsplanning.

De MPG verschijnt tweemaal per jaar, tegelijkertijd met de jaarrekening en de najaarsnota en is niet openbaar.

Paragraaf Onderhoud kapitaalgoederen

Paragraaf Onderhoud kapitaalgoederen

Deze paragraaf beschrijft in hoofdlijnen de onderhoud- en beheerplannen voor de gemeentelijke kapitaalgoederen: wegen, riolering, gebouwen groen en water. In de beheerplannen staan de meerjarige onderhoudsprogramma's met de financiële middelen die daarbij horen, evenals het gewenste kwaliteitsniveau van de voorzieningen.

De gemeente Heerde beheert een groot oppervlak aan openbare ruimte, waarin wordt gewoond, gewerkt en gerecreëerd. Hiervoor zijn wegen, riolering, bruggen, openbare verlichting, watergangen, groen, speelplekken, bos en gebouwen nodig. De kwaliteit en het onderhoud van deze kapitaalgoederen is bepalend voor het voorzieningenniveau, het 'beeld' van de gemeente en de (jaarlijkse) lasten.

Het grootste deel van de werkzaamheden aan kapitaalgoederen komt voort uit de verantwoordelijkheden van de gemeente als eigenaar en beheerder van de publieke ruimte en van een aantal eigendommen.

Beleidskader

Paragraaf 12 van het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) zegt dat de paragraaf over het onderhoud kapitaalgoederen in elk geval de kapitaalgoederen wegen, riolering, water, groen en gebouw moet bevatten. Daarvan moeten het beleidskader, de uit het beleidskader voortvloeiende financiële consequenties en de vertaling van de financiële consequenties in de begroting worden beschreven.

De beheerplannen

Riolering

In de gemeente Heerde ligt 248 kilometer hoofdriolering. Hiervan is 102 kilometer drukriolering of persleiding. De overige leidingen zijn vrij vervalleidingen, waarvan het grootste deel een gemengd rioolstelsel is. Op 15 december 2014 heeft de gemeenteraad het Afvalwaterketenplan 2015 t/m 2019 vastgesteld. Dit plan is in samenwerking met het waterschap Veluwe & Vallei en de gemeenten Hattem en Oldebroek gemaakt. De gemeenteraad heeft de ambitie voor het verwerken van afvalwater vastgesteld (beleidsscenario duurzaam toekomstgericht).

Wegen

Voor het wegenbeheer is een geactualiseerd beheerplan opgesteld voor de periode 2013-2022. De gemeente Heerde heeft 245 kilometer weg (exclusief onverharde weg) in beheer. De oppervlakte van deze verharding is 1.350.000 m². In het beheerplan wegen 2013-2022 staat de financiële behoefte voor het totale onderhoud hiervan. Eenmaal per vijf jaar wordt het beheerplan geactualiseerd. Eind 2018 zal een geactualiseerd beheerplan worden vastgesteld.

Voor het onderhoud van wegen is er structureel een exploitatiebudget van € 580.000,-, gebaseerd op het concept beheerplan 2018-2027 opgenomen. Hierin in rekening gehouden met de areaaluitbreiding als gevolg van de Hoogwatergeul. Het onderhoudsbudget is gebaseerd op de kwaliteitsvisie Openbare Ruimte op onderhoudsniveau C (de ondergrens van verantwoord beheer). Daarnaast is er voor de jaren 2019-2021 een investeringsbudget van € 250.000,- per jaar en voor 2022 van € 150.000,- geraamd voor de reconstructie van wegen voor respectievelijk laatste fase bomenbuurt (2019), Zwaaiolk/Zwaluwkamp/Annenkamp/Wildekampseweg (2020 en 2021) en Bloemstraat (2022).

Kunstwerken

De gemeente beheert 49 bruggen, 4 viaducten, 21 steigers en 133 duikers met toebehoren. De financiële gevolgen voor de instandhouding van deze kunstwerken zijn in beeld. Het beheerplan kunstwerken 2013-2017 wordt als gevolg van de areaalwijzigingen Hoogwatergeul en gebiedsontwikkeling Veessen-Wapenveld eerst in 2019 geactualiseerd. Bij deze actualisatie worden ook alle nieuwe bruggen, duikers en aanlegvoorzieningen uit de Hoogwatergeul en gebiedsontwikkeling meegenomen. Het onderhoudsbudget, gebaseerd op niveau C (de ondergrens van verantwoord beheer) conform de door de gemeenteraad vastgestelde kwaliteitsvisie Openbare Ruimte, voor 2019, is door deze nieuwe voorzieningen bijgesteld.

Watergangen

De gemeente beheert ongeveer 105 km watergangen met toebehoren als (kleine) duikers en beschoeiingen. Het beheer hiervan wordt zo uitgevoerd, dat dit een goede

waterafvoer bevordert. Voor de watergangen is geen beheerplan aanwezig. De lengte van de watergangen is bekend en voldoende om eenmaal per jaar het uitmaaien te laten uitvoeren.

Openbare verlichting

In de gemeente Heerde staan ongeveer 3.600 lichtpunten. Het huidige beheer richt zich op tijdige vervanging van lichtmasten en armaturen, waarbij het verlichtingsniveau wordt verbeterd en zo mogelijk het energieverbruik verminderd. Het beleidsplan Openbare Verlichting is in 2015 geactualiseerd en vastgesteld. Het geldt voor de periode 2015-2025. Een nader beheerplan is niet nodig om onderhoud en vervanging uit te voeren.

Openbaar groen

De gemeente Heerde onderhoudt 169.135 m2 beplanting, 3.982 meter hagen, 2.861 are intensief gazon, 925 are bermen en ongeveer 17.840 bomen (inventarisatie 2018). Voor het onderhoud van het openbare groen is in 2013 een groenbeleidsplan vastgesteld. In 2015 is de kwaliteitsvisie openbare ruimte vastgesteld. In 2016 is het beheerplan Openbaar Groen 2016-2020 vastgesteld. Het budget is gebaseerd op het onderhoudsniveau C. Naast de groenelementen onderhoudt de gemeente ook 35 speelplekken en 4 speeltuinen, met in totaal 294 toestellen. Voor de speeltuinen worden de verplichte controles uitgevoerd en is de gemeente eindverantwoordelijk voor de onderhoudsstaat. Het onderhoudsniveau is gebaseerd op B omdat bij niveau C minder toestellen bruikbaar zijn.

Bos

De gemeente Heerde beheert zo'n 383 hectare bos en 147,5 hectare overige natuurgebieden. Deze hebben zowel een functie voor de natuur, de recreatie als de houtproductie. Voor de exploitatie is de houtoogst belangrijk. Dit vindt op een duurzame manier plaats, omdat er als regel niet meer wordt geoogst dan dat er jaarlijks bijgroeit. Jaarlijks wordt een beheerplan gemaakt.

Gebouwen

De gemeente is eigenaar van ruim 32 gebouwen (multifunctionele gebouwen, woonhuizen, gemeentehuis, sporthal, gymzalen, sportzaal, brandweerkazerne, diverse scholen en gebouwen op diverse begraafplaatsen).

Er is een beheerplan 2015-2024 opgesteld. In 2019 wordt er een geactualiseerd beheerplan vastgesteld. Op basis van het beheerplan worden de onderhoudswerkzaamheden uitgevoerd. Dit gebeurt planmatig en efficiënt. Voorkomen dient te worden dat er (duur) achterstallig onderhoud moet worden uitgevoerd. Jaarlijks worden de gemeentelijke gebouwen geïnspecteerd en volgt er een onderhoudsrapportage. Waar nodig worden vanwege het wettelijk kader gebouwen aangepast aan Arbo-eisen, brandveiligheid en gebruiksvergunningen. De nota accommodatiebeleid is vastgesteld. De nota gaat in op het al of niet afstoten van gebouwen die niet voor de publieke dienst gebruikt worden.

Paragraaf Verbonden partijen

Paragraaf Verbonden partijen

Een verbonden partij is een privaat- dan wel publiekrechtelijke organisatie waarin de gemeente een bestuurlijk en een financieel belang heeft. Bestuurlijk belang betekent dat de gemeente een zetel in het bestuur heeft van een rechtspersoon of stemrecht heeft. Onder financieel belang wordt verstaan dat de gemeente de ter beschikking gestelde middelen kwijtraakt ingeval van faillissement van de verbonden partij en /of als de financiële problemen bij de verbonden partijen verhaald kunnen worden op de gemeente. In deze paragraaf treft u een overzicht aan van de verbonden partijen en de verwachte financiële en organisatorische ontwikkeling van die verbonden partijen.

Het verstrekken van subsidies aan instellingen valt niet onder het hier bedoelde begrip verbonden partijen, omdat geen sprake is van een bestuurlijke participatie en bij faillissement geen sprake is van juridische aansprakelijkheid.

Het gemeentebestuur (raad en college) van twee of meer gemeenten kunnen afzonderlijk of tezamen een gemeenschappelijke regeling treffen van een of meer belangen van die gemeenten (dit wordt een gemeenschappelijke regeling genoemd).

Beleidskaders

Artikel 15 van het BBV zegt dat de paragraaf betreffende de verbonden partijen tenminste bevat:

1. de visie op verbonden partijen in relatie tot de realisatie van de doelstellingen die zijn opgenomen in de begroting;
2. de beleidsvoornemens omtrent verbonden partijen;
3. de lijst van verbonden partijen.

In de lijst van verbonden partijen wordt tenminste de volgende informatie opgenomen:

1. de naam en de vestigingsplaats;
2. het openbaar belang dat op deze wijze behartigd wordt;
3. het belang dat de provincie onderscheidenlijk de gemeente in de verbonden partij heeft aan het begin en de verwachte omvang aan het einde van het begrotingsjaar;
4. het eigen vermogen en het vreemd vermogen van de verbonden partij aan het begin en aan het einde van het begrotingsjaar;
5. het resultaat van de verbonden partij.

Financiële gegevens

Verbonde n partijen	Resulta at 2017	resulta at 2016	Eigen vermoge n 2017	Eigen vermoge n 2016	Vreemd vermogen 2017	Vreemd vermogen 2016
<u>Gemeenschappelijke regelingen</u>						
Lucrato	- 702.000	155.000	3.718.000 0	5.831.000	2.713.000	2.324.000
GGD NOG	193.000	-53.000	3.156.000	2.825.000	2.793.000	3.565.000
Veiligheids regio Noord- en Oost Gelderland	930.000	- 212.000	1.775.000	1.386.000	36.553.000	45.714..000
PlusOV	0	148.705	148.705	148.705	3.923.461	1.836.421

Overig

BNG	393.000 .000	369.000 .000	4.953.000 .000	4.486.000 .000	135.072.00 0.000	149.514.00 0.000
Leisurelands	n.n.b.	1.275.0 00	n.n.b.	56.279.00 0	n.n.b.	38.436.000
Rova N.V.	7.441.0 00	9.142.0 00	36.516.00 0	35.778.00 0	47.091.000	50.476.000
Stichting PrOo	n.n.b.	29.000	n.n.b.	1.697.000	n.n.b.	3.861.000
Vitens N.V.	81.700. 000	82.700. 000	533.700.0 00	489.100.0 00	1.194.400.0 00	1.249.200.0 00

Beleidsvoornemens

Voor 2019 wordt geen generieke wijziging in het beleid ten aanzien van de verbonden partijen voorzien. We blijven werken aan een verbetering van het toezicht en de risicobeheersing.

Paragraaf Lokale heffingen

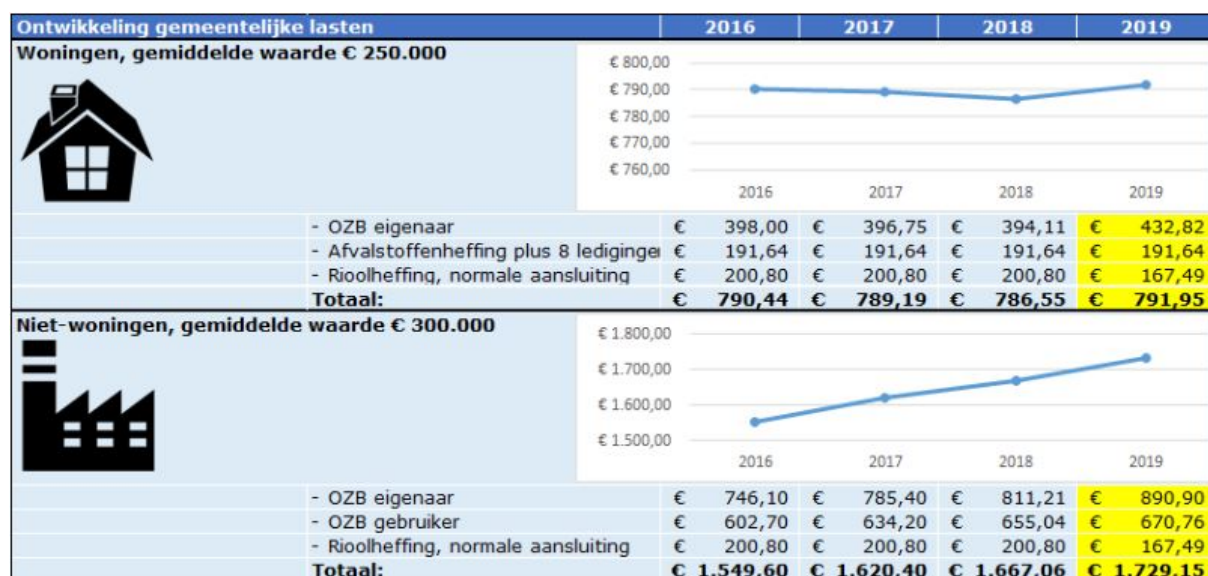
Paragraaf Lokale heffingen

In deze paragraaf wordt een overzicht gegeven van de heffingen die de gemeente Heerde oplegt aan burgers, bedrijven en recreatieondernemers. De ontwikkelingen op het gemeentelijk belastinggebied en de voorstellen voor aanpassing van de belastingen en rechten worden geschetst. Afzonderlijk wordt aandacht geschonken aan het kwijtscheldingsbeleid.

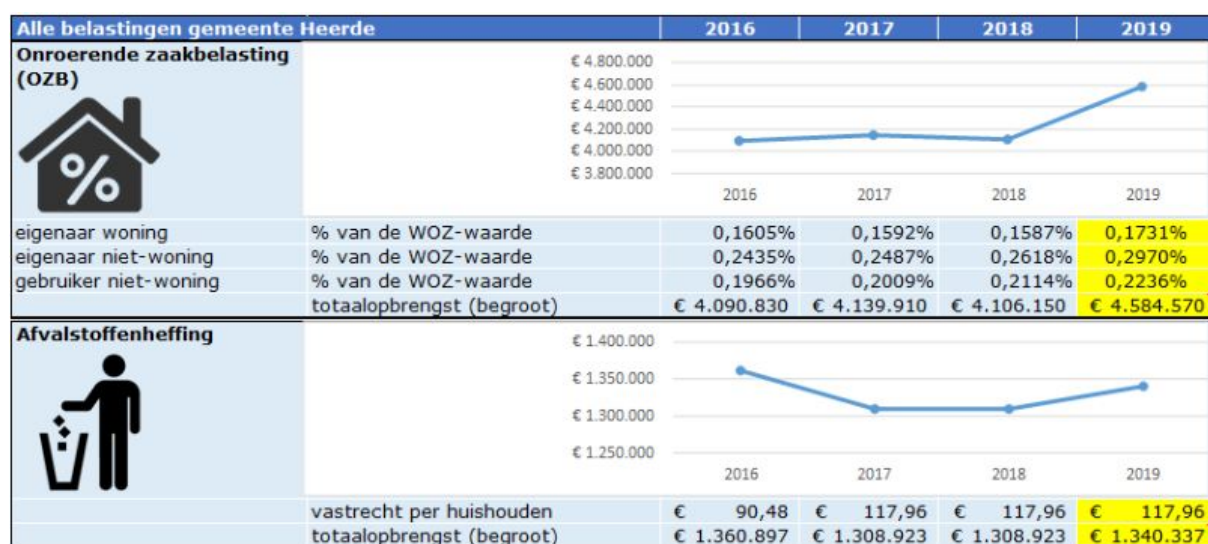
De tarieven voor 2019 worden gelijktijdig met de begroting vastgesteld. De in onderstaande overzichten opgenomen begrotingen en tarieven kunnen nog wijzigen. Voor de afvalstoffenheffing, rioolheffing, begrafenisrechten en leges wordt momenteel een kostenonderbouwing opgesteld. Deze onderbouwing wordt, samen met de nieuwe belastingverordeningen en tarieven, in de decemberraad behandeld. Om die reden zijn bepaalde bedragen voor 2019 nog niet definitief. Deze zijn in onderstaand overzicht in het geel aangeduid.

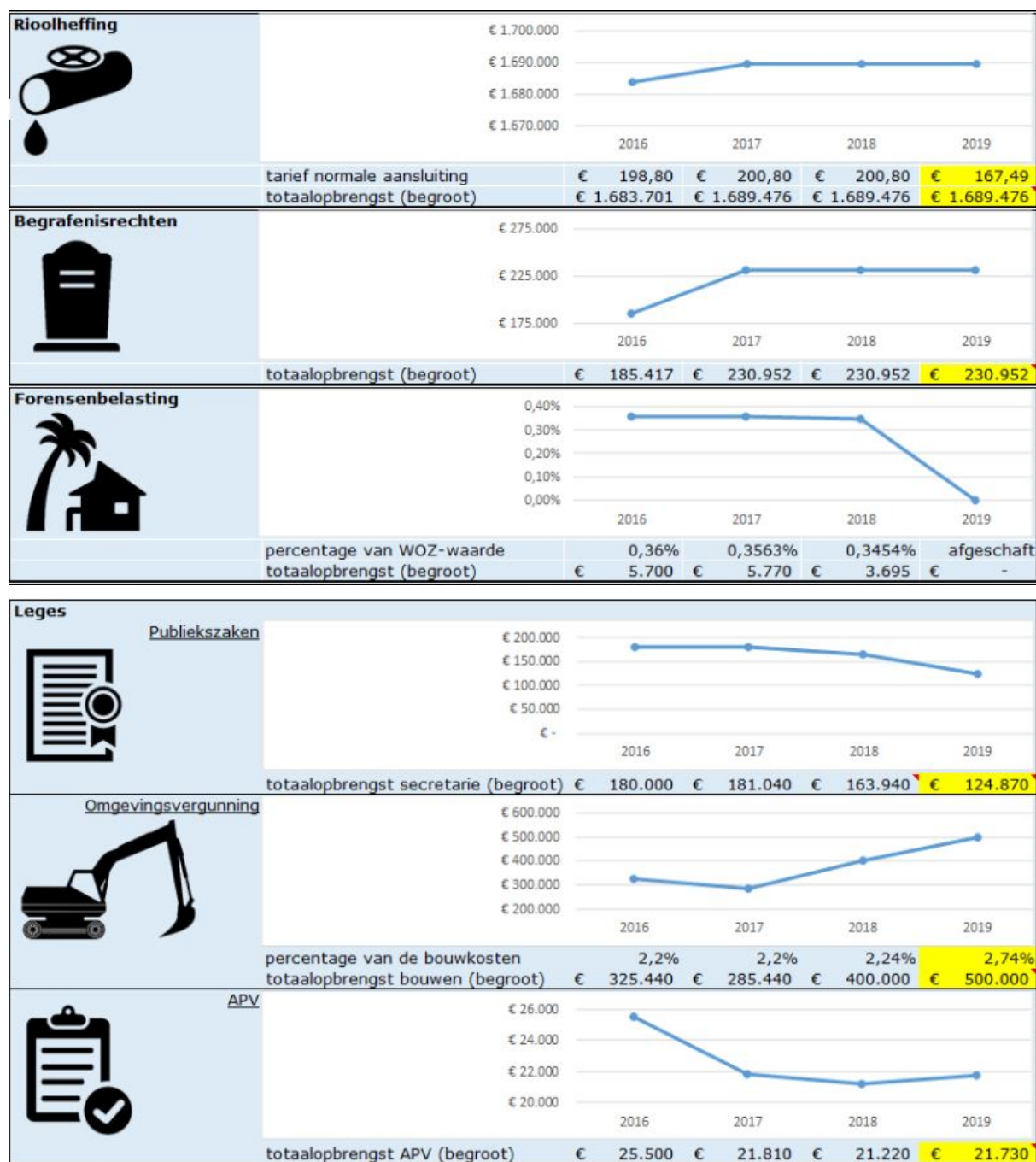
Lokale lastendruk 2019

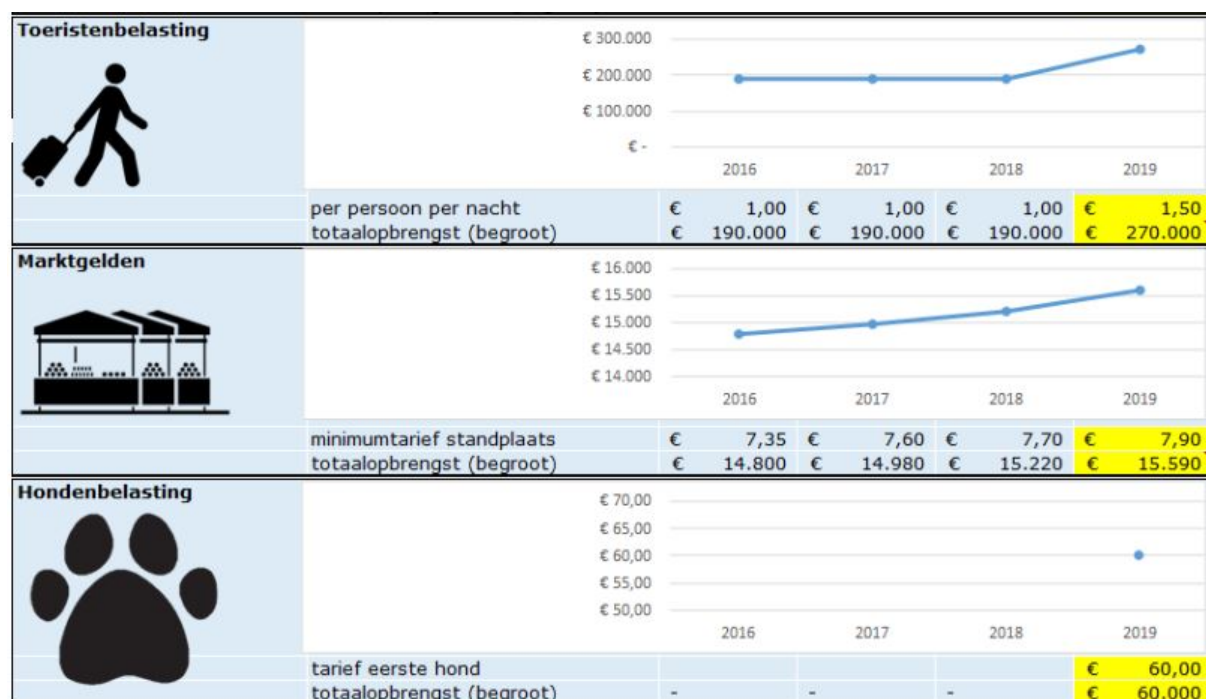
De gemiddelde gemeentelijke lasten voor woningen en niet-woningen laten in 2019 de volgende ontwikkeling zien:

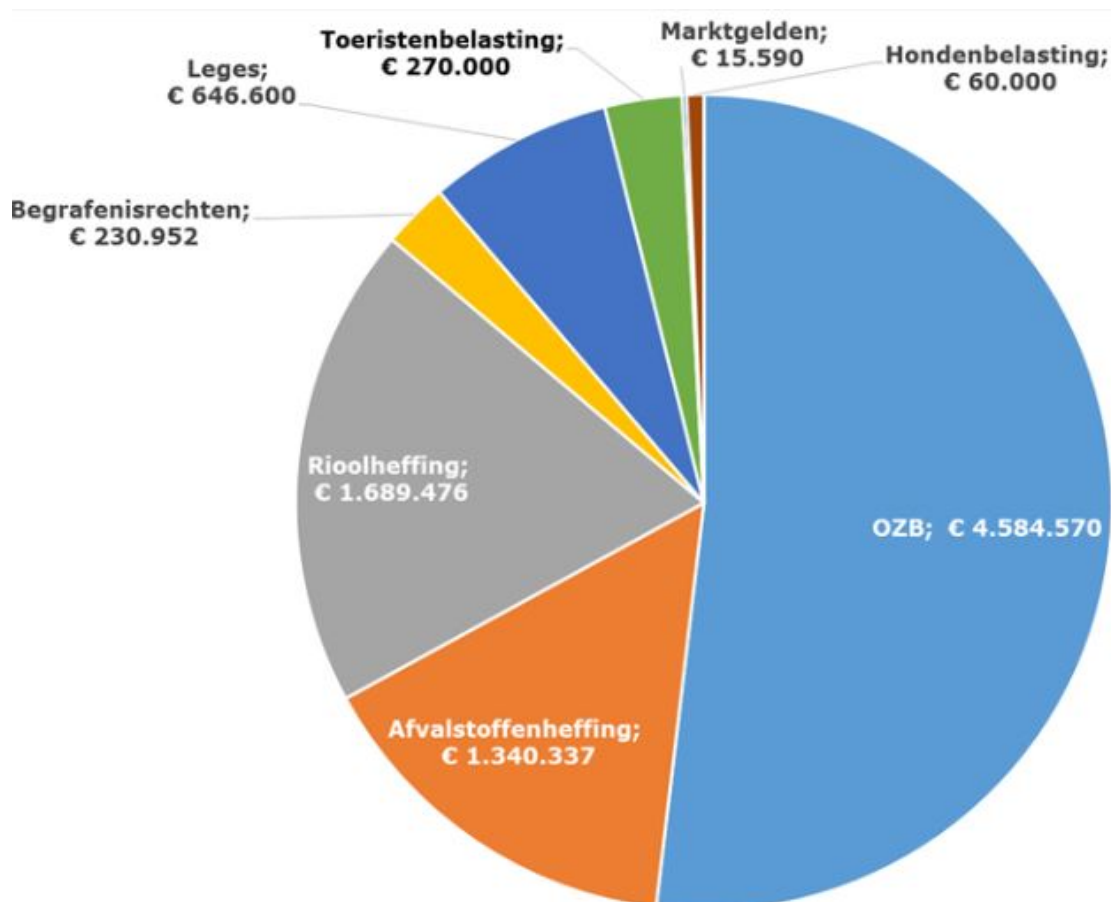
Per belastingsoort laat de ontwikkeling van de tarieven en de begrote opbrengst de volgende trend zien:

De verhouding in opbrengst tussen de verschillende belastingen kan als volgt in beeld worden gebracht:

Toelichting op de belastingen en wijzigingen

Indexatie naar inflatie

De opbrengst van de OZB, de leges en de tarieven voor het jaar 2019 is verhoogd met

het inflatiepercentage. Het inflatiepercentage is 2,4%. Dit is gebaseerd op de meicirculaire 2018.

Wijzigingen

Naast de inflatiecorrectie zijn ten opzichte van 2018 de volgende wijzigingen zichtbaar:

OZB

De uitkomsten van de herwaardering voor 2019 zijn op dit moment nog niet bekend. Er is bij de vaststelling van de nieuwe OZB-tarieven dan ook nog geen rekening gehouden met een correctie voor (een stijging of daling van) de WOZ-waarden.

Leges burgerzaken

De verwachte opbrengst valt naar verwachting aanzienlijk lager uit in 2019. Oorzaak hiervan is de 'reisdocumentendip'; in 2014 werd de geldigheidsduur van reisdocumenten verlengd van vijf naar tien jaar. Daardoor is een afname van het aantal aanvragen te verwachten.

Forensenbelasting

In 2018 is besloten om de forensenbelasting af te schaffen, als gevolg van de beperkte opbrengst en het zeer beperkte aantal belastingplichtigen. Voor 2019 wordt derhalve geen opbrengst meer begroot.

Afvalstoffenheffing

Het geraamd aantal huishoudingen dat in de afvalstoffenheffing wordt betrokken is 7.534. De geraamde opbrengst 2019 wordt op dit moment nog doorgerekend in verband met de eis van maximale kostendekkendheid.

Precariobelasting

Uit de wijziging van de Gemeentewet per 1 juli 2017 volgt dat gemeenten waarin op 10 februari 2016 een belastingverordening gold voor het heffen van precariobelasting voor enige openbare werken van algemeen nut, die belasting kunnen blijven heffen tot 1 januari 2022, tot ten hoogste het in die verordening vastgestelde tarief. Anders gezegd mag het tarief na 1 juli 2017 niet hoger zijn dan op 10 februari 2016. Om die reden wordt het tarief voor 2019 vastgesteld op het bedrag zoals dat op 10 februari 2016 gold, te weten € 2,39 per m². Dit heeft tot gevolg dat de verwachte opbrengst naar € 1.140.000,- moet worden teruggebracht. Deze precariobelasting mag per 1 januari 2022 niet meer worden geheven.

Ombuigingen

Voor het jaar 2019 worden een aantal significante ombuigingen doorgevoerd die invloed hebben op de lokale heffingen. Deze zullen hieronder worden besproken.

Rioolheffing en OZB

In 2019 zal een onttrekking aan de reserve rioolheffing van € 300.000,- worden verdisconteerd in het tarief. Hierdoor zal het tarief van de laagste tariefklasse (voor woningen en kleine bedrijven) sterk dalen. De opbrengst voor de OZB wordt met hetzelfde bedrag verhoogd. Hierdoor vindt een verschuiving plaats die per saldo niet leidt tot een verhoging van de belastingdruk.

Het aantal geraamde rioolaansluitingen bedraagt 8.491. De geraamde opbrengst 2019 wordt op dit moment nog doorgerekend in verband met de eis van maximale kostendekkendheid.

Toeristenbelasting

De toeristenbelasting wordt verhoogd van € 1,00 naar € 1,50 per persoon per nacht. Dit leidt tot een toename van de opbrengst.

Hondenbelasting

Voor belastingjaar 2019 zal weer een hondenbelasting worden ingevoerd. De geschatte

opbrengst bedraagt € 60.000,- per jaar en dient mede ter dekking van de kosten van de BOA, die toezicht gaat houden op het naleven van APV-voorschriften met betrekking tot hondenoverlast. Het eerste jaar zal wel gepaard gaan met de nodige perceptiekosten.

Leges omgevingsvergunningen

Voorlopig onderzoek wijst uit dat de legesheffing in de gemeente nog niet volledig kostendekkend is. Het uitgangspunt voor 2019 is om de legesverordening grotendeels naar 100% kostendekkendheid te brengen. De tarieven voor aanvragen voor een omgevingsvergunning worden daarbij verhoogd, wat zal leiden tot verhoging van de opbrengst van ongeveer € 100.000,-. Hieraan ligt een gedetailleerd onderzoek van de kostendekkendheid ten grondslag.

Overige heffingen en retributies

Andere kostendekkende tarieven betreffen vooral de begrafenisrechten. De overige heffingen en retributies vormen een marginaal onderdeel van de gemeentelijke begroting. Gemeenten mogen geen winst maken op deze leges en overige rechten. De legesverordening en de overige gemeentelijke rechten voldoen aan dit vereiste. Een kostendekkingsoverzicht wordt bij de vaststelling van de verordeningen aangeboden.

Kwijtschelding

In de gemeente Heerde is het mogelijk kwijtschelding van belastingen aan te vragen voor de afvalstoffenheffing en de onroerendezaakbelastingen. Sinds 2012 kunnen ondernemers, die op bijstandsniveau leven, eveneens kwijtschelding aanvragen voor privé-belastingsschulden.

Bij het bepalen van het recht op kwijtschelding wordt getoetst aan wettelijke bepalingen uit de Invorderingswet 1990 en de eigen beleidsregels. Met ingang van het belastingjaar 2010 is de gemeente Heerde overgegaan op automatische bestandsvergelijking van de Stichting Inlichtingenbureau. Hierdoor hoeven inwoners die het voorgaande jaar kwijtschelding hebben gekregen, niet opnieuw een verzoekformulier in te dienen, maar wordt het recht op kwijtschelding grotendeels geautomatiseerd getoetst.

Gelet op het gestegen aantal toegekende kwijtscheldingsverzoeken is voor 2019 het totaal begrote bedrag aan kwijtscheldingen omhoog bijgesteld van € 20.000,- (2018) naar € 30.000,- (2019).

Paragraaf Financiering

Paragraaf Financiering

In deze paragraaf wordt de financieringsfunctie beschreven. De belangrijkste taak hiervan is om te zorgen voor voldoende liquide middelen zodat de gemeente Heerde al haar taken kan uitvoeren. Het uitzetten en aantrekken van gelden tegen zo gunstig mogelijke tarieven hoort ook bij deze functie. Hiervoor wordt gebruik gemaakt van een actuele liquiditeitsprognose.

Volgens artikel 14 lid 1 van de 'Financiële verordening gemeente Heerde 2017' houdt het college zich bij de uitvoering van deze financieringsfunctie aan de richtlijnen en kaders zoals opgenomen in de Wet fido en in het 'Treasurystatuut gemeente Heerde 2017'.

Gelet op deze kaders doet het college in deze paragraaf verslag van:

- De ontwikkelingen;
- De kasgeldlimiet;
- De renterisiconorm;
- Het drempelbedrag schatkistbankieren;
- De liquiditeitsplanning en financieringsbehoefte;
- De rentevisie;
- De rentekosten en -opbrengsten;

- Het renteschema.

Beleidskader

De Wet financiering decentrale overheden (Wet fido), de Wet houdbare overheidsfinanciën (Wet hof) en de Gemeentewet zijn kaderstellend voor deze paragraaf. De Gemeentewet regelt de samenstelling, inrichting en bevoegdheid van het Gemeentebestuur. In de Wet fido staan de regels voor het financieringsbeleid voor gemeenten. De Wet hof moet ervoor zorgen dat het Nederlandse begrotingstekort beperkt blijft tot 3%.

Het gemeentelijk beleid is opgenomen in artikel 3 van het Treasurystatuut. Hierin staan de volgende doelstellingen beschreven:

- Het verzekeren van duurzame toegang tot financiële markten tegen acceptabele condities;
- Het beschermen van gemeentelijke vermogens- en (rente-)resultaten tegen ongewenste financiële risico's zoals renterisico's, koersrisico's, kredietrisico's en liquiditeitsrisico's;
- Het minimaliseren van de interne verwerkingskosten en externe kosten bij het beheren van de geldstromen en financiële posities;
- Het optimaliseren van de renteresultaten binnen de kaders van de Wet fido respectievelijk de limieten en richtlijnen van het Treasurystatuut.

Liquiditeitsontwikkeling begrotingsjaar

Voor 2019 wordt er een financieringstekort voorzien van € 8.586.000,-. Verwacht wordt dat er geen of pas aan het eind van het jaar een langlopende geldlening (> 1 jaar) hoeft te worden aangetrokken. Het tekort kan worden afgedekt met kort vreemd geld. Voor 2019 is rekening gehouden met € 85.900,- aan rentekosten om dit financieringstekort te kunnen betalen, hierbij is gerekend met een rentepercentage van 1,00%. Gelet op de huidige extreem lage rentestand (10-jaars geldlening ± 0,75%) is dit percentage toereikend.

De nieuwe BBV-richtlijnen dwingen een realistische renteraming af. Wanneer de werkelijke rentelasten meer dan 25% afwijken van de geraamde rentelasten dan is het verplicht om de taakvelden hiervoor te corrigeren.

Kasgeldlimiet

De rente onzekerheid voor de korte termijn wordt uitgedrukt in de kasgeldlimiet. Voor 2019 bedraagt deze limiet € 3.800.000,- (8,5% van het begrotingstotaal). Het is niet toegestaan om voor langere tijd (> 3 achtereenvolgende kwartalen) deze limiet te overschrijden door 'rood' te staan of dit tekort af te dekken met kort vreemd geld (< 1 jaar). De oplossing is dan om een langlopende lening (> 1 jaar) af te sluiten (consolideren). Wanneer het overschrijden van de kasgeldlimiet van tijdelijke aard is dan mag van bovenstaande regel worden afgeweken mits de toezichthouder van de provincie hiervoor goedkeuring verleent. Gelet op het verwachte financieringstekort voor 2019 zal de kasgeldlimiet niet, of pas aan het eind van het jaar, worden overschreden.

Renterisiconorm

De rente onzekerheid voor de lange termijn wordt uitgedrukt in de renterisiconorm. Het percentage voor de renterisiconorm is vastgesteld op 20% van het begrotingstotaal. Spreiding van de looptijd van de leningen en/of leningen afsluiten waarbij jaarlijks wordt afgelost verkleinen de kans op een overschrijding van de renterisiconorm.

	Renterisiconorm	2019	2020	2021	2022
1	Renteherzieningen	0	0	0	0
2	Aflossingen	5.120.000	5.120.000	5.120.000	5.120.000
3	Renterisico (1+2)	5.120.000	5.120.000	5.120.000	5.120.000
4	Renterisiconorm	7.539.000	6.515.000	5.491.000	4.467.000
5a	Ruimte onder de renterisiconorm	2.419.000	1.395.000	371.000	-653.000
5b	Overschrijding van de renterisiconorm	0	0	0	0
	Berekening renterisiconorm				
4a	Totaal van de langlopende leningen	37.695.000	32.575.000	27.455.000	22.335.000
4b	Percentage regeling	20	20	20	20
4	Renterisiconorm (4a*4b/100)	7.539.000	6.515.000	5.491.000	4.467.000

Uit bovenstaand overzicht blijkt dat de renterisiconorm pas in 2022 wordt overschreden. De kans is groot dat in de tussentijd al 1 of meerdere leningen moeten worden aangetrokken waardoor het totaal aan leningen weer stijgt. Hierdoor wordt de overschrijding (deels) weer tenietgedaan. De verwachte hoogte van de schulden (totaal en per inwoner) voor de periode 2019-2022 is in onderstaand overzicht weergegeven.

	2019	2020	2021	2022
Langlopende leningen	37.695.000	32.575.000	27.455.000	22.335.000
Financieringsbehoefte	8.586.000	9.093.000	10.293.000	12.568.000
Totale verwachte schuld	46.283.019	41.670.020	37.750.021	34.905.022
Totale verwachte schuld per inwoner	2.488	2.240	2.029	1.876

Liquiditeitsprognose, banken en leningen

Jaarlijks wordt er een liquiditeitsprognose opgesteld. Deze prognose geeft een inschatting van de in- en uitstroom van liquide middelen (cashflow). Het is een belangrijk hulpmiddel voor het eventueel aantrekken en uitzetten van gelden (financieringsbehoefte).

De gemeente Heerde heeft met drie banken een relatie. De BNG (Bank voor Nederlandse Gemeenten) is de huisbank. Daarnaast heeft de gemeente rekeningen bij de Rabobank en de ING-bank.

Het gebruik van contante geldmiddelen is beperkt tot de legeskas bij Burgerzaken.

Het saldo van de acht langlopende geldleningen die de gemeente Heerde heeft afgesloten is per 1 januari 2019 € 37.695.000,-. Op deze leningen wordt jaarlijks lineair afgelost.

Het gemiddelde rentepercentage van deze leningen bedraagt 2,00%.

Rentevisie en -kosten

Rentevisie kan kortweg worden omschreven als de toekomstverwachting over de renteontwikkeling, zowel op de geldmarkt (< 1 jaar) - als op de kapitaalmarkt (> 1 jaar). Hoe verder deze periode in de toekomst ligt, hoe moeilijker het is om hierover een voorspelling te doen. De verwachting is dat, als gevolg van de groei van de economie, de lange rentetarieven de komende 12 maanden zullen gaan stijgen.

Gemeenten (en ook de gemeente Heerde), hebben regelmatig behoefte aan geld. Dit houdt verband met de voor de gemeenten geldende financiële richtlijnen waarbij de lasten van de investeringsuitgaven worden gespreid over de jaren waarin de investering wordt afgeschreven. De geldstroom heeft hierdoor pieken en dalen terwijl de exploitatie veel gelijkmatiger verloopt. Hierdoor is het noodzakelijk om investeringen te financieren

(=er geldmiddelen voor ter beschikking te krijgen). Daarnaast is er vaak een financieringsbehoefte omdat er een tekort ontstaat in de rekening van baten en lasten, bijvoorbeeld doordat de lopende inkomsten achterblijven bij de uitgaven. Om in de financieringsbehoefte te voorzien kunnen er interne financieringsmiddelen (reserves) en externe financieringsmiddelen (leningen/rekening-courant krediet) worden ingezet. Door het inzetten van externe financieringsmiddelen (vreemd vermogen) ontstaan er rentekosten.

De rentekosten over het lang vreemd vermogen worden voor 2019 geraamd op € 753.790,-. De overige rentekosten om het financieringstekort mee te compenseren zijn begroot op € 85.860,-.

Naast rentekosten ontstaan er ook rente- en dividendopbrengsten door het uitlenen of beleggen van gelden. Op 1 januari 2019 is geraamd dat er in totaliteit € 929.600,- aan gelden is uitgezet. Hiervan heeft € 873.300,- betrekking op leningen (geraamde renteopbrengst € 44.800,-). Het restant ad. € 56.300,- zijn beleggingen. Hiervan is de geraamde dividendopbrengst € 192.000,-.

Als gevolg van het schatkistbankieren, kunnen eventuele overtollige gelden niet meer worden uitgezet; deze vloeien terug in de schatkist.

Renteschema

Conform de nieuwe BBV-richtlijnen is onderstaand renteschema opgenomen. Dit schema geeft inzicht in de geraamde rentekosten van de gemeente Heerde en de toerekening ervan. Bij de jaarrekening 2017 worden de werkelijke rentekosten (e) en het renteresultaat (f) toegevoegd.

<u>Renteschema 2019</u>			
a1. Rentelasten over het lang vreemd vermogen		€ 753.789	
a2. Rentelasten over het financieringstekort (1,00%)		€ 85.857	
b. Externe rentebaten			
Totaal door te rekenen externe rente		€ 839.646	
c1. Rentelasten doorberekend aan Grondexploitatie	€ -104.548		
c2. Rentelasten van projectfinanciering	€ -		
		€ -104.548	
Door te rekenen externe rente aan de programma's (taakvelden)		€ 735.098	
d1. Rente over eigen vermogen	€ -		
d2. Rente over voorzieningen	€ -		
Door te rekenen interne rente aan de programma's (taakvelden)		€ -	
Totaal door te rekenen rente aan de programma's (taakvelden)			€ 735.098
e. Werkelijk aan de programma's (taakvelden) toegerekende rente (renteomslag)			€ 846.649
f. Renteresultaat op het taakveld Treasury			€ -111.551

Paragraaf Bedrijfsvoering

Paragraaf Bedrijfsvoering

Deze paragraaf omvat de visie op de gemeentelijke bedrijfsvoering. Omdat bedrijfsvoering tot de verantwoordelijkheid van het college behoort en veelal opgedragen is aan de ambtelijke organisatie, beperkt deze paragraaf zich tot de hoofdlijnen.

Beleidskader

De verplichte paragraaf betreffende de bedrijfsvoering geeft tenminste inzicht in de stand van zaken en de beleidsvoornemens ten aanzien van de bedrijfsvoering. De gemeente Heerde probeert om, binnen de mogelijkheden van een kleine gemeente, de meest recente inzichten en werkwijzen op het gebied van planning & control, personeelsbeleid en informatievoorziening te volgen.

Management en organisatie

Sinds de kanteling van de ambtelijke organisatie in 2017 staat de ontwikkeling niet stil. Er wordt thematisch gewerkt aan de beweging richting 'omgevingsbewuste en ondernemende organisatie'. Hierbij gaat het vooral om houding en gedrag van medewerkers; een doorontwikkeling die niet van de ene op de andere dag gerealiseerd wordt, maar een proces is van dagelijkse aandacht. De thema's worden centraal afgetrapt en krijgen een vervolg in elke afdeling. Gebleken is dat het functioneel is om de thema's te koppelen aan het dagelijks werk van elke medewerker. Voor 2018 staan de thema's 'feedback geven' en 'leef, durf' op de rol. Naast deze concernbrede ontwikkeling kunnen bepaalde beleidsterreinen hun eigen autonome ontwikkelingen. Te denken valt aan de transformatie binnen het sociaal domein en de Omgevingswet. Deze landelijke ontwikkelingen raken naast proces en inhoud, ook de competenties van medewerkers. Behalve deze organisatieontwikkeling ligt de grootste uitdaging voor de gemeentelijke organisatie voor de komende 4 jaar op de arbeidsmarkt. De huidige economische groei in combinatie de aanstaande uitstroom (babyboom) en de beperkte demografische instroom, maken dat er krimp gaat ontstaan op de arbeidsmarkt. Deze trend is ook voor onze ambtelijke organisatie al zichtbaar. Dit betekent dat onze organisatie voor de uitdaging staat hoe ze als kleine organisatie voldoende aantrekkelijk en inspirerend blijft zodat ze voldoende kwalitatief kan behouden resp. weet te werven.

Planning en control

Inzicht in de overheadkosten

Kosten die niet rechtstreeks verband houden met het primaire proces worden apart in de begroting opgenomen onder de noemer 'Overhead'. Voorbeelden van deze kosten zijn: huisvestingskosten (gemeentehuis, -kantoor, -werf), facilitaire kosten, kosten van P&O, automatiseringskosten, MT en ondersteunende afdelingen. Kostendekkende exploitaties, grexen etc. worden verhoogd met een opslagpercentage voor deze overhead. Dit opslagpercentage wordt extracomptabel bepaald. De berekeningsmethodiek hiervan is vastgelegd in de financiële verordening.

Voor 2019 is het normale overheadpercentage vastgesteld op 55,73% (van het totaal van de apparaatskosten). Voor de kostendekkende exploitaties 'Riolering en Reiniging' wordt een percentage van 35,18% gehanteerd; voor de kostendekkende exploitatie 'Begraven' geldt een overheadpercentage van 26,57%.

Voor 2019 gelden de volgende uurtarieven voor de afdelingen (exclusief overhead):

	2019	2018
Management	€ 74,92	€ 70,44
Bestuursondersteuning en -adviesing	€ 47,20	€ 46,85

Bedrijfsondersteuning en -advisering	€ 48,43	€ 44,90
Dienstverlening en informatiebeheer	€ 45,10	€ 41,42
Realisatie, onderhoud en beheer	€ 41,29	€ 39,98
Ruimte, ondernemen en wonen	€ 51,22	€ 48,76
Sociaal maatschappelijke verbinding	€ 55,03	€ 50,66

Beleidsindicatoren en kengetallen

Bij de desbetreffende programma's zijn beleidsindicatoren en kengetallen opgenomen. Deze informatie komt grotendeels van de website 'Waarstaatjegemeente.nl' en geeft tevens een vergelijk met de 'gemiddelde gemeente'. Iedere gemeente is verplicht om deze informatie in de begroting op te nemen zodat een onderling vergelijk mogelijk wordt.

Taakvelden i.p.v. Functies

De budgetten zijn onderverdeeld in taakvelden en vervangen daarmee de IV-3 functies. Uitgangspunten voor deze taakvelden zijn herkenbaarheid, aansluiting op de gemeentelijke praktijk en relevantie voor beleidssturing. In deze begroting is een aparte bijlage opgenomen met alle taakvelden en de daarbij behorende budgetten.

Meerjarenbalans op begrotingsbasis

Voor het bepalen van de financiële kengetallen (schuldquote/solvabiliteitsratio) en het EMU-saldo is er een 6-jarige Meerjarenbalans in de begroting toegevoegd (t-2 t/m t+3).

Gewijzigde rentetoerekening

Tenslotte zijn de regels voor de rentetoerekening aangescherpt. Rente die verband houdt met een taakveld moet hieraan zichtbaar worden toegerekend (voorheen maakte de rentecomponent onderdeel uit van de kapitaallasten). De berekende rentevergoeding over het eigen vermogen mag niet hoger zijn dan het gewogen rentepercentage van de langlopende- en kortlopende leningen. De commissie BBV heeft het advies afgegeven om op termijn helemaal geen rente meer toe te voegen aan het eigen vermogen. De gemeente Heerde heeft dit advies overgenomen. Hiermee behoren de 'geblokkeerde reserves' tot het verleden.

Personeelsbeleid

De ontwikkelingen in de samenleving vragen om een andere rol van de gemeente en haar medewerkers. Er is sprake van ontgroening en vergrijzing. De ambitie van de organisatie vraagt een andere rol van medewerkers. Het goed ondersteunen en faciliteren van de veranderende rol van medewerkers is belangrijk. Dit gebeurt onder andere door sterker in te zetten op het strategisch ontwikkelen van personeel en de organisatie, hiervoor kan sneller en slagvaardiger op veranderingen worden ingespeeld.

Formatie: 138,58 FTE (7,45 FTE per 1.000 inwoners). In 2018 was de formatie 136,65 FTE.

De gemiddelde formatie per 1.000 inwoners bij gemeenten < 20.000 inwoners was in 2017 8,5 FTE (bron: personeelsmonitor gemeenten 2017).

Inkoop en aanbesteding

Onze inkooporganisatie in H2O-verband zet zich in op de rechtmatig, doelmatig en doeltreffende inkooptrajecten aan de hand van de volgende pijlers: inkoopmanagement, personeel, inkoopbeleid en -doelen, systemen en procedures, inkoopprocessen en inkoopresultaten.

De inkoopkalender wordt jaarlijks in overleg met management en decentrale inkopers geactualiseerd. Het overzicht dat hierdoor ontstaat biedt:

- Een kader om te kijken waar inkoop samenwerking binnen H2O/ISNV of ander samenwerkingsverband mogelijk is om zodoende kennis en kosten te delen;
- De mogelijkheid om aan te geven welke vorm van inkoopbegeleiding (advies, inkoopcoördinatie of begeleiding gehele inkooptraject) gewenst is zodat de juiste capaciteit en kwaliteit van InkoopH2O beschikbaar is;
- Inzicht in waar extra kansen liggen om beleidsdoelstellingen (social return, duurzaamheid, lokaal/MKB), naast de toepassing van de criteria zoals vastgelegd in het inkoopbeleid dat door de colleges van de H2O gemeenten is vastgesteld, in te vullen;
- Een overzicht van een aantal complexe en/of Europese H2O aanbestedingen waarbij de inkooporganisatie is betrokken;
- Verbijzonderde interne controle – Hattem en Oldebroek (Europees, afgerond);
- Omgevingsvisie – Hattem en Heerde (meervoudig onderhands, afronding);
- Planschadeadviesdiensten – Heerde, Oldebroek en Nunspeet, met optie Hattem en Elburg (meervoudig onderhands, afgerond);
- Project binnenstad – Hattem (loopt);
- M2A Datadistributie (afgerond);
- M2A Burgerzaken (afgerond);
- M2A Integrale bedrijfsvoering;
- M2A Sociaal domein;
- M2A Domeinen BAG/Kadaster/NHR/ WKbp, Geo en Belastingen.

We onderzoeken op welke wijze de inkooporganisatie georganiseerd kan worden zodat inkooptrajecten efficiënter en effectiever doorlopen kunnen worden. Dit om uiteindelijk de kwaliteit van het totale inkoopproces te verbeteren en daarmee met de uitkomst een bijdrage te leveren aan de organisatie- en inkoopbeleidsdoelstellingen van de gemeenten binnen de wettelijke kaders.

Sinds 1 juli 2017 is digitaal aanbesteden verplicht voor Europese aanbestedingen. Omdat we de voordelen van digitaal aanbesteden zien, zetten we ook specifiek in op de digitalisering van meervoudig onderhandse aanbestedingen. Digitaal aanbesteden betekent een lastenverlichting voor zowel de leverancier als de aanbestedende dienst en bevordering van de transparantie van een aanbesteding. Dit sluit aan bij de doelstellingen van ons inkoopbeleid. Ook zetten we in op het gebruik van het tenderstartformulier, bedoeld om bij een inkoopbehoefte melding te doen en te checken of de inkoopbehoefte aan de wet- en regelgeving en het gemeentelijke inkoopbeleid voldoet. We hebben een projectvoorstel in voorbereiding voor de contractmodule met het voorstel om een aantal scenario's te onderzoeken.

Informatievoorziening

De gemeenten Hattem, Heerde en Oldebroek werken al een aantal jaren samen op het gebied van informatisering en automatisering. Deze samenwerking is noodzakelijk om de steeds belangrijker en complexer wordende ICT en de gemeentelijke informatievoorziening goed te kunnen beheren en efficiënt om te kunnen gaan met de beperkte middelen.

Beide samenwerkingen zijn geformaliseerd. De samenwerking op het gebied van automatisering heeft vorm gekregen als Gemeenschappelijke Regeling (GR) - Bedrijfsvoeringsorganisatie. Dat komt een heldere verdeling in taken, rollen en verantwoordelijkheden tussen gemeenten en I-dienst ten goede. De samenwerking op het gebied van informatisering is vormgegeven in het gesloten CIO-convenant met de H2O gemeenten. In de komende jaren zal een verdere uitwerking en invulling van deze afspraken nodig zijn. De formalisatie van de samenwerking heeft ook zijn weerslag in de begroting. Automatiserings- en informatisering kosten zijn voortaan gescheiden.

Met de Visie op informatisering en Project Portfolio Management zijn kaders en een stuurinstrument gecreëerd waarbinnen het applicatielandschap verbeterd kan worden, zoals bijvoorbeeld beoogd wordt met de projecten M2A (Modernisering Applicatie Architectuur), zaakgericht werken en de omgevingswet. Maar ook de organisatie van de taakvelden op het snijvlak van Business & Informatisering vraagt om continue ontwikkeling en verbetering. Nieuwe wet- en regelgeving vraagt om uitbreiding en doorontwikkeling van de informatievoorziening. Door een toekomstbestendige basis neer te zetten met up-to-date applicaties wordt ook verdere digitalisering van de dienstverlening mogelijk gemaakt. Niet alleen voor het proces van aanvragen van diensten maar ook voor het in de toekomst ontsluiten van bijvoorbeeld geo-data. Conform planning zullen de aanbestedingen van de domeinen geo, integrale bedrijfsvoering en sociale zaken en samenleving die in 2018 plaatsvinden in 2019 hun implementatie kennen. Ook zaakgericht werken zal in 2019 een (her)implementatie kennen. Dit legt een groot beslag op de verandercapaciteit van de organisatie maar is nodig om rechtmatig een toekomstbestendige digitalisering neer te zetten. In de begroting is conform afspraak met de Raad geen rekening gehouden met de eventuele inzet/kosten van extern personeel. Indien deze inzet onvermijdelijk blijkt zal dit achteraf verantwoord worden.

De bewerking en het beheer van gegevens is voor een optimale dienstverlening naar burgers en bedrijven toe essentieel. Op landelijk niveau is hiervoor een stelsel van basisregistraties ingevoerd. In de trend van toenemende digitalisering is het zorgvuldig en veilig omgaan met informatie en gegevens van inwoners en organisaties van groot belang. Daarom is er een aparte paragraaf Informatiebeveiliging en privacy opgenomen.

Informatiebeveiliging en privacy

Vanuit de in 2018 van kracht geworden Europese privacy verordening (AVG) zijn alle overheidsorganisaties onder andere verplicht een register van verwerkingen op te stellen en een Functionaris Gegevensbescherming (FG) aan te stellen. De FG is verantwoordelijk voor het toezicht houden op de naleving van de privacywetten en -regels, het inventariseren en bijhouden van gegevensverwerkingen en het afhandelen van vragen en klachten van mensen binnen en buiten de organisatie. Daarnaast kan de FG ondersteunen bij het ontwikkelen van interne regelingen, het adviseren over privacy op maat én het leveren van input bij het opstellen of aanpassen van gedragscodes. De uitvoering van het beleid en het in kaart brengen van de specifieke risico's en maatregelen binnen een uitvoeringsproces ligt in de organisatie. Hiervoor krijgen bepaalde medewerkers een extra rol namelijk die van Privacy officer. Vanuit deze rol kunnen laagdrempelig vragen beantwoord worden: mogen we deze gegevens delen en hoe doen we dit veilig. Aan welke regels dienen we ons te houden? Welke maatregelen moeten we de externe partij opleggen?

De Chief Information Security Officer (CISO) is dé spin in het web als het gaat om de beveiliging van informatie binnen de gemeente. Hij is verantwoordelijk voor het implementeren van, en toezicht houden op het informatiebeveiligingsbeleid binnen de gemeente. De CISO heeft een centrale rol in het beheren van alle processen die daarmee te maken hebben en moet daarbij voldoen aan de BIG (Baseline Informatiebeveiliging Gemeenten); een set van organisatorische en technische beveiligingsmaatregelen die geïmplementeerd en beheerd dient te worden.

Zicht hebben op de verwerking van persoonsgegevens is een belangrijke voorwaarde voor het uitoefenen van effectief toezicht. Een inventarisatie van de verwerkingsprocessen en de gegevensstromen binnen de gemeente is hiervoor onmisbaar.

Eenduidige Normatiek Single Information Audit (ENSIA) heeft als doel om de auditlast te verminderen en het verantwoordingsstelsel voor informatieveiligheid efficiënt en effectief in te richten en te implementeren door het toezicht te bundelen en aan te sluiten op de Planning & Control-cyclus. De oude audits zijn vervangen door deze nieuwe manier van verantwoorden. Om de informatiebeveiliging te verantwoorden en vast te leggen kan er gebruik gemaakt worden van een Information Security Management System (ISMS). Een ISMS is ondersteunend aan de doelstelling om informatieveiligheid over een langere

periode op een steeds hoger niveau uit te voeren. In 2019 zal een set van maatregelen doorgevoerd worden zodat met de ENSIA aangetoond kan worden dat de gemeente Heerde grote waarde hecht aan de informatieveiligheid.

Kern van informatieveiligheid is los van alle denkbare maatregelen vooral een zaak van bewustwording en het gedrag van alle ambtenaren, collegeleden en raadsleden die met data van de gemeente werken. Deze bewustwording zal in 2019 ondersteunt worden met een campagne en e-learning.

Begrotingsparagraaf

Geprognosticeerde balans

Activa	R2017	B2018	B2019	B2020	B2021	B2022
Vaste activa						
Materiële vaste activa	57.279.560	66.271.519	66.765.926	67.083.370	66.645.372	66.645.372
Financiële vaste activa	3.176.891	2.984.917	2.800.918	2.615.290	2.429.529	2.243.631
Totaal vaste activa	60.456.451	69.256.436	69.566.844	69.698.660	69.074.901	68.889.003
Vlottende activa						
Voorraden	5.453.745	6.384.828	6.336.263	4.762.384	3.345.309	2.925.871
Uitzettingen <1 jaar	16.579.824	5.595.084	13.595.458	12.437.378	12.228.181	10.029.425
Liquide middelen	201.510	150.000	150.000	150.000	150.000	150.000
Overlopende activa	1.941.771	2.000.000	2.000.000	2.000.000	2.000.000	2.000.000
Totaal vlottende activa	24.176.850	14.129.912	22.081.721	19.349.762	17.723.490	15.105.296
Totaal generaal	84.633.301	83.386.348	91.648.565	89.048.422	86.798.391	83.994.299

Passiva	R2017	B2018	B2019	B2020	B2021	B2022
Vaste passiva						
Eigen vermogen	18.694.733	21.106.195	22.957.778	24.930.168	26.895.795	26.895.795
Voorzieningen	6.088.158	6.504.033	6.560.061	6.600.061	6.305.061	6.345.061
Vaste schulden > 1 jaar	42.815.000	39.926.120	46.280.726	41.668.193	37.747.535	34.903.443
Totaal vaste passiva	67.597.891	67.536.348	75.798.565	73.198.422	70.948.391	68.144.299
Vlottende passiva						
Vlottende schulden < 1 jaar	13.839.652	13.350.000	13.350.000	13.350.000	13.350.000	13.350.000
Overlopende passiva	3.195.758	2.500.000	2.500.000	2.500.000	2.500.000	2.500.000
Totaal vlottende passiva	17.035.410	15.850.000	15.850.000	15.850.000	15.850.000	15.850.000
Totaal generaal	84.633.301	83.386.348	91.648.565	89.048.422	86.798.391	83.994.299

Bijlagen programmabegroting

Bijlagen

Bijlage 1. Kostendekkendheid Sociaal Domein 2018

Participatie	WSW-gelden	€	2.527.970	€	2.364.007	€	2.208.043	€	2.028.428
	Re-integratie	€	70.093	€	137.133	€	162.974	€	247.974
	Kosten ambtelijke organisatie	€	386.796	€	-	€	370.911	€	295.345
		€	2.984.859	€	2.501.140	€	2.741.928	€	2.571.747
	Uitkering deelfonds	€	-2.686.164	€	-2.528.081	€	-2.371.017	€	-2.235.887
	Saldo Participatie	€	298.695	€	-26.941	€	370.911	€	335.860

Saldo Decentralisaties (- voordeel; + nadeel)	€	762.390	€	1.429.388	€	419.323	€	472.810
--	---	----------------	---	------------------	---	----------------	---	----------------

			realisatie 2016		realisatie 2017		raming 2018 (incl. voorjaarsnota)		raming 2019
Inkomen	Bijstandsverlening	€	2.381.585	€	2.830.976	€	2.400.000	€	2.383.200
	Bijzondere bijstand	€	434.745	€	352.910	€	350.000	€	358.400
	Minimabeleid / stadsbank	€	234.450	€	118.393	€	161.608	€	156.734
	Uitkeringsadministratie Oldebroek	€	198.797	€	252.733	€	217.538	€	218.174
	Kosten ambtelijke organisatie	€	486.260	€	414.493	€	298.320	€	362.833
		€	3.735.838	€	3.969.505	€	3.427.466	€	3.479.341
	Uitkering deelfonds	€	-2.410.911	€	-2.624.123	€	-2.425.827	€	-2.425.827

Wmo bestaand	Schoon en leefbaar huis	€	1.057.373	€	1.052.343	€	1.135.586	€	1.478.880
	Vervoersvoorzieningen	€	322.831	€	491.631	€	330.805	€	422.816
	Woonvoorzieningen	€	80.151	€	162.098	€	126.870	€	110.910
	Kosten ambtelijke organisatie	€	13.180	€	8.164	€	8.105	€	9.151
		€	1.473.536	€	1.714.236	€	1.601.366	€	2.021.757
	Eigen bijdragen Wmo	€	-73.809	€	-57.315	€	-60.000	€	-20.000
	Uitkering deelfonds	€	-1.482.858	€	-1.451.164	€	-1.527.166	€	-1.621.722
		€	-1.556.667	€	-1.508.479	€	-1.587.166	€	-1.641.722
	Saldo Wmo bestaand	€	-83.131	€	205.757	€	14.200	€	380.035

			realisatie 2016		realisatie 2017		raming 2018 (incl. voorjaarsnota)		raming 2019
Informatie & toegang sociaal domein	Kosten ambtelijke organisatie	€	348.222	€	350.574	€	247.764	€	301.637
	Onafhankelijke cliëntondersteuning	€	50.000	€	8.488	€	16.410	€	23.612
	Diversen	€	65.943	€	37.585	€	34.790	€	35.990
	Totaal uitgaven	€	464.165	€	396.647	€	298.964	€	361.239
	Saldo Informatie & toegang sociaal domein (-tekort)	€	464.165	€	396.647	€	298.964	€	361.239

Jeugd	Zorg in natura	€	3.135.255	€	3.283.671	€	4.135.000	€	3.811.123
	Ambulante medewerkers & gezinscoaches	€	411.709	€	398.603	€	455.990	€	571.358
	PGB's	€	200.148	€	144.215	€	150.000	€	150.000
	Kosten ambtelijke organisatie	€	266.669	€	298.397	€	253.083	€	336.009
	Bovenregionale beschikbaarheidsvoorzieningen (G7)	€	93.329	€	-	€	-	€	-
	Centrum Jeugd & Gezin	€	108.000	€	90.093	€	108.000	€	108.000
	Regionale uitvoeringskosten	€	53.865	€	62.720	€	58.510	€	78.510
	Transformatiebudget	€	-	€	17.482	€	50.000	€	50.000
	Jeugdbescherming Gelderland	€	52.826	€	-	€	69.330	€	69.330
	Diversen	€	13.261	€	-	€	27.930	€	8.640
	Totaal uitgaven	€	4.335.063	€	4.295.181	€	5.307.843	€	5.182.970
	Uitkering deelfonds	€	-3.664.378	€	-2.948.218	€	-5.438.408	€	-5.588.438
	Saldo Jeugd	€	670.685	€	1.346.963	€	-130.565	€	-405.468

Wmo nieuw	Zorg in natura	€	879.354	€	1.039.378	€	1.150.427	€	1.317.153
	Regieondersteuning (AVR)	€	609.979	€	659.173	€	926.994	€	834.242
	PGB's	€	62.736	€	45.660	€	47.750	€	47.750
	Kosten ambtelijke organisatie	€	439.804	€	409.816	€	326.789	€	458.517
	Transformatiebudget	€	-	€	3.300	€	60.000	€	60.000
	Regionale uitvoeringskosten	€	30.692	€	26.492	€	109.700	€	115.590
	Diversen	€	48.655	€	21.942	€	15.010	€	15.370
		€	2.071.220	€	2.205.761	€	2.636.670	€	2.848.622
	Uitkering deelfonds	€	-2.742.374	€	-2.493.042	€	-2.756.657	€	-2.667.443
	Saldo Wmo nieuw	€	-671.154	€	-287.281	€	-119.987	€	181.179

Bijlage 2. Ombuigingsmaatregelen 2019-2022

Bezuinigingsmaatregelen

Om de omvang van het voorstel ten opzichte van de oorspronkelijke raming 2018 of 2019 te kunnen vaststellen, zijn de ramingen in de kop van de maatregel of in de tekst opgenomen.

Bestuur / financiën totaal:

2019	2020	
€ 261.500	€ 261.500	

Toelichting:

1	Openingstijden gemeentekantoor. Inzet 2,22 fte.			
Maatregel:				
Balie burgerzaken en infobalie maandag, dinsdag en donderdag vanaf 12.30 uur sluiten. Op vrijdagmiddag zijn deze balies per 1 juli 2018 al gesloten. Op de woensdag gelijktijdig de openingstijden verruimen naar 7.30 uur tot 20.00 uur.				
Toelichting:				
Door de balie op 4 middagen te sluiten, worden de balieafspraken geconcentreerd op de ochtend. Omdat er 's middags geen balie werkzaamheden zijn kunnen medewerkers veel efficiënter (zonder onderbrekingen) doorwerken.				
Vanaf 2019 krijgt de gemeente 5 jaar lang te maken met minder aanvragen van reisdocumenten doordat paspoorten en identiteitskaarten voor personen van 18 jaar e.o. (m.i.v. 10 maart 2014)10 jaar geldig zijn geworden i.p.v. 5 jaar. Echter in de jaren 2017 t/m 2021 worden er op jaarbasis ongeveer 1400 tot 1500 extra rijbewijzen aangevraagd in verband met de zogenaamde rijbewijscyclus. Omdat vanaf 1 oktober 1986 de geldigheid van het rijbewijs van 5 naar 10 jaar is gegaan, krijgt de gemeente te maken met twee verschillende periodes van 5 jaar.				
De dienstverlening wordt wel beperkter omdat de afsprakenagenda op de ochtend vol zal staan, waardoor mensen die zonder afspraak binnenlopen, niet meer direct geholpen kunnen worden.				
2019		2020	2021	2022
€ 16.500 (= 0,2 fte)		€ 16.500	€ 16.500	€ 16.500

2	Mediation en juridisch advies. Raming € 42.700.
Maatregel:	
Focus op mediation ter voorkoming van juridische procedures en meer bouwen op interne juridische advisering.	
Toelichting:	
Door medewerkers mediation vaardigheden te leren kan deze vaardigheid worden ingezet ter voorkoming van juridische procedures. Daarnaast kan er minder extern advies aangevraagd worden bij externe partijen. Binnen de gemeente is ruim voldoende	

juridische kennis aanwezig om kwalitatief deskundig advies te geven. In uitzonderlijke dossiers (met wellicht hoge risico's) kan een second opinion worden gevraagd.			
2019 € 15.000	2020 € 15.000	2021 € 15.000	2022 € 15.000

3	Afschrijving De Heerd en de Rhijnsberg. Raming € 319.000.		
Maatregel:			
Aanpassen afschrijvingsbedragen			
Toelichting:			
Een aantal gebouwen (De Heerd, de Rhijnsberg) niet af schrijven naar "0", maar naar 20% van de oors			
De financiële verordening moet hier op aangepast worden. Volgens de accountant is het voordeel te rea			
wel noodzakelijk.			
2019		2020	
€ 80.000		€ 80.000	

4	Hondenbelasting		
Maatregel:			
Invoeren hondenbelasting			
Toelichting:			
In de gemeente Heerde is in het verleden gekozen om de hondenbelasting af te schaffen. In veel Gelderse gemeenten int men nog steeds hondenbelasting.			
Een hondenbelasting mag echter niet alleen worden ingevoerd vanwege die extra algemene middelen, omdat in zo'n geval geen objectieve en redelijke rechtvaardiging bestaat voor onderscheid tussen hondenbezitters en niet-hondenbezitters. Voor algemene middelen heeft de gemeente immers de OZB tot haar beschikking.			
De invoering van de hondenbelasting zal gepaard moeten gaan met extra inzet van handhaving op overlast van hondenpoep (zie ondermeer voorstel 56). Voor de organisatie zijn er meer administratie- en handhavingskosten. Intentie is om dit budgettair neutraal te organiseren.			
De geschatte opbrengst is gebaseerd op 7518 huishoudens waarvan 1 op de 7 een hond hebben (gemiddelde op basis van Nederland).			
2019	2020	2021	2022
€ 60.000	€ 60.000	€ 60.000	€ 60.000

5	Toeristenbelasting. Raming € 180.000.
Maatregel:	

Verhoging toeristenbelasting van € 1,00 naar € 1,50				
Toelichting: Er is de laatste jaren veel geïnvesteerd in toerisme en recreatie. De voorzieningen moeten onderhouden worden, waardoor verhoging van de toeristenbelasting te rechtvaardigen is. Een verhoging van de toeristenbelasting zal naar verwachting geen negatief effect hebben op het aantal toeristen in onze gemeente. In verhouding met andere gemeenten op de Veluwe zit Heerde op dit moment iets onder het gemiddelde bedrag voor toeristenbelasting in Gelderland.				
2019	2020	2021	2022	
€ 90.000	€ 90.000	€ 90.000	€ 90.000	

Ruimte totaal:

2019	2020	
€ 444.986	€ 444.986	

Toelichting:

6	Leges WABO vergunning. Raming € 400.000.			
Maatregel:				
Verhogen leges WABO vergunning met 0,5%				
Toelichting:				
Een quick scan en informatie van de VNG en de vereniging Eigen Huis geven aan dat de gemeente Heerde in vergelijking met de Nederlandse gemeenten een lage middenmoter is in het niveau van de legesheffing. Het huidige tarief bedraagt 2,24% van de bouwkosten. Inclusief de verhoging blijft sprake van kostendekkende leges.				
Als vergelijk:				
Gemeente Epe: Tot 50K – 2,4%, boven 50K – 1,74%, boven 1.000K – 1,66% voor een standaard WABO omgevingsvergunning, te vermeerderen met extra toetsen.				
Gemeente Oldebroek: 1,84%				
Gemeente Hattem: 2,5%				
Gemeente Olst Wijhe: tot 50k 2,5%, 50K-100K 2,1%, >100K 1,6%				
2019		2020		2021
€ 75.000		€ 75.000		€ 75.000

7	Tarieven riolering verlagen, tarieven OZB verhogen.
Maatregel:	

De tarieven rioolheffing aan te passen naar een opbrengst van 1,4 miljoen. per jaar en de tarieven voor de OZB op te plussen met € 300.000,- per jaar.

Toelichting:

De reserve riolering bedraagt € 3,9 miljoen. De inkomsten uit tarieven bedragen de laatste jaren 1,7 miljoen per jaar. De onttrekking ten behoeve van de exploitatie riolering bedraagt de laatste jaren circa € 1,3 miljoen per jaar.

Door € 300.000,- , dat nu jaarlijks aan de reserve riolering wordt toegevoegd, minder in rekening te brengen bij de eigenaren van woningen en niet-woningen via de rioolheffing en de (vrij besteedbare) OZB met dit bedrag te verhogen stijgen de lasten voor eigenaren van woningen en niet-woningen, niet.

2019	2020	2021	2022
€ 300.000	€ 300.000	€ 300.000	€ 300.000

8 Verkoop gemeentelijke gronden. Raming € 30.000.

Maatregel: Grotere percelen op de markt zetten en kleinere percelen (overhoeken) op verzoek en bij gelegenheid aanbieden.

Toelichting:

Bij verkoop van percelen gaan de kosten voor de baten uit, tenzij dit binnen de bestaande formatie wordt opgepakt. Dat laatste heeft gevolgen voor het tempo waarin verkocht kan worden. Niet alle gronden komen voor verkoop in aanmerking (verkeer, groenstructuren).

2019	2020	2021	2022
P.M.	P.M.	P.M.	P.M.

9 Beheerplan Openbaar Groen overige. Raming € 98.330.

Maatregel: Geen middelen begroten voor het maken van beheerplannen en het schouwen, door externe

Toelichting:

2019	2020	2021
€ 11.000	€ 11.000	€ 11.000

10 Kadaster en Landmeten. Raming € 2.430.

Maatregel: Kijkend naar de historie kan een jaarlijks bedrag worden afgeraamd.

Toelichting:

Budget is al eerder gekort. Gelet op voorgaande jaren wordt nogmaals gekort. Noodzakelijke landmeet budget leiden.

2019	2020	2021
€ 2.400	€ 2.400	€ 2.400

11	Beheerplan Wegen vegen. Raming €16.000.
----	---

Maatregel:

Toepassen van andere verrekensystematiek.

Toelichting:

In plaats van 33% riolering, 33% reiniging en 33% wegen de volgende systematiek: 50% riolering, 25% reiniging en 25% wegen.

Bedrag komt ten laste van de reserve riolering.

2019	2020	2021
€ 4.000	€ 4.000	€ 4.000

12	Beheerplan Water verwerkingskosten. Raming € 42.000.
----	--

Maatregel:

Raming verwerkingskosten bijstellen.

Toelichting:

Gebaseerd op historie 2016 en 2017

2019	2020	2021
€ 10.000	€ 10.000	€ 10.000

13	Beheerplan Wegen verwerkingskosten. Raming € 42.510.
----	--

Maatregel:

Raming verwerkingskosten bijstellen.

Toelichting:

Gebaseerd op historie 2016 en 2017. Betreft afvalverwerking gemeentebreed en aanvoer voor puinwagenaars. In het komende enige jaar tot overschrijding leiden.

2019	2020	2021
€ 10.000	€ 10.000	€ 10.000

14	Beheerplan wegen wegininspectie.
----	----------------------------------

Maatregel:

Raming wegininspectie bijstellen.

Toelichting:

Jaarlijks bedrag van € 9.520,- kan teruggebracht worden naar een interval per twee jaar.

2019	2020	2021	2022
€ 5.500	€ 5.500	€ 5.500	€ 5.500

15 Voormalige zoutloods aan de Zwarteweg.

Maatregel:

Bij verkoop in 2018/begin 2019 vervalt de afschrijving in de gemeentebegroting van € 27.086.

Toelichting:

Maatregel spreekt voor zich.

2019	2020	2021
€ 27.086	€ 27.086	€ 27.086

Samenleving totaal:

2019	2020	2021
€-17.700	€ 688.313	€ 988.313

Toelichting:

16	Investeren en door ontwikkelen toegang sociaal domein. Raming € 361.000.		
Maatregel:			
Inzetten op door ontwikkelen van kennis en competenties van de professionals met als resultaat efficiënter werken en efficiënter inzetten van middelen.			
Toelichting:			
Het toeleiden van inwoners met een hulpvraag naar algemeen toegankelijke oplossingen en/of inzet sociaal netwerk vraagt tijd en aandacht. Ook neemt het aantal zorgmeldingen toe (dubbele vergrijzing) en zijn zorgvragen vaak complex. Effect hiervan is dat een vicieuze cirkel lijkt te ontstaan: meer keukentafelgesprekken, hogere werkdruk, minder tijd en aandacht voor inzet sociaal netwerk, minder inzicht in de financiële impact van de interventies, minder integraliteit en (meer) inzet van individuele begeleiding of dure voorzieningen.			
2019	2020	2021	2022
-€ 100.000	€ 137.500	€ 137.500	€ 137.500

17	Algemene voorziening schoon en leefbaar huis. Raming € 1.478.880.		
Maatregel:			
Gemiddeld aantal uren binnen de AVSLH terugbrengen naar 2 uur en onderzoeken of de huishoudelijke hulp kan worden ingericht door middel van voorliggende voorzieningen via een schoonmaakbedrijf, compensatie in meerkosten (staffel in inkomen, in ieder geval tot 120% van de bijstandsnorm volledige vergoeding van de kosten) en maatwerkvoorzieningen.			
Toelichting:			
Terugbrengen van de kosten voor de huishoudelijke hulp. De kosten blijven toenemen als gevolg van rijksregelgeving en landelijke ontwikkelingen (reële marktprijzen, abonnementstarief Wmo, CAO). Compensatie vanuit het rijk is er niet.			
In 2019 verder onderzoek naar de mogelijkheid om huishoudelijke hulp via een schoonmaakbedrijf in te zetten. Afhankelijk van juridische haalbaarheid (passend binnen de Wmo) en verdere consequenties besluiten tot herstructurering van de huishoudelijke hulp.			
2019	2020	2021	2022
n.v.t.	€ 180.000	€ 180.000	€ 180.000

18	Algemene voorziening regieondersteuning (AVR). Raming € 949.000.		
Maatregel:			
De AVR hervormen tot een brede dagbesteding, meer uitstroom naar maatwerk, betere aansluiting bij welzijn, zorg, psychosociale begeleiding onder AVR én Algemeen maatschappelijk werk vernieuwen.			
Toelichting:			
De instroom in de AVR is de afgelopen jaren toegenomen. Dit is enerzijds een effect van 'de beweging naar voren': hulp laagdrempelig inrichten waarbij de veronderstelling is dat mensen in een vroeg stadium van problematiek worden bereikt en zwaardere hulp kan worden uitgesteld of voorkomen. Anderzijds is sprake van een hogere vraag als gevolg van de (dubbele) vergrijzing. Er wordt nu strakker gestuurd op de instroom en uitstroom waardoor de toename wordt beperkt. Verdere maatregelen zijn echter nodig om de kosten op langere termijn te beheersen.			
In 2019 voorbereiden van een brede dagbesteding en efficiënter inzetten van budget voor algemeen maatschappelijk werk.			
2019	2020	2021	2022
€ 115.000	€ 165.000	€ 165.000	€ 165.000

19	Woningaanpassingen. Raming € 135.000.
Maatregel:	
Beleidsregels aanscherpen waar mogelijk. Afspraken met woningbouw over vaste prijzen bij aanpassing huurwoning. Inschakelen extern bureau bij woningaanpassingen boven	

de €10.000. Afspraken met woningbouwvereniging over aanbouw i.p.v. unit, zodat er op langere termijn meer aangepaste woningen zijn.

Toelichting:

Als gevolg van de Wmo 2015 waarin gestreefd wordt naar zo lang als mogelijk zelfstandig wonen is het aantal woningaanpassingen toegenomen. De kosten blijven toenemen. Met bovenstaande maatregelen wordt beoogd de kosten zoveel mogelijk te beheersen.

Door inhuur van bouwtechnische expertise voorkomen dat meer kosten dan noodzakelijk worden gemaakt. In samenwerking met woningbouwvereniging inzetten op duurzame oplossingen en efficiënt gebruik van aangepaste woningen.

2019	2020	2021	2022
€ 25.000	€ 50.000	€ 50.000	€ 50.000

20 Specialistische GGZ kennis in het CJG. Raming € 3.811.123.

Maatregel:

Toevoegen van een GGZ specialist in het CJG.

Toelichting:

De wetgever heeft in de Jeugdwet expliciet bepaald dat gemeenten en huisartsen afspraken moeten maken over de invulling van de verwijsmogelijkheid en de voorwaarden waaronder de arts verwijst.

Vanuit historie verwijzen huisartsen veelal naar (dure) specialistische zorg bij aanbieders waar ze al jaren goede ervaringen mee hebben. Als huisartsen weten en vertrouwen in de mogelijkheden van (lichte vormen van) jeugdhulp die lokale wijkteams en andere jeugdhulpaanbieders kunnen bieden, zullen ze daar ook sneller naar verwijzen. Dat zorgt er voor dat de jeugdige de best passende hulp krijgt en ook de druk op specialistische zorg kan verminderen.

Ervaringen in andere gemeenten laten een forse kostenbesparing op zorgkosten zien door de toevoeging van een GGZ specialist.

2019	2020	2021	2022
-€ 35.000	€ 100.000	€ 100.000	€ 100.000

21 Onderzoek naar sluiting consultatiebureau Wapenveld.

Raming jeugdgezondheidszorg 0-4 € 270.646.

Maatregel:

Gelet op de toenemende mobiliteit van ouders onderzoeken of één consultatiebureau in de gemeente k

Toelichting:

Maatregel wordt onderzocht maar er wordt niet op voorhand een financieel voordeel ingeboekt.

22 Inzet op activerings- en participatiekandidaten om te besparen op eigen risico van

€ 210.000 op BUIG budget.			
Maatregel: Huidige uren gespreksvoering Werk blijven benutten (1,1 fte) maar 0,24 fte inzetten voor activeringskandidaten en extra investering voor oproepen participatiekandidaten. Financieel effect ingaande 2021.			
Toelichting: Alhoewel de economie is aangetrokken en er volop werk is zien we vaak een mismatch tussen CV van onze kandidaten en de marktvraag. Meer inzet op de groep activering (1-3 jaar naar werk) en participatie (>3 jaar naar werk) leidt tot meer kandidaten die geplaatst kunnen worden. Ingaande 2021 verwachten we een besparing door afname van het aantal uitkeringen.			
2019	2020	2021	2022
-€ 43.200	-€ 43.200	€ 166.800	€ 166.800

23	Bijraming Wsw budget. Raming € 2.028.428		
Maatregel:			
De bijraming ter compensatie van het tekort bij Lucrato kan worden bijgesteld.			
Toelichting:			
In meicirculaire blijkt dat er voor GR Lucrato meer budget beschikbaar is voor uitvoering Wsw.			
2019		2020	2021
N.v.t.		€ 57.513	€ 47.873

24	Subsidie Tafeltje dekje. Raming € 21.000.		
Maatregel:			
Verlaging van subsidie voor maaltijdverstrekking. In 2020 alleen nog subsidie voor de reiskosten voor het rondbrengen van de maaltijden.			
Toelichting:			
De Vrijwillige Hulpdienst Heerde ontvangt jaarlijks een subsidie voor tafeltje dekje. Ongeveer de helft van deze kosten gaan naar de reiskilometers van vrijwilligers. Vanuit transformatiegedachte (eigen kracht, zelf/samenredzaamheid) en de vele mogelijkheden die de markt biedt voor maaltijdverstrekking kan het subsidie worden beperkt. Vanaf 2020 wordt uitsluitend nog subsidie verstrekt voor de reiskosten van de vrijwilligers.			
2019	2020	2021	2022
N.v.t.	€ 11.000	€ 11.000	€ 16.000

25	Mantelzorgcompliment. Raming € 40.500.
----	--

Maatregel:

Op basis van ervaringscijfers het bedrag in de begroting voor het mantelzorgcompliment verlagen. Het

Toelichting:

Het jaarlijks beschikbare bedrag voor mantelzorgcompliment wordt verlaagd in de begroting.

2019	2020	20
€ 20.500	€ 20.500	€ 20

26 Subsidies onder € 1.000. Raming € 5.000.

Maatregel:

Afschaffen subsidies onder € 1.000 per jaar.

Toelichting:

Wij gaan er van uit, dat subsidieontvangers een dergelijk bedrag zelf kunnen opvangen. In 2019 subsidi

2019	2020	2021
N.v.t.	€ 5.000	€ 5.000

27 Cultuurplein en bibliotheek. Raming € 466.205.

Maatregel:

Samenvoegen van Cultuurplein en bibliotheek naar voorbeeld van de Stadkamer in Zwolle.

Toelichting:

Door samenvoeging kan efficiënter worden gewerkt en kan het subsidie voor kunst- en cultuureducatie voor jongeren worden verlaagd. Het ombuigen/samenvoegen vraagt een goede voorbereiding waarin we de samenwerking zoeken met alle partners die voor dit onderwerp belangrijk zijn.

2019	2020	2021	2022
N.v.t.	P.M.	€ 100.000	€ 100.000

28. Overhead totaal:

2019	2020	
€ 300.000	€ 300.000	€

Er is sprake van een taakstellende bezuiniging, daarom zijn geen specifieke bedragen genoemd.

Toelichting:

In totaliteit moet er vanaf 2019 een bedrag omgebogen worden bij de overhead van € 300.000,- . Een belangrijke denkrichting hierbij is het besparen op de inhuur van personeel door het op bepaalde onderdelen structureel benoemen van personeel en de inzet van trainees. Ook het besparen op diverse secundaire personeelskosten zoals telefonie en de werving van personeel is een van de opties.

Bijlage 3: Overzicht taakvelden

Algemene dekkingsmiddelen

0.5	Treasury	-189.527
0.61	OZB woningen	-3.282.225
0.62	OZB niet woningen	-1.053.214
0.64	Belastingen overig	-1.192.633
0.7	Algemene uitkering en overige uitkeringen Gemeentefonds	-27.245.330
3.4	Economische promotie	-270.000
		-33.232.929

Bedrijfsvoering

0.1	Bestuur	72.400
0.10	Mutaties reserves	852.420
0.2	Burgerzaken	172.385
1.2	Openbare orde en Veiligheid	11.710
3.2	Fysieke bedrijfsinfrastructuur	14.453
5.4	Musea	66.411
8.1	Burgerzaken	45.820
8.2	Grondexploitatie (niet bedrijventerreinen)	-53.896
		1.181.703

Bestuur

0.1	Bestuur	1.135.968
0.10	Mutaties reserves	40.000
0.4	Overhead	20.420
1.1	Crisisbeheersing en Brandweer	1.000.936
1.2	Openbare orde en Veiligheid	276.625
7.4	Milieubeheer	7.684
8.3	Wonen en bouwen	185.792
		2.667.425

Onvoorzien

0.8	Overige baten en lasten	50.000
		50.000

Overhead

0.4	Overhead	6.839.342
		6.839.342

Ruimte, Wonen en Ondernemen

0.10	Mutaties reserves	-515.750
0.3	Wonen en bouwen	19.640
2.1	Verkeer en vervoer	2.474.608
3.1	Economische ontwikkeling	106.495
3.2	Fysieke bedrijfsinfrastructuur	9.523
3.3	Bedrijfsloket en - regelingen	-15.590
3.4	Economische promotie	374.962

5.2	Sportaccommodaties	315.638
5.7	Openbaar groen en (openlucht) recreatie	1.182.665
7.2	Riolering	-264.485
7.3	Afval	-326.591
7.4	Milieubeheer	291.933
7.5	Begraafplaatsen	-79.423
8.1	Ruimtelijke ordening	323.835
8.2	Grondexploitatie (niet bedrijventerreinen)	3.564
8.3	Wonen en bouwen	163.030
		4.064.054

Sociaal Maatschappelijk

0.10	Mutaties reserves	121.627
0.7	Algemene uitkering en overige uitkeringen Gemeentefonds	-96.862
4.1	Openbaar basisonderwijs	97.767
4.2	Onderwijshuisvesting	632.989
4.3	Onderwijsbeleid en leerlingenzaken	595.351
5.1	Sportbeleid en activering	287.187
5.2	Sportaccommodaties	263.405
5.3	Cultuurpresentatie, -productie en -participatie	270.119
5.5	Cultureel erfgoed	75.929
5.6	Media	279.369
5.7	Openbaar groen en (openlucht) recreatie	5.100
6.1	Samenkracht en burgerparticipatie	2.127.067
6.2	Wijkteams	1.423.548
6.3	Inkomensregelingen	1.390.169
6.4	Begeleide participatie	2.605.121
6.6	Maatwerkvoorzieningen (Wmo)	556.683
6.72	Maatwerkdienstverlening 18-	7.044.552
6.82	Geëscaleerde zorg 18-	143.270
7.1	Volksgesondheid	564.269
8.3	Wonen en bouwen	7.978
		18.394.638

Bijlage 4: Afkortingenlijst

a.s.	= aanstaande
AED	= Automatische externe defibrillator
AmvB	= Algemene maatregel van Bestuur
AMW	= Algemeen Maatschappelijk Werk
AOV-er	= Ambtenaar Openbare Veiligheid

APV	= Algemeen Plaatselijke Verordening
Arbo	= Arbeidsomstandigheden
AU	= Algemene Uitkering
AWBZ	= Algemene Wet Bijzondere Ziektekosten
BAG	= Basisregistratie Adressen en Gebouwen
BB	= Bijzonder Bijstand
BBO	= Bijzonder Basis Onderwijs
BBV	= Besluit Begroting en Verantwoording
Bbz	= Besluit bijstandverlening zelfstandigen
Begr.wijz.	= begrotingswijziging
BGT	= Basiskaart Grootschalige Topografie
BJZ	= Bureau Jeugdzorg
BNG	= Bank Nederlandse Gemeenten
Bofv	= Bestuurlijk overleg financiële verhoudingen
BRO	= Besluit Ruimtelijke Ordening
BRP	= Basis Registratie Personen
BSHW	= Brede School Heerde West
BTW	= Bruto Toegevoegde Waarde
BV	= Besloten Vennootschap
BWS	= Besluit woning gebonden subsidies
c.q.	= casu quo
ca.	= circa
CAK	= Centraal Administratie Kantoor
CAO	= Collectieve Arbeidsovereenkomst
CJG	= Centra Jeugd en Gezin
CMS	= Contentmanagementsysteem
CVN	= Centraal Veluws Natuurgebied
d.d.	= de dato
DD JGZ	= Digitaal Dossier Jeugdgezondheidszorg
DigiD	= Digitale identiteit

DLG	= Dienst Landelijk Gebied
DVA	= dienstverleningsafspraken
e.d.	= en dergelijke
e.v.	= en verdere
EG	= Europese Gemeenschap
E-gem	= Elektronische gemeenten
EKD	= Elektronisch Kinddossier
EMU	= Economische en Monetaire Unie
EPC	= Energie Prestatie Coëfficiënt
etc.	= et cetera
EVA	= Epe, Voorst en Apeldoorn
Fido	= Financiering decentrale overheden
fte	= fulltime-equivalent
FWI	= Fonds Werk en Inkomen
GAP	= Gemeentelijk Afkoppel Plan
GBA	= Gemeentelijke Basis Administratie
GBKN	= Grootschalige Basiskaart Nederland
GFT	= Groente, Fruit en Tuin
GGD	= Gemeenschappelijke Gezondheids Dienst
GGNet	= Geestelijke Gezondheidszorg Net (instelling voor geestelijke gezondheidszorg)
GGZ	= Geestelijke Gezondheidszorg
GHOR	= Geneeskundige Hulpverlening bij Ongevallen en Rampen
GPR	= Gemeentelijke Praktijk Richtlijn
GRP	= Gemeentelijk rioleringsplan
GVVP	= Gemeentelijk Verkeers- en Vervoersplan
H2O	= Hattem, Heerde en Oldebroek
ha.	= hectare

havo	= hoger algemeen voortgezet onderwijs
HHV	= Heerder Historische Vereniging
HOF	= Houdbare Overheidsfinanciën
HUP	= Handhavings Uitvoerings Programma
HV	= Huishoudelijke Verzorging
HWA	= Hemelwaterafvoer
HWG	= Hoogwatergeul
IAU	= Incidenteel aanvullende uitkering
i.h.k.v.	= in het kader van
I&M	= Infrastructuur en Milieu
i.o.	= in oprichting
i.r.t.	= in relatie tot
ICT	= informatie- en communicatietechnologie
ID-kaart	= Identiteitskaart
IOAW	= Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte werkloze werknemers
IOAZ	= Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte gewezen zelfstandigen
ISV	= Investeringsbudget stedelijke vernieuwing
JCO	= Justitieel casusoverleg
KCC	= Klant Contact Centrum
KWP3	= Kwalitatief Woonprogramma 2010-2019
LEA	= Lokale Educatieve Agenda
LOP	= landschapsontwikkelingsplan
m.b.t.	= met betrekking tot
m2	= vierkante meter
M2A	project modernisering applicatielandschap
mbo	= middelbaar beroeps onderwijs
MD	= Maatschappelijke Dienstverlening Veluwe

Veluwe

MDT	= Multi Disciplinair Team
Mer	= Milieueffectrapportage
MFA	= multifunctionele accommodatie
MPG	= Meerjaren Prognose Grondexploitatie
MT	= Managementteam
NAW	= Naam, adres en woonplaats
NEN	= Nederlandse norm
NHR	= Nieuwe Handels Register
NIEGG	= Niet in exploitatie genomen gronden
n.l.	= namelijk
NOG	= Noord- en Oost Gelderland
NSVV	= Nederlandse Stichting voor Verlichtingskunde
NT	= Nederlandse Taal
NUP	= Nationaal Uitvoerings Programma
NV	= Naamloze Vennootschap
o.a.	= onder andere
OAB	= Onderwijs Achterstanden Beleid
OBO	= Openbaar Basis Onderwijs
ODNV	= Omgevingsdienst Noord- Veluwe
OEM	= Overige eigen middelen
OKE	= Wet ontwikkelingskansen door kwaliteit en educatie
OM	= Openbaar Ministerie
OW	= Openbare Werken
OZB	= Onroerende Zaak Belasting
PDCA	= Plan, Do, Check en Act
PDR	= Programma Directie Rijkswaterstaat
pgb	= Persoonsgebonden budget

PGO	= Patiënten-, gehandicaptenorganisatie en ouderenbonden
PGO	= Periodiek Gezondheids Onderzoek
PIOFACH	= Personeel, Inkoop, Organisatie, Financiën, Automatisering, Communicatie, Huisvesting
PKB	= planologische kernbeslissing
pva	= plan van aanpak
P&C cyclus	= Planning- en control cyclus
RDW	= Rijksdienst Wegverkeer
RGV	= Recreatiegemeenschap Veluwe
RIP	= Rijksinpassingsplan
RMC/VSV	= Regionaal meld- en coördinatiepunt vroegtijdig schoolverlaten
RNV	= Regio Noord-Veluwe
RO	= Ruimtelijke ontwikkeling
ROD	= Regionale Omgevingsdiensten
ROVA	= Regionale Organisatie Verwijdering Afvalstoffen
RPD	= Regionaal Programma Bedrijventerreinen
RROL	= Regionale Regeling Operationele Leiding
RUD	= Regionale Uitvoeringsdiensten
SLOK	= Stimulering van Lokale Klimaatinitiatieven
soza	= sociale zaken
t.b.v.	= ten behoeve van
TOP	= toeristisch overstap punt
UWV	= Uitvoeringsinstituut Werknemersverzekeringen
VAVO	= Voortgezet algemeen volwassenenonderwijs
VBT	= Veluws Bureau voor Toerisme
vm.	= Voormalig
VNG	= Vereniging van Nederlandse gemeenten

